

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DÖRT DÖRTLÜK

KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ

- Tüm YKS Konuları
- Her Konudan 4 Test
- Video Çözümlü Sorular
- Çözümlü ve Çoktan Seçmeli Sorular

TYT COĞRAFYA

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DÖRT DÖRTLÜK

KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ

- Tüm YKS Konuları
- Her Konudan 4 Test
- Video Çözümlü Sorular
- Çözümlü ve Çoktan Seçmeli Sorular

TYT COĞRAFYA

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • 9069
YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • 2822

DÖRT DÖRTLÜK KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ
TYT COĞRAFYA

Basım Adedi 1.068.608

ISBN 978-975-11-7255-6

Yazar KOMİSYON

Baskı Yeri:

Sertifika No:

Bu yayın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üniversite sınavına hazırlanan öğrencilere destek olmak amacıyla hazırlanmıştır. Yayında yer alan soruların tamamı özgündür. Yayında yer alan soruların geliştirmesine dair yapılan çalışmalara UNICEF Türkiye Temsilciliği katkıda bulunmuştur.

unicef | her çocuk için

Millî Eğitim Bakanlığı
Atatürk Bulvarı No: 98 Bakanlıklar / ANKARA
Tel: 0312 4132680
0312 4132681
0312 4131838
www.meb.gov.tr

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu - UNICEF
Turan Güneş Bulvarı No.106 Kat: 7 06550
Çankaya / ANKARA
Tel: +90 312 545 10 00
www.unicef.org.tr
@UNICEF Türkiye Temsilciliği 2023
Her hakkı saklıdır. Bu yayında yer alan ifadeler UNICEF'in resmî görüşlerini temsil etmez.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

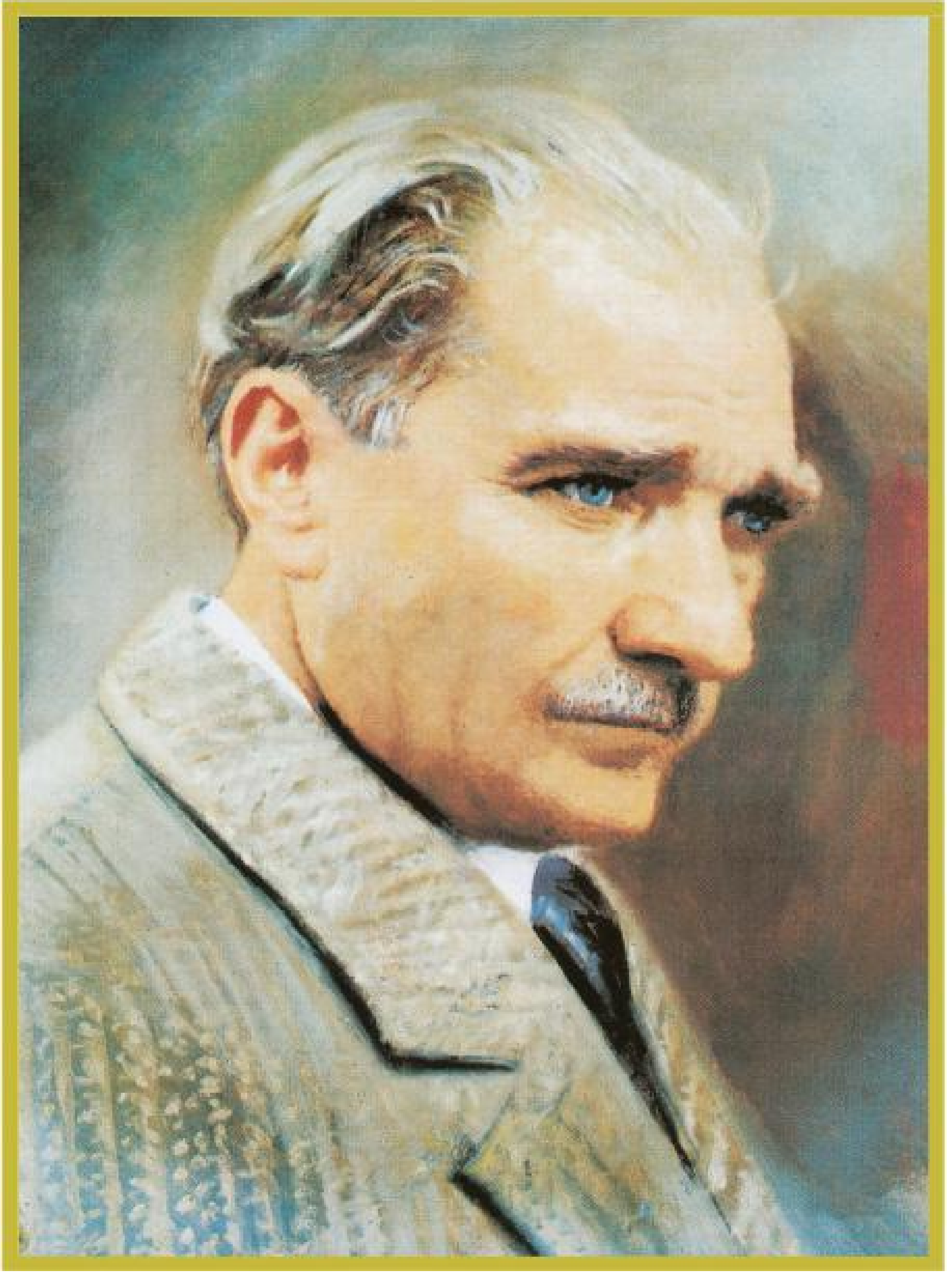
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimde fırsat eşitliği prensibiyle yürütülen çalışmalar kapsamında sınava hazırlık gruplarına yönelik yardımcı kaynak desteğine devam edilmektedir.

Yardımcı kaynaklarla ilgili yapılan çalışmalara yönelik öğretmen, öğrenci ve veli dönütlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ortaöğretim düzeyinde Türkçe, matematik, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, felsefe, tarih derslerinden TYT'ye yönelik çoktan seçmeli soruları ve bu sorulardan bazılarına ait örnek çözümleri içeren yardımcı kaynaklar oluşturulmuştur.

"TYT'ye Yönelik Dört Dörtlük Konu Pekiştirme Testleri" adıyla sunulan bu yardımcı kaynak setiyle sınava hazırlanan öğrencilere üniversite yolunda destek olmak amaçlanmıştır.

Kitapta her konuya yönelik çözümlü sorular ile çoktan seçmeli soruları içeren 4 test bulunmaktadır. Öğrenciler, çözümlü sorularla konuların önemli noktalarını öğrenirken çoktan seçmeli testlerle öğrendiklerini pekiştirme olanağı bulacaktır. Bu yardımcı kaynakta bulunan çoktan seçmeli testler, konuların özellikleri ve tüm öğrenci düzeyleri göz önünde bulundurularak kurgulanmıştır. 1 ve 2. testlerdeki sorularda konu ile ilgili tanımlara, kavramlara ve konunun temel özelliklerine yer verilmiştir. 3 ve 4. testlerdeki sorularda ise kavramlar arasındaki ilişkilere, uygulamalara yer verilmiş ve öğrencinin konu ile ilgili analiz yapmasına olanak tanınmıştır.

"TYT'ye Yönelik Dört Dörtlük Konu Pekiştirme Testleri" içinde yer alan tüm sorular özgündür ve alanında uzman öğretmenler tarafından hazırlanmıştır. Bu kaynakta yer alan tüm soruların video çözümleri yapılmış, çözüm videoları öğrencilerin karekodla ulaşabileceği hâle getirilmiştir.

Bu yardımcı kaynağın tüm öğretmen ve öğrencilerimize faydalı olması dileğiyle…

ÜNİTE VE KONULARA GÖRE SORU DAĞILIM TABLOSU

ÜNİTE	KONU	ÇÖZÜMLÜ SORULAR	1. TEST	2. TEST	3. TEST	4. TEST	TOPLAM
DOĞAL SİSTEMLER	Coğrafya Bilimi, Doğa ve İnsan	12	12	13	11	11	**59**
	Dünya'nın Şekli ve Hareketleri	19	9	11	8	9	**56**
	Yer ve Zaman, Koordinat Sistemi	16	11	10	9	10	**56**
	Harita Bilimi	13	12	11	10	7	**53**
	Atmosfer, Hava Durumu, Sıcaklık	14	12	11	10	10	**57**
	Basınç ve Rüzgâr, Nem ve Yağış	12	11	12	11	10	**56**
	İklim Tipleri ve Türkiye İklimi	12	13	11	10	12	**58**
BEŞERÎ SİSTEMLER KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER	Yerleşmeler ve Bölgeler	12	12	11	11	12	**58**
ÇEVRE VE TOPLUM	Doğal Çevreyi Kullanma Biçimleri ve İnsan Etkileri	12	13	12	9	9	**55**
DOĞAL SİSTEMLER	Dünya'nın Tektonik Oluşumu ve İç Kuvvetler	13	13	12	12	8	**58**
	Dış Kuvvetler	12	14	11	10	11	**58**
	Türkiye'nin Yüzey Şekilleri	12	10	9	10	10	**51**
	Su Kaynakları	12	11	12	12	10	**57**
	Topraklar ve Bitkiler	12	11	9	10	8	**50**
BEŞERÎ SİSTEMLER	Nüfus	12	12	10	10	9	**53**
	Göçler	12	10	11	10	10	**53**
BEŞERÎ SİSTEMLER KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER	Ekonomik Faaliyetler ve Ulaşım Hatları	15	12	12	10	8	**57**
ÇEVRE VE TOPLUM	Afetler	12	12	12	12	11	**59**
	TOPLAM	**234**	**210**	**200**	**185**	**175**	**1004**

1. Doğayı oluşturan temel ortamlar devamlı olarak birbiriyle etkileşim hâlindedir.

Bu ortamlarda gerçekleşen aşağıdaki etkileşimlerden hangisi daha çok atmosfer ile hidrosfer arasındadır?

A) Yeryüzündeki su kaynaklarından canlıların faydalanması

B) Akarsu ve sellerin araziyi aşındırmasıyla peribacalarının oluşması

C) Şiddetli yağışların akarsu taşkınlarına neden olması

D) Volkanlardan çıkan lavların akarsuların önünü kesip göl oluşturması

E) Engebenin fazla olduğu yerlerde kısa mesafede yağış miktarında farklılıklar olması

Çözüm:

A seçeneğinde; yeryüzündeki su kaynaklarından canlıların faydalanması vardır.

Su kaynakları hidrosfer, canlılar ise biyosferin unsurları olduğundan bu seçenekteki etkileşim daha çok hidrosfer ile biyosfer arasındadır.

B seçeneğinde; akarsu ve sellerin araziyi aşındırmasıyla peribacalarının oluşması vardır. Akarsu ve seller hidrosferin, peribacaları ise litosferin unsurları olduğundan buradaki etkileşim daha çok hidrosfer ve litosfer arasındadır.

C seçeneğinde; şiddetli yağışların akarsu taşkınlarına neden olması vardır. Yağışlar atmosferdeki su buharının yoğuşmasıyla yeryüzüne düşer. Akarsularda hidrosferin bir unsuru olduğundan, buradaki etkileşim daha çok atmosfer ile hidrosfer arasındadır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

D seçeneğinde; volkanlardan çıkan lavların akarsuların önünü kesip göl oluşturması vardır. Volkanik dağlar litosferin, akarsular ise hidrosferin unsuru olduğundan, buradaki etkileşim daha çok litosfer ile hidrosfer arasındadır.

E seçeneğinde; engebenin fazla olduğu yerlerde kısa mesafede yağış miktarında farklılıklar olması vardır. Engebeli araziler litosferin bir unsurudur. Yağış ise atmosferde belirli şartlara bağlı olarak meydana geldiğinden buradaki etkileşim daha çok litosfer ile atmosfer arasındadır.

Cevap: C

2. İnsanın ihtiyaçlarını karşılamak için doğal ortamda yapmış olduğu yaşamsal faaliyetlerin tümüne beşerî faaliyet denir.

Buna göre;

I. sulak alanların tarım arazisi olarak kullanılması,

II. aktif tektonik hareketlerin yaşandığı bazı şehir alanlarında depremlerin yaşanması,

III. maden ocaklarından çıkarılan madenlerin işlenmesi,

IV. yoğun nüfuslu bazı kıyı alanlarının tropikal rüzgârlardan etkilenmesi

durumlarından hangileri bu faaliyetlere örnek olarak verilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I. öncülde yer alan sulak alanların tarım arazisi olarak kullanılması; insanların geçimlerini sağlamak için yapmış oldukları bir ekonomik faaliyettir.

II. öncülde yer alan tektonik hareketlerin yaşandığı şehir alanlarında depremlerin görülmesi; yer kabuğundaki fay hatlarının hareketliliğinin sonucudur. Burada insanın etkisi olmayıp bu durum doğal süreçlerle ilgilidir.

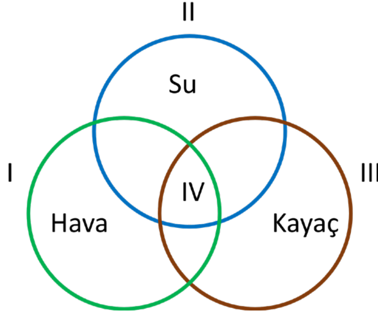
III. öncülde yer alan maden ocaklarından çıkarılan madenlerin işlenmesi de insanların ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları beşerî ve ekonomik faaliyetlere bir örnektir.

IV. öncülde yer alan yoğun nüfuslu bazı kıyı alanlarının tropikal rüzgârlardan etkilenmesi ise bu kıyıların genellikle, tropikal rüzgârların etki alanı olan sıcak kuşakta ve okyanus kıyılarında bulunmasıyla yani coğrafi konumuyla ilgilidir. Burada da insan etkisinden söz edilemez.

Bu durumda beşerî faaliyet örnekleri I. ve III. öncülde yer aldığından sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

3. Aşağıdaki şemada numaralandırılarak dört temel doğal ortam ve bu ortamlarda yer alan doğal unsurlar gösterilmiştir.

Bu şemada numaralandırılarak gösterilen doğal ortamlar aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Hidrosfer	Atmosfer	Biyosfer	Litosfer
B)	Hidrosfer	Litosfer	Atmosfer	Biyosfer
C)	Litosfer	Biyosfer	Hidrosfer	Atmosfer
D)	Biyosfer	Hidrosfer	Litosfer	Atmosfer
E)	Atmosfer	Hidrosfer	Litosfer	Biyosfer

Çözüm:

Doğal ortamlar birbirinden bağımsız değil birbiriyle içiçedir. Bu durum şekilde de gösterilmiştir.

I numaralı alanda yer alan hava, atmosferin unsurudur. Atmosfer aynı zamanda hava küre olarak da ifade edilmektedir.

II numaralı alanda yer alan su, hidrosferin bir unsurudur. Hidrosfer aynı zamanda su küre olarak da ifade edilmektedir.

III numaralı alanda yer alan kayaç, litosferin unsurudur. Litosfer aynı zamanda taş küre olarak da ifade edilmektedir.

IV numaralı alanda ise bütün doğal ortamlarda bulunan biyosfer yani canlılar küresi yer almaktadır. Bu durumda sorunun doğru cevabı; Atmosfer, Hidrosfer, Litosfer ve Biyosfer sıralamasının yer aldığı E seçeneğidir.

Cevap: E

4. Doğa ve insan karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir.

Buna göre;

I. yeraltı kaynaklarının ham madde olarak kullanılması,
II. ormanlık alanların tarım alanına dönüştürülmesi,
III. soğuk iklim özelliklerine sahip alanlarda insanların kalın kıyafetler tercih etmesi,
IV. akarsu boylarında kurulan şehirlerde akarsu ulaşımının gelişmesi

durumlarından hangileri insanın doğaya etkisine örnek gösterilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I numaralı öncülde; yeraltı kaynaklarının ham madde olarak kullanılması, insanın doğaya etkisidir. Çünkü insanlar madenler ve enerji kaynaklarını ihtiyaçları doğrultusunda yeraltından çıkarıp, işleyerek kullanırken doğal çevreye ciddi anlamda zarar verirler. Bu olumsuz tablo içerisinde hava, su ve gürültü kirliliği, trafik yoğunluğu, toprak erozyonu, patlatmadan ve hava şoklarından doğan sarsıntılar, katı atıkların oluşumu ve depolanması gibi çevresel sorunlar dikkat çekmektedir.

II numaralı öncülde; ormanlık alanların tarım alanına dönüştürülmesi, insanın doğaya etkisine örnektir. Ormanların tarım alanına dönüştürülmesi sonucunda; biyolojik çeşitliliğin azalması, erozyonun artması, su döngüsünün zarar görmesi, yeryüzünün oksijen kaynağının azalması ve doğal güzelliklerin yitirilmesi gibi pek çok sorun yaşanmaktadır.

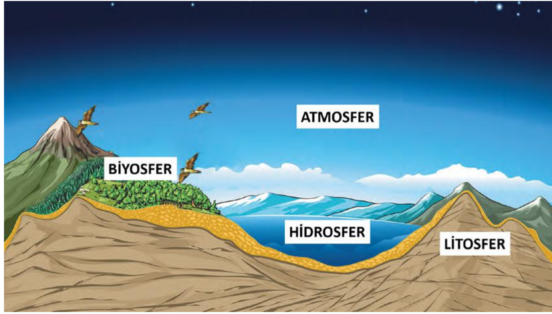
III numaralı öncülde; soğuk iklim özelliklerine sahip alanlarda insanların kalın kıyafetler tercih etmesi, doğal ortamın insan üzerindeki etkisidir. İnsanlar soğuktan korunmak için zorunlu olarak kalın kıyafetler tercih ederler.

IV numaralı öncülde; akarsu boylarında kurulan şehirlerde akarsu ulaşımının gelişmesi, doğal ortamın insan faaliyetleri üzerindeki etkisidir. Nil ve Ren nehirleri gibi ulaşıma elverişli akarsuların bu özelliğinden dolayı insanlar ilk çağlardan bu yana akarsulardan taşımacılıkta faydalanmışlardır.

İnsanın doğaya etkisine örnek I ve II numaralı öncüller olduğundan sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

5. Aşağıdaki görselde doğal çevreyi oluşturan dört temel ortam gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ortamları açıklamak için kullanılan ifadelerden biri <u>değildir</u>?

A) Yerkürenin en dışındaki katılaşmış kısımdır.

B) Yerküreyi çevreleyen ve çeşitli gazlardan oluşan bir tabakadır.

C) Yer kabuğunun çukur alanlarını dolduran büyük su havzaları, buzullar, akarsular ve yeraltı sularıdır.

D) Kara, hava ve su ortamlarında tüm canlı faaliyetlerinin gerçekleştiği yaşam alanlarıdır.

E) Kıtaların hareket etmesinde etkili olan konveksiyonel akımların oluştuğu katmandır.

<u>Çözüm:</u>

A seçeneğinde yer alan; yerkürenin en dışındaki katılaşmış kısımdır, ifadesi litosferin açıklamasıdır.

B seçeneğinde yer alan; yerküreyi çevreleyen ve çeşitli gazlardan oluşan bir tabakadır, ifadesi atmosferin açıklamasıdır.

C seçeneğinde yer alan; yer kabuğunun çukur alanlarını dolduran büyük su havzaları, buzullar, akarsular ve yeraltı sularıdır, ifadesi hidrosferin açıklamasıdır.

D seçeneğinde yer alan; kara, hava ve su ortamlarında tüm canlı faaliyetlerinin gerçekleştiği yaşam alanlarıdır, ifadesi biyosferin açıklamasıdır.

E seçeneğinde yer alan; kıtaların hareket etmesinde etkili olan konveksiyonel akımların oluştuğu katmandır, ifadesi ise yerin derinliklerindeki manto katmanının açıklaması olup bu katman görselde açıkça görülmediği ve yazılı olmadığından sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

6. Hızlı nüfus artışı, şehirleşme ve sanayileşme sonucunda hava kirliliği meydana gelmektedir. Sanayileşmenin gelişmesiyle beraber artan enerji ihtiyacı fosil yakıtların tüketimini artırmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan gazlar sera etkisine, küresel ısınma ve iklim değişikliğine neden olmaktadır.

Bu değişimin, aşağıdaki doğal ortamlardan hangisiyle <u>daha fazla</u> ilgili olduğu söylenebilir?

A) Litosfer B) Hidrosfer C) Biyosfer
D) Atmosfer E) Astenosfer

<u>Çözüm:</u>

Günümüzde artan enerji ihtiyacı ile birlikte fosil yakıtlar özellikle sanayi ve ulaşım alanında daha fazla tüketilmekte ve hava kirliliğine neden olmaktadır. Ayrıca enerji ihtiyacının karşılanması için termik santrallerde fosil yakıtların kullanımı sonucu bacalardan çıkan gazlar, partikül maddeler ve tozlar atmosferde birikerek hava kirliliğine neden olmaktadır.

Dolayısıyla doğal çevrede yaşanan bu olumsuz durumlar en fazla hava küreyi yani atmosferi etkilediğinden sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

7. Coğrafya bilimi, nedensellik ilkesi çerçevesinde coğrafi olayları neden sonuç ilişkisi içerisinde inceleyerek sonuçlara ulaşmaktadır.

Buna göre aşağıdaki bilgilerden hangisi, coğrafyanın farklı bir ilkesiyle ilişkilidir?

A) Levha hareketleri sonucunda depremler yaşanmaktadır.

B) Volkanik faaliyetler sonucunda katılaşım kayaçları oluşur.

C) Afrika Kıtası'nda Nil Vadisi ve Gine Körfezi'nde nüfus yoğundur.

D) Kıyı turizminin geliştiği bölgelerde deniz kirliliği artmaktadır.

E) Karaların alçalması sonucunda yeni kıyı şeridi oluşur.

Çözüm:

A seçeneğinde; depremlerin nedenlerinin levha hareketleri olduğu belirtildiğinden bu seçenek nedensellik ilkesiyle ilgilidir.

B seçeneğinde; katılaşım kayaçları meydana gelme nedeninin volkanik faaliyetler olduğu belirtildiğinden B seçeneği de nedensellik ilkesiyle ilgilidir.

C seçeneğinde; Afrika Kıtası'nda Nil Vadisi ve Gine Körfezi'nde nüfus yoğundur, cümlesi nüfusun Afrika Kıtası'na dağılışı ile ilgilidir.

D seçeneğinde; deniz kirliliğinin artmasının nedeni olarak kıyılarda turizmin gelişmesi dolayısıyla insan faaliyetleri sonucunda kirliliğin artması olduğundan bu seçenek nedensellik ilkesi ile ilgilidir.

E seçeneğinde; karaların alçalması yani epirojenik hareketlere bağlı olarak yeni kıyı şeritlerinin meydana gelmesi de nedensellik ilkesiyle ilgilidir.

A, B, D, E seçenekleri nedensellik ilkesi ile ilgiliyken C seçeneği coğrafyanın farklı bir ilkesi olan dağılış ilkesiyle ilgilidir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

8. **Aşağıdakilerden hangisi insanların atmosfere müdahalesiyle ortaya çıkan durumlardan biri değildir?**

A) Hava kirliliği

B) Asit yağışları

C) İklim değişikliği

D) Sera etkisi

E) Kıyı dolguları

Çözüm:

İnsanların atmosfere olumsuz etkileri özellikle Sanayi Devrimi sonrasında sanayileşmiş bölgeler ile plansız kentleşmenin olduğu sahalarda ortaya çıkmıştır. Termik santrallerde enerji üretilmesinde, binaların ısıtılmasında, fabrikalarda ve motorlu taşıtlarda kullanılan fosil yakıtlar hava kirliliğine, asit yağışlarına neden olmaktadır. Ayrıca atmosferde sera etkisi meydana getirerek küresel iklim değişikliğine de neden olmaktadır.

Dolayısıyla A, B, C ve D seçeneklerinde insanların atmosfere müdahalesiyle ortaya çıkan durumlar yer almaktadır.

E seçeneğinde yer alan kıyı dolguları ise insanların kıyı şeritlerinde denizin doldurulmasıyla yeni alanlar elde etmeleri ve bu alanları tarım, sanayi, ulaşım ve yerleşim projeleri gibi çeşitli açılardan değerlendirmeleridir.

Bu durum insanların atmosfere müdahalesiyle ortaya çıkan sonuçlarla ilgili olmadığından sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

9. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılarken doğada yaptığı bazı değişiklikler doğal çevre ile uyumlu değildir. Bu değişiklikler bazen doğada geri dönülmez tahribata neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu değişikliklere örnek gösterilemez?

A) Su ihtiyacının karşılanması için yeraltı sularının aşırı kullanılması

B) Tarım ilaçlarının aşırı kullanılması sonucunda toprağın kimyasal özelliğinin değişmesi

C) Hasattan sonra tarımsal ürün kalıntılarının yakılmasıyla ekosistemin zarar görmesi

D) Doğal miras alanlarının millî park ilan edilmesi

E) Tarım alanlarını genişletmek için bataklıkların kurutulması

Çözüm:

A seçeneğinde yer alan, su ihtiyacının karşılanması için yeraltı sularının aşırı kullanılması sonucunda; su kaynaklarının azalması, yeraltı sularına yüzeye yakın yerlerde değil çok derinlerde ulaşılması, yeraltı suyuna ulaşmak için çok sayıda açılan kuyuların obruk oluşumunu hızlandırması gibi doğal çevrede pek çok olumsuz değişim meydana gelir.

B seçeneğinde yer alan; tarım ilaçlarının aşırı kullanılması sonucunda toprağın kimyasal özelliğinin değişmesiyle bu topraklarda yetişen ürünler vasıtasıyla zararlı kimyasal maddelerin doğal çevreye, hayvanlara ve insanlara kalıntılarının bulaşması, pek çok kanser türü ve hormonal sistem bozukluklarına neden olması ortaya çıkabilecek olumsuz durumlardır. Ayrıca yağışlar ve sulama sistemleriyle, toprağın yıkanması sonucunda göllere, nehirlere, yeraltı su kaynaklarına karışan kimyasallar suların kirlenmesine neden olmaktadır. Kimyasallar balıkların ve arıların ölümüne de neden olmaktadır.

C seçeneğinde yer alan; hasattan sonra tarımsal ürün kalıntılarının yani anızın yakılması sonucunda; topraktaki karbon ve azot dengesi bozularak tarlalar verimsizleşmektedir. Organik madde miktarı azalmakta, topraktaki mikrobiyolojik aktivite gerilemektedir. Böylece ekosistem tahrip edilmektedir.

E seçeneğinde yer alan; tarım alanlarını genişletmek için bataklıkların kurutulmasından sonra alandaki su miktarı azalmakta, kuraklık görülmekte, bataklıklarda yaşayan ve bir kısmı endemik olan pek çok canlı türü yok olmaktadır. Balıkların yumurta bıraktığı, beslendiği ve barındığı korunaklı alanlar, değişik türden milyonlarca kuşun üreme, kışlama ya da göç esnasında kullandığı sulak alanlar yok edilmektedir.

D seçeneğinde yer alan; doğal miras alanlarının millî park ilan edilmesi ekosistem açısından olumlu bir gelişmedir. Millî parklar, tehdit altındaki doğal alanların daha etkin korunması için yasal düzenlemelerle kurulmuş alanlardır. Millî parklarla doğal ortamın korunması ve meydana gelecek tahribatlar önlenmek istendiğinden sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

10. Aşağıda insanların doğal çevre üzerindeki etkilerine bazı örnekler verilmiştir.

- Ulaşımı daha hızlı gerçekleştirmek için tüneller yapılması
- Yerin derinliklerine inilmeden açık ocaklardan maden elde edilmesi
- Erozyonun fazla olduğu alanlarda, yamaçlarda taraçalama yapılması

Bu faaliyetler aşağıdaki doğal ortamlardan hangisinde meydana gelmektedir?

A) Litosfer B) Hidrosfer C) Atmosfer
D) Biyosfer E) Termosfer

Çözüm:

Ulaşımı daha hızlı gerçekleştirmek için tüneller genellikle dağlık engebeli alanlarda açılmaktadır. Bu alanlar litosfer yani taş kürede yer alır.

Açık ocak madenciliği de litosferde yapılan bir ekonomik faaliyettir.

Erozyonun fazla olduğu alanlarda, yamaçlarda taraçalama yapılması da litosferde yapılan bir çalışmadır.

Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

11. Aşağıdakilerden hangisi, fiziki coğrafyanın inceleme alanında <u>değildir</u>?

A) Bir yörenin doğal bitki örtüsü

B) Tatlı su kaynaklarının dağılışı

C) Muson rüzgârlarının etki alanı

D) Tarım yapılan alanların dağılışı

E) Hava kütlelerinin yağış oluşturma koşulları

Çözüm:

A seçeneğinde yer alan bir yörenin doğal bitki örtüsünü inceleyen bilim dalı biyocoğrafyadır. Biyocoğrafya, dünyadaki bitki ve hayvan topluluklarının genel özelliklerini, etkileşimlerini ve dağılışlarını inceler.

B seçeneğinde yer alan tatlı su kaynaklarının dağılışını inceleyen bilim dalı hidrografyadır. Hidrosferi oluşturan deniz, göl, akarsu vb. çeşitli su ortamlarını ve hidrosferde meydana gelen doğa olaylarını hidrografya inceler.

C seçeneğinde yer alan muson rüzgârlarının etki alanını klimatoloji inceler. Atmosfer ve hava olaylarını, sıcaklık, yağış, basınç ve rüzgârlar vb. iklim elemanlarını, yeryüzünde görülen iklim tiplerini inceleyen bilim dalı klimatolojidir.

D seçeneğinde yer alan; tarım yapılan alanların dağılışını ekonomik coğrafya inceler. İnsanların tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, turizm, ticaret, sanayi, hizmetler vb. ekonomik faaliyetler ile bu faaliyetlerin coğrafi olaylarla etkileşimini inceleyen bilim dalı ekonomik coğrafyadır.

E seçeneğinde yer alan; hava kütlelerinin yağış oluşturma koşullarını klimatoloji inceler.

Biyocoğrafya, hidroğrafya ve klimatoloji fiziki coğrafyanın dallarıdır. Ekonomik coğrafya ise bunlardan ayrı olarak beşerî coğrafyanın dalı olduğundan, sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

12. Aşağıda bir bölgeye ait görsel verilmiştir.

Yalnızca görseldeki bilgiler dikkate alındığında bu bölgeyle ilgili aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Sıcak iklim bölgesindedir.

B) Tektonik ovalar yaygındır.

C) Akarsu düzenli rejime sahiptir.

D) Terra rossa toprakları yaygındır.

E) Yerleşmeler akarsu çevresinde yoğundur.

Çözüm:

A seçeneğinde yer alan; sıcak iklim bölgesindedir, bilgisine ulaşılamaz bu bilgi için, bölgenin dünya üzerindeki mutlak konum bilgilerine, iklim haritasına veya sıcaklık ve yağış grafiklerine ihtiyaç vardır.

B seçeneğinde yer alan; tektonik ovalar yaygındır, bilgisine ulaşılamaz, bunun için bölgenin ana yer şekillerinin meydana gelme süreci hakkında yeterli bilgiye ihtiyaç vardır.

C seçeneğinde yer alan; akarsu düzenli rejime sahiptir, bilgisine ulaşılamaz, bunun için akarsuyun yıllık akım grafiğini görmek gerekir.

D seçeneğinde yer alan terra rossa toprakları yaygındır, bilgisine de ulaşılamaz. Çünkü bölgenin toprak haritasına veya toprak özellikleriyle ilgili açıklamalara ihtiyaç vardır.

Görselde akarsuyun etrafında bir yerleşim alanı olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle yalnız E seçeneğindeki bilgiye ulaşabiliriz. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

13. Aşağıda doğa ve insan etkileşimiyle ilgili bazı örnekler verilmiştir.

I. Sarp ve yüksek alanlarda yerleşmelerin seyrekleşmesi

II. Fosil yakıtların kullanımına bağlı olarak kirlenen havanın insan sağlığını bozması

III. Sanayi atıklarının bırakıldığı denizlerde canlı çeşitliliğinin azalması

Bu verilenler ile;

a. doğanın insan üzerindeki etkisi,

b. insanın doğa üzerindeki etkisi,

c. karşılıklı etkileşim

durumları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	a	b	c
B)	a	c	b
C)	b	c	a
D)	b	a	c
E)	c	a	b

Çözüm:

I numaralı öncülde yer alan; sarp ve yüksek alanlarda yerleşmelerin seyrekleşmesi, doğanın insan üzerindeki etkisidir. (a)

Çünkü bu alanlar engebeli yer şekillerinden ve düşük sıcaklıklardan dolayı zor yaşam koşullarına sahip olduğundan yerleşmeler seyrektir.

II numaralı öncülde yer alan; fosil yakıtların kullanımına bağlı olarak kirlenen havanın insan sağlığını bozması doğa ile insanın karşılıklı etkileşimine örnektir. (c)

Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra fosil yakıtların tüketimi çok fazla olduğundan bu durum atmosferin dengesini olumsuz etkilemiş ve hava kirliliğine neden olmuştur.

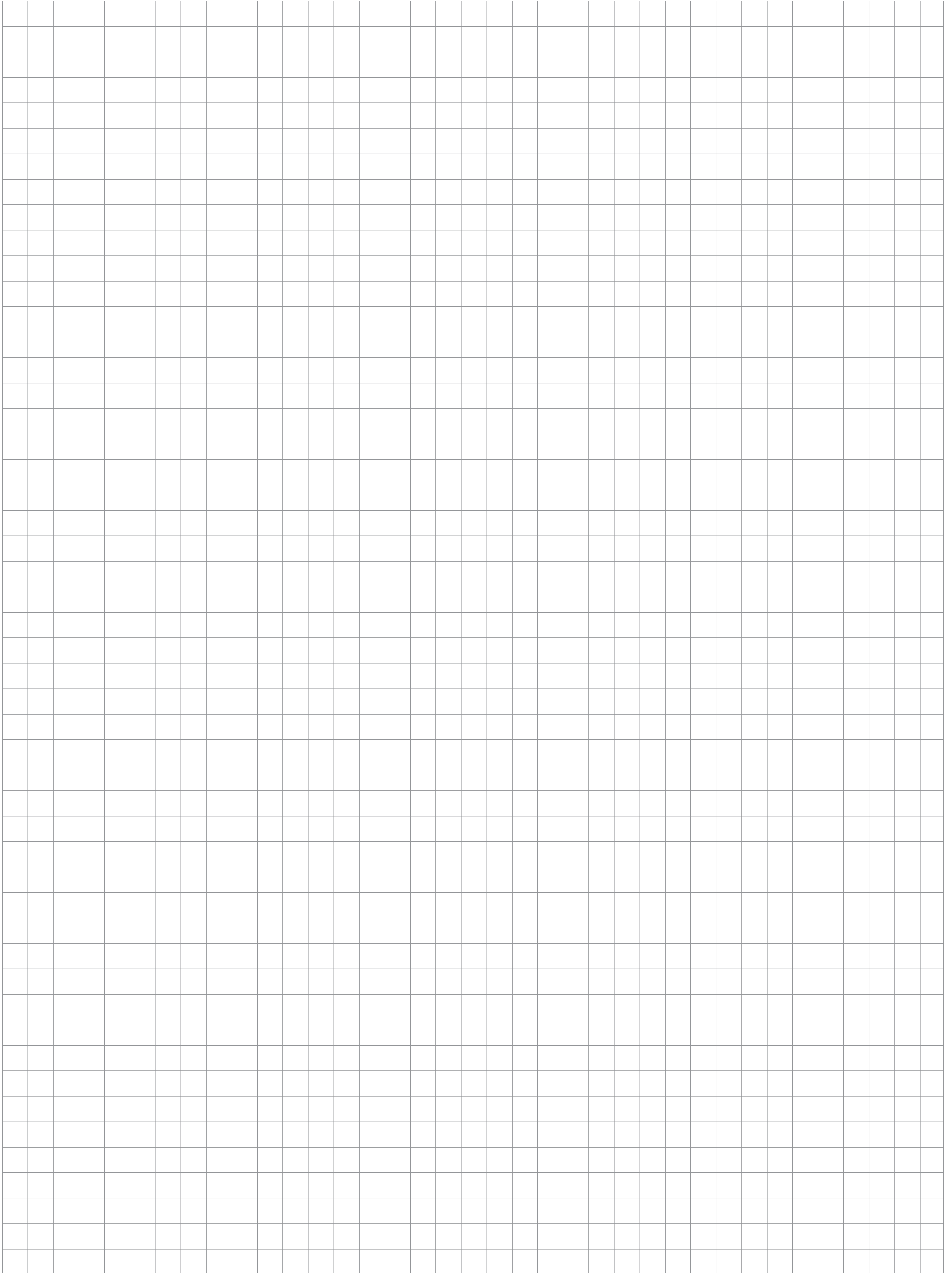
Hava kirliliğinin fazla olduğu yerlerde ise insanlar başta akciğer hastalıkları olmak üzere pek çok sağlık problemleri ile karşı karşıya kalmışlardır.

III numaralı öncülde yer alan; sanayi atıklarının bırakıldığı denizlerde canlı çeşitliliğinin azalması ise insanın doğa üzerindeki etkisidir. (b)

Özellikle kurşun, çinko, civa, arsenik, kalay gibi elementler deniz canlılarının metabolizmasında birikerek deniz ve okyanuslardaki biyoçeşitliliğe zarar vermektedir.

Bu durumda sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

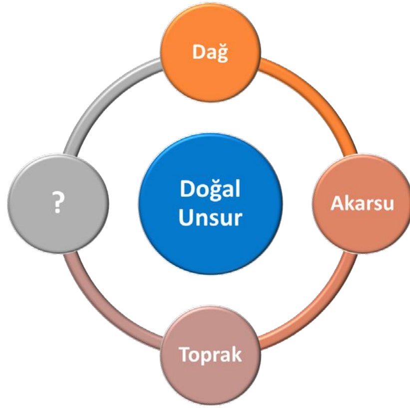

1. Longoz, denize ulaşan derelerin getirdiği malzemelerin kıyı hattında birikmesiyle oluşan setlerin gerisinde biriken sulara bağlı olarak canlı çeşitliliğinin fazla olduğu alanlardır.

Bu alanın doğal özelliklerini incelemek isteyen bir araştırmacı, aşağıdaki bilim dallarının hangisinden daha az faydalanır?

A) Jeoloji B) Zooloji C) Hidrografya
D) Jeomorfoloji E) Biyocoğrafya

2. Aşağıda bazı doğal unsurların gösterildiği bir kavram haritası verilmiştir.

Bu kavram haritasında ? işareti ile gösterilen alana aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) Baraj B) Orman C) Köprü
D) Fabrika E) Bina

3. Güneydoğu Asya'da yaşayan insanların tükettiği tahıl türleri içinde pirinç önemli bir yere sahiptir.

Bu durumun oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin daha fazla etkili olduğu söylenebilir?

A) İklim koşulları B) Toprak yapısı
C) Yeraltı zenginliği D) Hayvan türleri
E) Bitki örtüsü

4. İnsanın ihtiyaçlarını karşılamak için doğal ortamda yapmış olduğu yaşamsal aktivitelerin tümüne beşerî olay denir.

Aşağıdakilerden hangisi bu olaya örnek verilebilir?

A) Yatak eğiminin fazla olduğu alanlarda akarsuların aşındırma şekillerinin yapılması

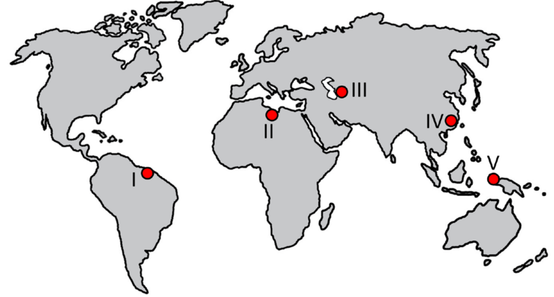
B) Bozkır bitki örtüsünün bulunduğu alanlarda küçükbaş hayvancılığın yapılması

C) Günlük sıcaklık farkının fazla olduğu alanlarda kayaçların fiziksel çözülmeyle parçalanması

D) Sıcak ve nemli bölgelerde biyoçeşitliliğin fazla olması

E) Karasal iklim bölgelerinde sıcaklık farkının fazla olması

5. İnsanlar, sanayileşme ile artan enerji ihtiyaçlarını karşılamak için termik santraller kurmuştur. Bu nedenle sanayileşmenin yoğun olduğu alanlarda doğal ortamlarda bozulmalar meydana gelmiştir.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde bu bozulmaların daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Doğal ve beşerî ortamlardaki değişimlerin büyük bir kısmı doğal süreçlere bağlı olarak gerçekleşir.

Aşağıdaki değişimlerden hangisinin oluşumu bu süreçlerle ilgilidir?

A) Suları tahliye edilen bataklıkların kuruması

B) Liman alanlarında gelgit nedeniyle deniz seviyesinin değişmesi

C) Taşıt sayısının fazla olduğu büyük şehirlerde havanın doğal yapısının değişmesi

D) Yeraltı sularının fazla kullanıldığı alanlarda obruk çöküntülerinin oluşması

E) Eğimli yamaçlarda yol yapımının heyelanları artırması

7. İnsanlar, doğal çevrede taşların yoğun olarak bulunduğu kırsal alanlarda yapı malzemesi olarak taşları kullanmıştır. Türkiye'de Akdeniz kıyı kuşağında ve volkanik arazilerin bulunduğu iç kesimlerde taş meskenler yaygındır.

Bu meskenlerin dağılışını inceleyen coğrafyanın alt dalı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hidrografya

B) Biyocoğrafya

C) Tarihî coğrafya

D) Tarım coğrafyası

E) Yerleşme coğrafyası

8. İnsan, her zaman olmasa da coğrafi ortamda yaşamsal etkinliklerini gerçekleştirirken yaşadığı yerin doğal ortam özelliklerine zarar verebilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt olarak gösterilemez?

A) Toprak verimliliğinin azalması

B) Erozyonun şiddetlenmesi

C) Yüksek dağlara kar yağması

D) Orman alanlarının daralması

E) Ortalama sıcaklıkların artması

9. I. Piri Reis – Kitab-ı Bahriye

II. Kâtip Çelebi – Cihannüma

III. İbn Haldun – Seyahatname

IV. Evliya Çelebi – Kitabu Roger

Yukarıdaki coğrafya biliminin gelişmesine katkı yapmış Türk ve Müslüman bilim insanları ile yazdıkları eser eşleştirmelerinden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

10. Beşerî ortamın özellikleri ve bu ortamdaki değişimler, coğrafya biliminin araştırdığı konulardandır.

Buna göre aşağıdaki araştırma konularından hangisi bu ortamla ilgilidir?

A) Japonya'da meydana gelen deprem

B) Canlı çeşitlerinin dünyadaki dağılışı

C) Nevşehir'deki peribacalarının oluşum şekli

D) Kırsal yerleşmelerdeki yaygın ekonomik faaliyet

E) Hint Okyanusu'nda meydana gelen tsunami

11. İlk yerleşim alanlarının kurulma sürecinde doğal unsurlar etkili olmuştur.

Aşağıdaki doğal özelliklerden hangisinin bu süreçteki etkisi daha azdır?

A) Su kaynakları

B) İklim özellikleri

C) Toprak özellikleri

D) Yeraltı kaynakları

E) Doğal meskenler

12. Coğrafya bilimi, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilmek için doğal ortamlarda bulunan unsurları incelemektedir.

Buna göre coğrafya biliminin incelediği aşağıdaki unsurlardan hangisi farklı bir ortam ile ilgilidir?

A) Akarsu B) Baraj C) Deniz

D) Göl E) Okyanus

1. **Aşağıdakilerden hangisi, yeryüzündeki kayaçlar hakkında araştırma yapan bir bilim insanının <u>daha fazla</u> faydalanacağı bilim dalıdır?**

A) Hidroloji B) Limnoloji C) Oseonografya D) Litoloji E) Potamoloji

2. **Aşağıdakilerden hangisi Azerbaycan'ın beşerî özelliklerini inceleyen bir öğrencinin öncelikli olarak faydalanacağı bilim dallarından biridir?**

A) Klimatoloji B) Hidrografya C) Jeomorfoloji D) Biyocoğrafya E) Demografi

3. Aşağıda coğrafya bilimine yardımcı olan bazı bilim dallarının inceleme konuları verilmiştir.

- Hayvanlar alemini inceler.
- Toprakların yapısını, oluşumunu ve yeryüzündeki dağılışını inceler.
- Canlıların birbirleri ve çevreyle olan ilişkilerini inceler.
- Atmosferde meydana gelen hava olaylarını inceler.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilim dallarından biri <u>değildir</u>?

A) Ekoloji B) Hidroloji C) Zooloji D) Meteoroloji E) Pedoloji

4. Coğrafya; doğal ve beşerî özellikler ile doğayla insan arasındaki etkileşimi inceleyen bir bilimdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilimin ilgilendiği konular arasında <u>yer almaz</u>?

A) Bir volkanın jeomorfolojik özellikleri
B) Tatlı su kaynaklarının yeryüzündeki dağılışı
C) Suda yaşayan canlıların fizyolojik özellikleri
D) Nüfusun fazla olduğu alanlarda doğanın değişimi
E) Doğal bitki örtüsünün dağ yamaçlarında oluşturduğu kuşaklar

5. Doğal çevreyle insan arasındaki karşılıklı ilişkiler coğrafya biliminin incelediği konulardandır.

Aşağıdakilerden hangisi, coğrafya biliminin incelediği bu konulara örnek olarak verilebilir?

A) Doğal bitki örtüsünün yeryüzündeki dağılışı
B) Tortul kayaç türlerinin oluşum koşulları ve ayırt edici özellikleri
C) Deniz tabanlarında oluşan tortul tabakaların epirojeneze etkileri
D) Tarım arazisine dönüştürülmüş eski göl tabanında oluşan su baskınları
E) Kuzeyden güneye göç eden kuşların uğrak noktalarının ekosistem özellikleri

6. Ülkelerin doğal koşullarının farklılık göstermesinin çok çeşitli sonuçları vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sonuçlardan <u>değildir</u>?

A) Doğal gazın üretildiği ülkeler dışında da tüketilmesi
B) Tropikal bazı meyvelerin küresel ticaret ürünü olması
C) Kış turizmi için bazı ülkelerin daha çok tercih edilmesi
D) Nüfusun fazla olduğu ülkelerde buğday tüketiminin fazla olması
E) Bazı ülkelerdeki sanayi kollarında farklı ülkelerden temin edilen ham maddelere ihtiyaç duyulması

7. Coğrafya biliminin diğer bilimlere göre en büyük farkı, doğal ve beşeri özelliklerin yeryüzünün hangi konumlarıyla ilgili olduğunun belirtilmesi ve belirli mekânlarda hangi farklılıkların olabileceğiyle ilgili bir bakış açısı kazandırmasıdır.

Aşağıdakilerden hangisi, coğrafyanın bu yönüyle <u>daha az</u> ilgilidir?

A) Güneş ışınlarının yere düşme açısı küçüldükçe sıcaklık azalır.
B) Küçükbaş hayvancılığın yaygın olduğu Avustralya'da yün üretimi fazladır.
C) Türkiye'de ahşap evler genellikle ormanların yoğun olduğu Karadeniz kıyılarında yaygındır.
D) Tuz Gölü çevresinde su kaynaklarının yetersiz oluşu yağışın az, buharlaşmanın fazla olmasıyla ilgilidir.
E) Erzurum-Kars Platosu'nda yaz yağışlarının fazla olmasına bağlı olarak büyükbaş hayvancılık yaygındır.

8. Doğal olaylar, insan etkisi olmadan ve doğal süreçlere bağlı olarak gerçekleşmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu olaylara örnek gösterilebilir?

A) Soğuyan nemli hava kütlesinin yağış bırakması

B) Akarsular üzerinde barajlar kurularak elektrik üretilmesi

C) Sanayi faaliyetlerinin geliştiği bölgelerde nüfusun fazla olması

D) Ekonomik faaliyetlerin yetersiz olduğu bölgelerin göç vermesi

E) Verimli toprakların bulunduğu arazilerde tarımsal faaliyetlerin yaygın olması

9. Yeni Çağ'da uzun mesafeli deniz seyahatlerinin yapılması o zamana kadar bilinmeyen yeni yolların bulunmasına, ulaşılamamış kara parçalarına ulaşılmasına ve birçok coğrafi keşfin yapılmasına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu keşiflerin yapılmasında etkili olan denizcilerdendir?

A) Strabon B) Magellan C) Batlamyus
D) Kâtip Çelebi E) Evliya Çelebi

10. İnsan faaliyetlerinin bazılarının doğal çevre üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Aşağıdaki faaliyetlerden hangisinde bu etkinin <u>daha fazla</u> olduğu söylenebilir?

A) Meraların yerleşmeye açılması

B) Delta ovalarında tarım yapılması

C) Akarsulardan sulamada faydalanılması

D) Yapı malzemesi olarak kayaçların tercih edilmesi

E) Dağ yamaçlarında köy yerleşmelerinin kurulması

11. Canlılar, biyosfer temel ortamının bir üyesidir.

Coğrafya bilimi bu temel ortamı incelerken;

I. jeoloji,
II. botanik,
III. biyoloji,
IV. jeodezi

bilimlerinin hangilerinden <u>daha çok</u> faydalanmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Aşağıda Kastamonu'nun Bozkurt ilçesinde meydana gelen sel felaketiyle ilgili çalışan bazı bilim insanlarının araştırma konuları verilmiştir.

Bülent: Sel sonucunda akarsu vadi yatağında oluşan değişimler

Simay: Selden etkilenen bu şehirden diğer şehirlere yapılan göçlerin analizleri

Tuna: Selden etkilenen alanda yaşayan insanlarda ortaya çıkan sosyo-ekonomik sorunlar

Özlem: Selin taşıdığı kil, kum ve çakıl gibi unsurlarla kaplanan bölgelerde canlıların yaşam alanlarında meydana gelen değişimler

Bu araştırmalardan hangileri fiziki coğrafya kapsamında yer almaktadır?

A) Bülent ve Özlem B) Simay ve Özlem
C) Simay ve Tuna D) Özlem ve Tuna
E) Tuna ve Bülent

13. Aşağıdakilerden hangisi insan ve doğal çevre ilişkisine örnek olarak <u>verilemez</u>?

A) Fabrikada üretilen ürünlerin ihraç edilmesi

B) Dağlık alanlarda kayak turizminin gelişmesi

C) Hava durumu ile ilgili bilgilerin insanlara duyurulması

D) Ormanların gür olduğu alanlarda ahşap evlerin yaygın olması

E) Az yağışlı yerlerde küçükbaş hayvancılık yapılması

1. I. Çukurova'da pamuk tarımının yapılması,
II. Van Gölü çevresinde volkanik arazinin bulunması,
III. Bafra Ovası'nın akarsu biriktirmesi ile oluşması,
IV. Doğu Karadeniz'de yerleşmelerin kıyıda yoğunlaşması.

Yukarıdakilerden hangileri doğal unsurların insan yaşamını etkilediğine örnek olarak verilemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Beşerî faaliyetlerin bir kısmı, doğal koşulları değiştirmek için gerekli tekniğin olmaması nedeniyle var olan koşullara uyum sağlanarak gerçekleşmektedir.

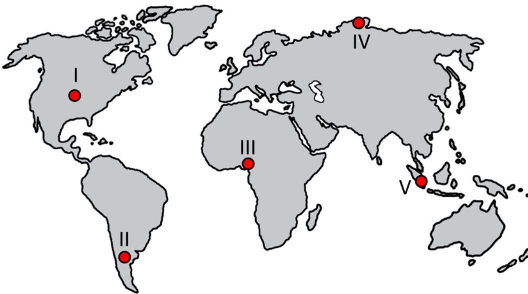
Benzer bir durumun;

I. orman alanlarında tahribatın fazla olması,
II. dağlık alanlarda nüfuslanmanın az olması,
III. sulak alanların tarım arazisine dönüştürülmesi,
IV. kutuplara yakın alanlarda balık tüketiminin fazla olması

faaliyetlerinden hangilerinde olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. İnsanların giyinme ihtiyacı ve şekli ile yaşanılan alanın iklimsel ve mevsimsel özellikleri arasında yakın bir ilgi vardır. Yaşanan mevsimlerde sıcak ve soğuk dönem özelliklerinin belirgin olması mevsimlere göre giysi tercih etme ihtiyacını artırmaktadır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde bu ihtiyaç daha fazladır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

4. İnsan ve doğa birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Bu etkileşimde; insanın doğa üzerinde etkisinin fazla olduğu çok sayıda durum vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu etkinin fazla olduğu durumlardandır?

A) Japonya'da balık tüketiminin fazla olması
B) Ekvatoral bölgede insanların ince kıyafetler giyinmesi
C) Güneydoğu Asya'da insanların temel besin maddesinin pirinç olması
D) Ormanlık bölgelerde yapı malzemesi olarak ahşap kullanılması
E) Denize dolgu yapılarak hava alanları inşa edilmesi

5. Yapılan her insan faaliyetinin doğa üzerinde etkisi bulunmaktadır.

Aşağıdaki faaliyetlerden hangisinde bu etki daha fazladır?

A) Eskimoların daha çok balıkla beslenmesi
B) Ormanlık alanlarda antropojen bozkırların oluşması
C) Ekvatoral bölgede yerleşmelerin yüksek yerlerde yoğunlaşması
D) Çöllerde ulaşım ve taşımacılıkta develerin kullanılması
E) Engebeli alanlarda ekonomik faaliyetlerin sınırlı olması

6. Dünya'nın farklı bölgelerinde yaşayan insanların beslenme ve giyim alışkanlıkları birbirinden farklıdır.

Bu duruma yol açan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelenekler
B) Jeolojik yapı
C) Dinî inanışlar
D) Doğal çevre koşulları
E) Nüfusun yapısal özellikleri

7. Aşağıdakilerin hangisinde iklimin etkisi daha fazladır?

A) Batı Avrupa'da sanayinin gelişmiş olması

B) Japonya'da evlerin depreme dayanıklı yapılması

C) İzlanda'da jeotermal enerji potansiyelinin yüksek olması

D) Muğla çevresinde yol yapım maliyetlerinin yüksek olması

E) Erzurum çevresinde çayırların yaygın olması

8.

I. Ulaşım türleri

II. İklim özellikleri

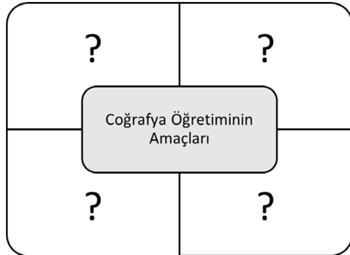
III. Ekonomik faaliyetler

IV. Yer şekilleri özellikleri

Yukarıdakilerden hangileri insan yaşamını etkileyen doğal faktörler arasındadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıda coğrafya öğretiminin amaçlarıyla ilgili şema verilmiştir.

Bu şemada boş bırakılan bölümlere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

A) Coğrafi bakış becerisi kazandırarak sorunlara çözüm üreten bireyler yetiştirmek

B) Doğa ve insan etkileşimini kavratarak insanların yaşadıkları mekânları etkin ve doğru kullanmalarını sağlamak

C) İnsanların duyarlılığını ve estetik anlayışlarını geliştirerek etkileyici manzara resimleri çizebilmelerini sağlamak

D) Yaşadığı çevrenin toprağında hangi ürünleri yetiştirebileceğini bilen bireyler yetiştirmek

E) Ülkesinin sahip olduğu zenginlikleri ve dünyaya olan katkılarını öğreterek vatan sevgisini aşılamak

10. Katıldığı bir doğa gezisini anlatmak isteyen bir öğrenci şu cümleleri yazmıştır:

"Sabah saat 7'de okula gittiğimde sınıfımızı geziye götürecek aracı okulun ön tarafında gördüm. Bütün arkadaşlarım ve ben çok heyecanlıydık. Aracımız bizi iki saatlik yorucu bir yolculuğun sonunda yamaçlarında dik kayalıklar gözüken bir vadiye getirdi. Gezinin bu bölümünden sonra yürümemiz gerekiyordu. İlk önce bu vadide berrak sularıyla akmakta olan akarsuyun karşı tarafına bir köprüyü kullanarak geçtik. Tüm gün vadide ilerledik. İçinde bulunduğumuz doğanın, gördüğümüz çeşitli kelebeklerin, kuşların, böcek türlerinin ve rengarenk çiçeklerin sayısız fotoğrafını çektik. Bu fotoğrafları çekerken coğrafya dersinde öğrendiğimiz bir söz hep aklımızdaydı: "Doğada çekebildiğin kadar fotoğraf çek, ama arkanda ayak izini bile bırakma". Gezimiz boyunca hava genellikle güneşliydi, ancak zaman geçtikçe bulutlar çoğaldı. Günün sonunda gezi aracımıza dönerken ilk önce bir yıldırımın anlık ışığını gördük, sonrasında peş peşe gök gürültüsü seslerini işittik. Çok geçmeden yağmur yağmaya başladı."

Bu öğrencinin yazdıklarıyla ilişkilendirilebilecek doğal ortamların tamamı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Atmosfer ve litosfer

B) Atmosfer, hidrosfer ve litosfer

C) Litosfer, hidrosfer ve biyosfer

D) Atmosfer, litosfer ve biyosfer

E) Litosfer, hidrosfer, biyosfer ve atmosfer

11. Coğrafi ortamın iki ögesi olan doğa ve insan, sürekli etkileşim hâlindedir. Bazen doğa koşulları insan yaşamına yön verirken bazen de insan, ihtiyaçları doğrultusunda doğaya müdahalelerde bulunur.

Buna göre;

I. sanayi atıkları ve evsel atıkların akarsulara bırakılması,

II. eğimli yamaçlarda heyelanın tarım topraklarına zarar vermesi,

III. engebeli arazilerin taraçalandırılarak tarım arazisine çevrilmesi,

IV. volkanik faaliyetler sonucu atmosfere yayılan küllerin hava ulaşımını aksatması

durumlarından hangilerinde doğa koşullarının insan yaşamını etkilemesi söz konusudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1. Turizm faaliyetlerinin bir kısmı doğal ortamlarda, bir kısmı beşerî ortamlarda gerçekleşir.

Buna göre aşağıdaki turizm faaliyetlerinden hangisinde etkili olan ortam, diğerlerinden farklıdır?

A) Uludağ'da kış turizmi

B) Efes'te kültür turizmi

C) Kuşadası'nda deniz turizmi

D) Beypazarı'nda termal turizm

E) Köprüçay vadisinde akarsu turizmi

2. Aşağıda bir baraj gölü gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu baraja bağlı olarak doğada gerçekleşmiş değişimlerden biri <u>değildir</u>?

A) Topraklar sular altında kalmıştır.

B) Yeraltı kaynağı türü ve rezervi artmıştır.

C) Bazı bitki türlerinin yaşam alanı daralmıştır.

D) Ekosistem özelliklerinde değişim yaşanmıştır.

E) Akarsuyun aşağı çığırına taşınan alüvyon azalmıştır.

3. **Aşağıdakilerden hangisi litosfer ile biyosfer arasındaki etkileşime örnek gösterilebilir?**

A) Okyanus tabanında meydana gelen depremlerin tsunami oluşturması

B) Volkanik dağların bacasından çıkan lavların ormanları tahrip etmesi

C) Depremler nedeniyle çöküntü ovalarının oluşması

D) Heyelan sonucunda akarsu vadilerinin önünde set göllerinin oluşması

E) Don olaylarının çiçeklenme dönemindeki meyve ağaçlarına zarar vermesi

4. Aşağıda kutuplara yakın kesimlerde ve ekvatoral bölgede yaşayan insanlarla ilgili bazı bilgiler verilmiştir:

Kutuplara yakın kesimlerde yaşayan insanlar, evlerini doğal çevrede bulunan kar ve buzdan yaparlar; kalın giysiler giyerler. Ancak ekvatoral bölgede yaşayan insanlar, evlerini ağaçlardan yaparlar ve ince giysiler giyerler.

Bu bilgilerden çıkarılacak en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Soğuk iklim bölgelerindeki insanlar hayvansal gıdalarla beslenirler.

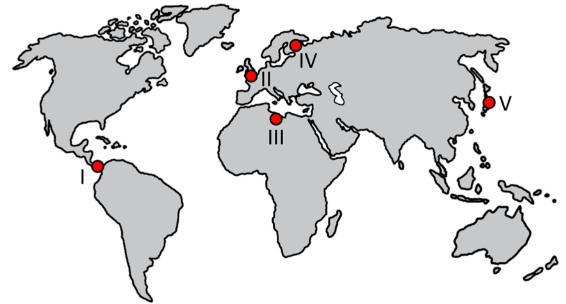
B) Kutuplar çevresinde yaşayan insanların bitkisel üretim yapma imkânları yetersizdir.

C) Ekvatoral bölgelerdeki ormanların büyük kısmı tahrip edilmiştir.

D) Ekvatoral bölgedeki yerleşim alanları yüksek kesimlerde kurulmuştur.

E) Doğal çevre koşulları, insan yaşamını etkilemektedir.

5. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi, doğanın insan faaliyetleri üzerindeki etkisine örnektir?

A) I numaralı yerde Panama Kanalı'nın yapılması

B) II numaralı yerde Manş Tüneli'nin yapılması

C) III numaralı yerdeki çölde yapay nehir yapılması

D) IV numaralı yerde evlerin çatılarının dik yapılması

E) V numaralı alanda deniz doldurularak havaalanı inşa edilmesi

6. Doğada gerçekleşen bazı olaylar ve süreçler beşerî ortamı etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumla ilgilidir?

A) Sanayi atıkları nedeniyle toprakların kirlenmesi

B) Nükleer reaktörlerden çevreye radyasyon sızıntısının olması

C) Otomobil sayısının fazla olduğu şehirlerde hava kalitesinin düşmesi

D) Akarsu taşkınları sonucunda bazı yerleşim alanlarının sular altında kalması

E) Suni gübre kullanımının olduğu bölgelerde yeraltı sularının kimyasal yapısının değişmesi

7. Aşağıda bir kişinin yaşadığı yerle ilgili verdiği bazı bilgiler bulunmaktadır.

- Köyümüz 400 kişiden oluşmaktadır.
- Evler ahşap malzemeden yapılmıştır ve birbirine uzaktır.
- Çevremizde çay, fındık gibi tarım ürünleri yetiştirilir.
- Halkın büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşır.

Bu kişinin verdiği bilgiler, coğrafyanın aşağıdaki inceleme alanlarından hangisiyle daha az ilişkilendirilir?

A) Tarım B) Nüfus C) Ulaşım D) Ekonomi E) Yerleşme

8. Güneydoğu Anadolu Projesi, öncelikli olarak bölgenin su ve toprak kaynaklarını verimli kullanmak amacıyla uygulanmaya başlamıştır.

Bu projenin uygulamalarıyla;

I. litosfer,
II. hidrosfer,
III. atmosfer

ortamlarından hangilerinde değişiklik olması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

9. Coğrafya dersinde doğal koşulların insan yaşamına olan etkisiyle ilgili sunum yapan bir öğrenci şu örnekleri vermiştir:

I. Uludağ'da kış turizminin yapılması
II. Hollanda'da denizin doldurularak tarım alanları oluşturulması
III. Engebeli arazi koşullarındaki kara yolu ulaşımı için tünellerin kullanılması
IV. Karasal iklim bölgelerinde yapı malzemesi olarak kerpiç kullanılması
V. Ormanlık alanlarda kereste fabrikalarının bulunması

Bu öğrencinin verdiği örneklerden hangileri sunum yaptığı konuya uygun değildir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

10. Fiziki coğrafyanın alt dallarından biri olan hidrografya, hidrosferi oluşturan çeşitli su ortamlarını ve hidrosferde meydana gelen doğa olaylarını inceler.

Fiziki coğrafyanın bu alt dalının aşağıdaki bilimlerin hangisinden daha az yararlandığı söylenebilir?

A) Oseonografya B) Limnoloji C) Potamoloji D) Jeoloji E) Hidroloji

11. Doğa, sahip olduğu bazı özelliklerle ilgili olarak insan faaliyetlerini sınırlandırabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu duruma örnek olarak verilebilir?

A) Ova düzlüklerinde geniş yerleşme alanlarının kurulması

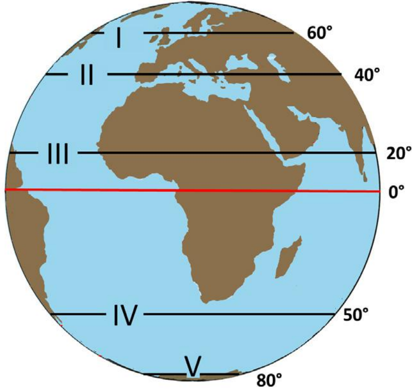
B) Mobilya üretimi için orman ürünlerinden yararlanılması

C) Dağlık bölgelerde doğa temelli alternatif turizm türlerinin gelişmesi

D) Akarsular üzerindeki hidroelektrik santrallerden enerji elde edilmesi

E) Yüksek alanlarda tarım ürünü çeşidinin az olması

1. Aşağıdaki şekil üzerinde bazı paraleller numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre şekilde numaralandırılarak gösterilen paralellerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I numaralı paralel üzerinde çizgisel hız, Kuzey Kutup Noktası'ndan fazladır.

B) II numaralı paralel üzerinde en kısa gündüz 21 Aralık tarihinde yaşanır.

C) III numaralı paralel üzerinde bulunan noktalara Güneş ışınları yılda iki defa dik açıyla düşer.

D) IV numaralı paralel dairesi üzerindeki bir cismin gölge boyunun en kısa olduğu tarih 21 Aralık'tır.

E) V numaralı paralel üzerinde açısal hız diğer yerlere göre azdır.

Çözüm:

Ekvator'dan kutuplara gidildikçe çizgisel hız azalmaktadır. I numaralı paralel olan 60° kuzey paraleli, Kuzey Kutup Noktası'nın daha güneyinde yer aldığından burada çizgisel hız, Kuzey Kutup Noktası'ndan fazladır. Bu durumda A seçeneğindeki bilgi doğrudur.

II numaralı paralel dairesi 40° kuzey paraleli olduğundan en kısa gündüz 21 Aralık tarihinde yaşanır. B seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

III numaralı paralel dairesi, 20° kuzey paraleli olup Ekvator ile Yengeç Dönencesi arasında yer aldığından üzerinde bulunan noktalara Güneş ışınları yılda iki defa dik açıyla düşer. C seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

IV numaralı paralel dairesi, 50° güney paralelidir. Güney Yarım Küre 'de cisimlerin gölge boyunun en kısa olduğu tarih 21 Aralık'tır. D seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

V numaralı paralel dairesi üzerinde açısal hız diğer yerlere göre azdır, bilgisi doğru değildir. Çünkü açısal hız Dünya'nın her yerinde eşittir. Konuma bağlı olarak değişmez. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

2. Dünya üzerindeki bir noktanın Güneş'in karşısından geçme hızına çizgisel hız denir. Çizgisel hız, Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe azalır.

Bu hızın Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe azalması aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

A) Dünya'nın günlük hareketi

B) Dünya'nın küresel şekli

C) Yörüngenin elips olması

D) Yer ekseninin eğik olması

E) Dünya'nın yıllık hareketi

Çözüm:

Dünya'nın küresel şekline bağlı olarak, en büyük paralel dairesi Ekvator'dur. 40.076 km uzunluğa sahip olan Ekvator üzerindeki her nokta 24 saatte Güneş'in karşısından geçer. Dolayısıyla Ekvator üzerinde Dünya'nın çizgisel hızı saatte yaklaşık olarak 1670 km'dir. Ekvator'dan kuzeye ve güneye doğru gidildikçe paralel dairelerinin uzunluğu azaldığından çizgisel hız da azalır.

Bu durumun nedeni Dünya'nın küresel şekli olduğundan sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

3. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangilerinde 21 Aralık ile 21 Mart tarihleri arasında yaz mevsimi yaşanır?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

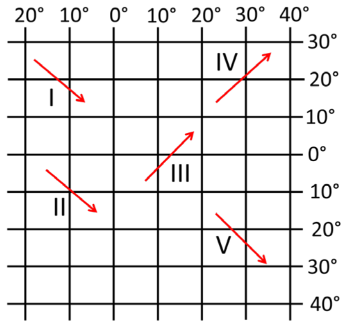
Çözüm:

Güney Yarım Küre'de 21 Aralık yaz başlangıcı 21 Mart ise sonbahar başlangıcıdır. Bu tarihler arasında yaz mevsimi yaşanmaktadır.

Haritada III ve V numaralı yerler Güney Yarım Küre'de bulunduğundan bu yerlerde belirtilen tarihlerde yaz mevsimi yaşanır. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

4. Coğrafi koordinatları verilen bir bölgede çeşitli yönlerde hareket eden uçakların gidiş güzergâhları aşağıda gösterilmiştir.

21 Haziran tarihinde işaretli güzergâhlardan hangileri istikametinde yapılan uçak yolculuğu sonucu gündüz süresinin başlanan ilk noktaya göre <u>daha uzun</u> olduğu gözlemlenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve V D) III ve IV E) IV ve V

<u>Çözüm:</u>

21 Haziran tarihinde Ekvator'dan kuzeye doğru gidildikçe gündüz süreleri uzamaktadır. III ve IV numaralı güzergâhların yolculuk istikameti kuzeydoğu olduğundan, gündüz süreleri yolculuğun başladığı noktalara göre daha uzun olacaktır. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

5. Aşağıda Dünya'nın şeklinin sonuçlarından bazıları numaralandırılarak verilmiştir.

I. Gölge boyunun kutup noktalarına gidildikçe uzaması
II. Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe artması
III. Ekvator'un uzunluğunun tam bir meridyen dairesinden fazla olması
IV. Güneş ışınlarının yere düşme açısının Ekvator'dan uzaklaştıkça küçülmesi

Bu sonuçlar aşağıdakilerden hangisinde, Dünya'nın geoit ve küresel şeklinin sonuçları olarak doğru eşleştirilmiştir?

	Geoit Şeklin Sonuçları	Küresel Şeklin Sonuçları
A)	I ve II	III ve IV
B)	I ve III	II ve IV
C)	II ve III	I ve IV
D)	II ve IV	I ve III
E)	III ve IV	I ve II

<u>Çözüm:</u>

I numaralı öncülde, gölge boyunun kutup noktalarına gidildikçe uzaması, Dünya'nın küresel şekliyle ilgilidir. Bu duruma bağlı olarak Güneş ışınları Ekvator ve çevresine dik ve dike yakın açılarla düşerken kutuplara gidildikçe bu açılar daralır. Güneş ışınları ne kadar dar açıyla düşerse gölge boyu o kadar uzun olur. Kutup noktalarına gidildikçe ışınların düşme açısının daralması gölge boyunun da uzamasına neden olur.

II numaralı öncülde, yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe artması Dünya'nın geoit şekliyle ilgilidir. Dünya Ekvator'dan hafif şişkin, kutuplardan hafif basık geoit şekline sahip olduğundan yerin merkezine daha yakın olan kutuplarda yer çekimi fazlayken Ekvator'da daha azdır.

III numaralı öncülde, Ekvator'un uzunluğunun tam bir meridyen dairesinden fazla olması da Dünya'nın geoit şekliyle ilgilidir. Dünya Ekvator'dan hafif şişkin, kutuplardan hafif basık olduğundan Ekvator'un uzunluğu tam bir meridyen dairesinden daha fazladır.

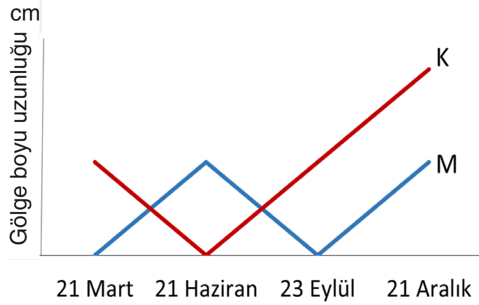
IV numaralı öncülde, Güneş ışınlarının yere düşme açısının Ekvator'dan uzaklaştıkça küçülmesi ise Dünya'nın küresel şekliyle ilgilidir.

Bu durumda, I. ve IV. öncüller Dünya'nın küresel şekliyle ilgilidir.

II. ve III. öncüller ise Dünya'nın geoit şekliyle ilgilidir. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

6. Aşağıdaki grafikte K ve M merkezlerinde bulunan 1 metre boyundaki çubukların bir yıl boyunca gölge boyu değişimi gösterilmiştir.

Bu merkezlerin dünya üzerinde bulundukları yerler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	K	M
A)	Oğlak Dönencesi	Ekvator
B)	Yengeç Dönencesi	Oğlak Dönencesi
C)	Oğlak Dönencesi	Yengeç Dönencesi
D)	Yengeç Dönencesi	Ekvator
E)	Ekvator	Oğlak Dönencesi

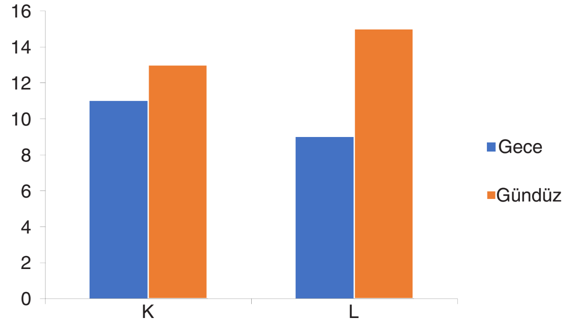
Çözüm:

Bu merkezlerden birinde gölge boyu 21 Haziran tarihinde, diğerinde ise 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerinde sıfır olmaktadır. Gölge boyu Güneş ışınları 90°açıyla düştüğü zaman sıfır olur.

21 Haziran tarihinde Yengeç Dönencesi'ne, 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerinde ise Ekvator'a Güneş ışınları dik açıyla düşmektedir. Seçeneklere baktığımızda K merkezinin Yengeç Dönencesi, M merkezinin ise Ekvator üzerinde olduğu anlaşılır. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

7. Aşağıdaki grafikte K ve L merkezlerine ait 21 Haziran tarihindeki gece gündüz süreleri gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında K ve L merkezleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Her iki merkezde Güney Yarım Küre'de yer almaktadır.

B) L merkezi Ekvator'a daha yakındır.

C) K merkezi L merkezinin kuzeyindedir.

D) Her iki merkezde kış mevsimi yaşanmaktadır.

E) L merkezi orta kuşakta bulunmaktadır.

Çözüm:

21 Haziran tarihinde Ekvator'dan kuzeye doğru gidildikçe gündüz süreleri uzamaktadır. Gündüz süreleri her iki merkezde gece süresinden uzun olduğundan, bu merkezler Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır. Bu durumda A seçeneği doğru değildir.

Ekvator'dan kuzeye doğru gidildikçe gündüz süreleri uzayacağından K merkezi Ekvator'a daha yakın L merkezi daha kuzeyde ve daha uzakta bulunmaktadır. Bu durumda B seçeneği de doğru değildir.

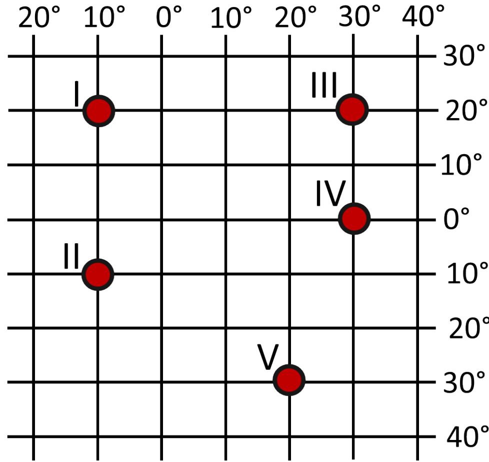
Kuzey Yarım Küre'de yer alan bu merkezlerden K merkezi Ekvator'a daha yakın ve daha güneyde bulunur. L merkezi ise K merkezinin daha kuzeyinde olduğundan C seçeneği de yanlıştır.

21 Haziran'da gündüz sürelerinin uzun olması bu merkezlerde yaz mevsimi yaşandığını gösterir. D seçeneği de yanlıştır.

L merkezinde 21 Haziran tarihinde gündüz süresinin 15 saate yakın olması bu merkezin orta kuşakta olduğunu gösterir. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

8. Aşağıdaki koordinat sisteminde beş merkezin konumları gösterilmiştir.

Bu merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I ve III numaralı merkezlerin Kuzey Kutup Noktası'na olan uzaklıkları eşittir.

B) II numaralı merkez, Güneş ışınlarını yılda iki kez dik açıyla alır.

C) III ve IV numaralı merkezlerin çizgisel hızları eşittir.

D) IV numaralı merkez her iki kutup noktasına eşit uzaklıktadır.

E) V numaralı merkezde bakı yönü yıl boyunca kuzeydir.

Çözüm:

I ve III numaralı merkezler aynı paralel üzerinde yer aldığından, Kuzey Kutup Noktası'na olan uzaklıkları eşittir. A seçeneği doğrudur.

II numaralı merkez, 10° güney paralelinde Ekvator ile Oğlak Dönencesi arasında yer alır. Dönenceler arasında bulunan alanlar Güneş ışınlarını yılda iki kez dik açıyla aldığından B seçeneği de doğrudur.

III numaralı merkez 20° kuzey paraleli üzerinde, IV numaralı merkez ise 0° Ekvator üzerinde yer almakta olup bu merkezler aynı paralel dairesi üzerinde yer almadığından, çizgisel hızları eşit değildir. C seçeneği yanlıştır.

IV numaralı merkez, Ekvator yani 0° paraleli üzerinde yer aldığından her iki kutup noktasına eşit mesafede uzaklığı vardır. D seçeneği doğrudur.

V numaralı merkez Oğlak Dönencesi'nin daha güneyinde yer aldığından yılın tamamında bakı yönü kuzeydir. E seçeneği doğrudur.

Bu durumda, sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

9. Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının yıl içinde değişmesi, yörüngedeki hızının değişmesine neden olur.

Bu durum;

I. Dünya'nın batıdan doğuya doğru dönmesi,

II. eylül ekinoksunun iki gün gecikmeli yaşanması,

III. sürekli rüzgârların Kuzey Yarım Küre'de sağa sapması

olaylarından hangilerinin gerçekleşmesi üzerinde etkili olmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

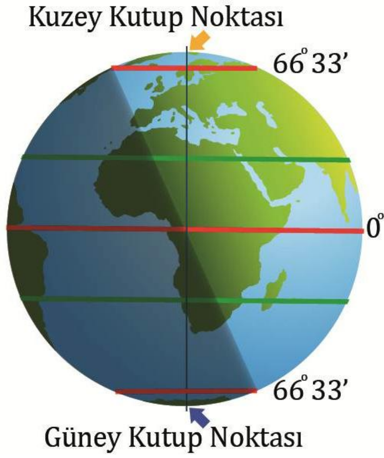
Çözüm:

Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının değişmesi, Dünya'nın yörüngesi üzerindeki hızının yıl içinde sürekli değişimine neden olur. Dünya'nın Güneş'e en yakın olduğu gün 3 Ocak ve en uzak olduğu gün 4 Temmuz'dur. Dünya'nın yörüngedeki hızı Güneş'e yakın olduğu dönemlerde artarken uzak olduğu dönemlerde azalır. 4 Temmuz'da Dünya'nın yörüngesi üzerindeki hızı azalır. Bu duruma bağlı olarak Eylül ekinoksu iki gün gecikmeli olarak 23 Eylül'de gerçekleşir.

Sorunun doğru cevabı yalnız II, B seçeneğidir.

Cevap: B

10. Aşağıda Dünya'nın aydınlanma çemberinin belirli bir tarihteki konumu gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu tarihte gerçekleşen durumlardan değildir?

A) Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz yaşanır.

B) Güney Yarım Küre'de kış mevsimi başlangıcıdır.

C) Güneş ışınları Yengeç Dönencesi 'ne dik açı ile gelir.

D) Kuzey Kutup Dairesi üzerinde 24 saat gece yaşanır.

E) Dünya üzerinde kuzeye doğru gidildikçe gündüz süresi uzar.

Çözüm:

Şekli incelediğimizde aydınlanma çemberinin kutup dairelerine teğet geçtiğini ve Kuzey Yarım Küre'de gündüzlerin uzun olduğunu görmekteyiz. Bu durumda tarih 21 Haziran'dır.

Bu tarihte;

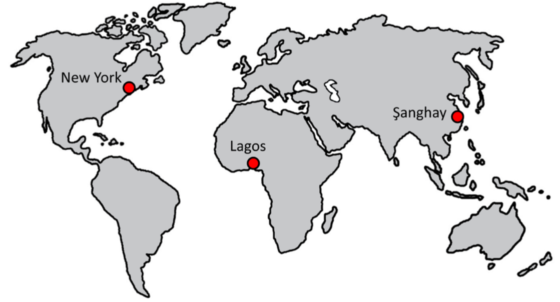
- Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz yaşanır ve yaz başlangıcıdır.
- Güney Yarım Küre'de ise kış mevsimi başlangıcıdır.
- Güneş ışınları Yengeç Dönencesi'ne öğle vaktinde dik açı ile gelir.
- Dünya üzerinde kuzeye doğru gidildikçe gündüz süresi uzar. Bu açıklamaların yer aldığı A, B, C ve E seçenekleri doğrudur.

21 Haziran tarihinde Kuzey Kutup Dairesi üzerinde 24 saat gece yaşanmaz, 24 saat gündüz yaşanır. Bu nedenle D seçeneğindeki bilgi yanlıştır.

Bu durumda, sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

11. Aşağıdaki haritada bazı şehirlerinin konumları gösterilmiştir.

Buna göre,

I. Şanghay'daki denizlerin tuzluluk oranı New York'tan fazladır.

II. İki meridyen arasındaki mesafenin en fazla olduğu şehir Lagos'tur.

III. Aralarındaki yerel saat farkının en fazla olduğu şehirler New York ve Şanghay'dır.

ifadelerinden hangileri Dünya'nın şekline bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

Çözüm:

I numaralı öncülde, Şanghay sahilindeki tuzluluk oranı New York'tan fazladır, bilgisi Dünya'nın şekli ile ilgilidir. Dünya'nın küresel şeklinden dolayı Ekvator'dan kutuplara doğru azalan sıcaklık ve buharlaşmaya bağlı olarak denizlerin tuzluluk oranı da azalır. Bu nedenle Ekvator'a daha yakın olan Şanghay sahilindeki tuzluluk oranı, daha kuzeyde yer alan New York'tan fazladır.

II numaralı öncülde, iki meridyen arasındaki mesafenin en fazla olduğu şehir Lagos'tur, bilgisi Dünya'nın şekli ile ilgilidir. Çünkü Ekvator'a yaklaştıkça meridyenler arasındaki mesafe artmaktadır. Haritadaki şehirler arasında Ekvator'a en yakın olan Lagos şehri olduğundan, iki meridyen arasındaki mesafe bu şehirde daha fazladır.

III numaralı öncülde, Aralarındaki yerel saat farkının en fazla olduğu şehirler New York ve Şanghay'dır, bilgisi Dünya'nın günlük hareketi ile ilgilidir. Dünya'nın günlük hareketine bağlı olarak yerel saat farkları ortaya çıkar. Haritada New York en batıda, Şanghay ise en doğuda yer aldığından aralarındaki yerel saat farkı da en fazladır.

Bu durumda I. ve II. öncüllerdeki ifadeler Dünya'nın şekline bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar arasında olduğundan, sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

12. • Kutup noktalarındaki yer çekimi Ekvator'daki bir yere göre daha fazladır.

• Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre yerel saat farkları oluşur.

• Ekvator ve çevresine güneş ışınları yıl boyunca dik açı ile gelmektedir.

• Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı yıl boyunca değişmektedir.

Belirtilen olaylar aşağıdaki nedenler ile eşleştirildiği zaman hangisi dışarıda kalır?

A) Dünya'nın geoit şekli

B) Dünya yörüngesinin elips şekli

C) Dünya'nın günlük hareketi

D) Dünya'nın küresel şekli

E) Dünya'nın eksen eğikliği

Çözüm:

• Kutup noktalarındaki yer çekiminin Ekvator'daki bir yere göre daha fazla olması Dünya'nın geoit şekli ile ilgilidir.

• Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre yerel saat farkları oluşması Dünya'nın günlük hareketi ile ilgilidir.

• Ekvator ve çevresine güneş ışınlarının yıl boyunca dik ve dike yakın açı ile gelmesi Dünya'nın küresel şekli ile ilgilidir.

• Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının yıl boyunca değişmesi, Dünya yörüngesinin elips şekli ile ilgilidir.

Belirtilen olaylar seçeneklerdeki nedenler ile eşleştirildiği zaman Dünya'nın eksen eğikliği dışarıda kaldığından sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

13. Aşağıdaki haritada beş yer numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) I numaralı yerde yer çekimi daha fazladır.

B) II numaralı yerde 21 Haziran, gölge boyunun yıl içinde en kısa olduğu gündür.

C) III numaralı yerde yaz mevsimi yaşanırken IV numaralı alanda kış mevsimi yaşanır.

D) IV numaralı yerdeki paralelin boyu I numaralı yere göre daha uzundur.

E) V numaralı yerde Güneş, diğer yerlere göre daha erken doğmaktadır.

Çözüm:

A seçeneğinde yer alan, I numaralı yerde, yer çekimi diğer yerlere göre daha fazladır, bilgisi yanlıştır. Çünkü IV numaralı yer kutba en yakın olduğundan yer çekimi burada diğer yerlere göre daha fazladır.

B seçeneğinde yer alan, II numaralı yerde 21 Haziran, gölge boyunun yıl içinde en kısa olduğu gündür, bilgisi yanlıştır. Çünkü 21 Haziran, Yengeç Dönencesi ve bu dönencenin kuzeyindeki yerlerde gölge boyunun en kısa olduğu gündür. II numaralı yer, bu alanlarda bulunmadığından B seçeneği söylenemez.

C seçeneğinde yer alan, III numaralı yerde yaz mevsimi yaşanırken IV numaralı yerde kış mevsimi yaşanır, bilgisi de yanlıştır. III ve IV numaralı yerlerin her ikisi de Kuzey Yarım Küre'de bulunduğundan buralarda aynı zamanda aynı mevsim yaşanır.

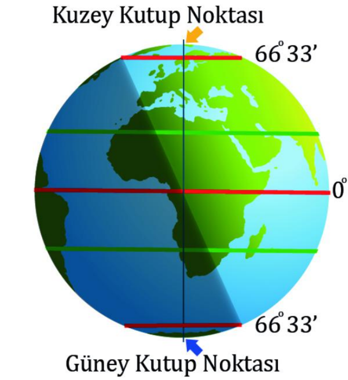
D seçeneğinde yer alan, IV numaralı yerdeki paralelin boyu I numaralı yere göre daha uzundur, bilgisi yanlıştır. Çünkü IV numaralı yer, I numaralı yere göre kutuplara daha yakın olduğundan burada bulunan paralelin boyu da I numaralı yerdeki paralele göre daha kısa olur.

E seçeneğinde yer alan, V numaralı yerde Güneş, diğer yerlere göre daha erken doğmaktadır, bilgisi doğrudur. Çünkü Dünya batıdan doğuya doğru döndüğünden doğu taraflarda Güneş daha erken doğar ve erken batar, ayrıca yerel saat daima doğu taraflarda ileri olur.

V numaralı yer haritada en doğuda yer aldığından diğer yerlere göre Güneş daha erken doğmaktadır. Bu durumda, sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

14. Aşağıdaki şekilde aydınlanma çemberinin kutup dairelerine teğet geçtiği solstis tarihlerinden biri verilmiştir.

Bu tarihte,

I. Kuzey Yarım Küre'de yaz mevsimi başlamıştır.

II. Dünya Güneş'e en uzak konumdadır.

III. Güney Kutup Dairesi'nde 24 saat gece yaşanmaktadır.

IV. Oğlak Dönencesi'ne öğle vakti güneş ışınları dik açıyla gelmektedir.

ifadelerdeki olaylardan hangilerinin gerçekleştiği söylenebilir?

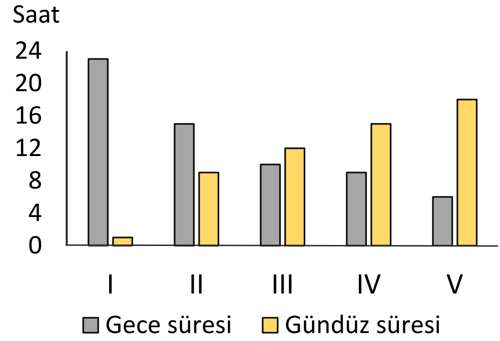
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Yukarıdaki şekilde, aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçmektedir ve Kuzey Yarım Küre'de gündüzler Güney Yarım Küre'ye göre daha uzundur. Bu durumda tarih 21 Haziran'dır. I numaralı öncülde yer alan, Kuzey Yarım Küre'de yaz mevsimi başlamıştır ve III numaralı öncülde yer alan Güney Kutup Daire'sinde 24 saat gece yaşanmaktadır, ifadeleri 21 Haziran'da gerçekleşen olaylar olduğundan sorumuzun doğru cevabı I. ve III. yani B seçeneğidir.

Cevap: B

15. 21 Aralık tarihinde beş merkezin gece ve gündüz uzunlukları grafik üzerinde gösterilmiştir.

Grafikte yer alan merkezlerin Dünya üzerindeki konumlarıyla ilgili aşağıda yer alan açıklamalardan hangisi yanlıştır?

A) III numaralı yer Ekvator'a en yakın olan merkezdir.

B) Kuzey Kutup Dairesi'ne en yakın merkez V numaralı yerdir.

C) II. ve IV. merkezler farklı yarım kürelerde yer almaktadır.

D) I ve II numaralı merkezler Kuzey Yarım Kürede'dir.

E) Güney Kutup Noktası'na en uzak olan merkez I. merkezdir.

Çözüm:

III numaralı merkezde gece-gündüz süreleri arasındaki fark diğer merkezlere göre daha az olduğundan III numaralı yerin Ekvator'a en yakın olan merkez olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Ekvator'a gidildikçe gece-gündüz süreleri arasındaki fark azalır. Bu durumda A seçeneği doğrudur.

21 Aralık tarihinde Kuzey Kutup Dairesi'ne yakın yerlerde gece süresi 24 saate yakın olduğundan, Kuzey Kutup Dairesi'ne en yakın merkez V numaralı merkez değil I numaralı merkezdir.

II numaralı merkezde gece süreleri daha fazla, IV numaralı merkezde ise gündüz süreleri daha fazla olduğundan bu merkezlerin farklı yarımkürelerde yer aldığını söyleyebiliriz. Bu durumda C seçeneği de doğrudur.

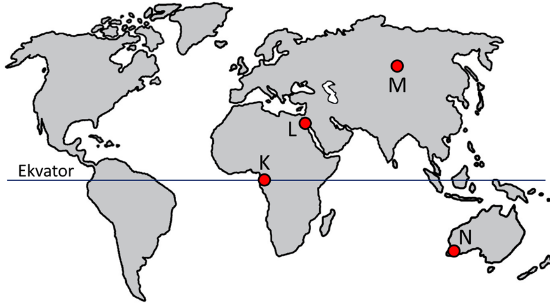
I ve II numaralı merkezlerde gece süreleri gündüz sürelerinden daha uzun olduğundan bu merkezlerin Kuzey Yarım Küre'de olduğunu söyleyebiliriz. D seçeneği de doğrudur.

Kuzey Kutup Dairesi'ne en yakın merkez, I numaralı merkez olduğundan Güney Kutup Noktası'na en uzak merkez de I numaralı merkez olur. E seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

Bu durumda B seçeceğindeki bilgi yanlış olduğundan sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

16. Aşağıdaki haritada bazı merkezler gösterilmiştir.

Buna göre;

I. K merkezinde yıl boyunca gece gündüz süresinin birbirine eşit olması,

II. L merkezinde çizgisel hızın K merkezinden daha az olması,

III. M ve N merkezlerinde birbirine zıt mevsimlerin yaşanması,

IV. N merkezindeki gece gündüz süresinin yıl boyunca değişmesi

durumlarından hangileri Dünya'nın eksen eğikliği ile ilgilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

K merkezi Ekvator üzerinde yer aldığından gece-gündüz süreleri yıl boyunca birbirine eşit olur.

I numaralı öncüldeki bu durum Dünya'nın şekli ile ilgilidir.

L merkezinde çizgisel hızın K merkezinden daha az olması, K merkezinin Ekvator'da L merkezinin ise Ekvator'un daha kuzeyinde yer alması nedeniyledir. II numaralı öncüldeki bu durum da Dünya'nın şekli ile ilgilidir.

M ve N merkezleri farklı yarım kürelerde olduğundan buralarda birbirine zıt mevsimler yaşanır.

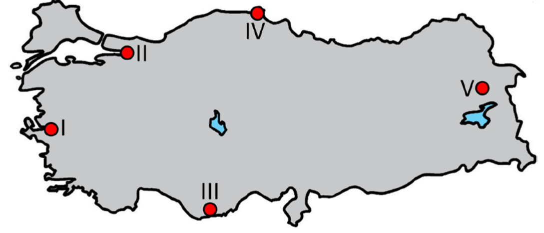
III numaralı öncüldeki bu durum Dünya'nın eksen eğikliği ile ilgilidir. Eksen eğikliğine bağlı olarak Güneş ışınlarının açısı yıl boyunca değişir ve farklı yarımkürelerde birbirine zıt mevsimler yaşanır.

N merkezindeki gece- gündüz süresinin yıl boyunca değişmesi, Güneşin doğuş ve batış saatlerinin yıl boyunca değişmesi ile ilgilidir. Bu durumun sebebi de Dünya'nın eksen eğikliğidir.

Bu durumda sorumuzun doğru cevabı III ve IV yani E seçeneğidir.

Cevap: E

17. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerle ilgili olarak;

I. I numaralı yerde 21 Haziran'da yaşanan gündüz süresi III numaralı yerden daha uzundur.

II. II numaralı yerde deniz suyu I numaralı yere göre daha tuzludur.

III. III numaralı yerde çizgisel hız diğerlerine göre daha azdır.

IV. IV numaralı yerde Güneş V numaralı yere göre daha geç doğar.

ifadelerden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I numaralı yerde 21 Haziran'da yaşanan gündüz süresi III numaralı yerden daha uzundur, ifadesi doğrudur. 21 Haziran'da kuzeyde yer alan merkezlerde gündüz süresi daha uzundur.

II numaralı yerde deniz suyu I numaralı yere göre daha tuzludur, ifadesi yanlıştır. I numaralı yer daha güneyde, Ege kıyılarında, II numaralı yer ise daha kuzeyde Marmara Denizi kıyısında yer aldığından deniz suyu I numaralı yere göre daha az tuzludur.

III numaralı yerde çizgisel hız diğerlerine göre daha azdır, bilgisi yanlıştır. Ekvator'a gidildikçe çizgisel hız artar. III numaralı yer Ekvator'a diğerlerinden daha yakın olduğundan çizgisel hız diğerlerine göre az değil en fazladır.

IV numaralı yerde Güneş V numaralı yere göre daha geç doğar, bilgisi doğrudur. Çünkü IV numaralı yer V numaralı yere göre daha batıdadır. Batı taraflarda Güneş doğu taraflara göre daha geç doğar ve daha geç batar.

Bu durumda I ve IV numaralı öncüllerde yer alan ifadeler doğru olduğundan sorumuzun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

18. Coğrafya dersinde sunum yapan öğrenciler Dünya'nın günlük hareketine bağlı olarak oluşan olaylara şu örnekleri vermiştir:

Ayşe: Samsun'a Güneş ışınları Ankara'ya göre daha dar açıyla gelir.

Ali: İzmir'de imbat adı verilen meltem rüzgârları meydana gelir.

Esra: Gün içerisinde sıcaklık değişimlerine bağlı olarak meltem rüzgârları oluşur.

Deniz: Ağrı'da yerel saat Ankara'dan ileridir.

Arda: Eskişehir'de yaz yaşanırken, Sydney'de kış yaşanmaktadır.

Öğrencilerden hangilerinin verdiği bilgiler konu ile ilgili değildir?

A) Ali-Esra B) Ayşe-Ali C) Ayşe-Arda D) Esra-Deniz E) Deniz-Arda

Çözüm:

Ayşe'nin; Samsun'a Güneş ışınları Ankara'ya göre daha dar açıyla gelir, cümlesi Dünya'nın küresel şekli ile ilgilidir. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe Güneş ışınlarının düşme açısı daraldığından, Ekvator'a göre Ankara'dan daha kuzeyde yer alan Samsun'da Güneş ışınlarının düşme açısı Ankara'ya göre dardır.

Ali'nin; İzmir'de imbat adı verilen meltem rüzgârları meydana gelir, cümlesi Dünya'nın günlük hareketi ile ilgilidir. Günlük hareketin sonucunda gece ve gündüz arasında sıcaklık farkları ve buna bağlı olarak basınç farkları meydana gelir. Gece ile gündüz arasındaki basınç farkları da meltem rüzgârlarına neden olur. Bu rüzgârlara İzmir çevresinde imbat adı verilir.

Deniz'in; Ağrı'da yerel saat Ankara'dan ileridir, cümlesi Dünya'nın günlük hareketi ile ilgilidir. Ağrı Ankara'ya göre daha doğuda olduğundan Güneş'in önünden daha erken geçer. Bu nedenle Ağrı'nın yerel saati Ankara'dan ileridir.

Esra'nın; Kuzey Yarım Küre'de sürekli rüzgârlar ve okyanus akıntıları sağa sapar, cümlesi Dünya'nın günlük hareketi ile ilgilidir. Günlük harekete bağlı olarak sürekli rüzgârlar ve okyanus akıntıları Kuzey Yarım Küre'de sağa, Güney Yarım Küre'de sola sapar.

Arda'nın; Eskişehir'de yaz yaşanırken, Sydney'de kış yaşanmaktadır, cümlesi eksen eğikliği ile ilgilidir. Yer ekseninin eğik olması yıl boyunca Güneş ışınlarının düşme açısının değişimine neden olur. Buna bağlı olarak farklı yarım kürelerde zıt mevsimler yaşandığından Kuzey Yarım Küre'de yer alan Eskişehir ile Güney Yarım Küre'de yer alan Sydney'de aynı zaman diliminde farklı mevsimler yaşanır.

Öğrencilerden Ayşe ile Arda'nın verdiği örnekler Dünya'nın günlük hareketi ve sonuçları konusu ile ilgili olmadığından sorumuzun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

19. I. 21 Mart'ta Güney Yarım Küre'de ilkbahar mevsimi başlar.

II. 23 Eylül'de Ekvator, Güneş ışınlarını öğle vakti dik açı ile alır.

III. 21 Haziran'da Kuzey Yarım Küre'de en kısa gündüz yaşanır.

IV. 21 Aralık'ta aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer.

Bazı tarihlerde yaşanan olaylarla ilgili yukarıda verilen ifadelerden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

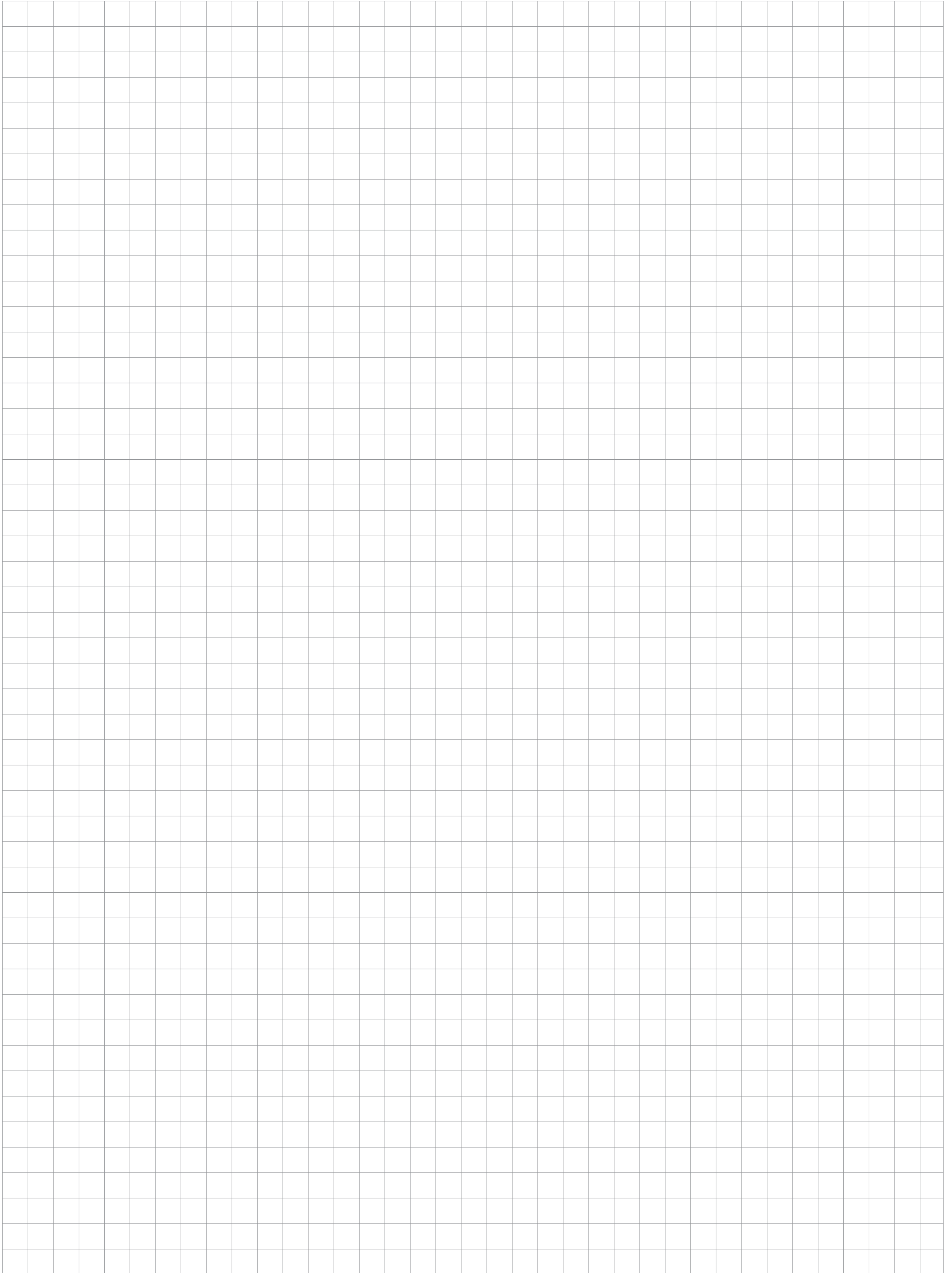
I numaralı öncülde yer alan, 21 Mart'ta Güney Yarım Küre'de ilkbahar mevsimi başlar, bilgisi yanlıştır. 21 Mart'ta Güney yarım Küre'de değil Kuzey Yarım Küre'de ilkbahar mevsimi başlar.

II numaralı öncülde yer alan, 23 Eylül'de Ekvator, Güneş ışınlarını öğle vakti dik açı ile alır, bilgisi doğrudur.

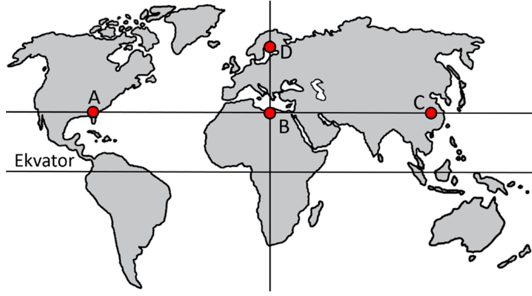
III numaralı öncülde yer alan, 21 Haziran'da Kuzey Yarım Küre'de en kısa gündüz yaşanır bilgisi yanlıştır. Çünkü bu tarihte Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz yaşanır.

IV numaralı öncülde yer alan, 21 Aralık'ta Aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer, bilgisi de doğrudur. Bu durumda sorunun doğru cevabı II ve IV numaralı öncüller yani D seçeneğidir.

Cevap: D

1. Dünya kendi ekseni etrafındaki günlük hareketini batıdan doğuya doğru 24 saatte tamamlar.

Haritada harflerle gösterilen merkezlerle ilgili;

I. A merkezinde yer çekiminin D merkezinden az olması,

II. B ve D merkezlerinde gece gündüz eşitliğinin ekinoks tarihlerinde yaşanması,

III. Güneş'in C merkezinde diğer merkezlerden önce doğması

durumlarından hangileri Dünya'nın bu hareketi ile açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Aşağıdakilerden hangisi Dünya'nın küresel şeklinin sonuçlarından biri <u>değildir</u>?

A) Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe sıcaklığın azalması

B) Dünya'nın bir yarısı aydınlıkken diğer yarısının karanlık olması

C) Haritalar yapılırken şekil ve alan bozulmalarının meydana gelmesi

D) Güneş ışınlarının yere düşme açısının kutup noktalarına gidildikçe küçülmesi

E) Aynı anda her iki yarım kürede farklı mevsimlerin yaşanması

3. Yıl içinde Güneş ışınlarının düşme açısının en çok değiştiği orta kuşakta mevsimler belirgin olarak yaşanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun temel nedenidir?

A) Dünya'nın günlük hareketi

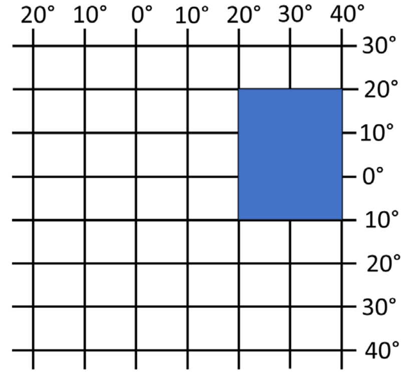
B) Dünya'nın geoit şekli

C) Dünya'nın küresel şekli

D) Yer ekseninin eğikliği

E) Dünya'nın Güneş sistemindeki yeri

4. Aşağıda bir bölgenin koordinatları gösterilmiştir.

Bu bölgeyle ilgili çeşitli tarihlerde gerçekleşmesi gereken olaylardan hangisi yanlış verilmiştir?

A) Bu bölge içerisinde kalan tüm noktalar Güneş ışınlarını yılda iki kez dik açı ile alır.

B) 21 Haziran tarihinde bölge içerisindeki tüm cisimlerin gölge yönü güneydir.

C) 21 Mart tarihinde bölgenin tamamında gece gündüz eşitliği yaşanır.

D) 21 Aralık tarihinde en uzun gece bölgenin en güneyindeki noktalarda yaşanır.

E) 23 Eylül tarihinde cisimlerin gölge yönünün hem kuzeye hem de güneye düştüğü alanlar vardır.

5. I. Aynı anda her iki yarım kürede farklı mevsimler yaşanır.

II. Kutup noktalarında altı ay gece ve gündüz yaşanır.

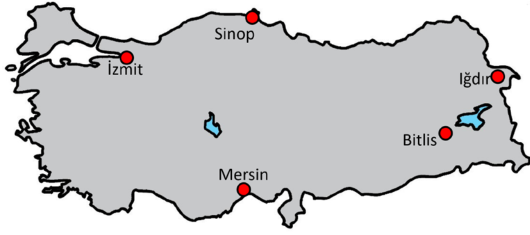
III. Sürekli rüzgârların yönlerinde sapmalar meydana gelir.

IV. Kara ve denizlerdeki ısı farklarına bağlı olarak muson rüzgârları oluşur.

Yukarıdakilerden hangileri Dünya'nın yıllık hareketinin sonuçlarındandır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) I, II ve IV E) I, III ve IV

6. Aşağıdaki haritada bazı şehirler gösterilmiştir.

Bu şehirlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Mersin'de deniz suyu Sinop'a göre daha tuzludur.

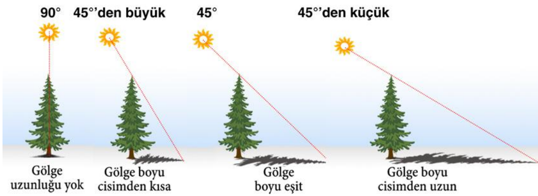
B) Güneş'in en geç doğup en geç battığı şehir İzmit'tir.

C) Yerel saat farkı en az olan şehirler Iğdır ve Bitlis'tir.

D) Gece gündüz arasındaki süre farkının en fazla olduğu il Sinop'tur.

E) Mersin Güneş ışınlarını diğer şehirlere göre daha büyük açı ile alır.

7. Güneş ışınlarının geliş açılarına bağlı olarak gölge boyunda gerçekleşen değişim şekilde gösterilmiştir.

Buna göre,

I. Güneş ışınları en büyük açıyla geldiğinde cismin gölge boyu en kısadır.

II. Güneş ışınlarının geliş açısına göre cismin gölge boyu değişir.

III. Güneş ışınlarının yere düşme açısı azaldıkça gölge boyu kısalmaktadır.

IV. Güneş ışınları 45° den daha büyük açıyla geldiğinde gölge boyu cismin boyunu geçmiştir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılamaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

8. Dünya'da gerçekleşen bazı olayların nedenleri tabloda gösterilmiştir.

	Gerçekleşen Olay	Nedeni
I	Gece ve gündüzün ardalanması	Dünya'nın günlük (eksen) hareketi
II	Aynı anda her iki yarım kürede farklı mevsimlerin yaşanması	Eksen eğikliği ve yıllık hareket
III	Dünya'nın bir yarısının aydınlık, diğer yarısının karanlık olması	Dünya'nın şekli
IV	Dünya'nın bazen Güneş'e yaklaşıp bazen uzaklaşması	Yörüngenin şekli
V	Muson rüzgârlarının oluşması	Dünya'nın şekli

Tabloda numaralandırılan olayların hangisinin nedeni yanlış verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Yer ekseninin 23° 27' eğik olmasına bağlı olarak Güneş ışınlarının herhangi bir noktaya düşme açısının yıl içinde sürekli değişmesi bazı olayların meydana gelmesine neden olur.

Bu faktör;

I. yıl boyunca bir noktada Güneş'in doğuş ve batış yerinin değişmesi,

II. farklı yarım kürelerde aynı anda birbirine zıt mevsimlerin yaşanması,

III. düzlem üzerine dik olarak yerleştirilen cismin gölge yönünün gün içinde değişmesi

durumlarından hangilerinin ortaya çıkmasında etkili değildir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

1. I. Yerden yükseldikçe görüş alanı genişler.

II. Ekvator'un yarıçapı kutupların yarıçapından daha uzundur.

III. Dünya'nın bir yarısı aydınlık iken diğer yarısı karanlıktır.

IV. Yer çekimi kutuplarda, Ekvator'daki bir yere göre daha fazladır.

Yukarıdakilerden hangileri Dünya'nın kutuplardan basık, Ekvator'dan şişkin geoit şeklinin sonuçlarındandır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Dünya'nın yıllık hareketi ve eksen eğikliğine bağlı olarak Güneş ışınlarının bir noktaya düşme açısı yıl boyunca değişir.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinde Güneş ışınları yıl içinde daha eğik açılarla gelmektedir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

3. Dünya'nın kutuplardan basık, Ekvator'dan şişkin olan kendine özgü şekline geoit denir. Dünya'nın geoit şekline bağlı olarak birtakım sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi yalnızca Dünya'nın bu özel şekli ile ilgili ortaya çıkan sonuçlardandır?

A) Dünya'nın bir yarısı aydınlıkken diğer yarısı karanlıktır.

B) Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe iklim özellikleri değişir.

C) Ekvator'un uzunluğu tam bir meridyen dairesinin uzunluğundan fazladır.

D) Sürekli rüzgârlar ve okyanus akıntılarının yönlerinde sapmalar gerçekleşir.

E) Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre yerel saat farkları oluşur.

4. **Aşağıdakilerden hangisi eksen eğikliğinin 30° olması durumunda meydana gelecek değişimlerden biri değildir?**

A) Dönenceler 30° enlemlerinden geçer.

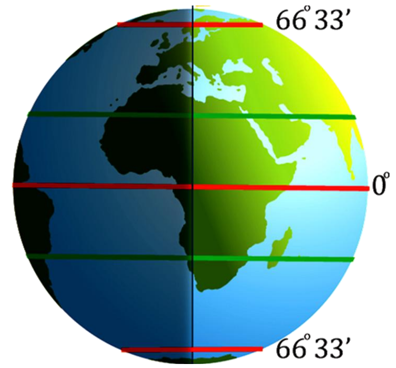
B) Kutup daireleri 60° enlemlerinden geçer.

C) Orta kuşakta yıllık sıcaklık farkı artar.

D) Güneş ışınların dik olarak düştüğü alanlar genişler.

E) Aydınlanma çemberinin yıl içinde taradığı alan daralır.

5.

Dünya, Güneş'in karşısında şekildeki konumda olduğunda aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmez?

A) Güneş ışınları öğle vakti Ekvator'a dik açıyla düşer.

B) Aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer.

C) Dünya'nın her yerinde gece-gündüz eşitliği yaşanır.

D) Ekvator'da öğle vakti düz zeminlerdeki cisimlerin gölgesi oluşmaz.

E) Aynı meridyen üzerindeki tüm noktalarda Güneş aynı anda doğar, aynı anda batar.

6. Yengeç ve Oğlak Dönencesi, eksen eğikliği açısı olan 23° 27' kuzey ve güney enlemlerinden geçmektedir.

Buna göre dönencelerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Dönencelerin yerini eksen eğikliği belirlemiştir.

B) Dönenceler tropikal kuşağın sınırlarını oluşturmaktadır.

C) Güneş ışınlarının yarım kürelerde dik açıyla geldiği en son noktalardır.

D) Yengeç Dönencesi KYK'de, Oğlak Dönencesi GYK'de yer almaktadır.

E) Güneş ışınları 21 Mart'ta Oğlak Dönencesi'ne, 23 Eylül'de ise Yengeç Dönencesi'ne dik gelir.

7. • Melbourne, yaklaşık 38° güney enleminde yer almaktadır.
   • İzmir, yaklaşık 38° kuzey enleminde yer almaktadır.

Bu şehirlerde yaşanabilecek durumlarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) 21 Haziran'da İzmir'de yaz başlarken, Melbourne'de kış mevsimi başlamaktadır.

B) 23 Eylül'de İzmir ve Melbourne'de Güneş ışınlarının düşme açısı öğle vaktinde birbirine eşittir.

C) 21 Mart'tan sonra İzmir'de gündüz süresi gece süresinden uzun olmaya başlayacaktır.

D) 21 Aralık'ta Melbourne'de öğle vakti gölge yönü kuzeye düşmektedir.

E) 21 Haziran'dan sonra İzmir'de gündüzler kısalmaya başlarken, Melbourne'de geceler kısalmaya başlar.

8. Aşağıdaki haritada yaklaşık 39° kuzey paraleli üzerinde yer alan Ankara ve Pekin şehirleri işaretlenerek gösterilmiştir.

Bu şehirlerde aşağıdakilerden hangisi kesinlikle farklıdır?

A) Yerel saat

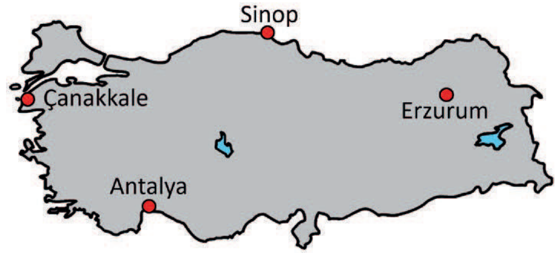
B) Çizgisel hız

C) Gündüz süresi

D) Mevsim süreleri

E) Güneş ışınlarının düşme açısı

9. Dünya'nın şekline bağlı olarak, Ekvator'dan kutuplara gidildikçe birçok özellik değişir.

Buna göre haritadaki şehirlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tan ve gurup süresi en uzun Sinop'tadır.

B) Çizgisel hız en fazla Antalya'dadır.

C) Sinop'taki deniz suyu sıcaklığı Antalya'dan düşüktür.

D) Antalya'daki denizlerin tuzluluk oranı Çanakkale'den fazladır.

E) Erzurum'daki gece gündüz arasındaki süre farkı Sinop'tan fazladır.

10. Dünya üzerindeki bir noktanın Güneş'in karşısından geçme hızına çizgisel hız denir. Çizgisel hız, Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dünya'nın şeklinin küresel olması

B) Yer ekseninin 23° 27' eğik olması

C) Dünya'nın yörüngesinin elips olması

D) Yerel saat farklarının ortaya çıkması

E) Kutuplarda yer çekiminin fazla olması

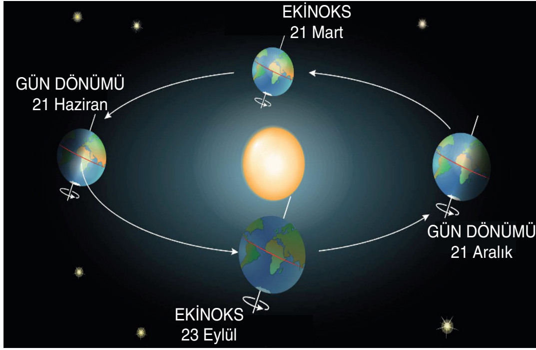
11. Coğrafya öğretmeni coğrafya dersinde öğrencilerine Dünya'nın şekline bağlı olarak, Ekvator'dan kutuplara gidildikçe birtakım değişimler meydana geldiğini söyleyip aşağıda verilen tabloyu öğrencilerinden uygun şekilde doldurmalarını istemiştir.

	Değişen özellikler	Azalır	Artar
I	Sıcaklık	X	
II	Yer çekimi		X
III	Denizlerin tuzluluk oranı	X	
IV	Kalıcı kar alt sınırı		X
V	Gölge boyları	X	

Tabloyu yukarıdaki şekilde işaretleyen bir öğrenci numaralandırılmış satırlardan hangilerinde hata yapmıştır?

A) I ve II
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

1. Dünya'nın, elips yörünge üzerinde belli tarihlerdeki konumları şekilde gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Dünya'nın bu hareketine bağlı olarak gerçekleşen olaylar arasında <u>yer almaz</u>?

A) Ay ve mevsim sürelerinin yarım kürelerde farklı olması

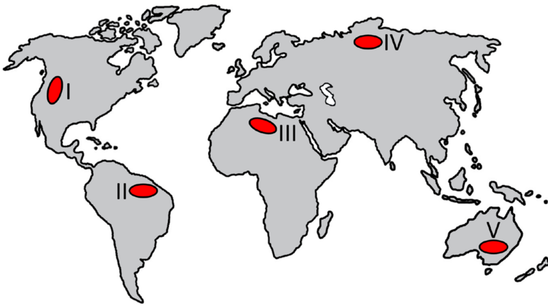
B) Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının yıl içinde değişmesi

C) Dünya'nın yörüngedeki hızının değişmesi

D) Eylül ekinoksunun iki gün gecikmeli olarak 23 Eylül'de yaşanması

E) Kutuplar çevresinde yıl boyunca erimeyen kar örtüsünün oluşması

2. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerinde gece gündüz arasındaki fark sırasıyla <u>en az</u> ve <u>en fazladır</u>?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

3. Aşağıdaki harita üzerinde bazı şehirler gösterilmiştir.

Bu şehirlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Moskova'da yer çekimi diğer şehirlere göre daha fazladır.

B) Pekin şehrinde Güneş diğerlerine göre daha erken doğar.

C) İstanbul'da yerel saat Rabat'tan ileridir.

D) Pekin ile Moskova'da yılın aynı döneminde birbirine zıt mevsimler yaşanır.

E) Sana'da deniz tuzluluk oranı İstanbul'dan fazladır.

4. 19. yüzyılın ikinci yarısında jeofizik ve jeodezi bilimlerinde önemli ilerlemeler olmuştur. Bu ilerlemeler sayesinde yapılan ölçüm ve hesaplamalarla Dünya'nın kendine özgü bir şekle sahip olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt oluşturmaktadır?

A) Bir günlük zaman diliminde gece ve gündüzün yaşanması

B) Gölge boylarının kutup noktalarına doğru gidildikçe uzaması

C) Yer çekiminin Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe artması

D) Güneş ışınlarının yere düşme açısının Ekvator'dan uzaklaştıkça azalması

E) Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre yerel saat farklarının oluşması

5. Uluslararası bir sempozyuma farklı ülkelerden katılan öğrenciler yaşadıkları ülkelerle ilgili bilgiler paylaşmışlardır.

1.Öğrenci: Yaşadığım ülkede okyanus akıntıları sola sapmaktadır.

2.Öğrenci: Ülkemizde düz zeminlere Güneş ışınları yılda iki kez dik düşmektedir.

3.Öğrenci: Benim ülkemde haziran ayında 20 saatten fazla gündüz yaşanmaktadır.

Buna göre öğrencilerin yaşadığı ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci
A)	Malezya	Avustralya	Norveç
B)	Norveç	Malezya	Avustralya
C)	Malezya	Norveç	Avustralya
D)	Avustralya	Malezya	Norveç
E)	Norveç	Avustralya	Malezya

6. Dünya üzerindeki karanlık ve aydınlık noktaları birbirinden ayırdığı varsayılan çizgiye aydınlanma çemberi adı verilir. Aydınlanma çemberinin kutup noktaları ile kutup dairesi arasında yıl boyunca hareket etmesi, gündüz ve gece sürelerinin Ekvator çizgisi hariç herhangi bir noktada yıl boyunca değişmesine neden olur.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisinin değişmesine neden olduğu söylenebilir?

A) Yıl boyunca Güneş'in doğuş ve batış saatlerinin

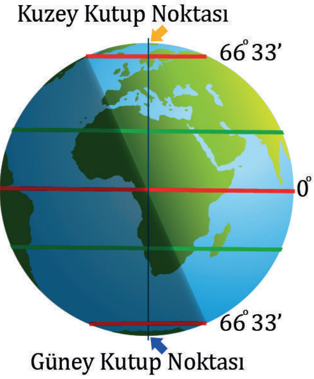
B) Yıl içinde Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının

C) Gün içinde Güneş ışınlarının yere düşme açısının

D) Yıl içinde Dünya'nın yörüngesi üzerindeki hızının

E) Gün içinde sıcaklık değerlerinin

7.

Dünya'nın Güneş karşısındaki konumu şekildeki gibi olduğu tarihte aşağıdaki durumlardan hangisi <u>görülmez</u>?

A) Yengeç Dönencesi, Güneş ışınlarını öğle vakti dik açı ile alır.

B) Güneyden kuzeye doğru gidildikçe gündüz süresi uzar.

C) Aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer.

D) Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz yaşanır.

E) Güney Yarım Küre'de ilkbahar mevsimi başlar.

8. Aşağıda Dünya'nın farklı bölgelerinde yaşanan bazı olaylarla ilgili bilgiler verilmiştir.

- Kuzey Buz Denizi'nde Norveç'e bağlı olan Svalbard Adası'nda ekim-şubat ayları arasında Güneş doğmaz.
- Ekvator'da 97,8 kg ağırlığında olan bir insan kutuplarda 98,3 kg ağırlığında olur.
- İzmir çevresinde gece gündüz sıcaklık farkına bağlı olarak meltem rüzgârları görülür.
- 16° güney enleminde yer alan Bolivya'nın başkenti La Paz'da kalıcı kar alt sınırı yüksektir.

Bu olaylar ile nedenleri eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi dışarda kalır?

A) Dünya'nın geoit şekli

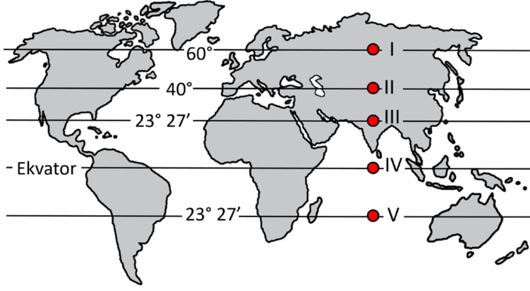
B) Dünya'nın küresel şekli

C) Dünya'nın günlük hareketi

D) Yıllık hareket ve eksen eğikliği

E) Dünya yörüngesinin elips şekli

1. Aşağıdaki haritada bazı noktalar numaralandırılarak verilmiştir.

Bu noktalarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I numaralı noktada yer çekimi en fazladır.

B) II numaralı noktada açısal hız III numaralı noktadan fazladır.

C) III ve V numaralı noktalarda çizgisel hız eşittir.

D) IV numaralı noktada çizgisel hız en fazladır.

E) V numaralı nokta Güneş ışınlarını yılda bir defa dik açı ile alır.

2. Dünya günlük hareketini batıdan doğuya doğru dönerek yapar.

Bu durumun,

I. Dünya'nın kendi ekseni etrafındaki hızı en fazla Ekvator üzerindedir.

II. Batıdaki bir noktanın yerel saati doğudaki bir noktaya göre daha geridir.

III. Kuzey Yarım Küre'de sürekli rüzgârlar sağa sapar.

IV. Muson rüzgârları yaz mevsiminde denizden karaya doğru eser.

ifadelerinden hangileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Dünya ekseni ile ekliptik düzlemi arasında 66°33', Ekvator düzlemi ile yörünge düzlemi arasında 23° 27' açı bulunur.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçlarından biridir?

A) Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı değişir.

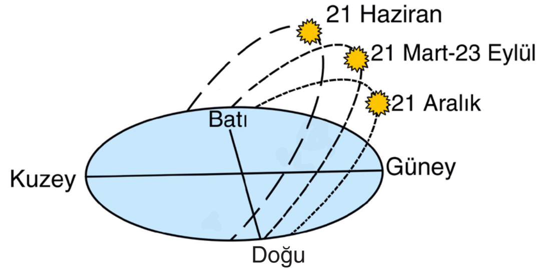
B) Dinamik basınç kuşakları meydana gelir.

C) Aydınlanma çemberi yıl boyunca yer değiştirir.

D) Güneş doğu taraflarda daha erken doğar ve batar.

E) Okyanus akıntılarında halkalar ve yönlerinde sapmalar olur.

4. Aşağıdaki şekilde bir noktaya belirli tarihlerde öğle vakti Güneş ışınlarının düşme açısı gösterilmiştir.

Buna alanla ilgili olarak,

I. 21 Haziran'da Güneş ışınları 90°'lik açı ile düşmektedir.

II. Yengeç Dönencesi üzerinde yer almaktadır.

III. 21 Aralık tarihinde kış mevsimi yaşanmaktadır.

IV. Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır.

ifadelerden hangileri <u>kesinlikle</u> doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. 21 Mart ve 23 Eylül'de Dünya'nın her yerinde gece gündüz eşitliği yaşanmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu tarihlerde yaşanan durumlardan biri <u>değildir</u>?

A) Ekvator'da yatay zeminlere öğle vakti, Güneş ışınları dik düşer.

B) Aydınlanma çemberi kutup noktalarına teğet geçer.

C) Oğlak Dönencesi'nde öğle vakti cisimlerin gölgesi oluşmaz.

D) 23 Eylül Güney Yarım Küre için ilkbahar başlangıcıdır.

E) Ekvator'a eşit mesafedeki yerlerde aynı boydaki cisimlerin gölge boyları da eşit olur.

6. Aşağıdaki dünya haritasında bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yerel saat farkı en fazla I ve V numaralı yerler arasındadır.

B) I ve II numaralı yerlerde gece gündüz arasındaki süre farkı azdır.

C) III numaralı yerde deniz suyu sıcaklığı IV numaralı yerden fazladır.

D) IV numaralı yerde yer çekimi III numaralı yerden fazladır.

E) V numaralı yerde bakı yönü yıl boyunca güneydir.

7. Aşağıda K, L ve M merkezlerine ait 21 Haziran tarihinde Güneş ışınlarının yere düşme açısının gösterildiği tablo verilmiştir.

21 Haziran	K Merkezi	L Merkezi	M Merkezi
Güneş ışınlarının yere düşme açısı	90°	70°	15°

Tablodaki bilgiler dikkate alındığında bu merkezlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) L merkezinde bu tarihten sonra gündüzler uzar.

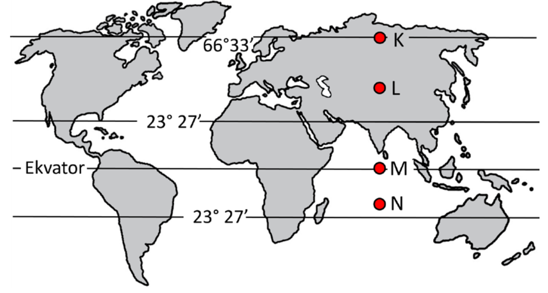
B) M merkezi Güney Yarım Küre’de yer alır.

C) L merkezi Oğlak Dönencesi'nin kuzeyindedir.

D) K merkezi Yengeç Dönencesi üzerinde yer alır.

E) M merkezi Güney Kutup Dairesi’nin kuzeyindedir.

8. Aşağıdaki haritada yeryüzündeki K, L, M ve N merkezleri gösterilmiştir.

Buna göre;

I. K merkezinde yer çekiminin daha fazla olması,

II. L merkezinde dört mevsim yaşanması,

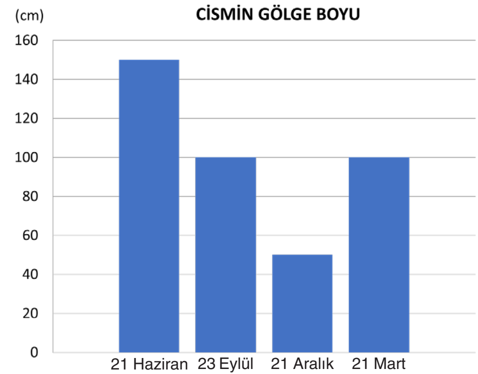
III. M merkezinde öğle vakti gölge boyunun yılda iki kez oluşmaması,

IV. N merkezinde 21 Mart tarihinde gece gündüz eşitliği yaşanması

durumlarından hangilerinin oluşmasında Güneş ışınlarının yere düşme açısı etkilidir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Yeryüzünde bir noktada, öğle vakti yatay düzleme dik olarak yerleştirilen 1 metrelik cismin belirli tarihlerde gölge boyu değişim grafiği aşağıda verilmiştir.

Buna göre,

I. 23 Eylül tarihinde Güneş ışınlarını 45° açı ile alır.

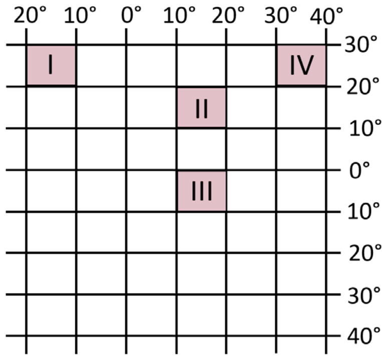
II. Ekvator'a ve Kuzey Kutup Noktası'na eşit uzaklıkta yer alır.

III. Başlangıç meridyenine göre daha batıda yer alır.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

1. Aşağıdaki koordinat sisteminde dört farklı alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangileri aynı yerel saat aralığında yer alır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

Çözüm:

Aynı boylam üzerindeki tüm noktalarda yerel saat aynı olup, Dünya üzerindeki her boylamın bir yerel saati vardır. Yine Dünya, 15°lik (1 saat) boylam farkından oluşan 24 tane saat dilimine ayrılmıştır. Görsele baktığımızda aynı boylamlar üzerine sadece 10° - 20° Doğu boylamları arasında iki alan yer almaktadır. Bu alanlar, II ve III numaralı alanlardır. Bu durumda 20° - 30° Doğu boylamları üzerinde yer alan II ve III numaralı alanlar aynı saat diliminde yer aldığı için C seçeneği doğru cevabımız olacaktır.

Cevap: C

2. Tarih değiştirme çizgisi, başlangıç meridyeni'nin anti meridyeni olan 180° meridyeni üzerinden geçmektedir. Tarih değiştirme çizgisi diğer meridyenler gibi düzgün bir uzanış göstermez. Küçük girinti ve çıkıntılar yaparak zikzaklar çizer.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun temel nedenidir?

A) Dünya'nın şeklinin Ekvator'dan şişkin kutuplardan basık olması
B) Dünya'nın günlük hareketinin batıdan doğuya doğru olması
C) Bazı ülkelerin Doğu ve Batı Yarım Küre'de topraklarının bulunması
D) Nüfus yoğunluğunun bu bölgede seyrek olması
E) Okyanusların karalara göre daha fazla alan kaplaması

Çözüm:

Tarih değiştirme çizgisi, 180° meridyeni üzerinde yer alan bazı ülkelerin toprakları hem Doğu hem Batı Yarım Küre'de yer almaktadır. Bu nedenle tarih değiştirme çizgisi belirlenirken, 180° meridyeninin üzerinden geçtiği ülkelerin siyasi sınırları dikkate alınır. Bu sebeple diğer meridyenler gibi düzgün uzanış göstermez.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

3. Aşağıda paralel ve meridyenlere ait bazı özellikler verilmiştir.

I. Toplam sayısı 180'dir.
II. Hepsinin boyu birbirine eşittir.
III. Ekvator çizgisini 90° açıyla keserler.
IV. Birbirini takip edenler arasındaki mesafe yaklaşık 111 km'dir.

Bu özellikler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	Paralel	Meridyen
A)	I ve II	III ve IV
B)	I ve IV	II ve III
C)	II ve III	I ve IV
D)	II ve IV	I ve III
E)	III ve IV	I ve II

Çözüm:

I. öncülde verilen, toplam sayısı 180 olan paralellerin,

II. öncülde verilen, hepsinin boyu birbirine eşit olan meridyenlerin,

III. öncülde verilen, Ekvator çizgisini 90° açıyla kesen meridyenlerin,

IV. öncülde verilen, aralarındaki mesafe yaklaşık 111 km olan paralellerin özellikleridir.

Bu durumda I ve IV paraleller, II ve III meridyenlerin özellikleridir.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

4. 41° Kuzey paralelinde yer alan K merkezinden havalanan bir yolcu uçağı aynı boylam üzerinde ve 15° Kuzey paralelinde yer alan L merkezine ulaşmıştır.

Buna göre K ve L merkezleri arası kuş uçuşu uzaklık yaklaşık kaç kilometredir?

A) 2.886 km B) 2.626 km C) 1.776 km
D) 1.616 km E) 3.886 km

Çözüm:

K ve L merkezleri aynı boylam üzerinde yer almaktadır. Bu sebeple aralarındaki mesafeyi hesaplarken iki paralel arasındaki mesafeyi dikkate almalıyız. Dünya'nın her yerinde birbirini takip eden iki paralel arası mesafe yaklaşık 111 km'dir.

41°-15° = 26 paralel fark bulunmaktadır.

26 x 111 km = 2.886 km kuş uçuşu uzaklık farkı bulunmaktadır.

Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

5. I. Yaşanılan mevsim
II. Kullanılan ulusal saat
III. Maden rezervi
IV. Yükselti ortalaması

Yukarıdakilerden hangileri göreceli konumla ilgilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Mutlak Konum: Dünya üzerindeki bir alanın Ekvator'a ve başlangıç meridyenine (Greenwich) göre konumunu ifade eder. Bir alanın mutlak konumu belirlenirken o alanı sınırlandıran paralel ve meridyen değerleri kullanılır.

Göreceli Konum: Dünya üzerindeki bir yerin kıtalara, denizlere, boğaz ve kanallara, ülkelere, yer şekillerine, yeraltı ve yer üstü zenginliklerine göre belirlenen konumudur. Göreceli konum; iklim özellikleri, bitki örtüsü, tarım ürünleri, ekonomik faaliyetler, ulaşım, nüfus ve yerleşme özellikleri, jeopolitik ve jeostratejik özellikler gibi unsurlara göre belirlenen konumdur.

Bu durumda I ve II. öncüllerdeki durumun oluşmasında Ekvator'a göre konum belirleyici iken III ve IV. öncüllerdeki durumun oluşmasında göreceli konum etkili olmaktadır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

6. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe meydana gelen değişimler enlem etkisi olarak ifade edilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu etkiye bağlı olarak meydana gelen değişimlerden biri <u>değildir</u>?

A) Antalya'nın Trabzon'dan sıcak olması
B) Akdeniz'in Karadeniz'den tuzlu olması
C) Hatay'da gölge boyunun Sinop'tan kısa olması
D) Ankara'daki sıcaklık farkının Ordu'dan fazla olması
E) Çukurova'daki ürünlerin Bafra Ovası'ndan önce olgunlaşması

Çözüm:

Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe meydana gelen değişimler enlem etkisi olarak ifade edilmektedir. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe enlemin etkisi sonucu meydana gelen değişikliklerden bazıları şunlardır:

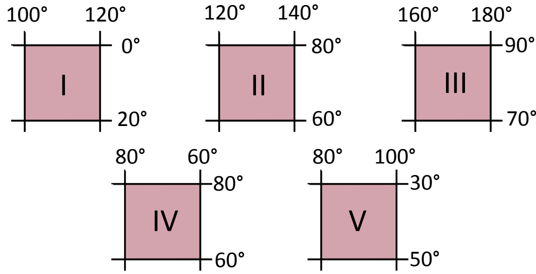
- Güneş ışınlarının yere düşme açısı azalır.
- Sıcaklık, enleme bağlı olarak azalır.
- Cisimlerin gölge boyu uzar.
- Deniz suyu tuzluluk oranı azalır.
- Kalıcı kar sınırı deniz seviyesine yaklaşır.
- Paralel dairelerinin boyları kısalır.
- Ardışık iki meridyen yayı arasındaki mesafe azalır.

Buna göre, Antalya'nın Trabzon'dan sıcak olması, Akdeniz'in Karadeniz'den tuzlu olması, Hatay'da gölge boyunun Sinop'tan kısa olması ve Çukurova'daki ürünlerin Bafra Ovası'ndan önce olgunlaşması enleme bağlı olarak değişen durumlardır. Ancak Ankara'daki sıcaklık farkının Ordu'dan fazla olmasının sebebi karasallık ve denizellik özelliğinden kaynaklanmaktadır. Ankara'nın denize kıyısı yoktur. Bu sebeple Ankara'da karasal iklim özellikleri görülmesi sıcaklık farkının Ordu'ya göre daha fazla olmasına neden olur.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

7. Aşağıda beş farklı bölgenin konumu gösterilmiştir.

Bu bölgelerden hangileri Kuzey Yarım Küre'de ve Başlangıç Meridyeni'nin doğusunda yer almaktadır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

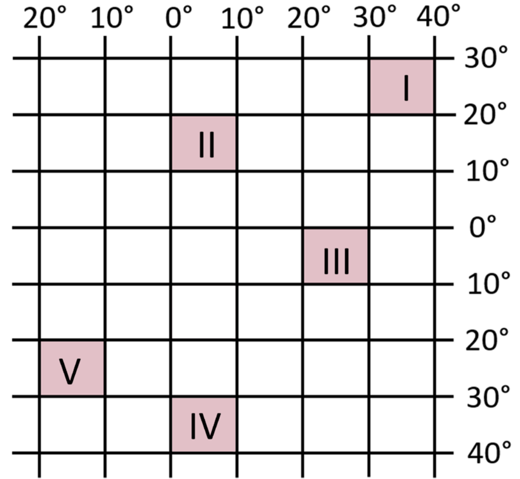
Çözüm:

Ekvator'un kuzeyinde yer alan yarım küre Kuzey Yarım Küre'dir ve paralel değerleri Ekvator'dan kutuplara doğru birer derece büyüyerek artar. Başlangıç meridyeninin sağında yer alan yarım küre Doğu Yarım Küre olup meridyen değerleri doğuya doğru birer derece büyüyerek devam eder. Bu durumda Kuzey Yarım Küre'de ve başlangıç meridyeninin doğusunda yer alan merkezleri paralel ve meridyen derecelerinin büyüdüğü yönleri dikkate alarak bulabiliriz. II ve III. konumlarda paralel dereceleri kuzeye, meridyen dereceleri ise doğuya doğru büyümektedir. Bu sebeple bu merkezlerin kuzey ve doğu yarım kürelerde olduğunu söyleyebiliriz.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

8. Aşağıdaki koordinat sisteminde beş farklı alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu bölgelerden hangilerinin iz düşüm alanları aynıdır?

A) I ve II B) I ve V C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

Çözüm:

Ekvator'dan kuzeye doğru gidildikçe iki meridyen arasındaki mesafe daralır, fakat iki paralel arasındaki mesafe değişmez. Koordinat sistemini incelediğimizde bütün merkezler arasında doğu-batı ve kuzey-güney yönünde açısal farkın aynı olduğunu görmekteyiz. Paraleller arası mesafe değişmediği ve açısal uzaklık da eşit olduğu için belirleyici unsur meridyenler arası uzaklık olacaktır. Bu durumda da aynı paralel dairesi üzerinde bulunan noktalarda iki meridyen arası mesafenin aynı olduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeple I ve V numaralı alanların farklı yarım kürelerde yer almasına rağmen aynı paralel daireleri arasında yer aldığı için meridyenler arası mesafeleri ve dolayısıyla iz düşüm alanları aynıdır.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

9. 36°- 42° Kuzey enlemleri arasında yer alan Türkiye'nin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe bazı özelliklerinin mutlak konuma bağlı olarak değiştiği görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilemez?

A) Aydın'da öğle vakti bir cismin gölge boyunun Edirne'den daha kısa olması

B) Meridyenler arasındaki mesafenin 36° enleminden 42° enlemine doğru daralması

C) Mersin'de öğle vakti Güneş ışınlarının geliş açısının Ankara'dakinden büyük olması

D) Karadeniz kıyılarında Ege Denizi kıyılarından daha fazla falez bulunması

E) Antalya'da deniz suyu sıcaklığının ve tuzluluğunun Samsun'dan fazla olması

Çözüm:

Türkiye, 36° Kuzey enlemi ile 42° Kuzey enlemi arasında ve 26° Doğu boylamı ile 45° Doğu boylamı arasında yer alır. Bu durum Türkiye'nin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe bazı özelliklerin değişmesine neden olur. Bu özelliklerin bazıları şunlardır:

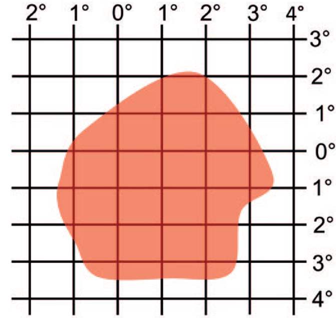
- Güneş ışınlarının yere düşme açısı azalır.
- Sıcaklık, enleme bağlı olarak azalır.
- Cisimlerin gölge boyu uzar.
- Deniz suyu tuzluluk oranı azalır.
- Kalıcı kar sınırı deniz seviyesine yaklaşır.
- Üzerinden geçen paralel dairelerinin boyları kısalır.
- Üzerinden geçen ardışık iki meridyen yayı arasındaki mesafe azalır.

A seçeneğindeki durum doğrudan Güneş ışınlarının geliş açısı ile ilgilidir. B seçeneğindeki durum Dünya'nın şekline bağlı olarak meridyenler arası mesafenin daralması ile ilgilidir. C seçeneğindeki durum Mersin'in Ekvator'a Ankara'dan daha yakın olması ile ilgilidir. E seçeneğindeki durum ise yine Ekvator'a olan mesafeye bağlı olarak sıcaklık değişimi ile ilgilidir. Ancak D seçeneğinde verilen "Karadeniz kıyılarında Ege Denizi kıyılarından daha fazla falez bulunması" örnek gösterilmez. Çünkü Karadeniz kıyılarında Ege Denizi kıyılarından daha fazla falez bulunması Türkiye'de dağ oluşum süreci ve dağların denize göre konumu ile ilgilidir.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

10. Aşağıdaki koordinat sisteminde bir bölge taranarak gösterilmiştir.

Yalnızca koordinat sistemindeki bilgiler dikkate alındığında bu bölgeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Başlangıç boylamı bölge sınırlarından geçmektedir.

B) Bölgenin büyük bir kısmı Güney Yarım Küre'de yer almaktadır.

C) Oğlak Dönencesi bölge sınırları içinden geçmektedir.

D) En kuzeyi ile en güneyi arasındaki mesafe 555 km'den fazladır.

E) Bölgede bulunan dağların yamaçlarında bakı etkisi belirgin değildir.

Çözüm:

Başlangıç boylamı bölge sınırlarından geçtiğini söyleyebiliriz. Çünkü başlangıç meridyeni taralı alanın ortasından geçmektedir.

Bölgenin büyük bir kısmının Güney Yarım Küre'de yer aldığını söyleyebiliriz. Çünkü taralı alanın büyük bir kısmı Ekvator'un güneyinde yer almaktadır.

Oğlak Dönencesi bölge sınırları içinden geçtiğini söyleyemeyiz. Çünkü Oğlak Dönencesi 23°27' Güney paraleli üzerindedir. Taralı alana baktığımızda en güneyde yer alan paralelin değeri 4° Güney paralelidir.

Taranan bölgenin en kuzeyi ile en güneyi arasındaki mesafenin 555 km'den fazla olduğu söylenebilir. Çünkü 2° Kuzey, 3° Güney arası 5 paralel vardır. Bu durumda 5 x111 km= 555 km'dir. Taranan alanın bu paralel derecelerinin daha kuzey ve güneyine taşmış olması, kuzey-güney doğrultusundaki mesafenin 555 km'den fazla olduğunu göstermektedir.

Bölgede bulunan dağların her iki yamacında da bakı etkisi belirgin değildir. Çünkü taralı alan Ekvator ve dönenceler arasında yer aldığından dolayı her iki yamacında yılın farklı zamanlarında Güneş ışınlarını doğrudan aldığı söylenebilir.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

11. • Aynı boylamda yer alan K ve M noktaları arasında 7.326 km mesafe vardır.
• Bu iki nokta 30° Güney enlemine eşit uzaklıktadır.
• K noktasının çizgisel hızı M noktasından daha azdır.

Buna göre K ve M noktalarının enlem dereceleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	K	M
A)	63° Güney	3° Kuzey
B)	28° Güney	38° Kuzey
C)	63° Kuzey	3° Güney
D)	63° Güney	13° Kuzey
E)	33° Kuzey	33° Güney

Çözüm:

Önce iki nokta arasında kaç paralel dairesi olduğunu bulmak için 7.326 km'yi 111 km'ye böleriz.

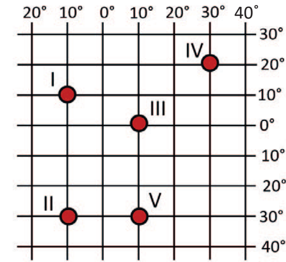
7326: 111 km= 66° paralel daire farkı vardır.

30° Güney enlemine eşit uzaklıkta olan noktaların değerlerini bulmak için 33° Güney ve 33° Kuzey yönüne gittiğimizde; 3° Kuzey paraleline, 63° Güney paraleline ulaşırız. Bu noktaların hangisinin K hangisinin M noktası olduğuna gelince, K noktasının çizgisel hızı daha az olduğuna göre kutuplara yakın olan nokta K merkezi olmalıdır. Yani 63° Güney enlemi K noktası olacaktır. M noktası da bu durumda 3° Kuzey olacaktır.

Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

12. Aşağıdaki koordinat sisteminde beş merkez numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) II ve V numaralı merkezler arasındaki mesafe yaklaşık 2.220 km'dir.

B) II numaralı merkezin Ekvator'a olan uzaklığı yaklaşık 3.330 km'dir.

C) III numaralı merkezin Greenwich'e olan uzaklığı yaklaşık 1.110 km'dir.

D) IV numaralı merkez ile Greenwich arasındaki yerel saat farkı 120 dakikadır.

E) I numaralı merkez 10° Kuzey enlemi ile 10° Batı boylamının kesiştiği noktadadır.

Çözüm:

II ve V numaralı merkezler arasındaki mesafenin yaklaşık 2.220 km olduğu söylenemez. Çünkü II ve V. merkezler 30° Güney enlemi üzerinde yer almaktadır. Ardışık iki meridyen yayı arasındaki mesafe yalnızca Ekvator çizgisi üzerinde yaklaşık 111 km'dir. Ekvator çizgisinden kuzey ve güney yönüne gidildikçe meridyenler arası mesafe azaldığından iki merkez arasındaki mesafenin yaklaşık 2.220 km olduğu söylenemez.

II numaralı merkezin Ekvator'a olan uzaklığı 3.330 km olduğu söylenebilir. Çünkü 30x111km= 3.330 km etmektedir.

III numaralı merkezin Greenwich'e olan uzaklığının 1.110 km olduğu söylenebilir. Çünkü Ekvator üzerinde yer alan III. merkez 10° Doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. 10x111km= 1.110 km etmektedir.

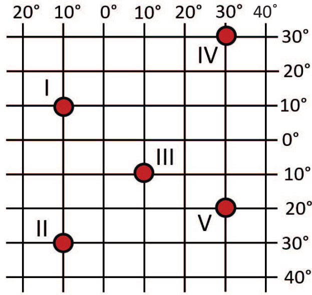
IV numaralı merkez ile Greenwich arasında 120 dakika zaman farkı olduğu söylenebilir. Çünkü 30° Doğu boylamı üzerinde yer alan IV. merkezin başlangıç meridyenine açısal uzaklığı 30°'dir. 30x 4 dakika = 120 dakika zaman farkı olduğu anlaşılır.

I numaralı merkezin 10° Kuzey enlemi ile 10° Batı boylamının kesiştiği noktada olduğunu koordinat sistemine baktığımızda söyleyebiliriz.

Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

13. Aşağıdaki koordinat sisteminde beş merkez numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre;

- aralarındaki yerel saat farkının 2 saatten fazla,
- yıl içindeki gece ve gündüz süre farkının eşit,
- yıl boyunca cisimlerin öğle vaktindeki gölge yönlerinin farklı

olduğu merkezler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:

Aralarında 2 saatten fazla yerel saat farkı olan merkezler I ve IV, I ve V, II ve IV, II ve V numaralı merkezlerdir. Gece ve gündüz farkının eşit olabilmesi için merkezlerin Kuzey ve Güney Yarım Küre'de aynı enlem üzerinde yer almaları gerekir. II ve IV numaralı merkezler farklı yarım kürelerde yer alsalar da enlem dereceleri 30° olup aynıdır. II ve IV numaralı merkezler farklı yarım kürelerde yer aldığından gölge yönleri de farklıdır. Bu durumda sorunun doğru cevabı II ve IV numaralı merkezlerin yer aldığı C seçeneğidir.

Cevap: C

14. Türkiye, 36°-42° Kuzey enlemleri ile 26°-45° Doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin bu konumuna bağlı olarak gerçekleşir?

A) Çok sayıda ülkeye sınırının bulunması
B) Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması
C) Yeraltı kaynakları bakımından zengin olması
D) Kıyılarında nemli iklim koşullarının etkili olması
E) Farklı jeolojik dönemlerde oluşmuş yer şekillerinin bulunması

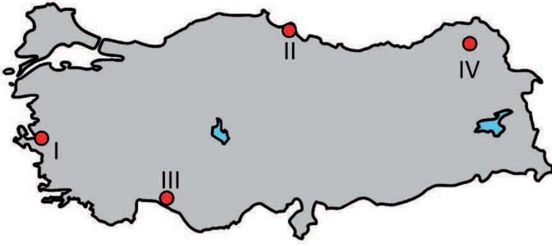
Çözüm:

Türkiye, 36°-42° Kuzey enlemleri ile 26°-45° Doğu boylamları arasında orta kuşakta yer almaktadır. Dört mevsim koşulları belirgin olarak orta kuşakta yaşanabilmektedir. Bu nedenle Türkiye'de dört mevsimin görülmesi, orta kuşakta bulunmasının yani mutlak konumunun bir sonucudur. Çok sayıda ülkeye sınırının bulunması, yeraltı kaynakları bakımından zengin olması, kıyılarda nemli iklim koşullarının etkili olması ve farklı jeolojik dönemlerde oluşmuş yer şekillerine sahip olması ülkemizin göreceli konumuyla oluşan sonuçlardır.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

15. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerle ilgili aşağıdakilerden hangisinin mutlak konumla ilgili olduğu söylenebilir?

A) I numaralı yerde koy ve körfez sayısının II numaralı yerden fazla olması

B) III numaralı yerde dağların kıyı çizgisine paralel uzanması

C) III numaralı yerde yaz turizmi sezonunun II numaralı yerden uzun olması

D) IV numaralı yerin ortalama sıcaklıklarının II numaralı yerden daha düşük olması

E) I numaralı yerin yeryüzü şekillerinin IV numaralı alana göre daha sade olması

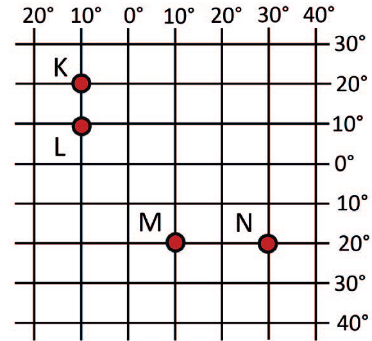
Çözüm:

A, B, D ve E seçeneklerinde verilen durumlar, göreceli konumla ilgilidir. Ancak C seçeneğinde verilen durumda, Akdeniz kıyısında yer alan merkezin daha kuzeyde Karadeniz'de yer alan II numaralı merkeze göre yaz turizminin uzun olması mutlak konumun bir sonucudur. Çünkü Türkiye'de Güneş ışınlarının düşme açısı güneyde Akdeniz'e doğru artmaktadır. Bu durum, sıcaklık koşullarının güneye doğru artmasında etkili olacağından sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

.

Cevap: C

16. Aşağıdaki koordinat sistemi üzerinde dört merkezin konumları gösterilmiştir.

Bu merkezler ile ilgili olarak,

I. L ve M merkezlerinin Ekvator'a olan uzaklıkları farklıdır.

II. M ve N merkezleri arası kuş uçuşu uzaklık 3330 km'dir.

III. L ve M merkezleri arasındaki yerel saat farkı 3 saatten fazladır.

IV. K merkezinde Güneş M merkezine göre daha geç doğar.

İfadelerinden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I. öncüle ulaşabiliriz çünkü L merkezi 10° Kuzey paralelinde iken M merkezi 20° Güney paraleli üzerindedir. Ekvator'a olan açısal uzaklığı farklı olduğu için uzaklıkları da farklıdır.

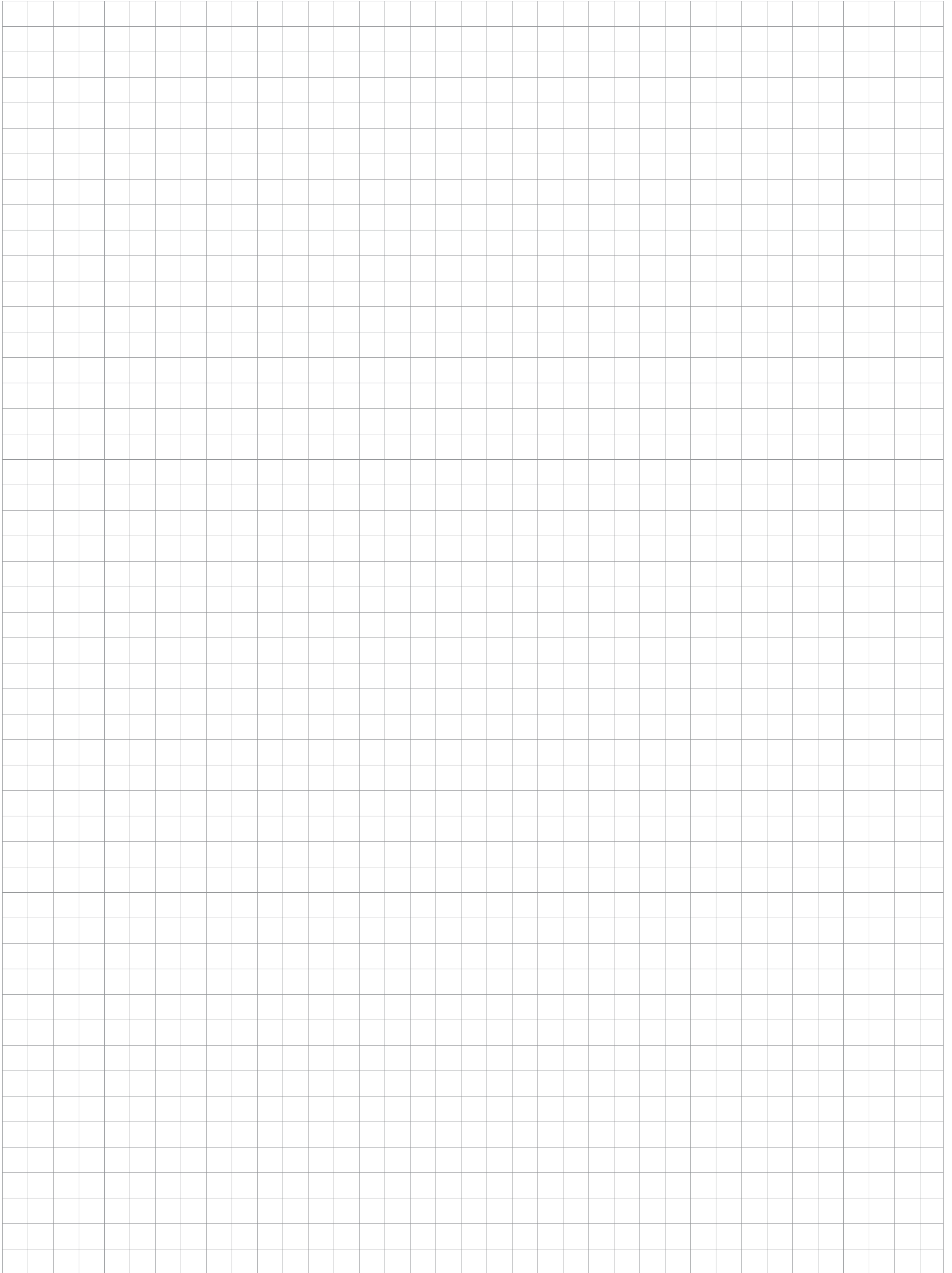
II. öncüle ulaşamayız çünkü, 20° Güney paraleli üzerinde, 10°-30° meridyenleri arasındaki uzaklık 3330 km'den azdır.

III. öncüle de ulaşamayız. L merkezi 10° Batı boylamında, M merkezi ise 10° Doğu boylamındadır. Aralarındaki açısal uzaklık 20°'dir. 20°x4 dakika= 80 dakikadır. Aralarındaki zaman farkı 1 saat 20 dakikadır.

IV. öncüle ulaşabiliriz. K merkezi M merkezinden daha batıdadır. Dolayısıyla Güneş daha geç doğar.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

1. Türkiye 36°-42° Kuzey paralelleri ile 26°-45° Doğu meridyenleri arasında yer almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin bu konumunun sonucu <u>değildir</u>?

A) 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alması

B) Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer alması

C) En uzun gündüzün 21 Haziran'da yaşanması

D) Genç oluşumlu arazi yapısına sahip olması

E) Çizgisel hızın, güneyinde daha fazla olması

2. Bir kutup noktasından diğerine uzanan ve paralel dairelerini dik kesen yarım dairelere meridyen denir.

Aşağıdakilerden hangisi bu yarım dairelerin genel özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Ardışık iki meridyen yayı arasında birer derecelik açı vardır.

B) Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe meridyenler arası mesafe azalır.

C) Ardışık iki meridyen arasındaki zaman farkı 4 dakikadır.

D) Meridyenlerin dereceleri Doğu Yarım Küre'de batıya doğru büyür.

E) Ardışık iki meridyen yayı arasındaki mesafe Ekvator üzerinde yaklaşık 111 km'dir.

3. Aşağıdaki tabloda başlangıç meridyeninde bulunan ve aynı anda kuş uçuşu 5.000 km doğuya doğru giderek bir merkeze ulaşan beş uçağın bulunduğu enlemler gösterilmiştir.

Merkezler	Enlem
I	20° Kuzey
II	30° Güney
III	50° Güney
IV	40° Kuzey
V	70° Güney

Bu uçaklardan hangisinin ulaştığı merkez ile başlangıç meridyeni arasındaki yerel saat farkı <u>daha fazladır</u>?

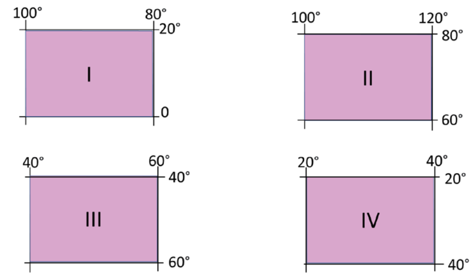
A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Bir meridyenin tam karşısında bulunan diğer yarım küredeki meridyene anti meridyen denir.

Buna göre 30° Doğu meridyeninin anti meridyeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) 50° Doğu B) 60° Batı C) 120° Batı
D) 150° Batı E) 150° Doğu

5. Yeryüzü şekilleri göz önünde bulundurulmadan yapılan alan hesaplamasına iz düşüm alan denir.

Buna göre koordinatları gösterilen merkezlerden iz düşüm alanı en büyük ve en küçük olan aşağıdakilerden hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	<u>Büyük</u>	<u>Küçük</u>
A)	I	II
B)	I	III
C)	II	III
D)	II	IV
E)	III	IV

6. I. En uzun paralel dairesi Ekvator'dur.

II. Kutup noktalarına doğru gidildikçe boyları kısalır.

III. Kuzey Yarım Küre'de 180, Güney Yarım Küre'de 180 olmak üzere toplam 360 tanedir.

Yukarıdakilerden hangileri paralellerin özelliklerindendir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Aşağıda K merkezi ve L merkezi ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

- K merkezi ve L merkezi aynı enlem üzerindedir.

- K merkezi 45° Doğu boylamı üzerindedir.

- K merkezinin yerel saati L merkezinin yerel saatinden 1 saat 48 dakika geridir.

Buna göre L merkezinin boylamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 18° Doğu B) 8° Doğu C) 27° Batı
D) 30° Doğu E) 72° Doğu

8. Aşağıdaki haritada Türkiye'nin mutlak konumu gösterilmiştir.

Yalnızca Türkiye'nin haritadaki konumu dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Orta kuşakta yer aldığına

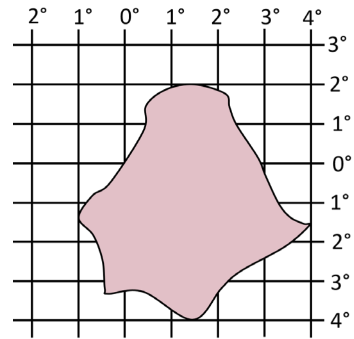
B) Kuzey Yarım Küre'de yer aldığına

C) Önemli ticaret yolları üzerinde olduğuna

D) Başlangıç meridyeninin doğusunda yer aldığına

E) Doğusu ile batısı arasında 76 dakikalık yerel saat farkı olduğuna

9. Bir bölgenin coğrafi koordinatları aşağıda gösterilmiştir.

Bu bölgenin mutlak konumu tanımlanırken aşağıdakilerden hangisi kullanılmaz?

A) 2° Kuzey paraleli

B) 2° Güney paraleli

C) 4° Güney paraleli

D) 1° Batı meridyeni

E) 4° Doğu meridyeni

10. Dünya üzerindeki bir yerin kıtalara, denizlere, boğaz ve kanallara, ülkelere, yer şekillerine, yeraltı ve yer üstü zenginliklerine göre belirlenen konumuna göreceli konum denir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin bu konumunun sonuçlarındandır?

A) Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması

B) Güneye gidildikçe gölge boyunun kısalması

C) Kuzeye gidildikçe sıcaklığın azalması

D) Aynı anda farklı mevsim özelliklerinin yaşanması

E) Kuzeyden esen rüzgârların sıcaklığı düşürmesi

11. Başlangıç Meridyeni'nin 45° doğusunda yer alan bir merkezin;

I. saat dilimi,

II. Başlangıç meridyeni ile arasındaki zaman farkı,

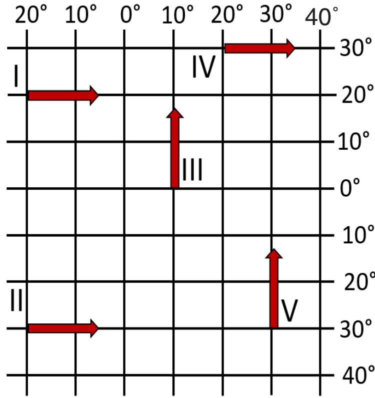
III. Tarih değiştirme çizgisine olan uzaklığı,

IV. Kuzey Kutup Noktası'na olan uzaklığı

özelliklerinden hangileri kesin olarak belirlenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

1. Aşağıda beş farklı araştırmacının koordinat sistemindeki hareket yönleri gösterilmiştir.

Bu yönler dikkate alındığında araştırmacıların gözlemleyeceği durumlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) I. araştırmacı, yerel saatin daha ileri olması

B) II. araştırmacı, meridyenler arası mesafenin daralması

C) III. araştırmacı, saat diliminin değişmemesi

D) IV. araştırmacı, çizgisel hızın aynı olması

E) V. araştırmacı, başlangıç meridyeni ile olan saat farkının aynı olması

2. Aşağıda coğrafi koordinat sisteminde kullanılan bazı terimlerin tanımları verilmiştir.

- Herhangi bir yerin başlangıç meridyenine olan uzaklığının açı cinsinden değeridir.
- Dünya'yı kuzey ve güney olmak üzere iki yarım küreye ayırmaktadır.
- Ekvator çizgisini dik kesen yarım daire yaylarıdır.
- Güneş'in ufuk düzlemindeki konumuna göre belirlenen zaman kavramıdır.

Bu tanımlar aşağıdaki terimler ile eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) Boylam B) Ekvator C) Meridyen D) Yerel saat E) Yengeç Dönencesi

3. Coğrafya öğretmeni koordinat sistemini anlattığı bir derste öğrencilere: "Meridyenlerin özelliklerinden hangisi üzerinde Dünya'nın günlük hareketi etkili olmuştur?" sorusunu yöneltmiştir.

Bu soruya öğrencilerin verdiği aşağıdaki cevaplardan hangisini öğretmen doğru kabul etmelidir?

A) Meridyenler arasında bir derece açı olması

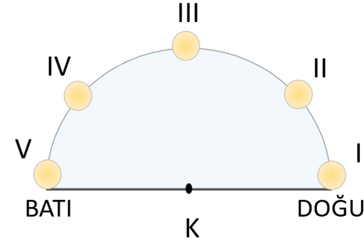
B) Meridyenlerin şeklinin yarım daire şeklinde olması

C) Bütün meridyenlerin kutup noktalarında birleşmesi

D) Ardışık iki meridyen arasındaki zaman farkının 4 dakika olması

E) Bütün meridyenlerin boylarının eşit olması

4. Gece gündüz eşitliğinin yaşandığı bir günde başlangıç meridyeninde bulunan Londra'da yerel saat 09.00'u göstermektedir.

Buna göre 90° doğu meridyeninde yer alan K merkezinde Güneş ufuk düzleminde şekilde numaralandırılarak gösterilen konumlardan hangisinde olabilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. K merkezi 39° Doğu meridyeni ile 39° Kuzey paralelinin kesiştiği alanda bulunmaktadır.

Buna göre K merkezinden hangi yöne gidilirse;

- yerel saatin daha geri,

- gece gündüz arasındaki farkın daha fazla

olduğu bir merkeze ulaşılabilir?

A) Doğu B) Batı C) Güneydoğu D) Kuzeydoğu E) Kuzeybatı

6. Aşağıdaki tabloda bazı kentlerin üzerinden geçen paralel ve meridyen dereceleri verilmiştir.

İller	Paralel Derecesi	Meridyen Derecesi
Aydın	38° Kuzey	28° Doğu
Konya	38° Kuzey	32° Doğu
Siirt	38° Kuzey	42° Doğu
Amasya	41° Kuzey	36° Doğu

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında,

I. Aydın ve Siirt'in yerel saatleri aynıdır.

II. Konya ve Siirt'te öğle vakitlerinde Güneş ışınları aynı açı ile düşer.

III. Aydın'dan geçen paralel dairesinin uzunluğu Amasya'dan geçenden fazladır.

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

7. Türkiye, Dünya üzerinde Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarına yakın bir konumda bulunmaktadır. Bu konumun Türkiye'ye sağladığı ekonomik ve politik birçok avantaj bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu avantajlardan biri değildir?

A) Transit taşımacılığın gelişmiş olması

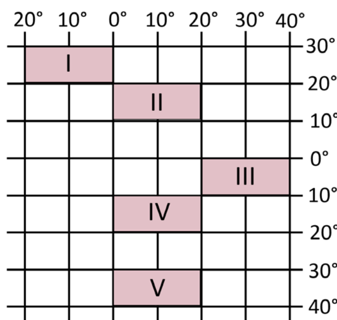
B) Alp-Himalaya kıvrım kuşağında yer alması

C) Kongre turizminin gelişmiş olması

D) Küresel ve bölgesel bazı örgütlere üye olması

E) Kıtalar arası enerji nakil hatlarına sahip olması

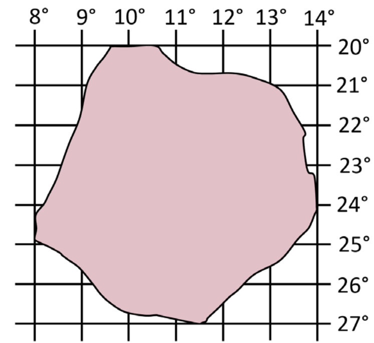
8. Aşağıdaki koordinat sistemi üzerinde beş bölge taranarak gösterilmiştir.

Bu bölgelerden iz düşüm alanı en fazla olan hangisidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki koordinat sisteminde bir bölgenin konumu gösterilmiştir.

Bu bölge ile ilgili,

I. Doğusunda Güneş daha erken doğar ve daha erken batar.

II. Meridyenler arası mesafe bölgenin güneyine doğru daralır.

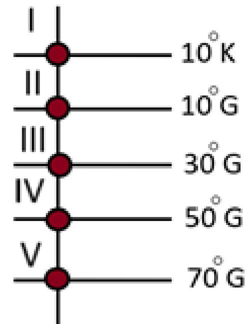
III. Kuzeyi ile güneyi arasında kuş uçumu mesafe 666 km'dir.

IV. Doğusu ve batısı arasında 32 dakika yerel saat farkı vardır.

ifadelerinden hangileri söylenemez?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

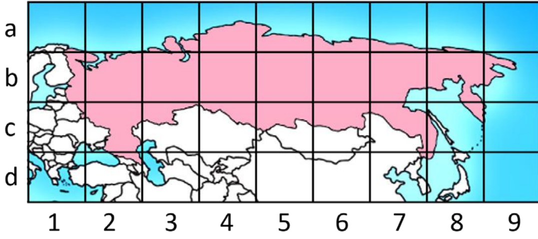
10. Aynı boylam üzerinde bulunan beş merkezin bulundukları enlemler şekilde gösterilmiştir.

Bu merkezlerin hangisinin bulunduğu enlemde meridyenler arası mesafe en kısadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Aşağıdaki haritada Rusya Federasyonu'nun konumu renklendirilerek gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdaki koordinatların hangisi renklendirilmiş alanın dışında kalır?

A) a4 B) b2 C) b5 D) c7 E) d9

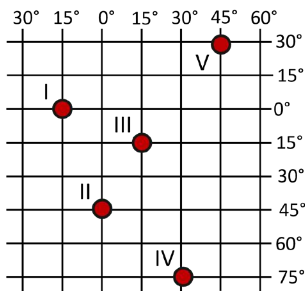
2. Aşağıda Ekvator üzerinde yer alan K ve L noktalarıyla ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

- K noktası 58° Doğu boylamı üzerinde yer almaktadır.
- L noktasında Güneş K noktasına göre daha erken doğmaktadır.
- Ekvator çizgisi üzerinde yer alan K ve L noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık 3663 km'dir.

Buna göre L noktasının boylamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 25° Batı B) 91° Doğu C) 25° Doğu
D) 18° Doğu E) 65° Doğu

3.

Yukarıda koordinat sistemindeki merkezlerden hangileri arasında 60 dakika zaman farkı yoktur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

4. ABD Millî Basketbol Takımı sporcu kafilesi Yaz Olimpiyatları için 20 Temmuz 2021 Cumartesi günü 118° Batı boylamında yer alan Los Angeles hava alanından yerel saat ile 21.40'ta hareket eden uçağa binmiştir. Sporcu kafilesini taşıyan uçak 7 saat 40 dakikalık yolculuk sonrası olimpiyatların yapılacağı 140° Doğu boylamında yer alan Tokyo'ya ulaşmışlardır.

Buna göre sporcu kafilesinin uçağı indiğinde Tokyo'da gün, tarih ve yerel saat nedir?

A) 20 Temmuz Cumartesi 03.48
B) 20 Temmuz Cumartesi 14.00
C) 21 Temmuz Pazar 05.20
D) 21 Temmuz Pazar 14.52
E) 21 Temmuz Pazar 22.32

5. Aşağıdaki haritada yaklaşık aynı boylam üzerinde yer alan Eskişehir ve Antalya illeri verilmiştir.

Bu illerde;

I. gece-gündüz süresi,
II. yerel saat,
III. çizgisel hız,
IV. öğle vaktinin yaşandığı an

olaylarından hangileri bu şehirler için yıl boyunca aynıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdaki tabloda dört şehrin coğrafi koordinatları gösterilmiştir.

Şehir Adı	Paralel Derecesi	Meridyen Derecesi
Toronto	43° Kuzey	79° Batı
Trablus	32° Kuzey	13° Doğu
Buenos Aires	34° Güney	58° Batı
Cakarta	6° Güney	106° Doğu

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alınırsa aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Yerel saati en ileri olan şehir Cakarta'dır.

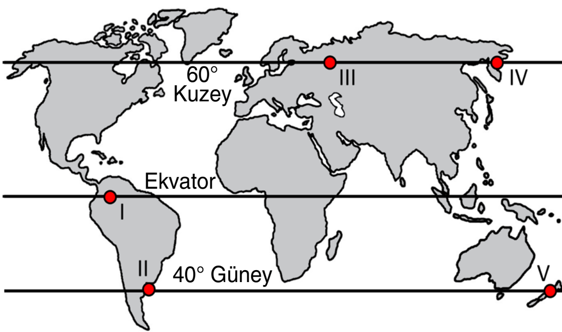
B) Buenos Aires'deki çizgisel hız Cakarta'dan azdır.

C) Meridyenler arası mesafe en az Toronto'dadır.

D) Cakarta'da yıl boyunca gece-gündüz arasındaki süre farkı, Toronto'dan daha azdır.

E) Trablus, Ekvator ve başlangıç meridyenin kesiştiği yere göre kuzeybatıda yer alır.

7. Aşağıdaki haritada bazı merkezler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Güneş en geç I numaralı merkezde batar.

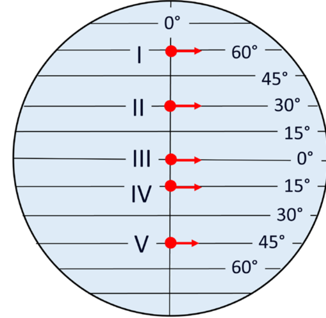
B) 21 Mart'ta II ve V numaralı merkezlerde yerel saat aynıdır.

C) III numaralı merkezde yer çekimi, II numaralı merkezden fazladır.

D) Gece ve gündüz arasındaki süre farkı en az I numaralı merkezdedir.

E) Çizgisel hız en az III ve IV numaralı merkezlerdedir.

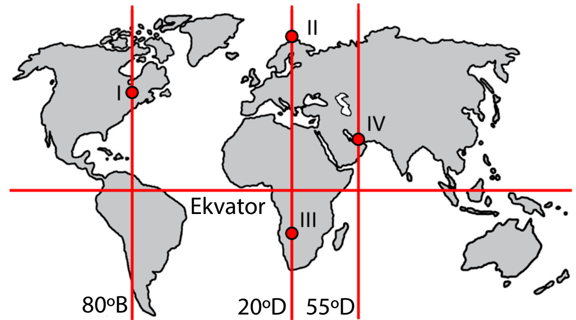
8. Aşağıdaki görselde başlangıç meridyeni üzerinde ve eşit yükseklikte bulunan beş farklı uçağın Dünya üzerindeki konumları numaralandırılarak gösterilmiştir. Bu uçaklar verilen doğrultudaki Dünya turlarını aynı anda başlayıp aynı anda bitirmişlerdir.

Bu uçaklardan hızı en fazla ve en az olanlar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	En Fazla	En Az
A)	I	III
B)	I	V
C)	II	III
D)	III	I
E)	IV	V

9. Aşağıdaki haritada bazı merkezler numaralandırılarak verilmiştir.

Bu merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) IV numaralı merkez başlangıç meridyeninin batısındadır.

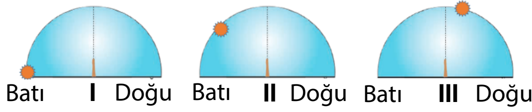
B) Gece gündüz arasındaki süre farkı en fazla III numaralı merkezdedir.

C) I ve II numaralı merkez ile III ve IV numaralı merkezler arasında yerel saat farkı aynıdır.

D) 21 Mart'ta II ve III numaralı merkezlerde Güneş aynı anda doğar ve batar.

E) 23 Eylül'de gurup süresinin en kısa olduğu merkez II numaralı merkezdir.

1. Aşağıda 21 Mart tarihinde aynı enlem üzerinde yer alan üç farklı merkez ve bu merkezlerde aynı anda Güneş'in ufuk düzlemi üzerindeki konumları gösterilmiştir.

Bu merkezlerle ilgili olarak,

I. I. merkez, II. merkeze göre daha doğudadır.
II. Başlangıç meridyenine en yakın III. merkezdir.
III. Kutup noktasına en yakın III. merkezdir.
IV. Yerel saati en ileri olan I. merkezdir.

ifadelerinden hangileri söylenemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıda M merkeziyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

- Yerel saati 20° Doğu meridyeninin yerel saatinden 2 saat 28 dakika geridir.
- 17° Güney paralelinin 2.886 km kuzeyinde yer alır.

Buna göre M merkeziyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tropikal kuşaktadır.
B) 9° Kuzey paraleli üzerindedir.
C) 17° Batı meridyeni üzerindedir.
D) +2. saat diliminde bulunur.
E) Başlangıç meridyeni ile aralarında 68 dakika zaman farkı vardır.

3. Aşağıda K ve L merkezlerine ait bazı bilgiler verilmiştir.

- K ve L merkezleri Ekvator üzerindedir.

- K merkezinin yerel saati başlangıç meridyeninin yerel saatinden 3 saat 28 dakika geridir.

- L merkezi K merkezinin 7.770 km doğusundadır.

Buna göre L merkezinin boylamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 52° Batı B) 52° Doğu C) 8° Doğu
D) 70° Doğu E) 18° Doğu

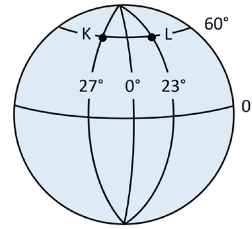
4. Aşağıda N merkeziyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

– Ekvator'a olan kuş uçuşu uzaklılığı 2.331 km'dir.
– Başlangıç merdiyenine göre yerel saati 1 saat 32 dakika ileridedir.
– Güneye doğru gidildikçe enleme bağlı olarak sıcaklıklar artmaktadır.

Buna göre N merkezinin enlem ve boylam dereceleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Enlem	Boylam
A)	21° Güney	23° Doğu
B)	22° Kuzey	13° Batı
C)	23° Güney	23° Batı
D)	21° Kuzey	13° Doğu
E)	21° Kuzey	23° Doğu

5. Aşağıdaki K ve L merkezlerinin Dünya üzerindeki konumu gösterilmiştir.

Buna göre, K ve L merkezleri arasındaki yerel saat farkı ile K ve L merkezlerinin Ekvator'a uzaklığı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	K ve L merkezleri arasındaki zaman farkı	K ve L merkezlerinin Ekvator'a uzaklığı
A)	3 saat 20 dakika	6.660 km
B)	2 saat 40 dakika	6.660 km
C)	4 saat 40 dakika	6.000 km
D)	1 saat 20 dakika	666 km
E)	2 saat 8 dakika	666 km

6. +3. saat diliminin merkez boylamında yer alan A kentinde yerel saat 20.28 iken, B kentinde yerel saat 12.24'tür.

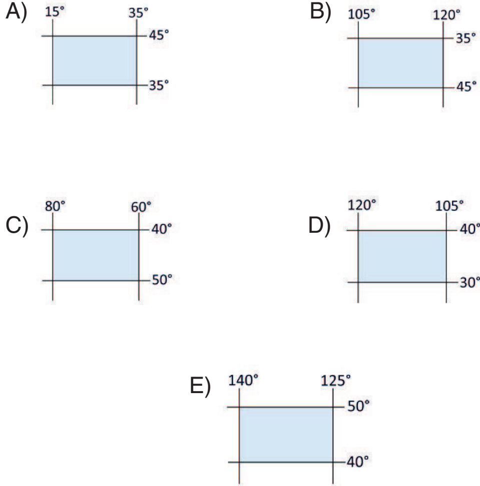
Buna göre B kentinin boylamı ve saat dilimi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Boylamı	Saat Dilimi
A)	73° Doğu	+8
B)	76° Batı	-5
C)	76° Batı	+5
D)	118° Batı	-8
E)	118° Doğu	+5

7. Aşağıda bir bölgeyle ile ilgili bazı özellikler verilmiştir.

- Güneyine doğru çizgisel hız azalır.
- Başlangıç meridyeni'nin doğusundadır.
- Batısından +7. saat diliminin merkez boylamı geçmektedir.

Bu özelliklerin aşağıdakilerden hangisine ait olduğu söylenebilir?

8. Göreceli konum, Dünya üzerindeki bir yerin kıtalara, denizlere, boğaz ve kanallara, ülkelere, yer şekillerine, yeraltı ve yer üstü zenginliklerine göre belirlenir.

Buna göre;

I. kış aylarında Trabzon'un ortalama sıcaklığının Bayburt'dan yüksek olması,

II. Akdeniz'in deniz suyu sıcaklığının Marmara Denizi'nden yüksek olması,

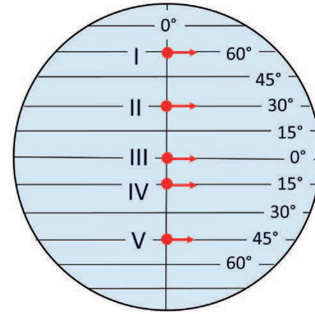
III. Doğu Anadolu'da yükselti ve engebenin fazla olması,

IV. Muğla'nın yerel saatinin Burdur'dan geri olması

durumlarından hangileri göreceli konumla açıklanabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdaki şekilde Başlangıç Meridyeni ve bazı paralellerin kesiştiği yerde bulunan beş uçağın konumu gösterilmiştir.

Bu uçakların aynı anda, eşit hızda ve eşit yükseklikte hareket ederek Dünya etrafında bir tur attığı düşünülürse hangi uçak turunu daha önce tamamlar?

A) I B) II C) III D) IV E) V

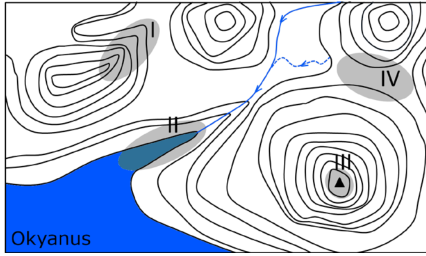
10. Aşağıdaki tabloda, Türkiye ve Kanada'ya ait bazı özellikler mutlak ve göreceli konum ile eşleştirilmiştir.

	Özellikler	Mutlak Konum	Göreceli Konum
I	Türkiye üç tarafı denizler ile çevrili bir yarımada ülkesidir.		X
II	Türkiye'de batıdan doğuya doğru gidildikçe yükselti artmaktadır.		X
III	Kanada Kuzey Yarım Küre ülkesidir.	X	
IV	Türkiye'de kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürür.		X
V	Kanada'nın batısında dağlık alanlar bulunmaktadır.	X	

Bu eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

1. Aşağıdaki topoğrafya haritasında bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlarda oluşan yer şekilleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Tepe	Falez	Zirve	Ova
B)	Sırt	Haliç	Zirve	Boyun
C)	Sırt	Delta	Tepe	Boyun
D)	Vadi	Falez	Doruk	Plato
E)	Vadi	Haliç	Zirve	Boyun

Çözüm:

I numaralı alanda sırt bulunmaktadır. Eş yükselti eğrilerinin bir yamaçta eğimin azaldığı yöne doğru yapmış olduğu büklümlere sırt denir.

II numaralı alanda haliç bulunmaktadır. Akarsuyun deniz veya okyanusa döküldüğü noktada kıyı çizgisinin karaya doğru girinti yaptığı yerler haliçleri gösterir.

III numaralı alanda zirve bulunmaktadır. Eş yükselti eğrilerinin iç içe kapalı eğriler şeklinde süreklilik gösterdiği yerler dağ ve tepeleri, dağ ve tepelerin en yüksek noktaları ise zirveleri gösterir. Zirve (doruk), izohips haritalarında üçgen veya nokta şeklinde bir sembolle gösterilir.

IV numaralı alanda boyun bulunmaktadır. İzohips haritasında iki tepe arasında kalan alçak noktalar boyunları gösterir.

Bu durumda sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

2. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerinde gerçek ve iz düşüm alan arasındaki farkın daha az olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:

Dağlık ve engebeli alanlarda gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark fazla, düz veya az eğimli alanlarda bu fark azdır.

I numaralı alanda Batı Toroslar vardır. Dağlık ve engebeli olduğundan gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark fazladır.

II numaralı alanda Cihanbeyli ve Obruk platolarının uzantıları vardır ve genellikle düz bir alan olduğundan gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark azdır.

III numaralı alanda Ilgaz Dağları vardır. Dağlık ve engebeli olduğundan gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark fazladır.

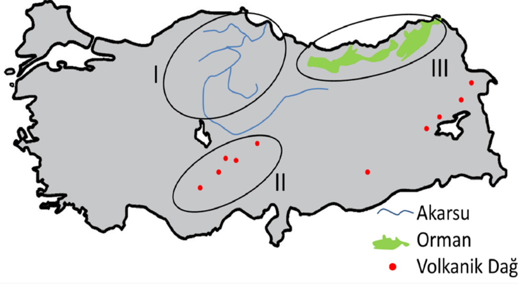
IV numaralı alanda Şanlıurfa Platosu ile Harran ve Ceylanpınar ovaları vardır. Çoğunlukla düz alanlar olduğundan gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark azdır.

V numaralı alanda Mescit Dağları vardır. Dağlık ve engebeli olduğundan gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark fazladır.

II ve IV numaralı alanlarda, gerçek ve iz düşüm alan arasındaki fark diğerlerinden daha az olduğundan sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

3. Haritalarda coğrafi veriler nokta, çizgi ve alan yöntemleriyle gösterilir.

Buna göre haritada numaralandırılmış alanlarda veriler aktarılırken kullanılan yöntemler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Alan	Nokta	Çizgi
B)	Çizgi	Alan	Nokta
C)	Çizgi	Nokta	Alan
D)	Alan	Çizgi	Nokta
E)	Nokta	Alan	Çizgi

Çözüm:

I numaralı alanda Kızılırmak Nehri ve kolları vardır. Nehirler haritada çizgi yöntemiyle gösterilir.

II numaralı alanda volkanik dağlar, nokta yöntemiyle gösterilmiştir.

III numaralı alanda orman bölgesi, alan yöntemiyle gösterilmiştir.

Cevap: C

4. Coğrafya öğretmeni; öğrencilerinden performans görevi olarak bir haritadan faydalanarak konum belirleme, uzaklık ve eğim hesaplaması işlemlerini yapmalarını istemiştir.

Buna göre öğrencilerin bu işlemlerin tamamını yapabilmesi için aşağıdaki haritaların hangisinden faydalanması gerekir?

A) Türkiye fiziki haritası

B) Türkiye siyasi haritası

C) Türkiye jeoloji haritası

D) Türkiye volkanik alanlar haritası

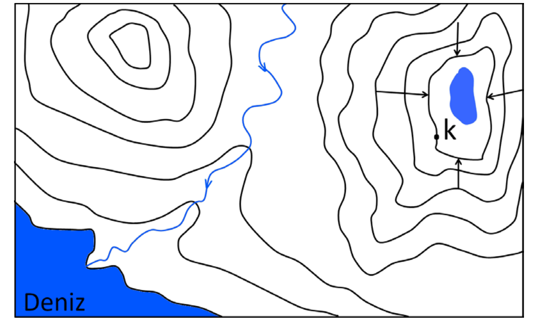
E) Türkiye jeotermal kaynaklar haritası

Çözüm:

Öğrencilerin Türkiye fiziki haritasını tercih etmeleri gerekir. Haritadaki paralel ve meridyenler yardımıyla konum belirlenir. Harita ölçeği yardımıyla gerçek uzaklık hesaplanır. Gerçek uzaklık hesaplandıktan sonra, eş yükselti eğrilerinden faydalanarak eğim hesaplayabilirler.

Cevap: A

5. Aşağıda bir yöreye ait topoğrafya haritası verilmiştir.

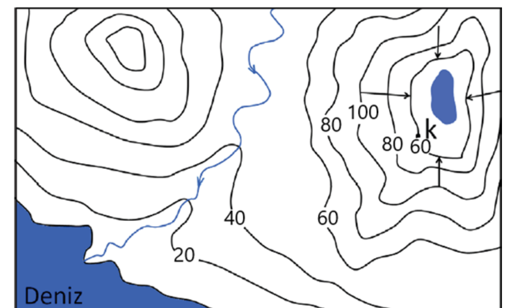

Bu haritada eküidistans 20 metre olduğuna göre k noktasının yükseltisi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) 40 B) 60 C) 80 D) 100 E) 120

Çözüm:

Aşağıdaki şekil üzerinde görüldüğü gibi 0 metre olan deniz seviyesinden itibaren 20 metre aralıklarla çizilmiş eş yükselti eğrileri çanak şeklindeki araziye kadar 100 metre yükseltiye ulaşmıştır. Çanak şeklindeki araziden itibaren aşağıya doğru yükselti 20 metre aralıklarla azalmakta olduğundan k noktasının bulunduğu izohipsin 60 metre yükseltide olduğu görülür.

Cevap: B

6. Kabartma haritaları, yeryüzü şekillerinin belirli bir ölçek dâhilinde küçültülerek oluşturulan üç boyutlu maketleridir.

Bu yönteme göre oluşturulan haritaların kullanım alanlarının sınırlı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ölçeğinin bulunmaması

B) Hata payının fazla olması

C) Araziyi üç boyutlu göstermesi

D) Yer şekillerini iyi yansıtamaması

E) Yapımının ve saklamasının zor olması

Çözüm:

Kabartma haritalarının ölçeği vardır, hata payı fazla değildir, araziyi üç boyutlu olarak göstermesi öğrenme ve kavramayı kolaylaştırır. Yer şekilleri gerçeğine uygun bir şekilde daha güzel yansıtılmış olur.

Kabartma haritalarının yapımı ve saklanması zor olduğundan kullanım alanları daha sınırlıdır.

Cevap: E

7. Aşağıdaki tabloda yer alan ülkelerin haritalarında oluşacak hataların en aza indirilmesi için uygulanacak projeksiyon yöntemleri işaretlenerek belirtilmiştir.

	I	II	III	IV
Projeksiyon Türleri	Kenya	ABD	Fransa	Norveç
Silindirik		X		
Konik	X		X	
Düzlem				X

Bu eşleştirmelerden hangilerinde hata yapılmıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I numarada bulunan Kenya, Ekvator üzerinde yer almaktadır. Silindirik projeksiyonla çizilmiş haritalarda kâğıdın küreye temas ettiği Ekvator ve çevresinde hata oranı en az olacağından Kenya'nın haritası silindirik projeksiyonla çizilmelidir. Konik projeksiyonla çizilmesi doğru olmayıp hata oranını artırır.

II numarada bulunan ABD, orta kuşakta yer alır. Konik projeksiyonla çizilmiş haritalarda kâğıdın küreye temas ettiği orta enlemlerde hata oranı en az olduğundan ABD'nin haritası konik projeksiyonla çizilmelidir. Silindirik projeksiyonla çizilmesi doğru olmayıp hata oranını artırır.

III numarada bulunan Fransa, orta kuşakta yer aldığından Fransa haritasının konik projeksiyonla çizilmesi doğrudur.

IV numarada bulunan Norveç, Kuzey Kutbu'na yakın bir konumda yer alır. Düzlem projeksiyonla çizilmiş haritalarda kâğıt, kürede haritası çizilmek istenen bölge üzerine temas ettirilir. Sonra kâğıdın temas ettiği bölgenin koordinatları ve şekilleri düzleme aktarılır.

Bu projeksiyon yöntemi daha çok kutup bölgelerinin çiziminde kullanıldığından Norveç haritasının düzlem projeksiyonla çizilmesi doğrudur.

I ve II numaralı eşleştirmelerde hata yapıldığından sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

8. I. Yön okunun bulunması

II. Belli oranda küçültülmesi

III. Lejant bölümünün bulunması

IV. Kuş bakışı görünüme sahip olması

Bir çizimin harita özelliği taşıyabilmesi için yukarıda verilen özelliklerden hangilerine mutlaka sahip olması gerekir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Bir çizimin harita özelliği taşıyabilmesi için mutlaka ölçeğinin olması yani belli bir oranda küçültülmüş olması ve kuşbakışı görünüme sahip olması gerekir.

Sorunun doğru cevabı II ve IV, D seçeneğidir.

Cevap: D

9. Aşağıdaki şemada kullanım amaçlarına göre haritalara bazı örnekler verilmiştir.

Şemada numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Madencilik	Topoğrafya
B)	Madencilik	İdari dağılış
C)	Su ürünleri	Topoğrafya
D)	Klimatik	İdari dağılış
E)	Topoğrafya	Madencilik

Çözüm:

Genel haritalar, haritası hazırlanan bölgenin doğal unsurlarının ve yapay unsurlarının kartoğrafik işaretler ile gösterilmesi yoluyla bilgi veren haritalardır. Türkiye fiziki haritası, Türkiye idari bölünüş haritası; genel haritalara örnek verilebilir.

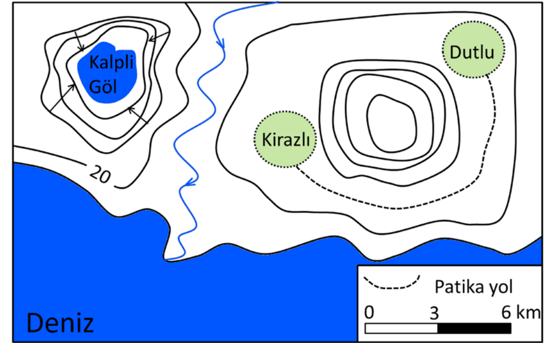
Tematik haritalar ise topoğrafik altlık harita üzerine o bölge ile ilgili mekânsal verilerin aktarılmasıyla oluşan haritalardır.

Genel haritalar bölümünde yer alan I numaraya, Topoğrafya; Tematik haritalar bölümünde yer alan II numaraya, Madencilik yazılmalıdır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

10. Aşağıda yer alan topoğrafya haritasında Kirazlı ve Dutlu köyleri ile Kalpli Göl yer almaktadır. Haritada iki köy arasında yer alan patika yol 4 cm, Kalpli göl ise 3 cm² olarak gösterilmiştir. (Çizgi ölçeğin boyu 2 cm'dir.)

Buna göre izohips haritasından aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

A) Kirazlı ve Dutlu köyü arasındaki patika yol yaklaşık 12 km'dir.

B) Haritadaki çizgi ölçeğin kesir ölçek olarak değeri 1/600.000'dir.

C) Haritada yer alan Kalpli Göl gerçekte 27 km² alan kaplamaktadır.

D) Her iki köy de 20 ile 40 metre yükselti aralığında yer almaktadır.

E) Haritanın ölçeği iki kat küçülürse iki köy arası harita uzunluğu 2 cm olur.

Çözüm:

GU = HU x ÖP formülüne göre;
GU= 4 X 300.000
GU= 1.200.000 cm

GU= 12 km olarak gerçek uzunluğu bulduğumuzdan, A seçeneğindeki bilgi doğrudur.

Çizgi ölçekte, 2 cm ile 6 km gösteriliyorsa, 1 cm ile 3 km gösterilir.

Dolayısıyla haritanın ölçeği 1/300.000 olur. Bu nedenle B seçeneğindeki yargı yanlıştır. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.
GA = HA x $(ÖP)^2$ formülüne göre;
GA = 3 X $(300.000)^2$
GA = 270.000.000.000 cm^2
GA = 27 km^2 olur. C seçeneğindeki bilgi doğrudur.

Eşyükselti eğrileri incelendiğinde, her iki köyün de 20 ile 40 metre yükselti aralığında yer aldığı görülür. D seçeneğindeki bilgi doğrudur.
E seçeneğinde yer alan haritanın ölçeği iki kat küçülürse iki köy arası harita uzunluğu 2 cm olur, ifadesi de doğrudur. Çünkü haritanın ölçeği küçüldükçe düzlem üzerinde kapladığı alan daralır bu da iki köy arasındaki mesafenin azalmasına neden olur.

Cevap: B

11. Aşağıda iki farklı ölçekle çizilmiş Türkiye haritaları verilmiştir.

K haritası

L haritası

Buna göre bu haritalarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) K haritasının ölçeğinin paydasındaki sayı, L haritasına göre küçüktür.

B) L haritası K haritasına göre daha küçük bir ölçeğe sahiptir.

C) K haritasında ayrıntı fazla, bozulma oranı daha az iken, L haritasında ayrıntı az bozulma oranı fazladır.

D) K ve L haritaları aynı ölçek değerlerine sahip fiziki harita olsalardı, L haritasında dağların yükseltisi daha az olurdu.

E) Harita üzerinde ölçülen 1 cm'lik bir uzunluk, gerçek uzunluk olarak L haritasında daha büyük bir mesafeyi gösterir.

Çözüm:

A seçeneğinde yer alan; K haritasının ölçeğinin paydasındaki sayı, L haritasına göre küçüktür, bilgisi doğrudur. Çünkü K haritası daha büyük ölçekli olduğundan, paydasındaki sayı daha küçük olacaktır.

B seçeneğinde yer alan; L haritası K haritasına göre daha küçük bir ölçeğe sahiptir, bilgisi doğrudur. Çünkü L haritasının kapladığı alanın K haritasına göre küçük olması haritadaki küçültme oranının fazla ölçeğin ise daha küçük olduğunu gösterir.

C seçeneğinde yer alan; K haritasında ayrıntı fazla, bozulma oranı daha az iken, L haritasında ayrıntı az bozulma oranı fazladır, bilgisi de doğrudur. Büyük ölçekli haritalarda ayrıntı fazla, bozulma oranı daha az, küçük ölçekli haritalarda ise ayrıntı az bozulma oranı fazla olur.

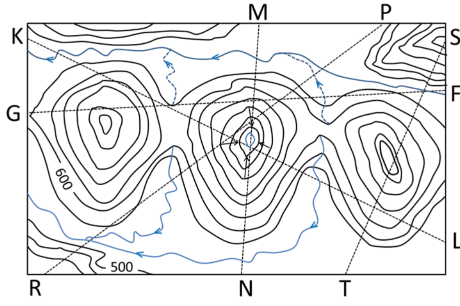
D seçeneğinde yer alan; K ve L haritaları aynı ölçek değerlerine sahip fiziki harita olsalardı, L haritasında dağların yükseltisi daha az olurdu, bilgisi yanlıştır. Aynı alana ait farklı ölçekli haritalarda dağların yükselti değeri, gerçek uzaklık ve alan değerleri gibi araziye has özellikler değişmez.

Bu nedenle sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

E seçeneğinde yer alan; harita üzerinde ölçülen 1 cm'lik bir uzunluk, gerçek uzunluk olarak L haritasında daha büyük bir mesafeyi gösterir, bilgisi doğrudur. Çünkü haritalarda ölçek küçüldükçe 1 cm'lik bir uzunluk, gerçek uzunluk olarak daha fazla mesafeyi gösterir.

Cevap: D

12.

Yukarıda verilen izohips haritasında hangi doğrultuda yükselti farkı daha fazladır?

A) F-G B) K-L C) M-N
D) P-R E) S-T

Çözüm:

A, B, C, ve D seçeneklerindeki yükselti farkı E seçeneğinden daha azdır. E seçeneğindeki S-T doğrultusunun yükselti farkı 600 metreden fazla olduğu için doğru cevap E seçeneğidir.

Cevap: E

13. Orta ve Yeni Çağ'da Türk ve Müslüman bilim insanları haritacılık alanında birçok çalışma yapmıştır.

Buna göre aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Ali Macar Reis 1567'de 7 haritadan oluşan bir atlas oluşturmuştur.

B) 15 ve 16. yy. arasında çizilen portolan haritalardan en ünlüsü Piri Reis'e aittir.

C) Biruni, Uzak Diyarlara Hoş Seyahatler Kitabı adlı eserine bir dünya haritası koymuştur.

D) Kaşgarlı Mahmut'a ait Divânü Lügati't Türk Türkçe'nin bilinen en eski sözlüğü kabul edilir.

E) Cihannüma eserinde Kâtip Çelebi Hint Okyanusu ve Çin Denizi'nin haritasını çizmiştir.

Çözüm:

Ali Macar Reis 1567'de 7 haritadan oluşan bir atlas oluşturmuştur. A seçeneğindeki bilgi doğrudur. Portolan haritalar deniz kıyıları ve limanlara dair bilgiler içeren el yazması denizcilik haritalarıydı. Piri Reis'in haritaları bu özelliğe sahip olduğundan B seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

Biruni, astronomi çalışmaları ve Dünya'nın şekli ile ilgili hesaplamalar yapmıştır. Uzak Diyarlara Hoş Seyahatler Kitabı Biruni'ye ait olmayıp İdrisi'ye aittir. C seçeneğindeki bilgi yanlış olduğundan sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Kaşgarlı Mahmut'a ait Divânü Lügati't Türk, Türkçe'nin bilinen en eski sözlüğü kabul edildiğinden D seçeneğindeki bilgi de doğrudur.

E seçeneğinde yer alan, Cihannüma eserinde Kâtip Çelebi Hint Okyanusu ve Çin Denizi'nin haritasını çizmiştir, bilgisi de doğrudur.

Cevap: C

1. Bir alanın kuş bakışı görünümünün ölçek kullanılmadan düzlem üzerine aktarılmasıyla oluşturulan çizimlere kroki denir. Harita ise yeryüzünün tamamının ya da bir kısmının kuş bakışı görünümünün belli bir oranda küçültülerek düzlem üzerine aktarılmasıdır.

Buna göre harita ve kroki;

I. düzlem üzerine aktarılması,

II. ölçek kullanılarak çizilmesi,

III. belli bir oranda küçültülmesi,

IV. kuş bakışı görünümüne göre çizilmesi

özelliklerinden hangileri bakımından birbirine benzemektedir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Coğrafi Bilgi Sistemleri, haritaların bilgisayarlar ve bunlara yardımcı çeşitli teknolojik araçlar yardımıyla hazırlanması, saklanması ve kullanılmasını sağlayan bir araçlar ve işlevler bütünüdür.

Buna göre aşağıda bu sistemle ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Haritalama veya rapor oluşturma yapılabilir.

B) Mekânsal veriler, belirli bir düzen içinde depolanır ve saklanır.

C) Bu sistem Dünya çevresinde sürekli dönen uydulardan oluşmaktadır.

D) Depolanmış bilgiler istenildiği anda değiştirilebilir veya dönüştürülebilir.

E) Bilgiler istenildiği anda sunulabilir, sorgulanabilir ve analiz edilebilir.

3. Uzaktan algılama teknikleriyle elde edilen mekânsal veriler haritalara aktarılırken noktasal, çizgisel ve alansal olmak üzere üç yöntem kullanılır.

Buna göre;

I. akarsu,

II. fay hattı,

III. volkanik dağ,

IV. tarımsal bölgeler

coğrafi verilerinden hangilerinin haritaya aktarımı yapılırken aynı yöntem kullanılır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki tabloda haritalarla ilgili bazı özelliklerin büyük ve küçük ölçek türüne göre eşleştirmesi numaralandırılarak verilmiştir.

		Büyük Ölçek	Küçük Ölçek
I	Küçültme fazladır.	X	
II	Ayrıntı azdır.		X
III	Kapladığı alan dardır.	X	
IV	Paydası büyüktür.		X

Bu eşleştirmelerden hangilerinde hata yapılmıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Orta Çağ'da İslam dünyasında haritacılık alanında birçok bilim insanı çalışma yapmış ve eser vermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu çağda yaşamış bilim insanlarından değildir?

A) İdrisi

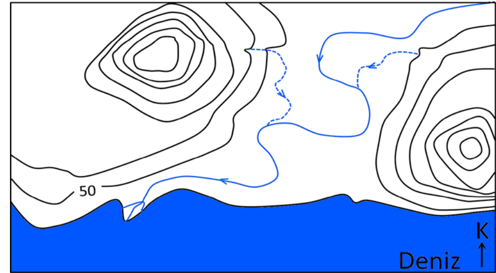
B) Hârizmi

C) Piri Reis

D) Belhli Ebu Zeyd

E) Kaşgarlı Mahmut

6. Aşağıda bir yörenin izohips yöntemi ile hazırlanmış haritası verilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında bu yöreyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) İzohips eğrileri 50 metre aralıklarla çizilmiştir.

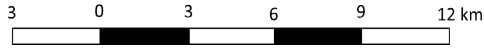
B) Yörede mevsimlik özellik gösteren akarsular bulunmaktadır.

C) Denize dökülen akarsuyun ağzında delta ovası oluşmuştur.

D) Yöredeki en yüksek noktanın yükseltisi 350 metredir.

E) Yöredeki sürekli akarsu genel olarak kuzeydoğudan güneybatıya doğru akmaktadır.

7. Aşağıda bir çizgi ölçek verilmiştir. (Her çentik arası 1 cm'dir.)

Bu ölçeğin kesir ölçek olarak değeri aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1/150.000 B) 1/300.000 C) 1/600.000
D) 1/900.000 E) 1/1.200.000

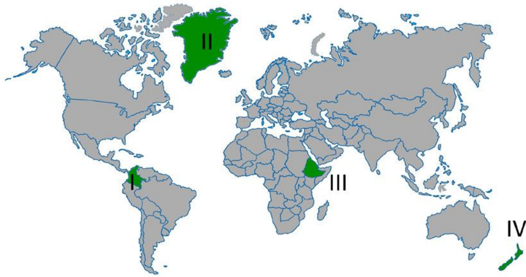
8. I. Yön tayini
II. Yükselti bulma
III. Konum belirleme
IV. Eğim hesaplama
V. Uzaklık ve alan hesaplama

Yukarıdakilerden hangileri, bütün haritalardan elde edilebilecek bilgilerden değildir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

9. Silindirik projeksiyon kullanılarak çizilmiş aşağıdaki haritada Kolombiya (I), Etiyopya (III) ve Yeni Zelanda (IV), ülkeleri ile Grönland Adası (II) numaralandırılarak gösterilmiştir.

.

Kullanılan bu projeksiyona bağlı oluşan harita bozulmasının daha az olduğu yerler hangi numaralarla gösterilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

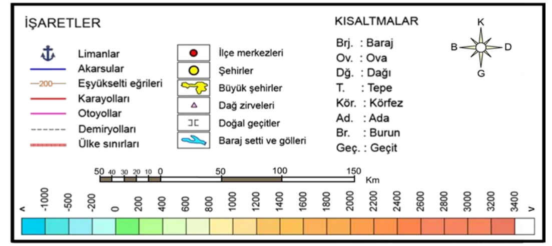
10.

I. İzobar yöntemi
II. İzohips yöntemi
III. İzoterm yöntemi
IV. Renklendirme yöntemi

Yukarıdakilerden hangileri, yer şekillerinin haritalara aktarılmasında kullanılan yöntemlerden değildir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

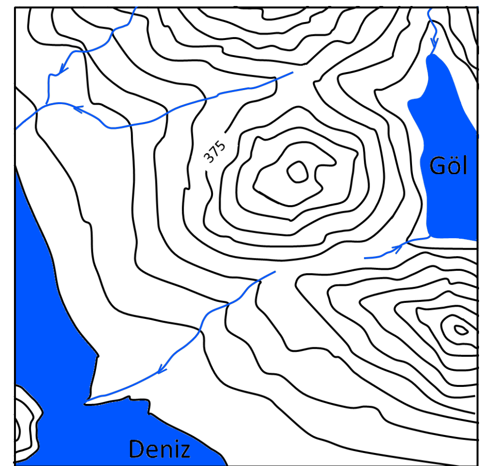
11. Aşağıda bir haritanın lejantıyla ilgili detaylar verilmiştir.

Bu haritanın başlığı, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Türkiye Fiziki Haritası
B) Türkiye Siyasi Haritası
C) Türkiye Toprak Haritası
D) Türkiye Beşerî Haritası
E) Türkiye Jeoloji Haritası

12. Aşağıda eş yükselti eğrileri ile oluşturulmuş topoğrafya haritası yer almaktadır.

Harita üzerinde aşağıdaki yer şekillerinden hangisi bulunmamaktadır?

A) Sırt B) Vadi C) Boyun
D) Plato E) Delta ovası

1. Bir coğrafya öğretmeni, dersinde Türkiye fiziki haritası üzerinde yer alan harita unsurlarından koordinat çizgilerini göstererek bu unsurun haritayı kullanmadaki işlevini açıklamıştır. Öğretmen, daha sonra öğrencilerine "Haritadaki diğer unsurlardan hangisini kullanırken ulaşabileceğimiz bilgiye koordinat çizgileriyle de ulaşılabilir?" sorusunu sormuştur.

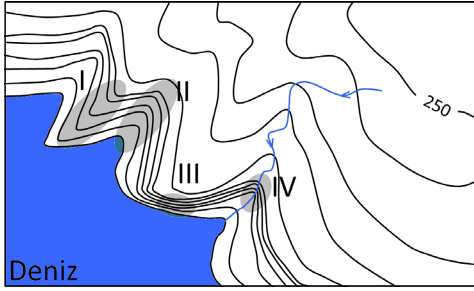
Buna göre öğrenciler;

I. yön oku,
II. ölçek,
III. lejant

harita unsurlarından hangilerini söylerse doğru yanıt vermiş olurlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

2. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Taralı alanlarda görülen yer şekilleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

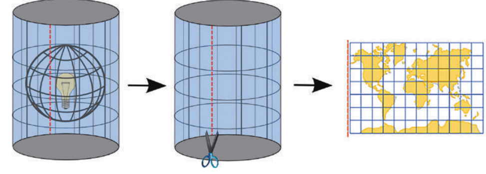
	I	II	III	IV
A)	Vadi	Sırt	Falez	Şelale
B)	Vadi	Falez	Sırt	Şelale
C)	Falez	Şelale	Vadi	Sırt
D)	Sırt	Vadi	Şelale	Falez
E)	Sırt	Vadi	Falez	Şelale

3. Renklendirme yöntemine göre çizilmiş Türkiye fiziki haritasında Edirne ili ve çevresinde yeşil renk ve tonlarının kullanımı daha fazladır.

Buna göre Edirne ili ve yakın çevresiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Platolar geniş alan kaplamaktadır.
B) Eğimin fazla olduğu alanlar yaygındır.
C) Yükseltisi az olan araziler geniş alan kaplar.
D) Kilometrekareye düşen insan sayısı fazladır.
E) Ormanlar geniş alanlarda dağılış göstermektedir.

4. Dünya'nın küresel şeklinden dolayı haritalarda ortaya çıkan hataları en aza indirmek amacıyla projeksiyon yöntemleri geliştirilmiştir. Silindirik, konik ve düzlem başlıca projeksiyon türleridir.

Buna göre görselde verilen projeksiyon yöntemi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

A) Orta kuşak ve çevresinin harita çizimi için daha uygundur.
B) Dar alanların çiziminde daha çok bu yöntem kullanılır.
C) Kâğıdın temas ettiği enlemlerde şekillerdeki bozulma artar.
D) Kanada ve Norveç gibi ülkelerin çizimi için en uygun yöntemdir.
E) Bu yöntemle çizilen bir haritada kutuplara yakın alanlarda bozulma fazladır.

5. Ahmet öğretmen coğrafya dersinde projeksiyon türlerinin kullanıldığı ülke ve alanlarla ilgili öğrencilerine sorular sormuş ve aşağıdaki tabloda verilen cevapları almıştır.

Öğrenciler	Öğrencilerin Cevapları
Ayşe	Silindirik projeksiyon yöntemi ile çizilmiş haritalarda Ekvator ve çevresinde hata oranı en az olur.
Ali	Konik projeksiyon yöntemi ile çizilmiş haritalarda kutuplar ve çevresinde hata oranı en azdır.
Murat	Düzlem projeksiyon yöntemi daha çok orta enlemlerin çiziminde kullanılır.
Fatma	Kolombiya silindirik, Türkiye konik, Grönland Adası düzlem projeksiyon yöntemiyle çizildiğinde daha az hata ile gösterilir.

Buna göre öğrencilerin verdiği cevaplardan hangileri yanlıştır?

A) Ayşe ve Ali B) Ayşe ve Murat
C) Ali ve Murat D) Ali ve Fatma
E) Murat ve Fatma

6. Genel haritalar, haritası çizilen bölgedeki doğal ve beşerî unsurlarla ilgili genel bilgiler veren haritalardır. Tematik haritalar ise özel bir kullanım amacına uygun olarak hazırlanmış haritalardır.

Buna göre aşağıda verilen haritalardan hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

A) Dünya siyasi haritası
B) Türkiye siyasi haritası
C) Ankara ili fiziki haritası
D) Kaz Dağları topoğrafya haritası
E) Çanakkale ili meteoroloji haritası

7. Aşağıda aynı yere ait iki farklı fiziki haritanın çizgi ölçekleri verilmiştir.

Bu haritalar, aşağıdaki özelliklerden hangisi bakımından farklılık göstermez?

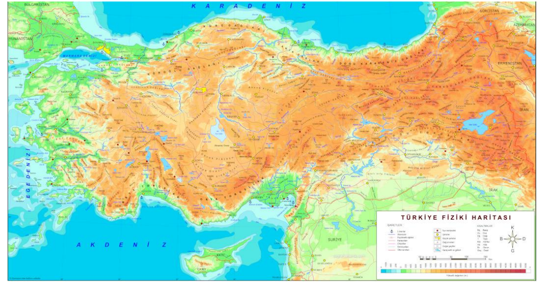
A) Küçültme miktarı
B) Dağların yükseltisi
C) Ayrıntıyı gösterme gücü
D) Sayfa üzerinde kapladığı alan
E) Harita üzerinde iki nokta arası uzaklık

8. Uzaktan algılama teknikleriyle elde edilen mekânsal veriler haritalara aktarılırken nokta, çizgi ve alan olmak üzere üç çeşit yöntem kullanılır.

Buna göre sanayi tesisi, göl ve akarsu gibi unsurları haritaya aktarırken kullanılabilecek en uygun yöntemler aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

A) Alan–Çizgi–Nokta
B) Nokta–Alan–Çizgi
C) Çizgi–Alan–Nokta
D) Nokta–Çizgi–Alan
E) Alan–Nokta–Çizgi

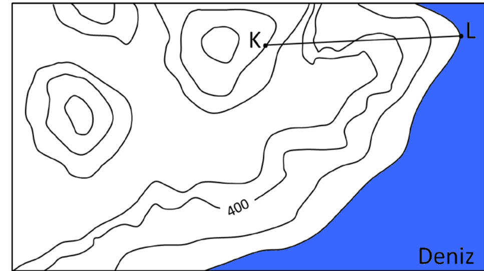
9. Aşağıda renklendirme yöntemine göre çizilmiş Türkiye fiziki haritası verilmiştir.

Haritada Anadolu'nun doğusuna doğru koyu renk ve tonlarının daha fazla kullanılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eğimin fazla olması
B) Geniş düzlüklerden oluşması
C) Farklı toprak tipinin bulunması
D) Yükseltinin doğuya doğru artması
E) Denizlerden uzak iç bölgede bulunması

10. Aşağıda 1/500.000 ölçekli bir topoğrafya haritası verilmiştir.

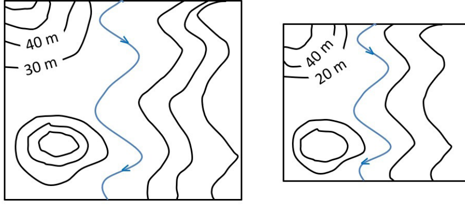
Bu haritada K ve L noktaları arasındaki harita uzunluğu 4 cm olduğuna göre bu noktalar arası eğim yüzde (%) kaçtır?

A) 5 B) 10 C) 15 D) 20 E) 25

11. 1/300.000 ölçekli bir haritada 5 cm olarak gösterilen iki nokta arasının kuş uçuşu uzaklığı gerçekte kaç km'dir?

A) 3 B) 6 C) 12 D) 15 E) 18

1. Aşağıda aynı bölgeye ait iki farklı topoğrafya haritası verilmiştir.

I II

Bu bölge ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Ayrıntıyı gösterme gücü I. haritada daha fazladır.

B) Akarsuyun hidroelektrik enerji potansiyeli düşüktür.

C) İki haritada da kuzeybatıya doğru yükselti artmaktadır.

D) İzohipsler arası yükselti farkı I. haritada 10, II. haritada ise 20 metredir.

E) Eküidistans değerinin farklı olmasının nedeni haritalarda kullanılan ölçeklerdir.

2. Ölçek, haritalardaki küçültme oranıdır ve bu oran, ayrıntıyı gösterme gücü üzerinde etkilidir.

Buna göre aşağıdaki ölçeklerle hazırlanmış haritalardan hangisinde ayrıntıyı gösterme gücü daha fazladır? (Her çentik arası 1 cm'dir.)

A) 1 0 1 2 3 4 km

B) 3 0 3 6 9 12 km

C) 5 0 5 10 15 20 km

D) 15 0 15 30 45 60 km

E) 50 0 50 100 150 200 km

3. Aşağıdakilerden hangisi Divânü Lügati't Türk'te yer alan dünya haritasının özelliklerinden biri değildir?

A) Bir Türk'ün çizdiği ilk dünya haritasıdır.

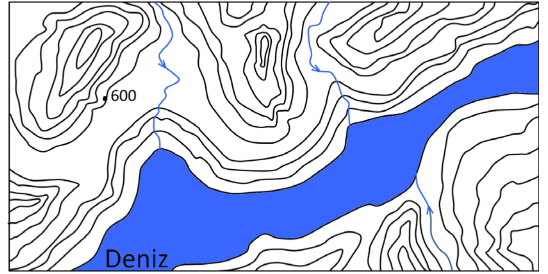
B) Orta Asya'nın büyük bir kısmı, Çin, Japonya ve Kuzey Afrika çizilmiştir.

C) Türk topluluklarının hangi bölgelerde yaşadığı gösterilmek istenmiştir.

D) Türk dünyasını resmettiği haritada merkez olarak Ötüken alınmıştır.

E) Türklerin yaşadığı bölgelerdeki coğrafi unsurlar ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

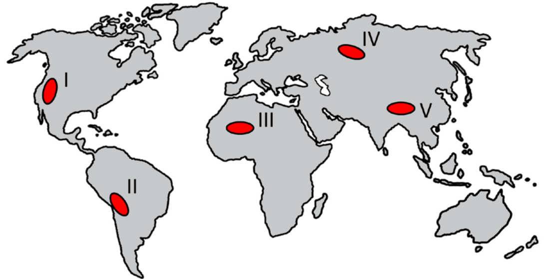
4. Renklendirme yönteminde yükselti aralıkları, belirlenmiş renkler kullanılarak gösterilir.

Haritada gösterilen bölgenin renklendirilmiş haritası oluşturulurken aşağıdaki renklerden hangisi kullanılmaz?

A) Açık yeşil B) Koyu yeşil C) Sarı
D) Turuncu E) Kahverengi

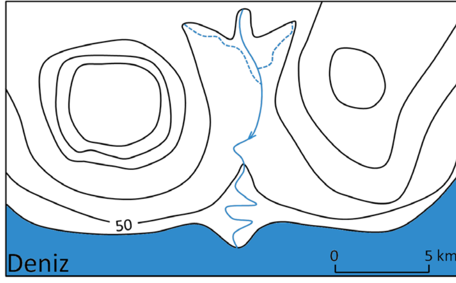
5. Gerçek alan ve iz düşüm alan arasındaki fark engebeli arazilerde fazla iken yer şekillerinin sade olduğu alanlarda azdır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde bu fark daha azdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

6. ve 7. sorular aşağıda yer alan topoğrafya haritasına göre yapılacaktır.

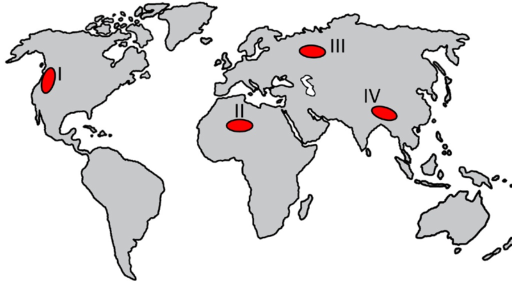
6. Haritada yer alan akarsuyun doğduğu yer ile denize döküldüğü yer arası kuş uçumu mesafe yaklaşık kaç km'dir?

A) 5 B) 15 C) 25 D) 40 E) 50

7. Haritada kullanılan çizgi ölçek 1 cm uzunlukta kabul edilirse çizgi ölçeğin kesir ölçek olarak karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1/5.000 B) 1/50.000 C) 1/100.000 D) 1/100.000 E) 1/500.000

8. Renklendirme yöntemine göre çizilen haritalarda arazinin yükselti farkı arttıkça kullanılan renk sayısı da artmaktadır.

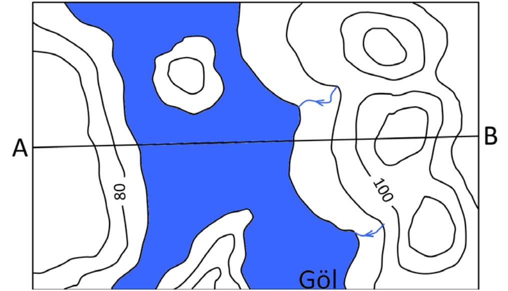
Buna göre haritada gösterilen alanlardan hangilerinin bu yöntemle haritası yapılırken kullanılan renk sayısı <u>daha fazla</u> olacaktır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

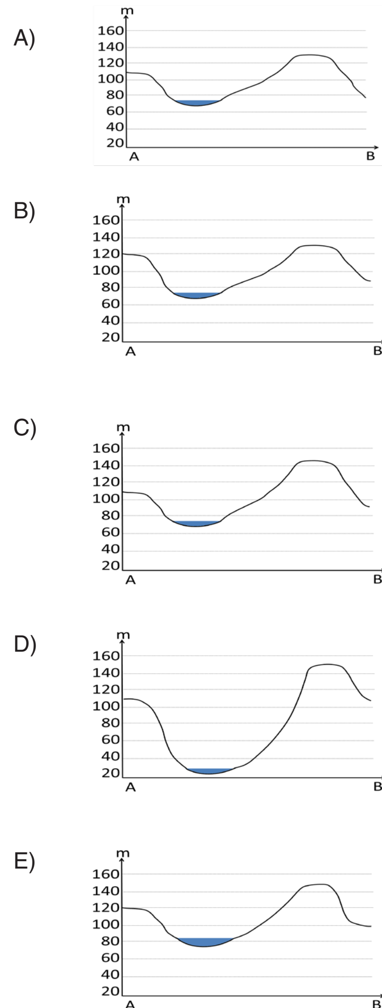
9. Gerçek uzunluğu 225 km olan bir akarsu, 1/7.500.000 ölçekle hazırlanmış bir haritada kaç cm olarak gösterilir?

A) 3 B) 6 C) 5 D) 30 E) 60

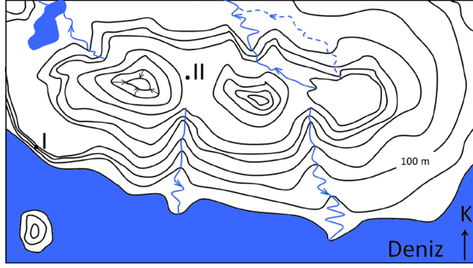
10. Aşağıda bir yöreye ait topoğrafya haritası verilmiştir.

Bu harita üzerinde yer alan A-B doğrultusunun profili aşağıdakilerden hangisidir?

1. Aşağıda bir bölgenin topoğrafya haritası verilmiştir.

Bu bölge ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Bölgenin kuzeybatısında bir göl bulunmaktadır.

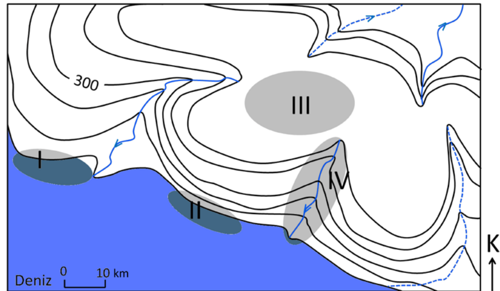
B) Bölgenin güneyinde delta ovaları oluşmuştur.

C) Bölgede bulunan geçici akarsuyun akış yönü kuzeyden güneye doğrudur.

D) I numaralı bölgede kıta sahanlığı dardır ve falez oluşumu görülmektedir.

E) II numaralı noktanın yükseltisi 300-350 metre arasındadır.

2 Aşağıda eş yükselti eğrileri ile oluşturulmuş topoğrafya haritası verilmiştir.

Bu haritada gösterilen bölge ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

A) I numaralı bölgede şelf alanı dardır, II numaralı bölgede ise geniştir.

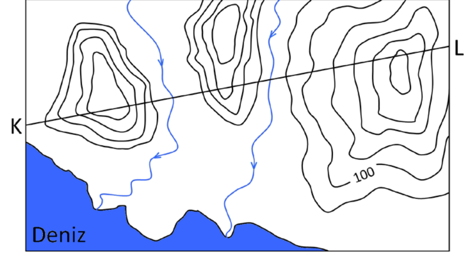
B) III numaralı alan ova yüzeyinde yer almaktadır.

C) IV numaralı bölgede yer alan akarsuyun boyu 20 km'den fazladır.

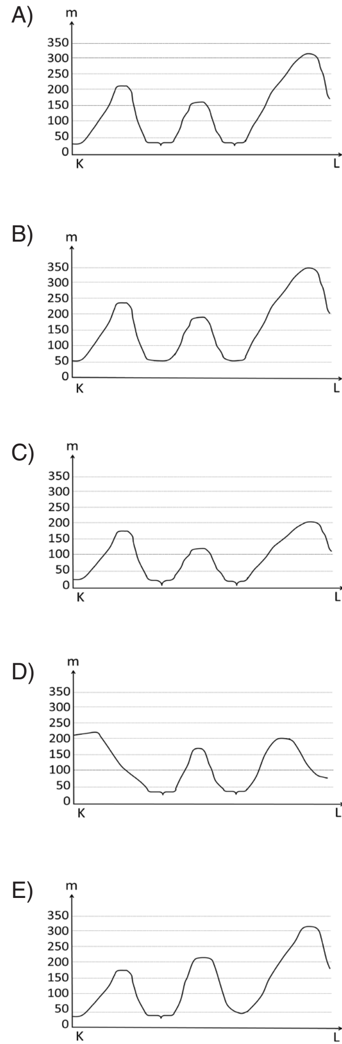
D) Bölgede yer alan akarsuların tümü sürekli akış özelliği gösterir.

E) Haritada hem yatay ölçek hem de dikey ölçek kullanılmıştır.

3.

Yukarıdaki haritada görülen arazinin K-L doğrultusundaki profili aşağıdakilerden hangisidir?

4. Yeryüzünün tamamının veya bir bölümünün kuş bakışı görünümünün düzleme aktarılmasıyla elde edilen haritalarda Dünya'nın küresel şeklinden dolayı birtakım bozulmalar meydana gelir.

Aşağıdakilerden hangisi bu bozulmalardan biri değildir?

A) Açıların değişmesi

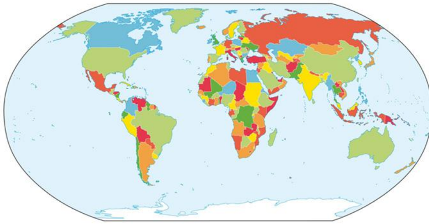
B) Alanların bozulması

C) Şekillerin bozulması

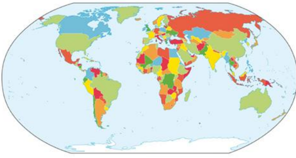
D) Uzunlukların değişmesi

E) Yükseltilerin değişmesi

5. Aşağıda Dünya siyasi haritası ve bu haritanın boyutunun küçültülmüş hali verilmiştir.

I

II

Aşağıdakilerden hangisi, bu haritanın II numaralı haritada gösterildiği şekilde küçültülmesiyle oluşan değişimlerden biri değildir?

A) Hata oranı artar.

B) Harita payda değeri küçülür.

C) Ayrıntıyı gösterme gücü azalır.

D) Haritanın kapladığı alan daralır.

E) Harita üzerinde iki nokta arası uzaklık azalır.

6. Aşağıda izohips haritalarından profil çıkarma işlemi için yapılması gerekenler verilmiştir.

I. Eş yükselti eğrilerinin yükseltilerine göre düşümü alınır.

II. Profil çıkarılacak doğrultu belirlenir ve iki nokta arası çizilir.

III. İz düşümü alınan noktalar birleştirilerek profil alınır.

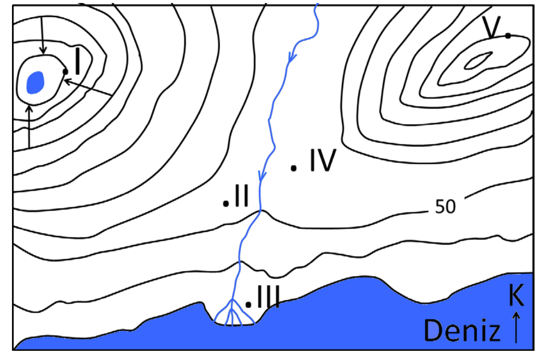
IV. İşaretlemesi yapılan eş yükselti eğrilerinin yükseltileri bulunur.

V. Belirlenen doğrultu ile eş yükselti eğrilerinin temas ettiği yerler işaretlenir.

Bu işlem doğru bir sıralama ile yapılmak istenirse hangi yol izlenmelidir?

A) I-IV-V-II-III B) II-I-IV-V-III C) II-V-IV-I-III
D) III-II-V-IV-I E) V-II-IV-III-I

7. Aşağıda eş yükselti eğrileri ile oluşturulmuş topoğrafya haritasında bazı noktalar verilmiştir.

Bu haritadan yararlanarak aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Göl yüzeyi 100 metrenin altında yer almaktadır.

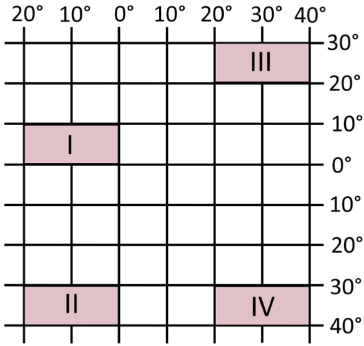
B) V numaralı yer I numaralı yere göre daha yüksekte yer alır.

C) II ve IV numaralı yerler komşu olduklarından yükseltileri eşittir.

D) En yüksek bölge haritanın kuzeydoğusunda yer almaktadır.

E) III numaralı bölgede delta ovası oluşmuş ve kıta sahanlığı geniştir.

1. Aşağıdaki koordinat sisteminde dört alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinde güneyden esen rüzgârların sıcaklığı düşürmesi beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ekvator'dan kutuplara doğru esen rüzgârlar sıcaklığı artırırken, kutuplardan Ekvator'a doğru esen rüzgârlar sıcaklığı düşürür. Buna göre, Kuzey Yarım Küre'de kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, güneyden gelen rüzgârlar sıcaklığı yükseltir. Güney Yarım Küre'de ise tam tersi bir durum söz konusudur. Soruda güneyden gelen rüzgârların sıcaklığı düşürmesi durumu sorulduğundan Güney Yarım Küre'de yer alan alanlar belirlenmelidir. Koordinat sistemine baktığımızda bu alanların II ve IV numara ile gösterildiği görülür.

Cevap: D

2. Denizel etkinin fazla olduğu alanlarda havadaki nem oranı fazladır.

Buna göre;

I. yıllık sıcaklık farkı,
II. güneşlenme süresi,
III. kayaçlarda kimyasal çözünme

özelliklerinden hangilerinin bu alanlarda daha fazla olması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Deniz etkisinin fazla olduğu bir bölgede daha fazla olması gereken özelliği öncüller üzerinden incelersek;

I. öncülde verilen yıllık sıcaklık farkının fazla olması beklenmez. Çünkü deniz ve okyanusa kıyısı olan alanlarda nem ve yağışa bağlı olarak genellikle bulutluluğun fazla olmasına ve güneşlenmenin az olmasına sebep olmaktadır.

II. öncülde verilen güneşlenme süresinin fazla olması beklenmez. Çünkü deniz ve okyanusa kıyısı olan alanlarda her mevsim yağışın olması bulutluluğun fazla olmasına o da güneşlenmenin az olmasına sebep olmaktadır.

III. öncülde verilen kayaçlarda kimyasal çözünmenin fazla olması beklenir. Çünkü kayaçlarda kimyasal çözünme, daha çok, sıcaklık farkının az olduğu sıcak ve nemli iklim bölgelerinde görülür. Ekvatoral, muson, okyanusal ve Akdeniz iklimlerinin etkili olduğu yerlerde daha kolay meydana gelir.

Cevap: C

3. Aşağıdakilerden hangisi, troposferin özelliklerinden birisidir?

A) Kalınlığı her yerde aynıdır.
B) Atmosferin en üst katmanıdır.
C) İklim olaylarının görüldüğü katmandır.
D) Güneş ışınlarıyla üst kısımlardan ısınma başlar.
E) Meteorlar büyük oranda bu katmanda parçalanır.

Çözüm:

Soruda istenilen troposferin özelliklerini inceleyecek olursak;

atmosferin yere yakın en alt katmanıdır. Kalınlığı Ekvator'da daha fazla, kutuplarda ise daha azdır. Ortalama kalınlığı 10-16 km arasındadır.

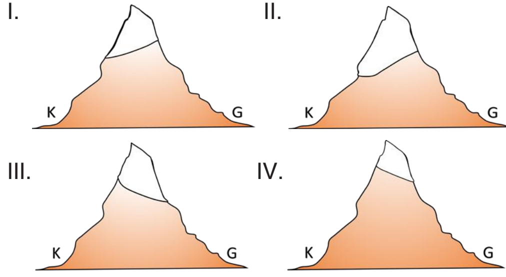
Atmosferi oluşturan gazların %75'i troposferde bulunur. Bu katmanda yatay ve dikey yönde hava hareketi yaşanır.

Su buharının büyük kısmı bu katmanda bulunduğu için iklim olayları bu katmanda yaşanır. Yerden yükseldikçe sıcaklık azalır.

Verilen açıklamaya göre seçenekler arasında sadece C seçeneğinde verilen "İklim olaylarının görüldüğü katmandır." bilgisinin doğru olduğu görülür.

Cevap: C

4. Aşağıda dönenceler dışında bulunan dört farklı bölgede yer alan dağlardaki kalıcı kar sınırının yönlere ve bakı özelliğine göre oluşan durumu verilmiştir.

Bu dağlardan hangilerinin Güney Yarım Küre'de olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Dağların Güneş'e dönük olan yamaçlarında güneşlenme süresi uzun ve sıcaklık değerleri diğer yamaca göre daha yüksektir. Dağların iki yamacı (kuzey ve güney) arasındaki bu farklılığa bakı denir. Bu duruma bağlı olarak oluşan duruma da bakı etkisi denir. Bakı etkisi dönenceler dışındaki dağların, Kuzey Yarım Küre'de güney, Güney Yarım Küre'de kuzey yamaçlarında görülür. Bakı etkisi görülen Güneş'e dönük yamaçlarda; güneşlenme (aydınlanma) süresi daha uzundur. Aynı yükseltilerdeki diğer yamaçlara göre sıcaklık değerleri daha yüksek olduğundan dolayı kalıcı kar diğer yamaca göre daha yüksekte görülür. Bu durumda verilen dağlar arasında kuzey yamacında kalıcı kar sınırının daha yüksek olduğu dağların III ve IV numaralı dağlar olduğu görülür.

Cevap: E

5. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe bazı özelliklerde artış gözlenir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu özelliklerden <u>değildir</u>?

A) Yer çekimi
B) Orman üst sınırı
C) Tan ve gurup süresi
D) Karın yerde kalma süresi
E) Gece gündüz arası süre farkı

Çözüm:

Ekvator'dan kutuplara doğru yer çekimi, tan ve gurup süresi, karın yerde kalma süresi ve gece-gündüz süresi arasındaki fark artar. Ancak orman üst sınırı artmaz. Orman üst sınırı, ormanların yetişebildiği en yüksek sınırdır. Ormanın üst sınırı sıcaklığa bağlıdır. Sıcaklığın Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalmasına bağlı olarak ormanın üst sınırı azalacağından dolayı sorunun doğru cevabı B seçeneği olacaktır.

Cevap: B

6. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Atmosferin kalınlığını etkileyen unsurlar dikkate alındığında, bu yerlerden hangisinde atmosferin <u>daha kalın</u> olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Atmosferin kalınlığı Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe (sıcaklık, yer çekimi, çizgisel hız gibi nedenlerle) azalır. Sıcaklık ortalamasının Ekvator'da fazla, kutuplarda az olması, yer çekimi kuvvetinin Ekvator'da az, kutuplarda fazla olması ve çizgisel hızın Ekvator'da fazla, kutuplarda az olması atmosfer kalınlığının Ekvator üzerinde daha fazla olmasına neden olmuştur. Bu durumda atmosfer kalınlığının fazla olacağı noktayı bulmak için haritaya baktığımızda Ekvator çizgisine en yakın noktanın III numaralı yer olduğu görülecektir.

Cevap: C

7. Aşağıda sıcaklığın yeryüzünde dağılışını etkileyen bazı faktörlerle ilgili cümlelerin bir bölümü numaralandırılarak boş bırakılmıştır.

Okyanus akıntılarının sıcaklık üzerindeki etkisinde …………I………….belirleyici olmaktadır. Bir bölgede karın yerde kalma süresi ile o yerin …………II………….. özelliği arasında yakın bir ilişki vardır. Bir dağın kuzey ve güney yamaçları arasındaki sıcaklık farkının oluşmasında öncelikle...……III……….. faktörü etkilidir.

Numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Enlem	Denizellik	Bitki örtüsü
B)	Enlem	Yükselti	Bakı
C)	Rüzgâr	Karasallık	Bakı
D)	Rüzgâr	Denizellik	Bitki örtüsü
E)	Denizellik	Enlem	Rüzgâr

Çözüm:

Okyanus akıntılarının sıcaklık özelliğinde enlemin etkisi belirleyicidir. Çünkü okyanus akıntıları, geldiği yerin sıcaklık özelliklerini ulaştığı kıyılara taşımaktadır.

Bir bölgede karın yerde kalma süresi ile o yerin yükselti özelliği arasında yakın bir ilişki vardır. Çünkü yükselti arttıkça sıcaklık azalacağından karın yerde kalma süreside artacaktır. Ya da tam tersi durum yaşanacaktır.

Bir dağın kuzey ve güney yamaçları arasındaki sıcaklık farkının oluşmasında öncelikle bakı faktörü etkilidir. Çünkü dağların Güneş'e dönük olan yamaçlarında güneşlenme süresi uzun ve sıcaklık değerleri diğer yamaca göre daha yüksektir. Dağların iki yamacı (kuzey ve güney) arasındaki bu farklılığa bakı denir. Buna bağlı olarak yaşanan durum bakı etkisidir.

Bu durumda boşluklara sırasıyla; I-Enlem, II-Yükselti, III-Bakı gelecektir.

Cevap: B

8. **Doğal çevre özellikleriyle ilgili aşağıdaki durumlardan hangisinde iklim etkili <u>değildir</u>?**

A) Kütle hareketlerinin oluşması

B) Tektonik hareketlerin gerçekleşmesi

C) Kayaçları oluşturan minerallerin çözünmesi

D) Bitki tür zenginliğinin Ekvator çevresinde daha fazla olması

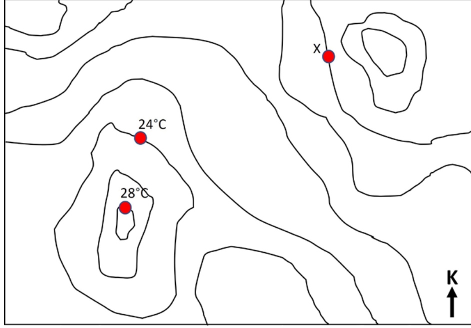
E) Bazı alanların tatlı su kaynakları açısından zengin olması

Çözüm:

Doğal çevre özellikleriyle verilen durumlardan iklimle ilgili olmayan durum tektonik hareketlerin gerçekleşmesidir. Çünkü yerin merkezindeki yüksek sıcaklık konveksiyona neden olmakta ve bunun sonucunda yer kabuğundaki levhalar hareket ederek tektonik hareketlere sebep olmaktadır.

Cevap: B

9. Aşağıda gerçek sıcaklık değerlerine göre oluşturulmuş bir izoterm haritası verilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bölgenin güneybatısına doğru yükselti artış göstermektedir.

B) İzoterm eğrileri 4°C aralıkla çizilmiştir.

C) X noktasının indirgenmiş sıcaklık değeri 24°C'dir.

D) Kuzeydoğuda ve güneybatıda sıcaklık adacığı oluşmuştur.

E) Sıcaklıklar kuzeyden güneye doğru düzenli azalmaktadır.

Çözüm:

Soruda verilen harita izoterm haritası olduğundan güneybatıya doğru yükselen değerler yükselti değerleri değil sıcaklık değerleridir. İzoterm haritasına baktığımızda 24-28°C sıcaklık değerleri arasında iki izoterm eğrisi olduğundan dolayı 4°C'lik farkı ikiye böldüğümüzde, izoterm eğrilerinin 2°C aralıklarla çizildiği anlaşılır. Bu durumda 4°C aralıklarla çizildiği bilgisine ulaşılamaz.

İndirgenmiş sıcaklık değerini bulmak için verilen noktaların yükselti değeri bilinmesi gerekir. Bundan dolayı X noktasının indirgenmiş sıcaklık değeri 24°C bilgisine ulaşılamaz.

Sıcaklık değerlerinin kuzeyden güneye doğru düzenli azalmadığı verilen noktalardaki sıcaklık değerlerinden anlaşılır.

X noktasından, kuzeydoğuya ve güneybatıya doğru sıcaklıkların düzenli gidişini gösteren izoterm eğrilerinin bazı yerlerde yüksek sıcaklık değerlerinin yer aldığı kapalı eğriler şeklinde olduğu görülür. Bunlar yüksek sıcaklık değerlerini gösteren sıcaklık adacıklarıdır. Bu durumda sıcaklık adacıkları oluşmuş bilgisine ulaşılır.

Cevap: D

10. Aşağıda verilen okyanus akıntılarından hangilerinin sıcaklığa etkisi ve bulundukları okyanus aynıdır?

A) Peru – Benguela

B) Alaska – Madagaskar

C) Gulf Stream – Brezilya

D) Kaliforniya – Labrador

E) Oyaşiyo – Kuroşiyo

Çözüm:

Seçeneklerde verilen akıntıların özeliklerini sırayla değerlendirecek olursak;

Peru soğuk su akıntısı Büyük Okyanus'ta, Benguela soğuk su akıntısı ise Atlas Okyanusu'nda bulunduğundan dolayı farklıdır.

Alaska sıcak su akıntısı Büyük Okyanus'ta, Madagaskar sıcak su akıntısı Hint Okyanusu'nda bulunduğundan dolayı farklıdır.

Gulf Stream ve Brezilya Ekvator'dan kutup yönüne doğru hareket eden ve Atlas Okyanusu kıyılarında etkili olan akıntılardır. Her iki okyanus akıntısı etkili oldukları yerlerde sıcaklığı artırırlar. Bu nedenle bulundukları okyanus ve sıcaklığa etkisi aynıdır.

Kaliforniya soğuk su akıntısı Büyük Okyanus'ta, Labrador soğuk su akıntısı ise Atlas Okyanusu'nda etkilidir. Sıcaklık özellikleri aynı etkili oldukları okyanus farklıdır.

Oyaşiyo soğuk su akıntısı, Kuroşiyo sıcak su akıntısı da büyük okyanusta olmasına rağmen sıcaklığa etkileri farklıdır.

Cevap: C

11. Aşağıda, yeryüzünde sıcaklık dağılışıyla ilgili bazı durumlar numaralandırılarak verilmiştir.

I. Kuzey Yarım Küre'de yaz yaşanırken, Güney Yarım Küre'de kış yaşanması

II. Ocak–Temmuz ayları arasındaki sıcaklık farkının Güney Yarım Küre'de daha az olması

III. Yıllık ortalama sıcaklığın Kuzey Yarım Küre'de daha yüksek olması

IV. Aynı enlem üzerinde Batı Avrupa kıyılarının Doğu Asya kıyılarından daha sıcak olması

Bu durumlardan hangilerinin oluşmasında aynı faktör etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve V

Çözüm:

Sorudaki öncülleri inceleyecek olursak;

I. öncülde verilen "Kuzey Yarım Küre'de yaz yaşanırken, Güney Yarım Küre'de kış yaşanmasının" sebebi eksen eğikliğidir. Çünkü eksen eğikliği, aynı anda farklı yarım kürelerde birbirine zıt mevsimlerin yaşanmasına neden olur.

II. öncülde verilen "Ocak–Temmuz ayları arasındaki sıcaklık farkının Güney Yarım Küre'de daha az olmasının" nedeni Güney Yarım Küre'de denizlerin daha fazla yer kaplamasıdır.

III. öncülde verilen "Yıllık ortalama sıcaklığın Kuzey Yarım Küre'de daha yüksek olmasının" nedeni Kuzey Yarım Küre'de karaların Güney Yarım Küre'ye göre daha fazla yer kaplamasıdır. Bu nedenle en düşük ve en yüksek sıcaklıklar Kuzey Yarım Küre'de görülür.

IV. öncülde verilen "Aynı enlem üzerinde Batı Avrupa kıyılarının Doğu Asya kıyılarından daha sıcak olmasının" nedeni sıcak denizlerden Batı Avrupa'ya ulaşan sıcak okyanus akıntısıdır.

Bu durumda öncüllerde sıcaklığın dağılışı üzerinde etkili olan faktörler arasında kara ve denizlerin dağılışı faktörünün II. ve III. öncülde aynı olduğu görülür.

Cevap: C

12. Ozonosfer veya ozon tabakası, stratosferin üst kısmında bulunan atmosfer katmanıdır. Ozonun parçalanması sonucu stratosfer katmanındaki ozon miktarı azalır ve bu durum ozon tabakasının incelmesine neden olur.

Bu katmanın incelmesi sonucunda aşağıdaki durumlardan hangisinin gerçekleşmesi beklenir?

A) Yıllık yağış miktarının artması

B) Yeryüzüne ulaşan meteorların artması

C) Afet boyutundaki hava olaylarının artması

D) Yerden yükseldikçe gaz yoğunluğunun artması

E) Yeryüzüne ulaşan ultraviyole ışınlarının artması

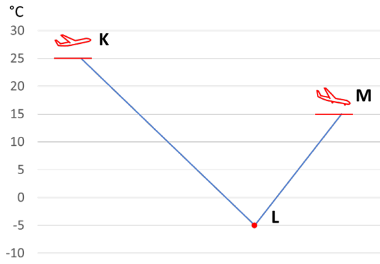
Çözüm:

Atmosfere karışan çeşitli maddeler ozon miktarının azalmasına neden olmakta ve bu durum ozon incelmesi olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde insan faaliyetleri sonucunda atmosfere karışan ve ozon moleküllerinin parçalanmasına neden olan maddelerin başında kloroflorokarbonlar (CFC'ler) gelmektedir. Ozon tabakasının incelmesiyle yeryüzüne ulaşan ultraviyole ışın miktarı artar.

Seçeneklere baktığımızda bu durumu veren ifadenin "Yeryüzüne ulaşan ultraviyole ışınlarının artması" ile E seçeneğinde olduğu görülür.

Cevap: E

13. Aşağıdaki grafikte, deniz seviyesine göre 400 metre yükseklikte bulunan K noktasından uçuşa başlayarak atmosferde L noktasına yükselen ve sonrasında M noktasına iniş yapan bir uçağın güzergâhındaki dış sıcaklığın değişim değerleri verilmiştir.

Yalnızca yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisi dikkate alınırsa L ve M noktalarının yükseltisi kaç metre olur?

	L	M
A)	6.400	2.400
B)	1.000	2.400
C)	600	4.800
D)	2.000	3.000
E)	1.200	4.800

Çözüm:

Troposferde yükseldikçe sıcaklık azalmaktadır. Yükseltiye bağlı sıcaklığın düşme oranı enleme, mevsime ve atmosferdeki nem oranına göre değişiklik gösterse de genel olarak alçak yerler sıcak yüksek yerler soğuktur.

Uçağın kalkış noktası olan 400 metredeki K noktasında sıcaklık 25°C'dir. L noktasında ise sıcaklık -5°C olarak ölçülmüştür. Bu durumda L noktasının yükseltisi K'den fazladır.

Uçağın iniş yaptığı M noktasında ise sıcaklık 15°C olarak ölçülmüştür. Bu durumda M noktasının yükseltisi K'den fazla L'den az olacaktır.

L noktasının yükseltisinin 6.400 metre, M noktasının yükseltisinin 2.400 metre olarak gösterildiği A seçeneği sorunun doğru cevabıdır.

Cevap: A

14. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlere kuzeyden esen rüzgârların sıcaklık üzerindeki etkisi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Artırır	Artırır	Artırır	Azaltır
B)	Artırır	Artırır	Azaltır	Azaltır
C)	Artırır	Azaltır	Azaltır	Azaltır
D)	Azaltır	Azaltır	Artırır	Artırır
E)	Azaltır	Azaltır	Azaltır	Artırır

Çözüm:

Rüzgârlar, geldiği yerin nem ve sıcaklık özelliklerini ulaştıkları alanlara taşır. Dolayısıyla hava kütlesinin sahip olduğu sıcaklık özelliği rüzgârın etkisiyle başka yerlere ulaşır. Böylece rüzgârlar ulaştığı yerin sıcaklık durumunu etkiler. Kuzey Yarım Küre'de kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı azaltıcı etki yaparken Güney Yarım Küre'de güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı azaltıcı etki yaparlar. Bu durumda haritaya baktığımızda;

I numaralı yerde KYK'de azaltır.

II numaralı yerde KYK'de azaltır.

III numaralı yerde GYK'de artırır.

IV numaralı yerde GYK'de artırır.

Sorunun doğru cevabı "Azaltır, Azaltır, Artırır, Artırır" sıralamasının yer aldığı D seçeneğidir.

Cevap: D

1. Atmosferin en alt katmanı olan troposferin kalınlığı genel olarak Ekvator'dan kutuplara doğru azalmaktadır.

Bu değişimin gerçekleşmesinde;

I. yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru artması,
II. Ekvator çevresinde yükselici hava hareketlerinin görülmesi,
III. kutuplar çevresinde buharlaşmanın az olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. Aşağıda atmosferin iki farklı katmanına ait bazı özellikler verilmiştir.

I. Katman: Bu katmanda yatay hava hareketleri görülür. Ayrıca Güneş'ten gelen zararlı ışınları süzen ozon gazı bu katmanda yoğunlaşmış ve ozon tabakasını oluşturmuştur.

II. Katman: Termosferin üzerinde yer alan en dış katmandır. Yer çekiminin çok az olduğu bu katmanda gazlar çok seyrektir.

Bu katmanlar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

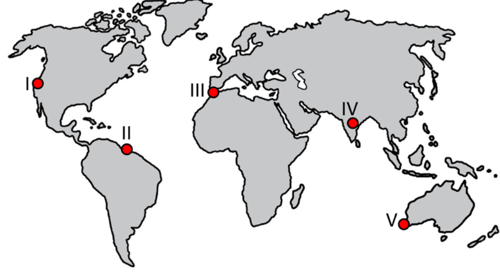
	I. Katman	II. Katman
A)	Troposfer	Stratosfer
B)	Stratosfer	Ekzosfer
C)	Mezosfer	Ekzosfer
D)	Mezosfer	Termosfer
E)	Stratosfer	Mezosfer

3. Anlık hava olaylarını sürekli gözlemleyip ölçen, kaydeden, bütün ayrıntıları ile inceleyen hava olayları ile ilgili kısa süreli tahminlerde bulunan bilim dalıdır. Bu bilim dalının uzun yıllar yaptığı gözlemler ve veriler değerlendirilerek bir yerin iklimi hakkında yorum yapılabilir.

Bu bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Jeoloji B) Limnoloji C) Jeomorfoloji
D) Meteoroloji E) Hidroloji

4. Sıcaklık ve yağış koşullarının yıl içerisinde büyük farklılık göstermediği yerlerde hava durumuna ait veriler ile iklim verileri benzerlik göstermektedir.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde bu benzerliğin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Dünya ocak ayı ve temmuz ayı sıcaklık ortalaması haritası incelendiğinde sıcaklık farkının en fazla olduğu alanların Asya'da olduğu görülmektedir.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yükselti
B) Okyanus akıntıları
C) Kara ve denizlerin dağılışı
D) Dünya'nın günlük hareketi
E) Eksen eğikliği ve yıllık hareket

6. Troposferin alt kısımlarında sıcaklığın üst kısımlarına göre daha yüksek olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yükselti arttıkça gazların seyrelmesi
B) Yükselti arttıkça su buharının azalması
C) Troposferin yerden yansıyan ışınlarla ısınması
D) Güneş ışınlarının Dünya'ya ulaşma süresinin uzun olması
E) Troposferin alt kısımlarında sıcaklık terselmesinin yaşanması

7. I. Ankara'da hafta sonu hava yağışlı geçti.
II. Adana'da dün yılın en yüksek sıcaklığı ölçüldü.
III. Trabzon'da yazlar serin ve yağışlıdır.
IV. Erzurum'da ocak ayı sıcaklık ortalaması 0 °C'nin altındadır.

Yukarıdaki olgulardan hangilerinin hava durumuna ait olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Yaz mevsiminde güneşlenme süresinin çok uzun olduğu kutup bölgelerinde sıcaklık değerlerinin düşük olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Buzulların geniş alan kaplaması

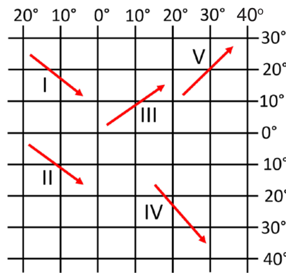
B) Güneş ışınlarını eğik açı ile alması

C) Buharlaşma potansiyelinin düşük olması

D) Atmosferin kalınlığının daha az olması

E) Altı ay boyunca gece yaşanması

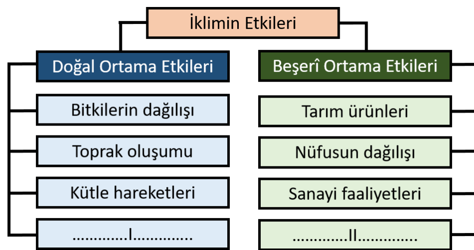
9. Enlem etkisine bağlı olarak hava kütleleri sıcaklık üzerinde etkili olmaktadır.

Buna göre yukarıdaki koordinat sisteminde hareket yönü gösterilen hava kütlelerinden hangisinin sıcaklığı düşürücü etki yapması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki şemada iklimin doğal ve beşerî ortamlar üzerindeki bazı etkileri gösterilmiştir.

Bu şemada numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II
A)	Erozyon	Yerleşmelerin dokusu
B)	Yeraltı suları	Yer şekillerinin oluşumu
C)	Turizm	Hayvanların dağılışı
D)	Hayvancılık	Ulaşım faaliyetleri
E)	Buzullar	Akarsuların debisi

11. İklim elemanları, iklimi oluşturan temel unsurlardır. Dolayısıyla bir bölgenin iklim özelliklerini o bölgedeki iklim elemanları belirlemektedir.

Buna göre Kars ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisinde iklim elemanlarından söz edilmemiştir?

A) Ortalama yıllık sıcaklığı 4.8°C'dir.

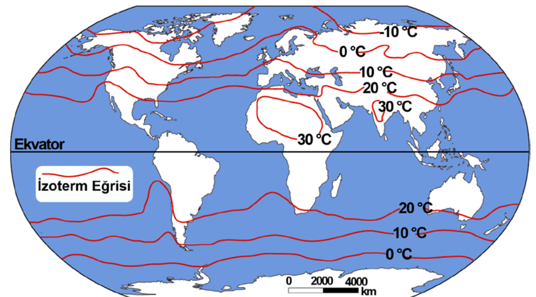
B) Yıllık yağış miktarı 506 mm'dir.

C) En yüksek rüzgâr hızı 44 m/sn'dir.

D) Bağıl nem oranı yazın artmaktadır.

E) Doğal bitki örtüsü alpin çayırlardır.

12. Aşağıda Dünya yıllık ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılışı haritası verilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Grönland Adası'nda sıcaklıklar 0°C'nin altındadır.

B) Avustralya'nın kuzeyinde sıcaklık ortalamaları 20°C'nin üzerindedir.

C) İzoterm eğrileri Kuzey Yarım Küre'de daha fazla sapmaya uğramıştır.

D) Kuzey Afrika'da 30°C'nin üzerinde sıcaklık ortalamalarına sahip alanlar vardır.

E) Asya'nın kuzeyindeki sıcaklık ortalamaları Avustralya'nın kuzeyinden fazladır.

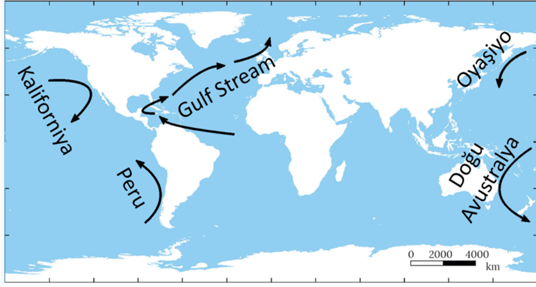
1. Aşağıdaki tabloda beş merkezin aynı anda ölçülen gerçek ve indirgenmiş sıcaklık değerleri verilmiştir.

Merkez	İndirgenmiş Sıcaklık	Gerçek Sıcaklık
I	13°C	7°C
II	12°C	8°C
III	10°C	9°C
IV	18°C	10°C
V	16°C	13°C

Hangi merkezin yükseltisi diğerlerine göre daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki haritada bazı okyanus akıntılarının etkili olduğu alanlar gösterilmiştir.

Bu okyanus akıntılarından hangileri etkili olduğu alanlarda sıcaklıkları artırır?

A) Kaliforniya – Peru
B) Peru – Gulf Stream
C) Kaliforniya – Oyaşiyo
D) Oyaşiyo – Doğu Avustralya
E) Gulf Stream – Doğu Avustralya

3. Aşağıda atmosferin bir katmanıyla ilgili bazı özellikler verilmiştir.

- Stratosferin üstünde yer alır.
- 80 km'ye kadar uzanır.
- Gök taşlarının parçalandığı katmandır.

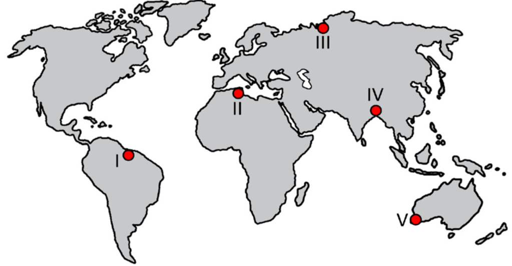
Bu özellikler atmosferin aşağıdaki katmanlarından hangisine aittir?

A) Stratosfer B) Troposfer C) Termosfer D) Ekzosfer E) Mezosfer

4. Aşağıdakilerden hangisi, yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisi ile açıklanamaz?

A) İzmir'deki tarım ürünlerinin Kars'tan daha önce olgunlaşması
B) Rize'de dağ yamacı boyunca yükselen hava kütlesinin yağış bırakması
C) Antalya'daki kalıcı kar sınırının Sinop'tan daha yüksekte olması
D) Amanos Dağları'nda yükseldikçe bitki örtüsünün kuşaklar oluşturması
E) Çanakkale'de yıllık ortalama sıcaklığın Erzurum'dan daha yüksek olması

5. Güneş ışınlarının atmosferde aldığı yolun uzaması ışınların tutulmasını artırır ve yere ulaşan enerji miktarı azalır. Bu nedenle Güneş ışınlarının atmosferde uzun yol alarak ulaştığı yerlerde sıcaklık düşüktür.

Bu durum, haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde daha fazla yaşanmaktadır?

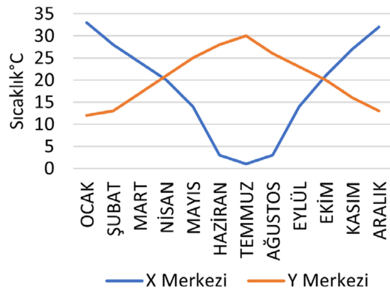
A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Hava olaylarının oluşumu
II. Güneş ışınlarının geliş açısı
III. Günlük ve yıllık sıcaklık farkı

Yukarıdakilerden hangileri üzerinde atmosferdeki nem oranının etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

7. Aşağıdaki grafikte X ve Y merkezlerinin yıllık sıcaklık değişimi gösterilmiştir.

Buna göre X ve Y merkezleriyle ilgili olarak,

I. X merkezinde fiziksel çözünme daha fazladır.

II. X ve Y merkezlerinin yarım küreleri farklıdır.

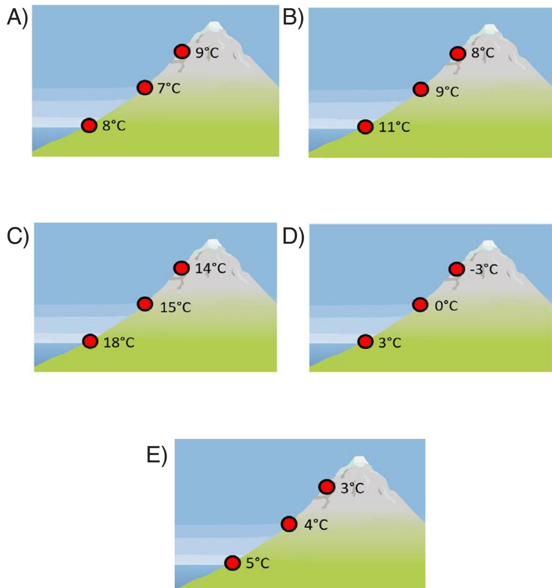
III. Y merkezi Güneş ışınlarını yılda iki kez dik almaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

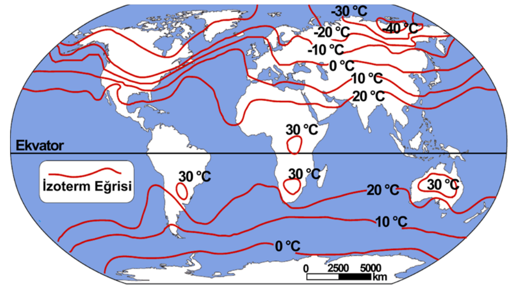
A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

8. Troposferde yeryüzünden yükseldikçe genel olarak sıcaklık azalmaktadır. Bununla birlikte bazı durumlarda yerden yükseldikçe sıcaklık azalmaz, tersine artar. Bu olaya sıcaklık terselmesi veya inversiyon denir.

Sıcaklık değişiminin gösterildiği aşağıdaki dağ yamaçlarından hangisinde bu durum gözlenmektedir?

9. Aşağıdaki dünya ocak ayı indirgenmiş sıcaklık dağılışı haritasında izotermlerin Avrupa'nın batı kıyılarında kuzeye doğru salınım yaparken, Asya'nın iç kesimlerinde güneye doğru salınım yaptığı görülmektedir.

Bu durumun nedenleri, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Avrupa'nın batı kıyıları	Asya'nın iç kesimleri
A)	Sıcak su akıntısı	Karasallık
B)	Alize rüzgârları	Yükselti
C)	Enlem	Denizellik
D)	Soğuk su akıntısı	Enlem
E)	Batı rüzgârları	Nemlilik

10. Aşağıda bir bölgenin topoğrafya haritası verilmiştir.

Haritadaki K noktasının gerçek sıcaklığı -5 °C olduğuna göre indirgenmiş sıcaklığı kaç °C'dir?

A) -4 B) -3 C) -2 D) -1 E) 0

11. Türkiye'de kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı azaltırken güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırmaktadır.

Bu durumun temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bulutluluk B) Nemlilik C) Yükselti D) Enlem E) Karasallık

1. Atmosfer içerisindeki nem miktarı, sıcaklığın dağılışında etkili olan faktörlerdendir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi nemin bu etkisine örnek gösterilemez?

A) Çöllerde günlük sıcaklık farkının yüksek olması

B) Kutuplara doğru gidildikçe sıcaklık değerlerinin azalması

C) Ekvator çevresinde gün içindeki sıcaklık değişiminin az olması

D) Yükseltisi fazla olan alanlarda havanın çabuk ısınıp çabuk soğuması

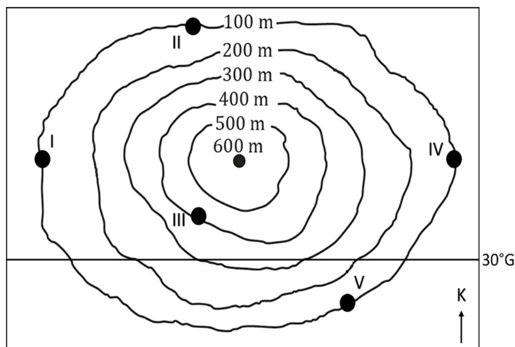
E) Kışın bulutsuz gecelerde sabaha yakın saatlerde ayaz yaşanması

2. İklim, bir alandaki hava olaylarının uzun yıllar ortalamasıyken hava durumu, aynı yerdeki hava olaylarının kısa süreli durumunu gösterir. Bu nedenle hava durumuna ait veriler, her zaman iklim özelliklerini yansıtmayabilir.

Aşağıdaki yerlerden hangisinde hava durumu koşullarının o yerin iklim özelliklerini daha fazla yansıtması beklenir?

A) İngiltere B) Grönland C) Orta Doğu D) Orta Asya E) Japonya

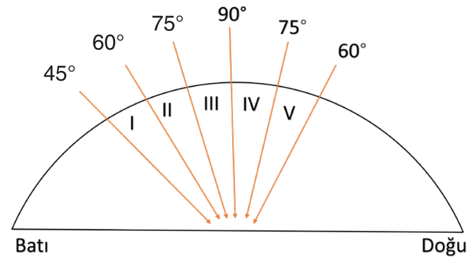
3. Aşağıdaki izohips haritasında beş yer numaralandırılarak gösterilmiştir.

Sıcaklık üzerinde bakı faktörünün etkisi düşünüldüğünde bu yerlerden hangisinin daha sıcak olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıda, bir yerde 21 Mart tarihinde Güneş ışınlarının geliş açısının belirli zaman aralıklarındaki değişimi numaralandırılarak gösterilmiştir.

Güneş ışınlarının atmosferdeki tutulma oranı ve ısı birikimi dikkate alındığında hangi zaman aralıklarında yaşanan sıcaklığın daha fazla olması beklenir?

A) I ve II B) I ve V C) II ve V D) III ve IV E) IV ve V

5. Temmuz ayında yeryüzündeki en yüksek sıcaklıklar, Yengeç Dönencesi çevresindeki karalar üzerinde ölçülmektedir.

Buna göre;

I. bitki örtüsü,
II. okyanus akıntıları,
III. eksen eğikliği,
IV. karasallık

faktörlerinden hangileri, bu durumun oluşmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıda bazı kavramlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

- İklim bilimi olarak tanımlanan bilim dalıdır.
- Dar alanlarda etkili kısa süreli hava olaylarıdır.
- İklim olaylarının görüldüğü atmosfer katmanıdır.
- Mevsimlerin oluşmasında etkili olan faktördür.

Verilen bilgiler aşağıdaki kavramlarla eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) Troposfer

B) Meteoroloji

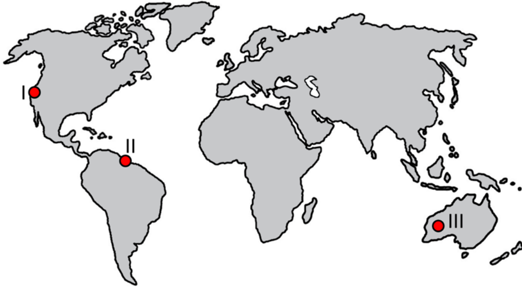
C) Hava durumu

D) Klimatoloji

E) Eksen eğikliği

7. Aşağıda X, Y ve Z bölgelerinin özellikleri ve bu bölgelerin bulunduğu alanlar harita üzerinde numaralandırılarak gösterilmiştir.

- X bölgesinde kırsal yerleşmeler genellikle dağların güney yamaçlarında kurulmuştur.
- Y bölgesinde bakı koşullarının yerleşme üzerindeki etkisi belirgin değildir.
- Z bölgesinde en kısa gündüz haziran ayında yaşanır.

Aşağıdakilerden hangisinde; X, Y ve Z bölgeleri ile haritada numaralandırılan alanlar doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Z	Y	X
B)	Z	X	Y
C)	X	Y	Z
D)	X	Z	Y
E)	Y	X	Z

8. Atmosferin Dünya ve insanlar üzerinde çok çeşitli etkileri bulunmaktadır.

Buna göre;

I. canlıların solunum yapması,

II. radyo dalgalarının yansıtılması,

III. tektonik faaliyetlerle yeryüzünün değişmesi

durumlarından hangilerinin gerçekleşmesinde bu etkiden bahsedilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

9. Aşağıda, sıcaklığın yeryüzünde dağılışıyla ilgili bazı durumlar numaralandırılarak verilmiştir.

I. Kuzey Yarım Küre'de 60° enleminde kıtaların batı kıyılarının doğu kıyılarından sıcak olması

II. Güney Yarım Küre'de izoterm eğrilerinin, Kuzey Yarım Küre'ye göre daha düzenli dağılması

III. Ekvator çevresinde yıllık ve günlük ortalama sıcaklıkların daha yüksek olması

Bu durumların oluşmasında etkili olan faktörler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Akıntılar	Deniz-kara oranı	Enlem
B)	Enlem	Akıntılar	Denizellik
C)	Enlem	Deniz-kara oranı	Akıntılar
D)	Akıntılar	Enlem	Karasallık
E)	Nemlilik	Akıntılar	Enlem

10. Bazı bölgelerde gündüz aşırı ısınmanın, gece de ışıma ile ısı kaybının engellendiği görülmektedir. Bu nedenle gece gündüz arası sıcaklık farkı, bu bölgelerde daha azdır.

Aşağıdakilerden hangisinde benzer bir durumun yaşandığı söylenebilir?

A) Bir dağ yamacı boyunca yükseldikçe sıcaklık değerleri kademeli olarak azalış göstermektedir.

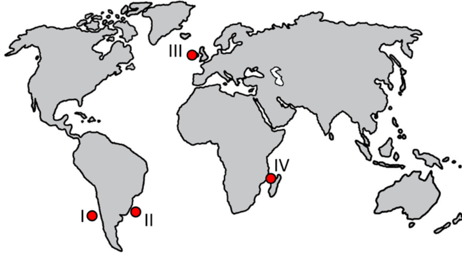
B) Okyanus akıntıları, geldiği yerin sıcaklık özelliklerini ulaştığı kıyılara taşıdıklarından, bu akıntıların bazıları sıcak karakterliyken bazıları soğuktur.

C) Güneş ışınlarını aynı açı ile alan bölgelerden güneşlenme süresi daha uzun olanın ısı birikimi daha fazla ve sıcaklık ortalaması daha yüksektir.

D) Su buharının yoğun olduğu yerlerde ısınma ve soğuma yavaş gerçekleştiği için günlük ve yıllık sıcaklık farkı az olur.

E) Eksen eğikliği nedeniyle bir noktanın Güneş ışınlarını alma açısının yıl boyunca sürekli değişmesi, sıcaklık değerlerinin yıl boyunca değişmesine neden olur.

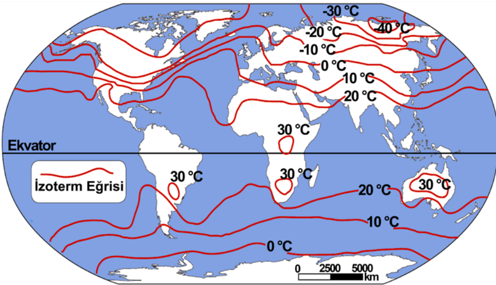
1. Okyanus akıntıları, sıcak ya da soğuk olma özelliğine göre etkili oldukları bölgelerdeki izoterm eğrilerinin kuzeye veya güneye doğru sapmalarına neden olur.

Haritada numaralandırılan yerlerin hangilerinde etkili olan okyanus akıntısı, izoterm eğrilerinin güneye doğru sapmasına neden olmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıda Dünya ocak ayı ortalama indirgenmiş sıcaklık haritası verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, sıcaklığın bu dağılışı üzerinde etkili olan faktörlerden <u>değildir</u>?

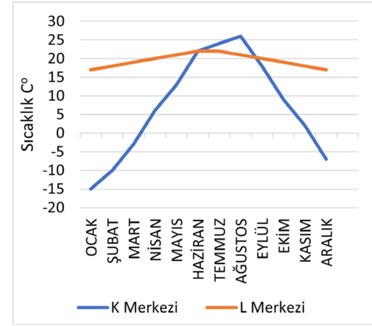
A) Yükselti B) Eksen eğikliği
C) Enlem D) Okyanus akıntıları
E) Kara ve denizlerin dağılışı

3. Denizlerdeki tuzluluk oranı, buharlaşma hızından etkilenmektedir. Buharlaşma hızı arttıkça denizlerin tuzluluk oranı artmaktadır. Buharlaşma hızı ise, deniz suyu sıcaklığı ve bulunulan iklimin sıcaklık koşullarına göre değişmektedir.

Buna göre sıcaklık ve buharlaşma özellikleri dikkate alınırsa aşağıdaki denizlerden hangisinin tuzluluk oranının <u>daha fazla</u> olması beklenir?

A) Akdeniz B) Kızıldeniz C) Karadeniz
D) Manş Denizi E) Kuzey Buz Denizi

4. Aşağıdaki grafikte K ve L merkezlerinin aylık sıcaklık ortalaması verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu grafikten çıkarılabilecek bir sonuçtur?

A) K merkezinde nemlilik daha fazladır.

B) L merkezinde donlu gün sayısı daha fazladır.

C) L merkezinde kış aylarında kar yağışları görülür.

D) K ve L merkezlerinin bulunduğu yarım küreler farklıdır.

E) K ve L merkezlerinde ortalama sıcaklık bazı dönemlerde aynıdır.

5. Rüzgârlar geldikleri yerin sıcaklığını gittikleri yere taşıyarak, sıcaklık üzerinde etkili olmaktadır.

Rüzgârların bu özelliğinin, sıcaklık üzerinde etkili olan aşağıdaki faktörlerden hangisiyle benzer olduğu söylenebilir?

A) Yükselti

B) Okyanus akıntıları

C) Güneşlenme süresi

D) Kara ve denizlerin dağılışı

E) Güneş ışınlarının geliş açısı

6. Ekvator'dan kutuplara doğru giden okyanus akıntıları gittikleri yerde sıcaklığı artırırken, kutuplardan Ekvator'a doğru giden akıntılar sıcaklığı azaltmaktadır.

Buna göre aşağıdaki okyanus akıntılarından hangisinin sıcaklık üzerindeki etkisi diğerlerinden farklıdır?

A) Gulf Stream B) Brezilya C) Alaska
D) Oyaşiyo E) Madagaskar

7. Okyanus akıntıları, geldiği yerin sıcaklık özelliklerini ulaştığı kıyılara taşır. Kutuplar ve çevresinden gelen akıntılar sıcaklığı düşürücü etki gösterirken, Ekvator ve çevresinden gelen akıntılar ise yükseltici etki gösterir.

Buna göre haritada numaralandırılmış yerlerdeki okyanus akıntılarının sıcaklık üzerindeki etkisi aşağıdakilerden hangisinde belirtildiği gibi olur?

	I	II	III
A)	Yükseltir	Yükseltir	Yükseltir
B)	Yükseltir	Yükseltir	Düşürür
C)	Yükseltir	Düşürür	Düşürür
D)	Düşürür	Düşürür	Yükseltir
E)	Düşürür	Yükseltir	Yükseltir

8. Sıcaklığın yeryüzündeki dağılışını gösteren izoterm haritalarının, gerçek ve indirgenmiş izoterm haritaları olarak iki türü vardır.

Bu haritalarla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Bir izoterm eğrisi üzerindeki tüm noktaların sıcaklığı aynıdır.

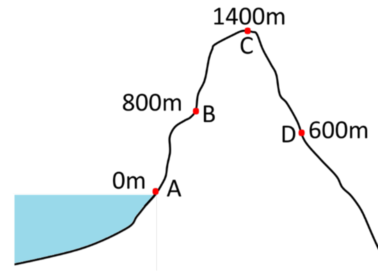
B) Okyanus akıntıları izoterm eğrilerinde sapmaya sebep olmaktadır.

C) Yüksek yerlerin gerçek izoterm haritalarındaki sıcaklık değerleri, indirgenmiş izoterm haritalarındaki sıcaklık değerlerinden daha düşüktür.

D) Düşük sıcaklık adacığının oluştuğu bölgelerde yüksek sıcaklık eğrisi düşük sıcaklık eğrisini çevrelemektedir.

E) İndirgenmiş izoterm haritalarında en düşük sıcaklık değerleri, yüksek alanları göstermektedir.

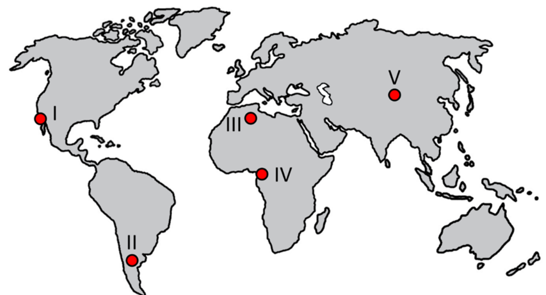
9. Aşağıdaki görselde A, B, C ve D merkezlerinin deniz seviyesine göre yükseklikleri verilmiştir.

Yalnızca yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisi dikkate alındığında, A merkezinde gerçek sıcaklık 21°C iken B, C ve D merkezlerinde kaç °C olması beklenir?

	B	C	D
A)	17	14	18
B)	17	18	21
C)	13	18	14
D)	13	14	26
E)	15	7	26

10. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerin sıcaklık özelliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I numaralı yerdeki kıyılar soğuk okyanus akıntısının etkisindedir.

B) II numaralı yerde kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı artırıcı etkiye sahiptir.

C) III numaralı yerde havadaki nem azlığı yüksek sıcaklıkların oluşmasında etkilidir.

D) IV numaralı yerde yıl içinde sıcaklık ortalamaları iki defa artmaktadır.

E) V numaralı yerde yıl içindeki en düşük ve yüksek sıcaklık arası fark azdır.

1. Aşağıdaki tabloda bazı merkezler ve bu merkezlere ait basınç değerleri verilmiştir.

Merkezler	Yüksek Basınç (mb)	Alçak Basınç (mb)
I	1005	975
II	1010	990
III	1030	1005

Tabloya göre verilen merkezlerdeki rüzgâr hızı, yavaştan hızlıya doğru aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) I-II-III B) I-III-II C) II-I-III D) II-III-I E) III-II-I

Çözüm:

Rüzgârın hızını etkileyen en öncelikli faktör basınç farkıdır. Basınç merkezleri arasındaki basınç farkı ne kadar fazla ise rüzgârın hızı da o kadar fazla olur.

Tabloda verilen merkezlere baktığımızda;

I numaralı merkez 1005-975= 30 mb basınç farkı var.

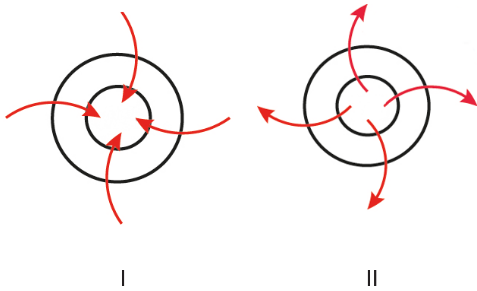
II numaralı merkez 1010-990= 20 mb basınç farkı var.

III numaralı merkez 1030-1005= 25 mb basınç farkı var.

Bu durumda yavaştan hızlıya II-III-I şeklinde olacaktır.

Cevap: D

2. Aşağıda iki yere ait basınç merkezlerinin yatay yöndeki hava hareketi gösterilmiştir.

Bu basınç merkezleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

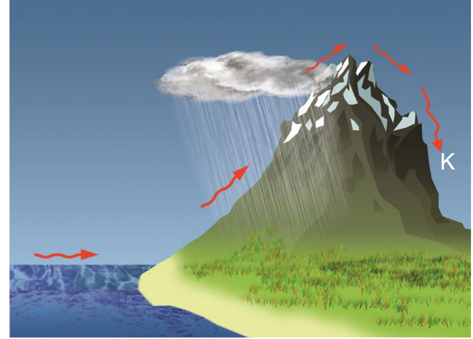
A) Bulundukları yarım küreye
B) Rüzgârların sapma yönüne
C) Arazinin yer şekilleri özelliklerine
D) Merkeze doğru basınç değişimine
E) Merkezlerin yağış oluşma ihtimaline

Çözüm:

Basınç alanlarında hava akımları, basıncı etkileyen faktörlere bağlı olarak alçalıcı veya yükselici hava hareketi oluşturur. Soruda verilen basınç merkezlerine baktığımızda birinci basınç merkezinde hava akımı çevreden merkeze olduğundan alçak basınç merkezi, ikinci görselde hava akımı merkezden çevreye doğru olduğundan yüksek basınç merkezidir. Bu görsellere bakılarak rüzgârların sapma yönü, yağış oluşma ihtimali, merkeze doğru basınç değişimi ve bulundukları yarım küre bilgisine ulaşılabilir. Ancak arazinin yer şekilleri özellikleri bilgisine ulaşılamaz. Çünkü arazinin düz ya da engebeli olması, dağların vadi ve boğazların uzanış yönü gibi özellikler yalnızca basınç dağılışı ve hava hareketi yönü bilgisi ile yorumlanamaz.

Cevap: C

3. Aşağıdaki görselde bir dağ yamacı boyunca hareket ederek bu dağın diğer yamacına ilerleyen hava kütlesinin geçtiği güzergâh verilmiştir.

K alanına ulaşan hava kütlesinde oluşan değişimlerle ilgili,

I. Bağıl nem artmıştır.
II. Nem açığı azalmıştır.
III. Hava sıcaklığı artmıştır.
IV. Havanın taşıyabileceği nem artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Denizden karaya ulaşan hava kütlesi dağ yamacı boyunca yükselerek soğumuş, bağıl nem artarak (I) nem açığı azalmış (II) ve yağış gerçekleşmiştir. Nemini bırakan hava kütlesi alçalarak sıcaklığı artmaya başlamış (III) ve hava genleşerek taşıyabileceği maksimum nem artmıştır (IV).

Bu durumda ulaştığı noktada hava kütlesinin; (III) hava sıcaklığı artmış ve (IV) havanın taşıyabileceği nem artmıştır.

Cevap: E

4. Hava kütlesinin yere göre daha yüksek seviyelerde yoğuşmasıyla oluşan bulutların bir kısmında diğer bulutlardan farklı olarak alt tarafının düz olduğu gözlenir.

Bu farklılığın oluşması aşağıdaki durumların hangisiyle daha fazla ilgilidir?

A) Bulutun yükselici hava hareketine bağlı olarak oluşması

B) Buluttaki yoğuşmanın belli bir yükselti seviyesinde başlaması

C) Farklı özelliğe sahip hava kütlelerine bağlı olarak bulut oluşması

D) Bulut oluşumunun yamaç yağışıyla ilgili süreçlerle gerçekleşmesi

E) Karasal ve denizel bölgelerde bulutların farklı özelliklere sahip olması

Çözüm:

Bulutlar atmosfer içerisinde belirli koşullar altında oluşan yoğuşma ürünlerindendir. Buluta ait renk, bulunduğu yükselti veya şekil gibi özellikler, bulutun oluşma koşulları hakkında bazı bilgiler vermektedir. Bir bulutun alt tarafının düz olması, bulutun oluşmasında etkili olan yoğuşma olayının belli bir yükseltide oluştuğunu göstermektedir.

Bu nedenle sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

5. Kara ve denizlerin mevsimlik ısınma farkına bağlı olarak meydan gelen basınç değişiklikleri, bu rüzgarların oluşumunda etkilidir. Yıl içinde basınç alanlarının mevsimlik yer değiştirmesi, bu rüzgarların esme yönlerinde de değişikliğe neden olur.

Aşağıdaki rüzgârlardan hangisinin oluşumu bu şekilde gerçekleşmektedir?

A) Batı rüzgârları

B) Alize rüzgârları

C) Muson rüzgârları

D) Tropikal rüzgârlar

E) Meltem rüzgârları

Çözüm:

Muson rüzgârları, kara ve denizlerin mevsimlik ısınma farkına bağlı olarak kara ve denizler üzerinde mevsimlik basınç alanları arasında oluşan rüzgârlardır. Bu rüzgârlar, kara ve denizler üzerindeki basınç alanlarının mevsimlik değişimine bağlı olarak yıl içinde yön değiştirir (devirli rüzgârlar). Bu nedenle yaz ve kış musonu olarak ikiye ayrılırlar. Yaz musonu, denizden karaya doğru eser ve denizdeki nemli hava kütlesini karaya taşıdığı için kara üzerine bol miktarda yağış bırakır. Kış musonu ise karadan denize doğru eser, karadan denize doğru estiği için yağış getirmez.

Cevap: C

6. Gece ve gündüz arası sıcaklık farkına bağlı olarak ortaya çıkan rüzgârlardır. Bu rüzgârlar gece ve gündüz arası sıcaklık farkının yaşandığı kara ve denizler ile dağ ve vadiler arasında oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi bu rüzgârlara örnek olarak gösterilebilir?

A) Batı rüzgârları

B) Alize rüzgârları

C) Muson rüzgârları

D) Tropikal rüzgârlar

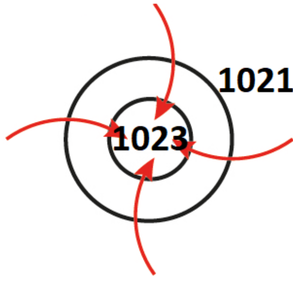
E) Meltem rüzgârları

Çözüm:

Meltem rüzgârları günlük basınç farklarına bağlı olarak oluşur. Bu basınç farkları, daha çok karalarla denizler ve dağlarla vadiler arasında kendini gösterir. Bu rüzgârlar, dar alanlarda etkilidir ve genellikle yağış bırakmaz. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

7. Güney Yarım Küre'deki bir alçak basınç merkezine ait olan aşağıdaki şekilde bir hata yapılmıştır.

Bu hatanın giderilmesi için;

I. Basınç değerlerinin merkezde az, çevrede fazla olması,

II. Rüzgârların merkezden çevreye doğru esmesi,

III. Rüzgâr sapma yönünün saat yönünde olması

değişikliklerinden hangisinin yapılması gerekir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru hareket eden yatay hava akımına rüzgâr denir. Alçak basınç merkezinde ise hava akımı çevreden merkeze doğru olmalıdır. Ancak şekilde basınç merkezleri değerleri ters olması gerekeceğinden dolayı I. öncülde verilen durum gerçekleştirildiğinde hata giderilmiş olacaktır.

Bu durumda sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

8. Meltem rüzgârları, Dünya'nın günlük hareketi sonucu meydana gelen sıcaklık farkı ile oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu rüzgâr türlerinden biri değildir?

A) Dağ B) Muson C) Kara
D) Vadi E) Deniz

Çözüm:

Meltem rüzgârları, gece ve gündüz arası sıcaklık farkına bağlı olarak ortaya çıkan rüzgârlardır. Bu rüzgârlar gece ve gündüz arası sıcaklık farkının yaşandığı kara ve denizler ile dağ ve vadiler arasında oluşur. Bu durumda seçeneklerden muson rüzgârı meltem rüzgârları arasında değildir.

Cevap: B

9. Ülkemizde güneybatıdan esen ve deniz üzerinden geldiği için devamında yağış oluşturan ayrıca baca zehirlenmelerine yol açan yerel rüzgâr aşağıdakilerden hangisidir?

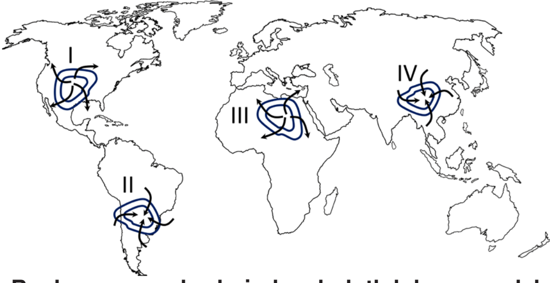
A) Lodos B) Karayel C) Poyraz
D) Kıble E) Yıldız

Çözüm:

Lodos ülkemizde güneybatıdan eser. Estiği yerlerde sıcaklığı yükselten ve daha çok Batı Anadolu ve Marmara denizinde etkili olan bir rüzgârdır. Özellikle yağmurlu havalardan sonra, sıcak bir hava dalgasının ortaya çıkmasına neden olur. Kış mevsiminin sonlarında ve ilkbaharda, karların erimesini sağlar. Bu durum engebeli bölgelerde, sel ve su baskınlarını oluşturur. Lodos nedeniyle bacalarda geri tepmeler yoluyla zehirli gazlar oda içine sızarak zehirlenmelere neden olmaktadır.
Bu nedenle sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

10. Aşağıdaki haritada bazı basınç merkezleri numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu basınç merkezlerinden bulutluluk oranı daha fazla ve az olanlar, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	Fazla	Az
A)	I-II	III-IV
B)	I-III	II-IV
C)	II-III	I-IV
D)	II-IV	I-III
E)	III-IV	I-II

Çözüm:

Alçak basınç (siklon) alanlarında yükselici hava hareketi vardır ve hava akımı çevreden merkeze doğrudur. Böyle alanlarda hava genellikle kapalıdır veya başka bir ifadeyle bulutluluk oranı fazladır. Soruda verilen haritaya baktığımızda hava akımının çevreden merkeze doğru olan basınç alanlarının II ve IV'te olduğu görülür.

Yüksek basınç (antisiklon) alanlarında alçalıcı hava hareketi yaşanır ve hava akımı merkezden çevreye doğrudur. Böyle alanlarda hava genellikle açıktır veya başka bir ifadeyle bulutluluk oranı azdır. Haritada bu basınç özelliğini gösteren alanların I ve III'te olduğu görülür.

Cevap: D

11. Aşağıdaki görselde, sıcaklık 0°C'nin üzerinde iken hava kütlesindeki nemin yerdeki soğuk cisimler üzerinde su damlacıkları şeklinde yoğuşması gösterilmiştir.

Bu yoğuşma şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağmur B) Kırağı C) Çiy D) Kırç E) Sis

Çözüm:

Sıcaklık 0°C'nin üzerinde iken hava kütlesindeki nemin yerdeki soğuk cisimler üzerinde su damlacıkları şeklinde yoğuşmasına çiy denir.

Bu nedenle sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

12. Akdeniz havzasında sıcak ve soğuk karakterli yerel rüzgârlar etkili olmaktadır.

Bu havzada görülen aşağıdaki rüzgârlardan hangisinin sıcaklık karakteri farklıdır?

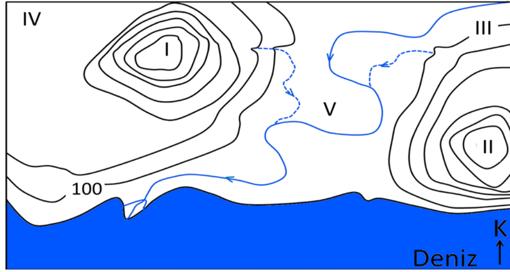
A) Bora B) Leveche C) Mistral D) Krivetz E) Etezyen

Çözüm:

Leveche Kuzey Afrika'daki Batı Sahra Çölü'nden İspanya'nın güney kıyılarına doğru esen sıcak karakterli bir rüzgârdır. Diğer seçeneklerde verilen rüzgâlar ise soğuk karakterlidir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

1. Aşağıda bir yöreye ait topoğrafya haritası verilmiştir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde atmosfer basıncının daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki rüzgârlardan hangisinin oluşumunda günlük ısınma farklılıkları etkili olmuştur?**

A) Föhn B) Lodos C) İmbat D) Etezyen E) Mistral

3. Dünya'nın geoit şeklinden dolayı Ekvator çevresinde birim hacimdeki gaz miktarı daha az iken kutuplar çevresinde bu miktar daha fazladır. Bu nedenle kutuplar çevresindeki basınç değerleri Ekvator çevresindeki basınç değerlerine göre daha yüksektir.

Yukarıda basıncı etkileyen hangi faktör belirtilmiştir?

A) Zaman
B) Sıcaklık
C) Yükselti
D) Yoğunluk
E) Nemlilik

4. Aşağıdaki haritada Arap Yarımadası'ndaki çöllerden Türkiye'nin güneydoğusuna doğru esen sıcak yerel rüzgâr ok işaretiyle gösterilmiştir.

Özellikleri verilen bu yerel rüzgâr aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bora
B) Hamsin
C) Sirokko
D) Leveche
E) Samyeli

5. Türkiye'de etkisini genelde kış mevsiminde gösteren ... ., etkili olduğu kış günlerinde, yağışlı ve ılıman hava koşullarının yaşanmasını sağlar.

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdaki basınç merkezlerinden hangisi getirilmelidir?

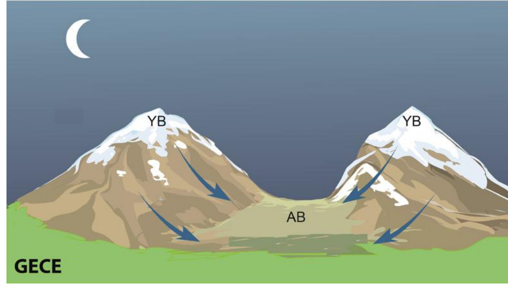
A) Basra Termik Alçak Basıncı
B) Asor Dinamik Yüksek Basıncı
C) İzlanda Dinamik Alçak Basıncı
D) Sibirya Termik Yüksek Basıncı
E) Kanarya Dinamik Yüksek Basıncı

6. Yeryüzünde hava basıncının dağılışını etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır.

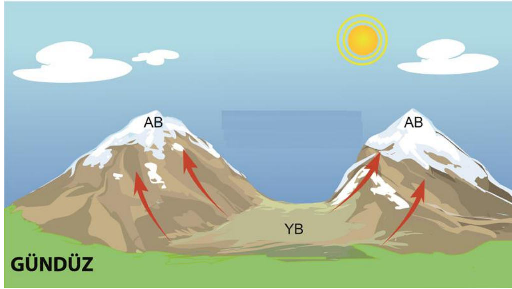
Aşağıdakilerden hangisi bu faktörlerden değildir?

A) Yağış
B) Sıcaklık
C) Yükselti
D) Yoğunluk
E) Yer çekimi

7. Aşağıda meltem rüzgârlarının bazı türleriyle ilgili görseller numaralandırılarak gösterilmiştir.

I

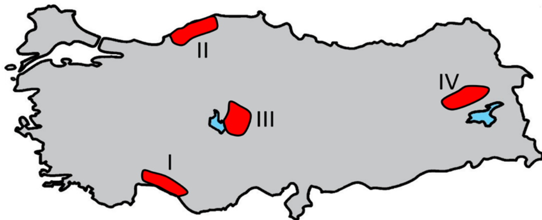

II

Buna göre meltem rüzgârlarının türleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II
A)	Vadi Meltemi	Kara Meltemi
B)	Kara Meltemi	Deniz Meltemi
C)	Vadi Meltemi	Dağ Meltemi
D)	Dağ Meltemi	Vadi Meltemi
E)	Deniz Meltemi	Dağ Meltemi

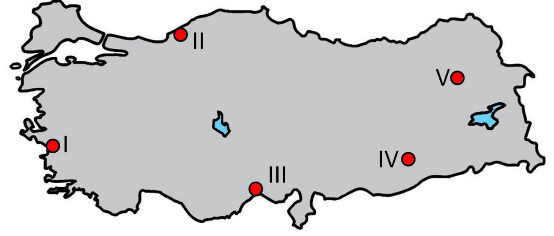
8. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinde yamaç yağışı oluşma olasılığı daha yüksektir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

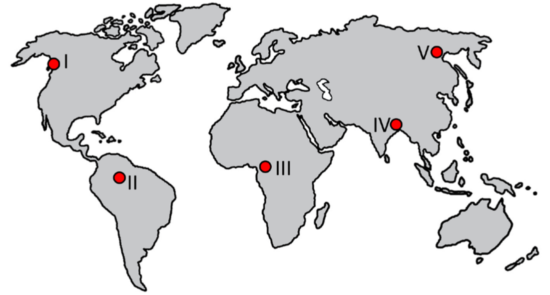
9. Hava içerisinde bulunan su buharının gram cinsinden değerine mutlak nem denir. Mutlak nem miktarı denizlere yakın alanlarda fazla iken, denizlerden uzak kara içlerinde daha azdır.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinde bu nem türünün miktarı daha azdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

10. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangisinde yıllık yağış miktarı daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Genellikle yeryüzünden 6-12 km yükseklerde oluşurlar. Bu yükseklikte nemin çok düşmesi nedeniyle buz kristallerinden oluşan, beyaz ve ince tüyler şeklinde görülen ve yağış oluşturmayan bulutlardır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen bulut çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sirrüs
B) Kümülüs
C) Stratüs
D) Alto kümülü
E) Alto stratüs

1. Dünya'nın ekseni etrafındaki hareketi sırasında atmosfer dünya ile birlikte döner. Dünya'nın ekseni etrafındaki dönüş hızı, Ekvator ve kutup çevreleri arasında oluşan hava akımlarının yönünde sapmaya neden olur. Bu hava akımları, 30° kuzey ve 30° güney enlemlerinde yıl boyunca alçalarak yüksek basınç alanlarını oluşturur.

Bu basınç alanının oluşmasında aşağıdaki faktörlerden hangisi etkili olmuştur?

A) Sıcaklık
B) Yükselti
C) Yoğunluk
D) Yer çekimi
E) Dinamik etkenler

2. Atmosfer basıncı, yükseltinin artmasına bağlı olarak azalır. Bu durumun sebebi gaz yoğunluğunun yükseklere çıkıldıkça azalmasıdır.

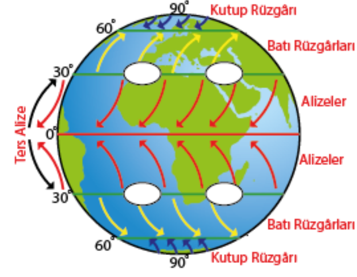
Buna göre aşağıdaki il merkezlerinden hangisinde atmosfer basıncının daha az olması beklenir?

A) Ardahan
B) Antalya
C) Bursa
D) İstanbul
E) Çanakkale

3. **Aşağıdakilerden hangisi, yüksek basınç alanlarının sahip olduğu özelliklerden biri değildir?**

A) Hava güneşli ve açıktır.
B) Nemlilik oranı yüksektir.
C) Alçalıcı hava hareketi yaşanır.
D) Hava hareketi merkezden çevreye doğrudur.
E) Kış aylarında ayaz yaşanma ihtimali yüksektir.

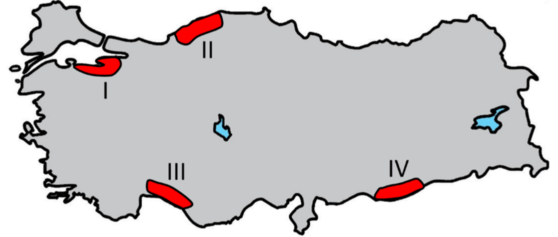
4.

Görselde verilen 30° enlemlerindeki boşluklara aşağıdaki basınç kuşaklarından hangisi yazılmalıdır?

A) Dinamik alçak basınç
B) Termik alçak basınç
C) Termik yüksek basınç
D) Dinamik yüksek basınç
E) Sibirya termik yüksek basıncı

5. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinde, yıllık yağış miktarı daha fazladır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

6. Sürtünme etkisinin az olduğu alanlarda rüzgârın hızı artmaktadır.

Buna göre aşağıdaki alanlardan hangisinde rüzgâr hızının daha fazla olması beklenir?

A) Şehirler
B) Denizler
C) Dağlık alanlar
D) Engebeli araziler
E) Ormanlık alanlar

7. Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz havzasında etkili olan sıcak yerel rüzgârlardan biri değildir?

A) Alize
B) Lodos
C) Leveche
D) Sirokko
E) Hamsin

8. Sıcaklığın aşırı derecede düştüğü günlerde rüzgârlı hava içindeki nemin zemindeki cisimler üzerinde yoğuşması ile oluşur. Cisimleri tamamen kaplayan buz katmanları ve iğnemsi buz uçlarıyla diğer yoğuşma türlerinden ayrılır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen yoğuşma türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sis
B) Çiy
C) Kırç
D) Dolu
E) Bulut

9. Yükselim yağışları, Güneş ışınlarının geliş açısının büyük olduğu alanlarda gün içerisinde ısınan hava kütlesinin yukarıya doğru yükselmesiyle oluşur. Hava kütlesi içerisindeki nem genellikle öğleden sonra kısa süreli sağanak yağışlara yol açar.

Bazı özellikleri verilen bu yağış türünün aşağıdaki alanlardan hangisinde daha fazla oluşması beklenir?

A) Orta Asya
B) Batı Avrupa
C) Kuzey Amerika
D) Güneydoğu Asya
E) Ekvator ve çevresi

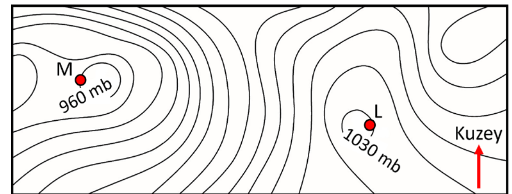
10. Aşağıda verilen alanların hangisinde yıllık yağış miktarı diğerlerine göre daha azdır?

A) Kongo Havzası
B) Ekvator çevresi
C) Madagaskar Adası
D) Batı Avrupa kıyıları
E) Asya'nın iç kesimleri

11. Aşağıdakilerden hangisi, tropikal rüzgârların etkili olduğu bölgelerden değildir?

A) Orta Asya
B) Orta Amerika
C) Güneydoğu Asya
D) Kuzey Avustralya
E) Endonezya adaları

12. Aşağıda L ve M merkezlerine ait izobar haritası verilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgilerden yararlanarak aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Rüzgârlar saat yönünde sapmaya uğrar.
B) Ardışık iki izobar eğrisi arasında 10 mb basınç farkı vardır.
C) M merkezinin bulunduğun alanda yükselti daha fazladır.
D) İki merkez arasında oluşan rüzgâr doğudan batıya doğru eser.
E) İki merkez arasında oluşan rüzgârın saatteki hızı 150 km'den fazladır.

1. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerin hangilerinde yıllık yağış miktarı <u>daha fazladır</u>?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

2. Maksimum nem, sıcaklık ile doğru orantılıdır. Sıcaklık arttığında hava genleşir ve gaz molekülleri arasındaki boşluk artar. Böylece havanın içine alabileceği en fazla nem miktarı yani maksimum nem miktarı artar.

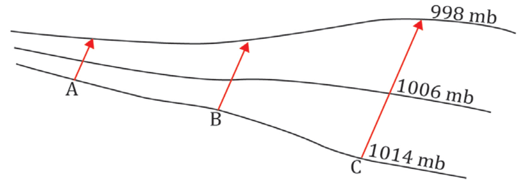
Bu bilgiler doğrultusunda aşağıda verilen sıcaklık değerlerinden hangisinde maksimum nem <u>daha fazladır</u>?

A) 0°C
B) 10°C
C) 15°C
D) 20°C
E) 30°C

3. Her iki yarım kürede 30° enlemleri üzerindeki dinamik yüksek basınç alanından Ekvator üzerindeki alçak basınç alanına doğru esen rüzgâr aşağıdakilerden hangisidir?

A) Batı rüzgârları
B) Föhn rüzgârları
C) Alize rüzgârları
D) Kutup rüzgârları
E) Muson rüzgârları

4. Rüzgârın hızı basınç merkezleri arasındaki mesafeye göre değişmektedir.

Buna göre izobar haritasında A, B, C yönünde esen rüzgârlardan hızı fazla olandan az olana doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

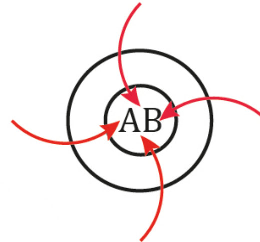
A) A-B-C
B) B-A-C
C) B-C-A
D) C-A-B
E) C-B-A

5. Yıl içerisinde sıcaklık değerlerinin düşük olduğu dönemin, uzun sürdüğü yerlerde, soğuyan hava alçalarak yüksek basınç koşullarının oluşmasında etkili olur.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinde yüksek basınç koşullarının oluşmasında bu faktörün etkisi <u>daha fazladır</u>?

A) Mısır
B) Türkiye
C) Meksika
D) Kanada
E) Avustralya

6. Aşağıda bir bölgenin basınç gradyanı verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu basınç gradyanının oluştuğu bir bölgenin özelliklerinden <u>değildir</u>?

A) Alçalıcı hava hareketi oluşur.
B) Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
C) Hava hareketi çevreden merkezedir.
D) Gökyüzünün bulutluluk oranı yüksektir.
E) Bölgede yağış oluşma olasılığı yüksektir.

7. Aşağıdaki tabloda alçak ve yüksek basınç alanlarına ait bazı özellikler verilmiştir.

	Yüksek Basınç	Alçak Basınç
I	Alçalıcı hava hareketi yaşanır.	Yükselici hava hareketi yaşanır.
II	Bulutluluk oranı azdır.	Bulutluluk oranı fazladır.
III	Yağış oluşma ihtimali düşüktür.	Yağış oluşma ihtimali yüksektir.
IV	Hava akımı çevreden merkeze doğrudur.	Hava akımı merkezden çevreye doğrudur.
V	Kış mevsiminde ayaz yaşanma ihtimali fazladır.	Kış mevsiminde ayaz yaşanma ihtimali azdır.

Buna göre verilen tabloda kaç numaralı satırda hata yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Romanya'nın iç kesimlerindeki dağlık bölgelerden Karadeniz kıyılarına doğru esen soğuk ve kuru bir rüzgârdır.

Bu soğuk yerel rüzgâr aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bora
B) Krivetz
C) Sirokko
D) Mistral
E) Etezyen

9. Hava kütlelerinin yıl boyunca alçalıcı karakterde olduğu kara alanlarında geniş çöller oluşmuştur.

Buna göre;

I. termik alçak basınç,
II. dinamik alçak basınç,
III. dinamik yüksek basınç

sistemlerinden hangilerinin etkili olduğu alanlarda çöller oluşmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

10. Büyük kara parçalarının iç kısımlarında ve yüksek dağlık alanların ardında kalan, denizden uzak yerlere nemli hava akımlarının ulaşması zor olduğundan buralarda çöller oluşmuştur.

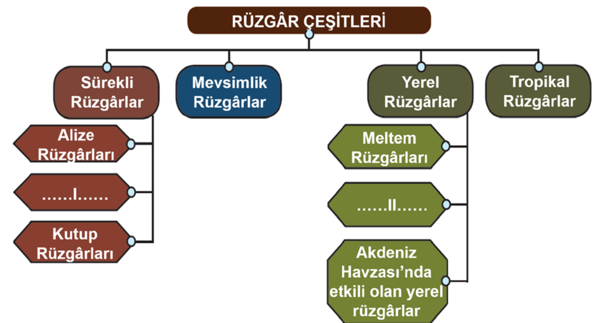
Buna göre;

I. Orta Asya,
II. Kuzey Afrika,
III. Arabistan Yarımadası

bölgelerinden hangilerinde yer alan çöllerin oluşumu bu faktörle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

11. Aşağıdaki şemada bazı rüzgâr çeşitleri gösterilmiştir.

Bu şemada numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Muson rüzgârları	Föhn rüzgârları
B)	Batı rüzgârları	Föhn rüzgârları
C)	Föhn rüzgârları	Tayfun
D)	Muson rüzgârları	Tayfun
E)	Batı rüzgârları	Muson rüzgârları

1. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangilerinde, yükselim yağışları daha yaygındır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

2. Aşağıdaki tabloda numaralandırılmış bazı bölgelerde belirli bir anda ölçülmüş en yüksek ve en düşük basınç değerleri verilmiştir.

Bölge	Basınç Değerleri (mb)	
I	1030	1025
II	1020	1005
III	1000	980
IV	1010	1000
V	1015	990

Rüzgâr hızını etkileyen faktörlerden yalnızca basınç farkı dikkate alınırsa, bu bölgelerden hangisinde oluşacak rüzgârın daha hızlı esmesi beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Denizden gelen nemli rüzgârların kıyıya paralel uzanan sıradağlar boyunca yükselmesiyle yağışlar meydana gelir. Bu yağışlara yamaç yağışları denir.

Buna göre Türkiye'de yer alan ve yamaç yönü belirtilen aşağıdaki dağ sıralarından hangisinde bu yağışların daha fazla oluşması beklenir?

A) Küre Dağları'nın kuzey yamaçları
B) Canik Dağları'nın güney yamaçları
C) Amanos Dağları'nın doğu yamaçları
D) Köroğlu Dağları'nın güney yamaçları
E) Orta Toros Dağları'nın kuzey yamaçları

4.
- Sıcak okyanus akıntılarının oluşmasında etkilidir.
- Tropikal bölgelerde karaların doğu kıyılarına bol yağış bırakır.
- Ticaret rüzgârları olarak da adlandırılır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen rüzgâr aşağıdakilerden hangisidir?

A) Muson rüzgârları
B) Meltem rüzgârları
C) Alize rüzgârları
D) Batı rüzgârları
E) Kutup rüzgârları

5. Yaz musonları denizden karaya doğru eser ve deniz üzerinden geldikleri için bol nem taşır. Bu rüzgârlar Asya Kıtası'nın güneydoğu kıyılarına bol yağış bırakır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu bölgede yer alan ülkelerden biridir?

A) Bangladeş
B) İran
C) Kazakistan
D) Mısır
E) Türkmenistan

6. 60° enlemleri yıl boyunca kutup rüzgârları ile batı rüzgârlarının karşılaşma alanıdır. Bu alanda farklı karakterdeki hava kütlelerinin karşılaşmasıyla yaygın olarak cephe yağışları oluşur.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi, bu yağış türünün yaygın olduğu alanlardan değildir?

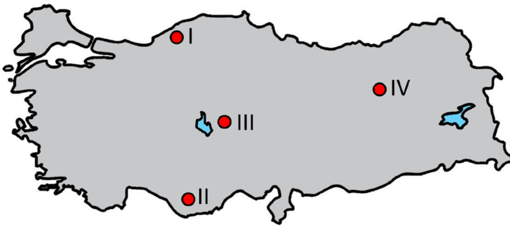
A) Endonezya
B) Finlandiya
C) İsveç
D) Kanada
E) Norveç

7. (I) Yer çekiminin etkisiyle Dünya yüzeyindeki katı, sıvı ve gaz hâlinde bulunan bütün maddelerin bir ağırlığı vardır. (II) Atmosferi oluşturan gazların yeryüzüne uyguladığı ağırlığa hava basıncı denir. (III) Hava basıncı, anemometre ile ölçülür ve birimi milibardır. (IV) Bir yerin hava basıncı değeri sabittir ve zamana göre değişim göstermez.

Basınçla ilgili bilgilerin verildiği yukarıdaki numaralandırılan cümlelerin hangilerinde yanlışlık yapılmıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

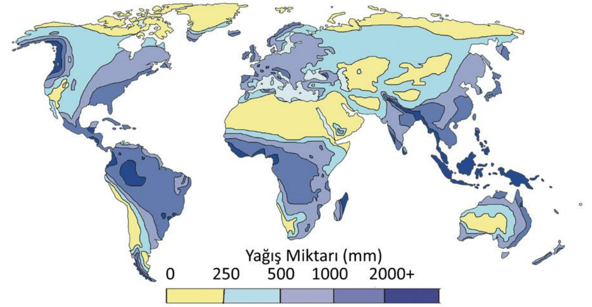
8. Sıcaklıkların arttığı dönemde ısınan havanın yükselmesiyle yükselim yağışları oluşur. Bu yağışlar bazı yerlerde kırkikindi adını alır ve genellikle ilkbaharda görülür.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu yağışların oluşma olasılığı daha yüksektir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

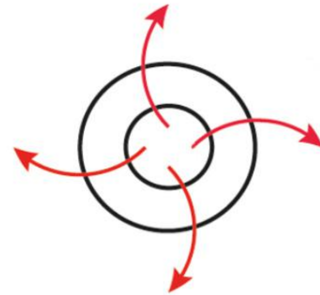
9. Aşağıdaki haritada Dünya yıllık ortalama yağış dağılışı gösterilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında, aşağıdaki bölgelerden hangisine düşen yağış miktarı diğerlerinden daha fazladır?

A) Kuzey Afrika
B) Orta Avustralya
C) Güneydoğu Asya
D) Arabistan Yarımadası
E) Güney Amerika'nın batısı

10. Aşağıda bir bölgede oluşan basınç merkezi ve bu merkezdeki yatay yönlü hava akımının hareketi oklarla gösterilmiştir.

Bu basınç merkezinin oluştuğu bölge ve basınç türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekvator – Alçak basınç
B) Kuzey Yarım Küre – Yüksek basınç
C) Kuzey Yarım Küre – Alçak basınç
D) Güney Yarım Küre – Yüksek basınç
E) Güney Yarım Küre – Alçak basınç

1. Türkiye'de yaz aylarında en yüksek sıcaklık ortalamaları, Güneydoğu Anadolu çevresinde oluşmaktadır.

Bu bölgeyle ilgili aşağıdaki özelliklerden hangisi, sıcaklık ortalamalarının yüksek olmasında etkili değildir?

A) Enlem

B) Boylam

C) Yükselti

D) Karasallık

E) Basınç sistemleri

Çözüm:

Güneydoğu Anadolu, Türkiye'nin güneyinde ve Ekvator'a yakın bir konumda yer aldığından sıcaklık ortalamaları yüksektir. Enlem faktörü etkilidir.

Boylam faktörü sıcaklığın artmasında ve azalmasında etkili olmayıp, yerel saatin belirlenmesinde etkili olduğundan sorumuzun doğru cevabı B seçeneğidir.

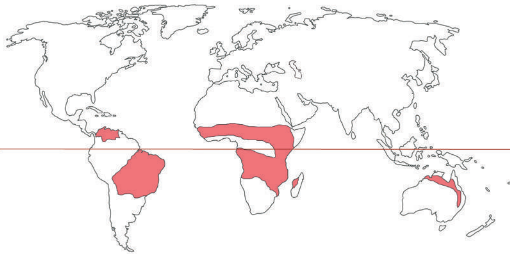
Güneydoğu Anadolu'nun ortalama yükseltisi 500 ile 1000 metre arasında değişmekte olup özellikle yükseltinin azaldığı kesimlerde sıcaklık ortalamaları artmaktadır. Yükselti faktörü etkilidir.

Güneydoğu Anadolu'nun denize kıyısı olmadığından sıcaklıkların yüksek olmasında karasallık faktörü etkilidir.

Özellikle Basra Termik Alçak Basınç Merkezi'nden kaynaklanan, güneyden gelen sıcak hava dalgaları Güneydoğu Anadolu'da sıcaklıkların artışına neden olduğundan, basınç sistemleri de etkilidir.

Cevap: B

2. Aşağıdaki haritada bir iklim tipinin dağılışı gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu iklim tipine ait özelliklerinden biridir?

A) Düzenli yağış rejimi vardır.

B) Hâkim bitki örtüsü savandır.

C) Ilıman iklim özelliklerine sahiptir.

D) Yağışlar genellikle cephesel kökenlidir.

E) Dinamik alçak basınç alanlarında görülür.

Çözüm:

İklim haritası, her iki yarım kürede 10° ile 20° enlemleri arasındaki görülen savan iklimine aittir.

Savan ikliminde yıl içerisinde yağışların azaldığı ve arttığı dönemler olduğundan yağış rejimi düzenli değildir. A seçeneği yanlıştır.

Hâkim bitki örtüsü yağışlı dönemde yeşeren, uzun boylu otlardan meydana gelen savan bitki topluluğudur. B seçeneği bu iklime ait özellik olduğundan, sorumuzun doğru cevabı B seçeneğidir.

Savan iklimi 10° ile 20° enlemleri arasında yani sıcak kuşakta görüldüğünden ılıman iklim özelliklerine sahip değildir. C seçeneği yanlıştır.

Savan ikliminde yağışlar, genellikle yükselim yağışı şeklindedir. D seçeneği yanlıştır.

Dünya üzerinde dinamik alçak basınç merkezleri 60°enlemleri çevresinde yer aldığından savan iklimi dinamik alçak basınç alanlarında görülmez. E seçeneği de yanlıştır.

Bu nedenle sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

3. Akdeniz iklim tipinin görüldüğü ülkelerden Avustralya'da en sıcak ay ocak ve şubat aylarıyken; Türkiye'de temmuz ve ağustos aylarıdır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun oluşmasında etkili olmuştur?

A) Dünya'nın eksen eğikliği

B) Kara ve denizlerin dağılışı

C) Göreceli konum özellikleri

D) Dünya'nın günlük hareketi

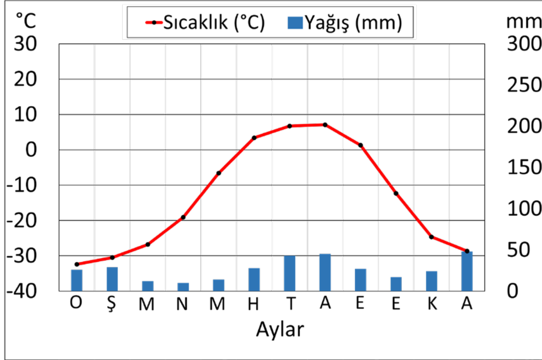
E) Yeryüzü şekillerinin dağılışı

Çözüm:

Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer aldığından temmuz ve ağustos aylarında Güneş ışınlarını daha büyük açıyla alır ve yaz mevsimi yaşanır. Avustralya ise Güney Yarım Küre'de yer aldığından bu aylarda Güneş ışınlarını dar açılarla alır ve kış mevsimi yaşanır. Avustralya'da Güneş ışınları aralık ve ocak aylarında daha büyük açıyla düşer ve yaz mevsimi yaşanır.
Farklı yarım kürelerde yer alan Avustralya ve Türkiye'de bu şekilde aynı zaman diliminde birbirine zıt mevsimlerin yaşanmasının nedeni dünyanın eksen eğikliğidir. Eksen eğikliğine bağlı olarak Güneş ışınlarının düşme açısı farklı yarım kürelerde değiştiğinden, Kuzey ve Güney yarım kürelerde birbirine zıt mevsimler yaşanır. Bu nedenle sorumuzun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

4. Aşağıda bir merkeze ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında bu yörenin iklim özellikleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Soğuk kuşak iklim bölgesinde yer alır.

B) Yıllık yağış ortalaması düşüktür.

C) Ülkemizde Erzurum-Kars yöresinde görülür.

D) Yılın büyük bir bölümünde sıcaklık 0 °C'nin altındadır.

E) Hâkim bitki örtüsünü yaz aylarında yeşeren kısa boylu ot ve yosunlar oluşturur.

Çözüm:

Bu merkez tundra iklim bölgesinde yer alır. Sıcaklıklar yıl boyunca 10 °C'nin altında olup soğuk kuşakta bulunmaktadır. A seçeneği doğrudur.

Yıllık toplam yağış miktarının 400 mm'nin altında olmasından, yıllık yağış ortalamasının düşük olduğunu söyleyebiliriz. B seçeneği doğrudur.

Ülkemizde Erzurum-Kars yöresinde karasal iklim özellikleri hâkimdir. Özellikle kış mevsiminde ortalama sıcaklık değerleri -10 °C'ye kadar düşmekte, yaz mevsiminde ise en yüksek sıcaklıklar 20 °C civarında olmaktadır. Bu gibi özellikleri nedeniyle tundra ikliminden ayrılmakta olduğundan C seçeneğindeki ifade yanlıştır. Bu nedenle sorumuzun doğru cevabı C seçeneğidir.

Sıcaklık grafiği incelendiğinde bu merkezde sıcaklıkların, yılın büyük bir bölümünde 0 °C'nin altında olduğu görülür. D seçeneği doğrudur.

Tundra ikliminde doğal bitki örtüsü yaz aylarında yeşeren kısa boylu ot ve yosunlardan meydana gelen tundralardır. Dolayısıyla E seçeneği de doğrudur.

Cevap: C

5. • Yıllık sıcaklık farkı 15-30 °C civarındadır.
- Yıllık yağış miktarı 250-500 mm'dir.
- En çok yağış ilkbahar, en az yağış yaz aylarındadır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen iklim türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çöl iklimi

B) Savan iklimi

C) Step iklimi

D) Muson iklimi

E) Akdeniz iklimi

Çözüm:

Step ikliminde, sıcaklık ortalaması, 15°C civarında olup yıllık sıcaklık farkı 15°C ile 30°C arasındadır. Yağışlar, en fazla ilkbahar döneminde yükselim yağışı şeklindedir. Yaz ayları genellikle az yağışlı ve kurak geçer. Yıllık toplam yağış miktarı, ortalama 250-500 mm civarında olup yağış yıl içine düzenli dağılmamıştır.

Sorumuzun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

6. I. Yaz aylarında ortalama bağıl nem oranı yüksektir.

II. Hâkim bitki örtüsü yazın sararıp kuruyan bozkırlardır.

III. En fazla yağış, kış aylarında düşmektedir.

IV. Yıllık sıcaklık farkı fazladır.

Yukarıda verilen yargılardan hangileri Erzurum-Kars yöresinin iklim özellikleriyle ilgilidir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Erzurum-Kars yöresinde yaz ayları yağışlı olduğundan ortalama bağıl nem oranı yüksektir. I numaralı öncül bu yörenin iklim özellikleriyle ilgilidir.

Hâkim bitki örtüsü yazın sararıp kuruyan bozkırlar değil, yaz yağışları ile yeşeren uzun boylu çayırlardır. Ayrıca yüksek kesimlerinde sarıçam ormanları da yer alır. Bu nedenle II numaralı öncül bu yörenin iklim özellikleriyle ilgili değildir.

Bu yöreye en fazla yağış, kış aylarında değil nisan, mayıs ve haziran aylarında düşmektedir. III numaralı öncül de bu yörenin iklim özellikleriyle ilgili değildir.

Erzurum-Kars yöresinde yıllık sıcaklık farkı 30°C civarında olup oldukça fazladır. IV numaralı öncül bu yörenin iklim özellikleriyle ilgilidir.

Sorumuzun doğru cevabı I ve IV yani B seçeneğidir.

Cevap: B

7. Yeryüzündeki iklim tipleri; sıcak, ılıman ve soğuk iklimler olarak üç gruba ayrılır.

Buna göre;

I. muson iklimi,
II. savan iklimi,
III. sert karasal iklim,
IV. ılıman okyanusal iklim

tiplerinden hangileri sıcak iklimlerdendir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Muson iklimi ve savan iklimi sıcak iklimler; sert karasal iklim ve ılıman okyanusal iklim ise ılıman iklimler arasında yer almaktadır.

Sorumuzun doğru cevabı I ve II yani A seçeneğidir.

Cevap: A

8. Türkiye'nin güney kıyılarından kuzey kıyılarına doğru gidildikçe sıcaklık değerleri azalmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun oluşmasının temel nedenidir?

A) Güney kıyılarına doğru deniz suyu tuzluluk oranının artması
B) Karadeniz kıyılarında dağların denize paralel uzanması
C) Mersin ve Antalya'da kıyının gerisinde dağ sıralarının yükselmesi
D) Güneyden kuzeye doğru gidildikçe Güneş ışınlarının geliş açısının daralması
E) Bu kıyılara yakın alanlarda farklı bitki örtüsü türlerinin yayılış göstermesi

Çözüm:

Dünya'nın küresel şekli nedeniyle Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe Güneş ışınlarının düşme açısı daralmaktadır. Buna bağlı olarak Ekvator'dan kutup noktalarına doğru gidildikçe sıcaklığın azalması, gölge boyunun uzaması, iklim özelliklerinin değişmesi, bitki örtüsünün değişmesi gibi durumlar yaşanır. Kuzey Yarım Küre'de yer alan Türkiye'nin, güneyden kuzeye doğru gidildikçe Güneş ışınlarının geliş açısının daralması sıcaklık değerlerinin de azalmasına neden olduğundan sorumuzun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

9. Türkiye'nin güney kıyılarında Akdeniz iklimi görülürken, kuzey kıyılarında Karadeniz iklimi görülmektedir.

Birbirinden farklı iklimlerin görüldüğü bu kıyılarla ilgili aşağıdakilerden hangisi daha fazla benzerlik gösterir?

A) Kış ılıklığı
B) Bitki örtüsü
C) Yağış rejimi
D) Toprak türü
E) Yağış miktarı

Çözüm:

Akdeniz ikliminde yazlar sıcak ve kurak kışlar ılık ve yağışlı iken, Karadeniz ikliminde her mevsim yağışlı ve ılımandır. Kış mevsiminin ılık olması bu iklimlerin ortak özellikleri arasındadır.

Bu nedenle sorumuzun doğru cevabı A seçeneğidir.

Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü maki ve kızılçam ormanları, Karadeniz ikliminin doğal bitki örtüsü ise karışık ormanlardır. Bitki örtülerinin çok fazla benzerlik gösterdiği söylenemez.

Akdeniz ikliminde en fazla yağış kış mevsimindedir, yaz ayları kurak geçer yağışın yıl içindeki dağılımı dolayısıyla yağış rejimi düzensizdir. Karadeniz iklimi ise her mevsim yağışlı olduğundan yağış rejimi nispeten düzenli olup Akdeniz ikliminden farklıdır.

Akdeniz ikliminin yaygın toprak türü terra rossa, Karadeniz ikliminin yaygın toprak türü ise kahverengi orman toprağı olduğundan toprak türleri de büyük oranda farklıdır.

Akdeniz ikliminde yıllık yağış ortalaması 600-1.200 mm civarındadır. Karadeniz ikliminde ise 700-2.300 mm arasında olup daha fazladır. Yağış miktarları da aynı değildir.

Cevap: A

10. Aşağıda, Türkiye'de görülen bir iklim tipine ait bazı bilgiler verilmiştir.

- Yıllık yağış miktarı 700 ile 2.300 mm arasındadır.
- Yağış rejimi Türkiye'de görülen diğer iklim bölgelerine göre daha düzenlidir.
- En fazla yağış sonbaharda, en az yağış ise ilkbaharda düşer.

Aşağıdakilerden hangisi, bu iklim tipinin görüldüğü alanlardan değildir?

A) Rize kıyıları

B) Taşeli yöresi

C) Yıldız Dağları yöresi

D) Batı Karadeniz kıyıları

E) Sinop ve yakın çevresi

Çözüm:

Karadeniz ikliminde yıllık yağış miktarı 700 ile 2.300 mm arasındadır. Yağış rejimi diğer iklim bölgelerine göre daha düzenlidir. Bu iklimde en fazla yağış sonbaharda, en az yağış ise ilkbaharda düşer.

Taşeli yöresi, Akdeniz iklim bölgesinde bulunmakta olup, Karadeniz iklimi görülmemektedir.

Bu nedenle sorumuzun doğru cevabı B seçeneğidir.

Rize kıyıları, Yıldız Dağları yöresi, Batı Karadeniz kıyıları, Sinop ve yakın çevresi ise Karadeniz ikliminin görüldüğü alanlar arasındadır.

Cevap: B

11. Aşağıdakilerden hangisi, kızılçam ormanlarının yaygın olduğu bir yörenin iklim özellikleriyle ilgili değildir?

A) Yaz sıcaklığı ve kuraklığı fazladır.

B) Yağışlar genellikle orografik kökenlidir.

C) Kış yağışları genelde yağmur şeklindedir.

D) Yıllık ortalama sıcaklık, 15-20°C civarındadır.

E) Yağışların büyük bir bölümü kış aylarında düşer.

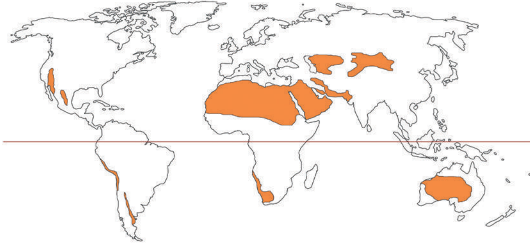
Çözüm:

Maki ve kızılçam ormanları Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsüdür. Akdeniz ikliminde yaz sıcaklığı ve kuraklığı fazladır. Kış aylarında sıcaklıklar genellikle 0°C'nin üzerinde olduğundan kış yağışları genelde yağmur şeklindedir. Yıllık ortalama sıcaklık, 15-20°C civarındadır. Bu nedenle A, C, D ve E seçeneklerinde Akdeniz ikliminin yaşandığı bir yörenin özellikleri vardır.

Akdeniz iklim bölgesi orta kuşakta yer aldığından, yağışlar genellikle cephe yağışları şeklindedir. Orografik yağışlar ise iklim özelliğiyle ilgili olmayıp yer şekillerine bağlı olarak dağların denize paralel olduğu alanlarda görülür. Bu nedenle sorumuzun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

12. Aşağıda verilen dünya haritasında çöl ikliminin yaşandığı yerler renklendirilerek gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu bölgelerin oluşmasında etkili olan faktörlerden <u>değildir</u>?

A) Hava akımlarını engelleyen engebeli arazi yapısı

B) Kıyı hatlarına paralel ilerleyen soğuk okyanus akıntıları

C) 30° enlemlerinde yüksek basınç alanlarının oluşması

D) Dünya'nın günlük hareketine bağlı olarak alçalıcı hava akımlarının oluşması

E) Farklı özellikteki hava kütlelerinin cephe sistemleri oluşturması

<u>Çözüm:</u>

Hava akımlarını engelleyen engebeli arazi yapısı, yağış azlığına ve kuraklığın artmasına dolayısıyla çöllerin meydana gelmesine neden olur. Orta Asya'daki çöllerin oluşumunda bu durum etkili olmuştur. A seçeneğindeki bilgi doğrudur.

Kıyı hatlarına paralel ilerleyen soğuk okyanus akıntıları çöllerin meydana gelmesine neden olur. Bu akıntılar, geçtikleri bölgelerin sıcaklığını düşürerek havanın nem alma kapasitesini düşürürler. Bunun sonucunda, akıntının geçtiği alanlardan karaya doğru ilerleyen hava kütlelerinde nem miktarı az olur. Bu durum, soğuk okyanus akıntılarının etkili olduğu alanlarda yağış değerlerinin düşük olmasına ve çöl oluşmasına neden olmaktadır. Afrika'daki Namib Çölü bu şekilde meydana gelmiştir. B seçeneği doğrudur.

Dünya'nın günlük hareketi, 30° enlemlerinde dinamik yüksek basınç alanlarının ve bu basınç alanıyla ilgili olarak da alçalıcı hava akımlarının oluşmasına neden olmaktadır. Alçalan hava kütleleri ısındığından yoğuşma ve yağış oluşumu engellenir. Bu nedenle dönencelerin yakın çevresinde ve özellikle 30° enlemlerinde çöller oluşmaktadır. Bu nedenle C ve D seçeneğinde anlatılan durumlar da çöl oluşumunda etkili faktörlerdendir.

Farklı özellikteki hava kütlelerinin karşılaşma alanlarında cephe sistemleri ve buna bağlı olarak cephe yağışları görüldüğünden bu faktör çöllerin meydana gelmesinde etkili değildir. Sorumuzun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

1. Yeryüzündeki iklim tipleri; sıcak, ılıman ve soğuk iklimler olarak üç gruba ayrılmaktadır.

Aşağıda verilen iklim tiplerinden hangisi diğerlerinden farklı bir grupta yer alır?

A) Çöl iklimi

B) Savan iklimi

C) Tundra iklimi

D) Muson iklimi

E) Ekvatoral iklim

2. Aynı bitki örtüsü veya toprak türü dünyanın farklı kıtalarında görülebilmektedir.

Bu durum aşağıda verilen yargılardan hangisi ile açıklanabilir?

A) Deniz kıyısına yakın alanların farklı enlemlerde yer alması

B) Farklı bölgelerin aynı jeolojik dönemlerde oluşmuş olması

C) Birbirine uzak alanların benzer sıcaklık ve yağış özelliğine sahip olabilmesi

D) Kuzey ve Güney Yarım Küre'lerde aynı anda farklı mevsim özelliklerinin yaşanması

E) Birbirine paralel uzanan vadilerde akmakta olan akarsuların aynı denize dökülmesi

3. **Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'de görülen iklim tiplerinden biri <u>değildir</u>?**

A) Step İklimi

B) Muson İklimi

C) Akdeniz İklimi

D) Karadeniz İklimi

E) Sert Karasal İklim

4. **Yağışın yıl içine düzenli dağıldığı okyanusal iklim koşullarında aşağıdaki bitki türlerinden hangisinin <u>daha yaygın</u> olduğu söylenebilir?**

A) Çayırlar

B) Savanlar

C) Maki çalıları

D) Karışık ormanlar

E) Kızılçam ormanları

5. Bir bölgenin iklim koşullarıyla o bölgenin bazı özellikleri arasında yakın bir ilişki vardır.

Buna göre bir bölgeye ait;

I. bitki örtüsü,

II. canlı türleri,

III. kayaç türleri,

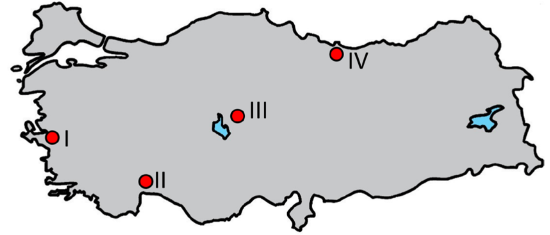
IV. hâkim rüzgâr yönü

özelliklerinden hangileri iklim koşullarıyla <u>daha fazla</u> ilgilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangilerinde, yazları sıcak ve kurak; kışları ılık ve yağışlı iklim koşulları görülmektedir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

7. Türkiye'de Akdeniz kıyılarından Karadeniz kıyılarına gidildikçe sıcaklığın azaldığı görülmektedir.

Sıcaklığın bu şekilde azalmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Enlem

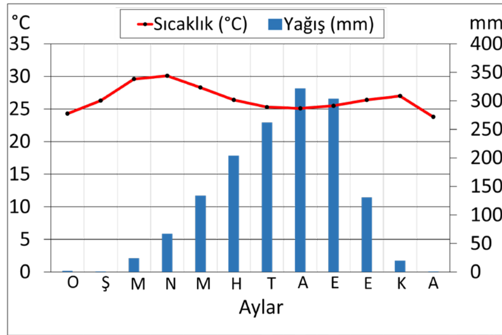
B) Yükselti

C) Denizellik

D) Bitki örtüsü

E) Basınç merkezleri

8. Aşağıda bir bölgeye ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alınacak olursa bu bölgeyle ilgili aşağıda yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Yıllık sıcaklık farkı azdır.

B) Sıcak iklim kuşağında yer alır.

C) Düzensiz yağış rejimi görülür.

D) Yüksek boylu ot toplulukları yaygındır.

E) Yağışlar genellikle orografik kökenlidir.

9. **80° Kuzey enlemi çevresinde görülen iklimi tespit etmeyi amaçlayan bir araştırmacının gözlemlediği bitki ve toprak türüne dayanarak aşağıdaki iklim tiplerinden hangisine ulaşması beklenir?**

A) Step iklimi

B) Savan iklimi

C) Tundra iklimi

D) Akdeniz iklimi

E) Ekvatoral iklim

10. **İklim tipleri ve doğal bitki örtüsü türleriyle ilgili yapılmış olan aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

	İklim	Bitki Örtüsü
A)	Ekvatoral iklim	Yağmur ormanları
B)	Step iklimi	Bozkır
C)	Muson iklimi	Tundra
D)	Akdeniz iklimi	Maki
E)	Çöl iklimi	Kurakçıl ot

11.
- Batı rüzgârlarının etkisiyle bol yağışlıdır.
- Sıcak okyanus akıntılarının etkisiyle kışlar ılık geçmektedir.
- Karışık ormanlar, doğal bitki örtüsünü oluşturur.

Yukarıda bazı özellikleri verilen iklim tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Savan iklimi

B) Akdeniz iklimi

C) Ekvatoral iklim

D) Sert karasal iklim

E) Ilıman okyanusal iklim

12. **Türkiye'de sıcaklıkların dağılışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?**

A) Kuzey Yarım Küre'de olduğu için sıcaklık ortalamalarının en yüksek değeri genelde temmuz ayında ölçülür.

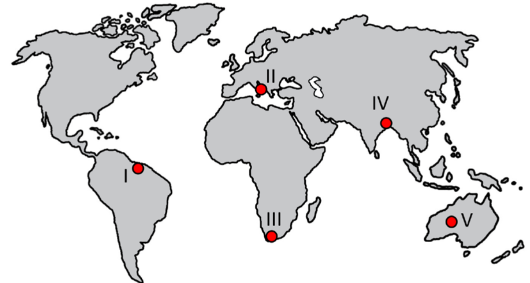
B) Orta kuşakta olduğu için sıcaklık ortalamaları yaz ve kış aylarında belirgin farklılıklar gösterir.

C) Enlem etkisiyle genel olarak güneyden kuzeye doğru sıcaklıklar azalmaktadır.

D) Yükselti etkisine bağlı olarak sıcaklıklar batıdan doğuya doğru azalmaktadır.

E) Bakı etkisine bağlı olarak dağların kuzey yamaçlarında sıcaklık ortalamaları daha yüksektir.

13. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangileri aynı iklim bölgesinde yer almaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

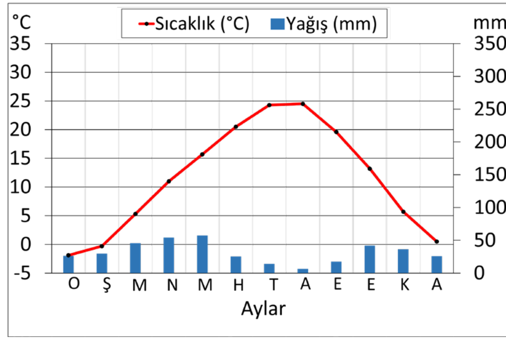
1. Aşağıda bir iklim tipine ait bazı özellikler verilmiştir.

- Günlük sıcaklık farkı çok yüksektir.
- Yıllık yağış miktarı 100 mm'nin altındadır.
- 30° enlemleri çevresinde kara içlerinde görülür.

Yukarıda bazı özellikleri verilen iklim tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çöl iklimi
B) Step iklimi
C) Savan iklimi
D) Muson iklimi
E) Akdeniz iklimi

2. Aşağıda bir ülkenin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alınacak olursa bu ülkenin iklimi hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Kışlar ılık ve yağışlıdır.
B) Karasal iklim etkilidir.
C) Yıllık sıcaklık farkı azdır.
D) Hâkim bitki örtüsü makidir
E) Yıl boyunca bağıl nem oranı yüksektir.

3. Orta enlemlerde kıtaların batı kıyılarında görülen ılıman okyanusal iklimin önemli özelliklerinden biri okyanus üzerinden gelen nemli hava akımlarıyla düzenli yağış gerçekleşmesidir.

Aşağıda verilen rüzgârlardan hangisi bu durumun oluşmasında daha çok etkilidir?

A) Fön
B) Batı
C) Alize
D) Kutup
E) Mistral

4. I. Akdeniz iklimi - Yükselim yağışları
II. Muson iklimi - Yamaç yağışları
III. Ekvatoral iklim - Yükselim yağışları
IV. Savan iklimi - Cephesel yağışlar

Yukarıda verilen iklim tipi yaygın yağış türü eşleştirmelerinden hangileri doğrudur?

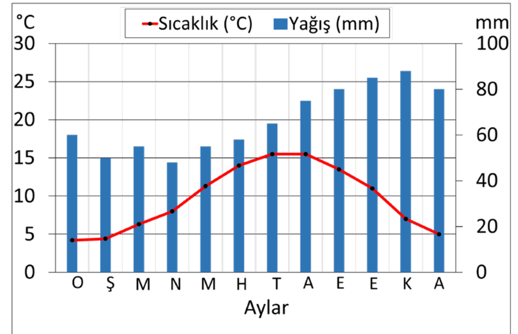
A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

5. I. Savan iklimi
II. Muson iklimi
III. Ekvatoral iklim

Yukarıda verilen iklim tiplerinden hangilerinde yıl boyunca oluşan yağışların büyük bölümü orografik kökenlidir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

6. Aşağıda bir bölgenin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu iklim tipinin görüldüğü illerden değildir?

A) Rize
B) Sinop
C) Muğla
D) Trabzon
E) Zonguldak

7. Aşağıda bir iklime ait bazı özellikler verilmiştir.

- Her mevsim düzenli yağış alır.
- Yıllık sıcaklık ortalaması 25 °C'nin üzerindedir.
- Bitki örtüsü gür yağmur ormanlarıdır.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi, bu iklim tipinin görüldüğü alanlardandır?

A) Fransa
B) Kanada
C) Almanya
D) Türkiye
E) Endonezya

8. Bir coğrafya öğretmeni ve öğrencileri, Türkiye'nin Akdeniz kıyı kuşağındaki bazı alanları kapsayan bir gezi düzenlemiştir. Geziye katılan öğrenciler gittikleri yörelerin iklim özellikleri hakkında şu açıklamaları yapmıştır:

Ahmet: Bu yörede yazlar kurak geçmektedir.

Banu: Bu yörede kızılçam ağaçları ve maki bitki örtüsü yaygın olarak görülmektedir.

Serpil: Bu yörede yıl içinde gerçekleşen yağışların aylara dağılışı düzenlidir.

Vedat: Bu yörede dağların yüksek kısımlarına çıkıldıkça kızılçam ormanlarının yerini sedir ağaçları almaktadır.

Begüm: Bu yörede maki örtüsünün tahrip edildiği yerlerde garig adı verilen bitki toplulukları görülmektedir.

Bu öğrencilerin yaptığı açıklamaları değerlendiren coğrafya öğretmeni, hangi öğrencinin verdiği bilgiyi düzeltme gereği duymuş olabilir?

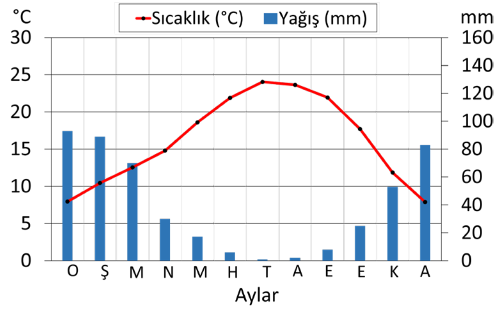
A) Banu B) Serpil C) Vedat
D) Ahmet E) Begüm

9. Yağışın ve nemliliğin fazla olduğu iklimlerde sıcaklık farkının az olduğu görülmektedir.

Buna göre aşağıda verilen iklim tiplerinden hangisinde yıllık sıcaklık farkı <u>daha azdır</u>?

A) Savan B) Tundra C) Muson
D) Akdeniz E) Ekvatoral

10. Aşağıda bir iklim tipine ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu iklim koşullarının yaşandığı bir alana ait özelliklerdendir?

A) Kış mevsiminde yaygın olarak kar yağışı görülmektedir.

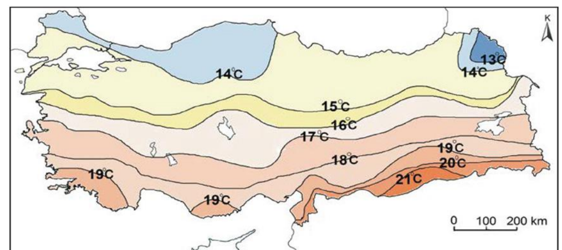
B) Yaz mevsiminde oluşan günlük sıcaklık farkları fazladır.

C) Gece gündüz eşitliğinin yaşandığı tarihlerde sıcaklık değerleri artar.

D) Kış mevsiminde oluşan ortalama bağıl nem, yaz mevsiminden fazladır.

E) Hâkim doğal bitki örtüsü, ormanların tahribiyle oluşan antropojen bozkırlardır.

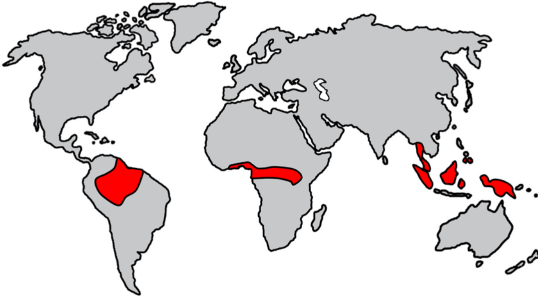
11. Aşağıda Türkiye'nin ocak ayı ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılışı haritası gösterilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin kuzeydoğusunda sıcaklıkların düşük olmasında etkili olan faktörlerden biri <u>değildir</u>?

A) Enlem B) Yükselti C) Karasallık
D) Nem azlığı E) Yaşanılan mevsim

1. Aşağıdaki haritada bir iklim tipinin görüldüğü yerler gösterilmiştir.

Bu iklim tipinin görüldüğü alanlarla ilgili,

I. Yıllık sıcaklık farkı oldukça azdır.
II. Yazın yeşeren savanlar görülür.
III. Sıcak ve nemli iklim koşulları hâkimdir.
IV. Daha çok cephesel yağış türü görülür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

2. Türkiye'de Karadeniz kıyı kuşağı boyunca, oluşumunda denizden gelen hava akımlarının etkili olduğu bir iklim görülür.

Bu iklim tipi ve etkili olduğu alanlarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Bağıl nem oranı yıl boyunca yüksektir.
B) En fazla yağış sonbahar aylarında görülür.
C) Toprak oluşumunda kimyasal çözünme daha etkilidir.
D) Yörenin yüksek kesimlerinde iğne yapraklı ağaçlar yaygındır.
E) Yağış türleri içinde yükselim yağışlarının oranı fazladır.

3. Denizden gelen nemli hava kütlelerinin karalarda yüksek dağ sıralarına çarparak yükselmesi sonucunda yamaç yağışları oluşmaktadır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde bu türdeki yağışlar daha az görülür?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

4. İklim koşullarının oluşumunu etkileyen faktörlerden biri de mutlak konum şartlarıdır.

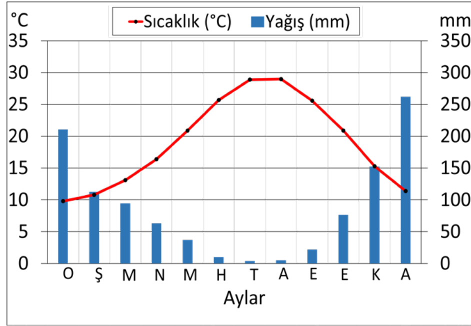
Bu faktör Türkiye'de aşağıdaki durumlardan hangisinin oluşumunda etkili olmamıştır?

A) Cephesel yağışların görülmesi
B) Ilıman iklim türlerinin görülmesi
C) Güneyden esen rüzgârların sıcaklığı artırması
D) Aynı anda farklı mevsim şartlarının yaşanması
E) Asor dinamik yüksek basıncın etkisinde kalması

5. Tundra iklimiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Liken ve yosun türü otlar bitki örtüsünü oluşturur.
B) Yılın büyük bir bölümü donmuş hâlde ve yazın çözününce bataklığa dönüşen topraklara sahiptir.
C) Yaklaşık olarak 65°-80° enlemleri arasında görülen bir iklimdir.
D) Yıllık sıcaklık ortalaması 0°C'nin altındadır.
E) Yazın oluşan bataklıklarda genellikle pirinç tarımı yapılır.

6. Aşağıda Antalya ilinin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alınırsa bu ilin iklim özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Yıllık yağış miktarı 300 mm'den azdır.

B) Yaz aylarında bağıl nem oranı fazladır.

C) Yağışlar aylara düzenli bir şekilde dağılmıştır.

D) Yazları sıcak ve kurak; kışları ılık ve yağışlıdır.

E) Kış mevsiminde maksimum nem artmaktadır.

7. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi sert karasal iklime ait özelliklerinden değildir?**

A) Yağış rejimi düzensiz olup, yağışlar genelde yükselim kökenlidir.

B) Doğal bitki örtüsü yazları yeşeren savan otlarıdır.

C) Kış aylarında termik basıncın etkisiyle yağışlar azalır.

D) Kanada'nın iç kısımları, Doğu Avrupa ve Sibirya gibi bölgelerde etkilidir.

E) Yaz aylarındaki bağıl nem oranı, diğer mevsimlerden yüksektir.

8. **Aşağıdakilerden hangisi, çöl ikliminin yayılış gösterdiği kıtalardan değildir?**

A) Asya

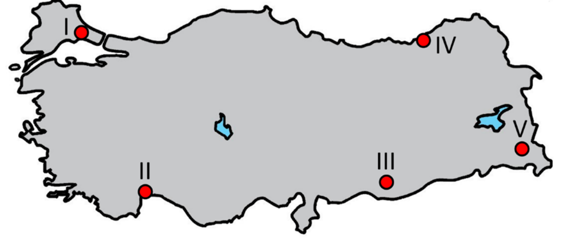
B) Afrika

C) Avrupa

D) Kuzey Amerika

E) Güney Amerika

9. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerin iklim özellikleriyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I numaralı yer, farklı iki iklim tipinin geçiş bölgesinde yer almaktadır.

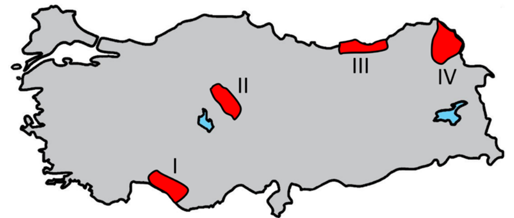
B) II numaralı yerde en fazla yağış kış mevsiminde düşmektedir.

C) III numaralı yerde nem azlığı ve karasallık yüksek yaz sıcaklıklarının oluşmasında etkilidir.

D) IV numaralı yerde yağışın yıl içindeki dağılımı düzenlidir.

E) V numaralı yerde günlük ve yıllık sıcaklık farkları azdır.

10. Aşağıda Türkiye haritasında bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlarda en fazla yağışın gerçekleştiği mevsim, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Yaz	Sonbahar	Kış	İlkbahar
B)	Kış	İlkbahar	Sonbahar	Yaz
C)	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
D)	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
E)	İlkbahar	Sonbahar	Kış	Yaz

1. Aşağıda bazı iklim tipleri verilmiştir.

- Sert karasal iklim
- Muson iklimi
- Savan iklimi

Aşağıdakilerden hangisi bu iklim tiplerinin ortak özelliklerinden biridir?

A) Yağış miktarı

B) Yıllık sıcaklık farkı

C) Yağış oluşum türü

D) Sıcaklık ortalamaları

E) Yağış rejimi

2. Aşağıdaki haritada çöl iklim koşullarının yaşandığı bazı alanlar gösterilmiştir.

Bu alanlarda çöl iklim koşullarının oluşmasında aşağıdaki faktörlerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Fön rüzgârlarının etkili olması

B) Denizlere olan mesafenin fazla olması

C) Güneş ışınlarının geliş açısının değişmesi

D) Yer şekillerinin nemli hava akımlarını engellemesi

E) Yıl boyunca yüksek basınç koşullarının hâkim olması

3. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz iklimi, 30°-40° kuzey ve güney enlemlerinin deniz kıyılarında görülür.

Açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi, bu iklim tipinin görüldüğü ülkelerdendir?

A) Avustralya B) Endonezya C) İngiltere D) Kanada E) Ukrayna

4. Aşağıda verilenlerden hangisi, Türkiye'nin iklimini etkileyen göreceli konum özelliklerinden biri değildir?

A) Ilıman kuşakta yer alması

B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

C) Ortalama yükselti değerlerinin fazla olması

D) Etrafında büyük kara kütlelerinin bulunması

E) Sıradağların genellikle doğu-batı doğrultulu olması

5. Türkiye'de; Akdeniz, Karadeniz, karasal ve sert karasal iklim özellikleri görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu iklim türlerinin Türkiye'de görülmesinde ve yayılış alanlarının genişliğinde etkili olan faktörlerden değildir?

A) Ilıman kuşakta yer alması

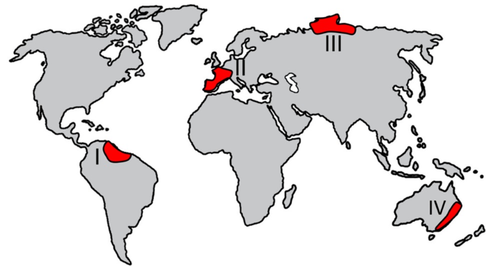
B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

C) Ortalama yükselti değerlerinin fazla olması

D) Kıyılara paralel uzanan dağların bulunması

E) Arazinin farklı jeolojik dönemlerde oluşması

6. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangilerinde farklı özelliklere sahip hava kütlelerinin karşılaşmasıyla oluşan yağışlar daha yaygındır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

7. Türkiye, bulunduğu coğrafi konumla ilgili olarak yılın değişik dönemlerinde farklı özelliklere sahip basınç sistemlerinin etkisine girmektedir. Bu basınç sistemlerinin bazı durumlarda aynı anda etkili olması yaşanan mevsimin sıcaklık ve yağış koşullarında belirleyici olmaktadır.

Buna göre aşağıda ikili olarak verilen basınç sistemlerinden hangilerinin aynı anda etkili olması durumunda daha sert kış koşulları yaşanmaktadır?

A) Asor DYB-Sibirya TYB

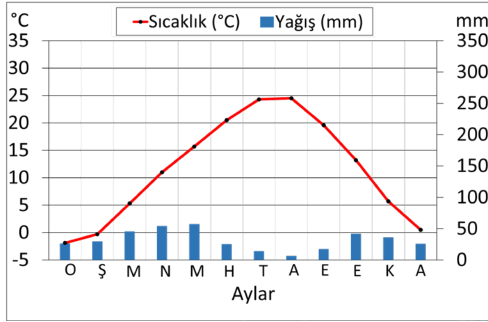
B) Sibirya TYB-Basra TAB

C) Asor DYB-İzlanda DAB

D) Basra TAB-İzlanda DAB

E) İzlanda DAB-Sibirya TYB

8. Aşağıda Erzincan ilinin aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında Erzincan ilinin iklim özellikleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Kış yağışları genellikle kar şeklindedir.

B) Yıllık sıcaklık farkı 25°C'nin üzerindedir.

C) Yaz mevsiminde bağıl nem oranı azalmıştır.

D) Yağışların büyük kısmı yamaç yağışları şeklindedir.

E) En fazla yağış ilkbahar mevsiminde düşmüştür.

9. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'de yıllık ortalama yağış değerlerinin az olduğu alanlardandır?

A) Iğdır Yöresi

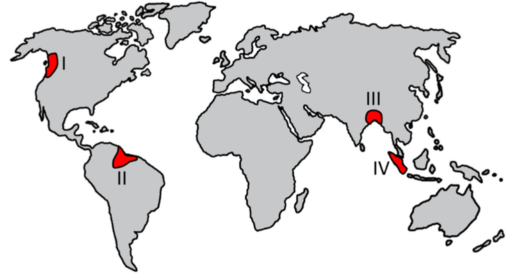
B) Teke Platosu

C) Taşeli Platosu

D) Amanos Dağları

E) Doğu Karadeniz kıyıları

10. Aşağıdaki haritada yıllık yağış miktarı fazla olan bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerinde yıllık ortalama yağışların fazla olmasında yamaç yağışları daha etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

11. Aşağıda bir iklim tipine ait bazı özellikler verilmiştir.

- Her mevsim düzenli yağış alır.
- Yağışlar ekinoks dönemlerinde artar.
- Sıcaklık farkı çok azdır.

Aşağıdakilerden hangisinin, bu iklim tipinin görüldüğü alanların özelliklerinden olduğu söylenemez?

A) Yıl boyunca yeşil kalan yağmur ormanları görülür.

B) Yağışlar büyük ölçüde konveksiyonel kökenlidir.

C) Yıl boyunca termik alçak basınç koşulları etkilidir.

D) Yağışların bol olması nedeniyle nüfus yoğundur.

E) Yıl içinde Güneş ışınlarının geliş açısının değişimi azdır.

12. Okyanusal iklim koşullarının görüldüğü bir alanla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

A) Yıllık sıcaklık farkı fazladır.

B) Yıl boyunca nem açığı azdır.

C) Fiziksel ayrışma daha yaygındır.

D) İğne yapraklı ormanlar yaygındır.

E) Toprak oluşumu yavaş gerçekleşir.

1. Yeryüzünde yerleşmelerin dağılışı üzerinde etkili olan unsurlardan biri de beşerî faktörlerdir.

Buna göre;

I. göçler,
II. su kaynakları,
III. ulaşım olanakları,
IV. toprak verimliliği

özelliklerinden hangileri bu faktörlere örnek olarak verilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Yerleşmeyi etkileyen beşerî faktörler; ekonomik faaliyetler, ulaşım olanakları, göçler ile bilim ve teknolojideki gelişmelerdir.

Bu durumda verilen öncüllerden; I. göçler ve III. ulaşım olanakları yerleşmelerin dağılışında etkili olan beşerî faktörlerdir. II. su kaynakları ve IV. toprak verimliliği yerleşmenin dağılışında etkili olan doğal faktörlerdir.

Bu durumda yerleşmenin dağılışında etkili olan beşerî faktörler; I ve III numaralı özelliklerin yer aldığı B seçeneği sorunun doğru cevabıdır.

Cevap: B

2. Devamlı köy altı yerleşmeleri, yıl boyunca beşerî ve ekonomik faaliyetlerin sürdüğü yerleşmelerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu yerleşmelere örnek olarak verilebilir?

A) Ağıl B) Kom C) Yayla
D) Mezra E) Bağ evi

Çözüm:

Köy altı yerleşmeleri; yıl boyunca konaklama süresine göre devamlı veya geçici yerleşmeler şeklinde sınıflandırılır. Bu yerleşmelerin bir kısmı devamlı (mahalle, divan, mezra, çiftlik), bir kısmı ise geçici (yayla, kom, oba, ağıl, dam, bağ evi) yerleşmelerdir.

Bu durumda seçeneklerden mezra,devamlı köy altı yerleşmelerindendir. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

3. Yeryüzündeki ilk yerleşmeler, genellikle iklim koşullarının elverişli olduğu akarsuların yakın çevresinde gelişmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu özelliğe sahip akarsulardandır?

A) Obi B) Nijer C) İndus
D) Kongo E) Amazon

Çözüm:

Dünyada ilk yerleşmelerin kurulduğu alanlar; Nil Nehri çevresi (Mısır medeniyeti), İndus ve Ganj nehirleri çevresi (Hint medeniyeti), Sarı Irmak ve Gök Irmak nehirleri çevresi (Çin medeniyeti), Fırat ve Dicle nehirleri arası (Mezopotamya medeniyeti), Orta Amerika (Aztek ve Maya medeniyetleri), And Dağları etekleridir (İnka medeniyeti).

Bu durumda verilen bilgiye göre seçeneklerde yeryüzünde ilk yerleşmelerin akarsu çevresinde geliştiği yer İndus nehri olacaktır.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

4. Toprak meskenler, kurak ve yarı kurak iklim alanlarında yaygın olarak görülmektedir.

Buna göre;

I. Orta Asya,
II. Kuzey Afrika,
III. Amazon Havzası,
IV. Güneydoğu Asya

bölgelerinden hangilerinde, bu mesken türüyle ilgili yapıların <u>daha fazla</u> görülmesi beklenir?

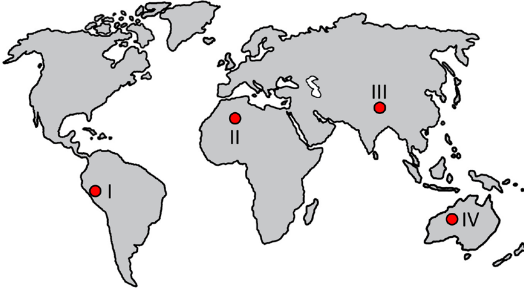
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Soruda verilen bölgelerden I. Orta Asya ve II. Kuzey Afrika kurak ve yarı kurak iklim şartlarının hâkim olduğu alanlardır. Bu nedenle toprak meskenlerin bu alanlarda daha fazla görülmesi beklenir. Amazon Havzası ve Güneydoğu Asya yağışın dünyada fazla düştüğü alanlar arasında yer aldıklarından toprak meskenlerin görülme olasılığı daha azdır. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

5. Dağlık ve engebeli alanlar beşerî faaliyetleri olumsuz etkilediğinden bu alanlarda yerleşmelerin yoğunluğu da azdır.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinde bu faktörün etkisi daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Haritada I numara (And Dağları) ve III numara (Himalaya Dağları) dağlık alanlardır. Bu bölgelerin yerleşme yoğunluğunun az olmasında dağlık ve engebeli olması etkili olmuştur. II numara (Kuzey Afrika) ile IV numaralı alan (Avustralya iç kesimleri) çöl alanlarıdır. Bu alanlarda yerleşme yoğunluğunun az olmasında kurak iklim şartları etkilidir. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

6. I. Ticaret bölgeleri
II. Ulaşım bölgeleri
III. Toprak bölgeleri
IV. İklim bölgeleri

Yukarıdaki bölgelerden hangilerinin sınırlarında zaman içerisindeki değişim daha yavaş gerçekleşir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Şekilsel ve işlevsel kriterlere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla değişebilir. Ancak bu değişim, doğal kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha yavaş gerçekleşebilirken; beşerî kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha hızlıdır.

Bu durumda doğal kriterlere göre oluşturulmuş III. toprak bölgeleri ve IV. iklim bölgelerinde sınırların değişimi daha yavaş gerçekleşir.

Beşerî kriterlere göre oluşturulmuş I. ticaret bölgeleri ve II. ulaşım bölgelerinde ise sınırlarındaki değişim hızlıdır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

7. Yerleşmeler, ulaşım sistemlerinin çeşitli ve yüksek kapasiteli olduğu alanlarda daha hızlı gelişim gösterir.

Buna göre;

I. Artvin,

II. Sinop,

III. Eskişehir,

IV. Afyonkarahisar

şehirlerinden hangilerinin daha hızlı bir gelişim göstermesi beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ulaşım sistemlerinin çeşitli ve yüksek kapasiteli olduğu Afyonkarahisar ve Eskişehir'de yerleşmeler daha hızlı gelişim gösterir. Çünkü bu şehirler iç kesimleri Ege, Akdeniz, Marmara bölgelerine bağlayan kara yolu ve demir yolları üzerinde yer almaktadır. Ancak Sinop ve Artvin şehirlerinin ana yollardan uzak olması şehirlerin gelişimini olumsuz etkiler. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

8. I. NATO Bölgesi

II. Türk Kültür Bölgesi

III. Avrupa Birliği Bölgesi

IV. Serbest Ticaret Bölgesi

Yukarıdaki bölgelerden hangilerinin sınırları belirlenirken ülke sınırları dikkate alınarak oluşturulmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ülkelerin doğal ve beşerî özellikleri, ülkenin çeşitli kriterlere göre oluşturulmuş bölgeler içinde yer almasında belirleyicidir. Bazı doğal ve beşerî bölgeler ülke sınırlarının tamamını kapsamayabilir. Çünkü çoğu ülkede iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri, sanayi, tarım, maden, nüfus ve yerleşme gibi özellikler ülkenin her yerinde aynı özellikte değildir. Bunun yanında uluslararası siyasi, askerî ve ekonomik iş birliği amaçlı oluşturulan beşerî bölge sınırları ülke sınırlarına uyumludur.

Bu durumda verilen bölge örneklerinden askerî amaçlı NATO ve siyasi-ekonomik amaçlı Avrupa Birliği Bölgesi sınırları belirlenirken ülke sınırları dikkate alınmıştır.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisinde Türkiye'deki yerleşmelerle ilgili <u>yanlış</u> bir bilgi verilmiştir?

A) İstanbul, İzmir gibi büyük şehirler deniz kıyısında kurulmuştur.

B) İklim şartlarının uygun olduğu Marmara Denizi kıyıları yerleşme için elverişlidir.

C) Tuz Gölü çevresinde toprağın verimli olması yerleşmelerin yoğun olmasını sağlamıştır.

D) Muğla ve Hakkâri çevresinin dağlık ve engebeli olması, yerleşme olanaklarını kısıtlamıştır.

E) Türkiye'de kıyıdan iç kesimlere ve batıdan doğuya doğru gidildikçe yerleşmelerin yoğunluğu genellikle azalır.

<u>Çözüm:</u>

Soruda C seçeneğindeki "Tuz Gölü çevresinde toprağın verimli olması yerleşmelerin yoğun olmasını sağlamıştır." bilgisi yanlıştır. Çünkü Tuz Gölü ve çevresi ülkemizde yağışın en az düştüğü yerler arasında olduğundan yerleşme yoğunluğu azdır. Diğer seçeneklerde verilen bilgiler doğrudur. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

10. Orta kuşakta genel olarak yerleşmeler yoğun bir özellik gösterir.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangileri bu genellemeye uymayan bölgeler arasında yer almaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

<u>Çözüm:</u>

Orta kuşakta genel olarak yerleşmeler yoğun bir özellik gösterir. Ancak III numaranın yer aldığı Orta Asya ve IV numaranın yer aldığı Avustralya'nın iç kesimleri kurak ya da yarı kurak iklim şartları nedeniyle bu genellemeye uymaz. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

11. Aşağıdaki haritada farklı yörelere ait bazı alanlar taranarak kırmızı renkle gösterilmiştir.

Doğal özellikleri dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi bu alanlar için ortak bir bölge sınıflandırmasıdır?

A) Delta bölgesi

B) Sanayi bölgesi

C) Ulaşım bölgesi

D) Madencilik bölgesi

E) Akdeniz iklim bölgesi

Çözüm:

Haritada taranarak gösterilen yerlerde Karadeniz'de Bafra ve Çarşamba, Akdeniz'de Çukurova ve Silifke, Ege'de Gediz ve Büyük Menderes delta ovaları yer almaktadır. Dolayısıyla bu alanların ortak doğal bölge sınıflandırmasının delta bölgesi olması gerektiğini söyleyebiliriz. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

12. Mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere işlevsel bölge adı verilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölge örneklerinden değildir?

A) Hizmet bölgesi B) Yönetim bölgesi

C) İstatistik bölgesi D) Ekonomik örgüt bölgesi

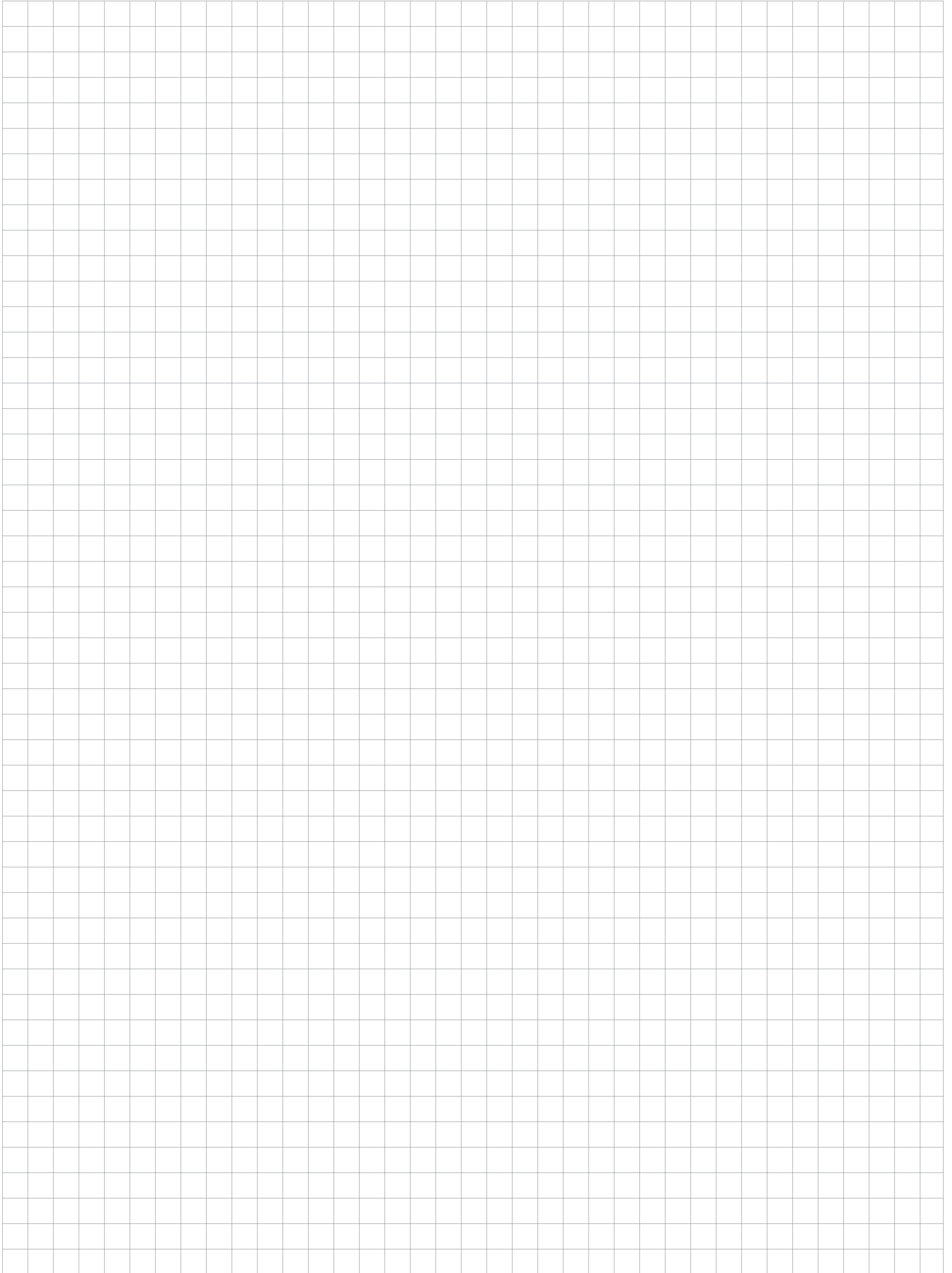
E) Kalkınma projesi bölgesi

Çözüm:

Mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere işlevsel bölge adı verilir. Bu tür bölgeler arasında çeşitli aktivitelerin işleyişini kontrol eden ve düzenleyen bir merkez vardır. Bu merkezden uzaklaştıkça işlevsel bölgenin etki alanı azalır. Örneğin; meteoroloji hava tahmin bölgeleri, kara yolları hizmet bölgeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yetki Alanı Bölgesi, Doğu Anadolu Projesi (DAP) Bölgesi, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Doğu Marmara İstatistik Bölgesi işlevsel bölgelerdir. Bu durumda verilen bilgiye göre ekonomik örgüt bölgesi işlevsel bölgeler arasında yer almaz. Ekonomik örgüt bölgesi beşeri şekilsel bölge türleri arasındadır.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

1. İnsanların ilk dönemlerdeki yerleşim alanı seçimlerinde yerleşme alanına ait bazı özellikler etkili olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu özelliklerden biri değildir?

A) Av hayvanlarının varlığı

B) Su kaynaklarının varlığı

C) Yeraltı kaynaklarının varlığı

D) İklim şartlarının elverişli olması

E) Verimli tarım arazilerinin bulunması

2. Himalayalar, Alpler, Kayalık Dağları ve And Dağları gibi dünyanın yüksek ve engebeli alanlarında yerleşmeler sınırlıdır. Engebenin az olduğu düzlük alanlar, ekonomik faaliyetlere daha uygun olduğundan buralarda yerleşmeler fazladır. Ayrıca dağların uzanışı ve bakı durumu da yerleşmeyi etkileyen unsurlardandır.

Yukarıda verilen açıklamada yerleşmeleri etkileyen hangi faktöre yer verilmiştir?

A) İklim

B) Su kaynakları

C) Yer şekilleri

D) Toprak yapısı

E) Bitki örtüsü

3. Sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleriyle dünyanın diğer alanlarından ayrılan bölgelere şekilsel bölge denir. Şekilsel bölgeler, doğal ve beşerî olmak üzere ikiye ayrılır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin diğerlerinden farklı bir bölge türüne örnek olduğu söylenebilir?

A) Sanayi bölgesi

B) Sık nüfuslu bölge

C) Doğal afet bölgesi

D) Türk kültür bölgesi

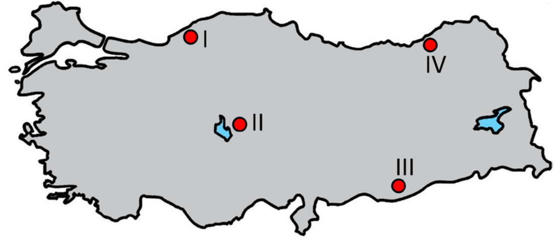
E) Avrupa Birliği bölgesi

4. I. Kutuplar çevresi
II. Batı Avrupa
III. Çöl bölgeleri
IV. Sanayi bölgeleri

Yukarıdaki yerlerden hangileri yerleşmelerin seyrek olduğu alanlara örnek verilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Su kaynaklarının sınırlı, engebenin az olduğu bölgelerde toplu yerleşme dokusu oluşmuştur.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangilerinde bu yerleşme türünün daha yaygın olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere işlevsel bölge adı verilir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu amaçla oluşturulmuş bölgelerden olduğu söylenebilir?

A) İklim bölgesi

B) Kültür bölgesi

C) Toprak bölgesi

D) Sanayi bölgesi

E) Yönetim bölgesi

7. **Aşağıda verilenlerden hangisi yerleşmelerin gelişimini ve dağılışını etkileyen beşerî faktörler arasında yer almaz?**

A) Göçler
B) Ulaşım olanakları
C) Ekonomik faaliyetler
D) Teknolojik gelişmeler
E) Toprak yapısı

8. I. Yer şekilleri
II. Verimli topraklar
III. Su kaynakları
IV. Ulaşım imkânları

Yukarıdakilerden hangileri yerleşmelerin toplu veya dağınık olmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdaki haritada Akdeniz ikliminin yeryüzündeki dağılışı gösterilmiştir.

Bu iklimin dağılışı ile aşağıdaki bölge türlerinden hangisinin dağılışı arasında daha fazla benzerlik bulunur?

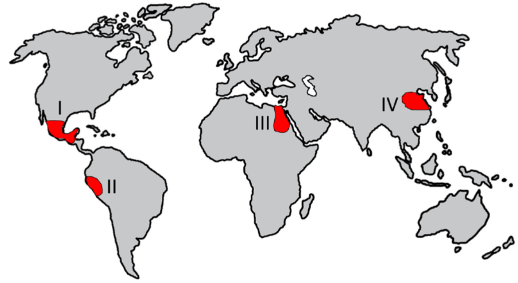
A) Sanayi bölgesi B) Sık nüfuslu bölge
C) Fay hatları bölgesi D) Bor madeni bölgesi
E) Kızılçam ormanı bölgesi

10. Şekilsel ve işlevsel kriterlere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla değişebilir. Bu değişim beşerî özelliklere göre oluşturulmuş bölgelerde daha hızlı gerçekleşmektedir.

Buna göre, aşağıdaki bölgelerden hangisinde bu değişim daha yavaştır?

A) Askerî bölge
B) Toprak bölgesi
C) Yerleşme bölgesi
D) Ekonomik işbirliği bölgesi
E) Hammadde üretim bölgesi

11. Su kaynakları, ilk yerleşmelerde yer seçiminde etkili olan faktörlerden birisidir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde bu faktörün etkisi daha azdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Beşerî özelliklere göre oluşturulan bölgelerin sınırları kesin olarak belirlenebilirken; doğal özelliklerle ilgili bölge sınırlarını tespit etmek daha zordur ve bu bölgelerde belirli bir geçiş alanı vardır.

Buna göre;

I. iklim,
II. kalkınma projeleri,
III. şehir yönetim alanları

ile ilgili oluşturulacak bölgelerden hangilerinin sınırının daha kesin olacağı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

1. Yerleşme yerinin seçiminde ve yerleşmelerin gelişiminde de birtakım doğal ve beşerî faktörler etkili olmaktadır.

Buna göre aşağıdaki durumlardan hangisinde diğerlerinden farklı bir faktör etkili olmuştur?

A) Yağışlı ve engebeli alanlarda köyler arasındaki mesafenin fazla olması

B) Yerleşme alanı olarak su kaynaklarına yakın bölgelerin daha fazla tercih edilmesi

C) Verimi düşük topraklarda kurulan köylerde tarım dışı faaliyetlerin gelişmesi

D) Sanayi faaliyetlerinin geliştiği alanlarda küçük kasabaların şehire dönüşmesi

E) Ekvator çevresindeki şehirlerin yükseltisi fazla olan yerlerde gelişmesi

2. İnsanların dünya üzerinde çok geniş alanlara dağılması ve yerleşmesi göçlerle gerçekleşmiştir. Bu faktör, yeryüzünde yeni yerleşimlerin kurulmasında etkili olmuştur.

Buna göre;

I. Afrika,

II. Avrupa,

III. Amerika,

IV. Okyanusya

kıtalarından hangilerindeki yerleşmelerin kurulmasında bu faktörün etkisi daha fazla olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Dünya üzerindeki doğal özellikler bazı bölge sınırlarının oluşturulmasında etkili olmaktadır.

Aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırları belirlenirken bu özellik etkili olmamıştır?

A) Türk kültür bölgesi

B) Akdeniz iklim bölgesi

C) Amazon Nehri bölgesi

D) Himalaya dağlık bölgesi

E) Tundra bitki örtüsü bölgesi

4. Şekilsel ve işlevsel kriterlere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla değişebilir. Ancak bu değişim doğal kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde oldukça yavaş iken, beşerî kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha hızlıdır.

Buna göre;

I. sulu tarım,

II. madencilik,

III. tundra iklimi,

IV. laterit toprak

bölgelerinden hangilerinin sınırlarındaki değişimin daha kısa sürede gerçekleşmesi beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Sanayileşme süreci, yerleşmelerin gelişmesinde doğal faktörlerin etkisini azaltarak beşerî ve ekonomik faktörleri ön plana çıkarmıştır.

Haritada numaralandırılarak verilen yerlerin hangilerinde bu faktörün etkisi daha azdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Yeryüzündeki yerleşmelerin büyük bir kısmı Kuzey Yarım Küre'de bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durum üzerindeki etkisi daha fazladır?

A) Dönenceler çevresinde çöllerin bulunması

B) Kara ve denizlerin yeryüzündeki dağılışı

C) Ekvator çevresinde gür ormanların bulunması

D) Yüksek dağlık alanların yerleşmeye uygun olmayışı

E) Kuşaklar hâlinde iklim bölgelerinin oluşması

7. İşlevsel bölgelerin, amaçlarının değişmesine ya da yeni alanların eklenmesine bağlı olarak sınırları değişmektedir. Örneğin, Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi kapsamındaki iller güncellenmiş ve buna bağlı olarak da bu proje bölgesinin sınırları değişmiştir.

Buna göre işlevsel bölgelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bölgelerin sınırları sürekli genişlemek zorundadır.

B) İşlevsel bölge sınırı zamanla değişikliğe uğrayabilmektedir.

C) Türkiye'nin en kapsamlı projesi Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi'dir.

D) Bölge sınırlarındaki değişim, doğal özelliklerdeki farklılıklarla ilgilidir.

E) Proje sınırları dikkate alınarak oluşturulan bölgelerde ortak plan uygulanmaktadır.

8. Farklı ölçütler dikkate alınarak oluşturulan bölgelerden bazılarının sınırları örtüşebilmektedir.

Aşağıdaki seçeneklerde verilen bölgelerden hangileri bu duruma örnek olarak gösterilemez?

A) Delta bölgesi-Tarım bölgesi

B) Tundra toprakları bölgesi-Çöl iklim bölgesi

C) Sanayi bölgesi-Yoğun nüfuslu bölge

D) Karasal iklim bölgesi-Bozkır bölgesi

E) Tropikal iklim bölgesi-Yağmur ormanları bölgesi

9. **Aşağıdaki bölge türlerinden hangisinin dağılışı ile bitki örtüsü bölgelerinin dağılışı arasında bir ilgi olduğu söylenebilir?**

A) Dağlık bölge

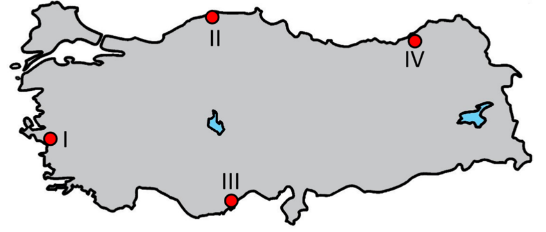
B) İklim bölgesi

C) Tarım bölgesi

D) Sanayi bölgesi

E) Maden bölgesi

10. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılmış ve fotoğrafta kırsal alanlardaki bir toplu yerleşme örneği gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılan yerlerin hangilerinde bu fotoğraftaki yerleşme tipine daha az rastlanır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

11. Temel ihtiyaçlarını doğadan karşılayan ilk insanlar, barınma ihtiyaçlarını karşılamak için kaya oyukları, ağaç kovukları ve mağaraları kullanmıştır.

Buna göre;

I. tarımsal üretime geçmek,

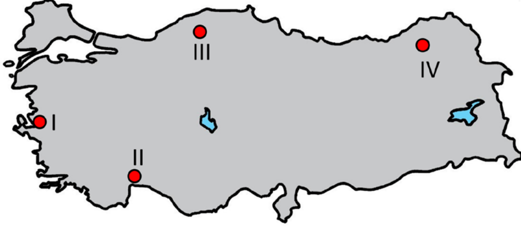
II. doğadaki tehlikelerden korunmak,

III. iklimin etkileriyle mücadele etmek

amaçlarından hangileri bu dönemde yaşamış insanların barınma yeri seçiminde etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

1. Göç olayı, bir yerleşmenin sınırlarının büyümesinde veya küçülmesinde etkili olan faktörlerdendir.

Haritada numaralandırılan yerlerdeki yerleşmelerden hangilerinin büyümesinde bu faktörün etkisi daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki paragrafta ilk yerleşme alanlarının gelişimiyle ilgili cümleler numaralandırılarak verilmiştir.

(I) İnsanlar zaman içinde avcılık ve toplayıcılıktan tarım faaliyetine geçiş yapmıştır. (II) Bu gelişme, insanların göçebe bir yaşamdan yerleşik bir yaşama geçmesine neden olmuştur. (III) Yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte insanlar yaşamlarını sürdürdükleri alanlardaki taş, toprak, bitki ve ağaçları kullanarak barınak yapmıştır. (IV) Bu dönemde iklim şartlarının da elverişli olduğu verimli tarım alanlarına sahip akarsu kenarlarının daha fazla tercih edildiği görülmektedir. (V) Böylece bu alanlarda ilk küçük yerleşme alanları ve köyler kurulmuştur.

Bu cümlelerden hangisinde, ilk yerleşmelerin kurulduğu alanların doğal koşullarıyla ilgili daha fazla bilgi verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Yeryüzünde farklı ölçütler ve amaçlarla çok çeşitli bölge türleri oluşturulabilmektedir.

Buna göre;

- Suudi Arabistan,
- Kuveyt,
- Irak,
- İran

ülkeleri aşağıdaki bölgelerden hangisinde yer alır?

A) Petrol üretim bölgesi

B) Akdeniz iklim bölgesi

C) Büyük Sahra bölgesi

D) Kahve üretim bölgesi

E) Nil Havzası bölgesi

4. Yerleşme alanlarının seçiminde ve yerleşmelerin hızlı veya yavaş gelişmesinde etkili olan faktörlerden doğal özellikler, yerleşmenin bulunduğu konuma göre farklı şekillerde etkisini göstermektedir.

Haritada numaralandırılan alanlarda bu etkiye sahip doğal faktörlerle ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) I- Düşük sıcaklık ortalamaları

B) II- Ilıman iklim koşulları

C) III- Yoğun ormanlar ve bataklıklar

D) IV- Verimli topraklar ve su kaynakları

E) V- Geniş düzlükler ve uygun iklim koşulları

5. Türkiye'de yer şekillerinin engebeli olduğu alanlarda yerleşme yoğunluğu azalmaktadır.

Haritada numaralandırılmış alanlardan hangisinde yerleşme yoğunluğu üzerinde farklı bir faktör etkili olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Yaşanılan bölgedeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere işlevsel bölge adı verilir. Bu bölgelerde aktivitelerin işleyişini kontrol eden ve düzenleyen bir merkez vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu bölge türüne verilebilecek örneklerden biri değildir?

A) Bursa Sanayi Bölgesi
B) Devlet Su İşleri Bölgesi
C) Akdeniz İstatistik Bölgesi
D) Doğu Karadeniz Projesi Bölgesi
E) Konya Büyükşehir Belediyesi Bölgesi

7. I. Mesken tipi
II. Nüfus miktarı
III. Net göç hızı
IV. Ekonomik faaliyetlerin çeşitliliği

Yukarıdakilerden hangileri kır ve şehir yerleşmelerinin ayrımıyla ilgili daha fazla bilgi vermektedir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

8. Kuruldukları alan üzerinde evlerin dağılış düzenine veya yerleşmelerin genel dış görünümüne yerleşme dokusu denir.

Bu dokunun oluşmasında;

I. yerşekilleri,
II. bitki örtüsü,
III. iklim özellikleri,
IV. toprak verimliliği

özelliklerinden hangileri daha fazla etkili olmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. I. Beşerî bölge sınırları daha hızlı değişim gösterir.
II. Doğal bölgelerin sınırları insan faaliyetlerinden etkilenmez.
III. Kalkınma projesi bölgelerinin sınırları değişmez.
IV. Şekilsel bölgeler beşerî ve doğal özelliklere göre sınıflandırılır.

Bölgeler ile ilgili yukarıda verilenlerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

10. İller, organize sanayi bölgeleri ve istatistik alanlarıyla ilgili bölgelerin sınırları kesin olarak belirlenebilirken; iklim, bitki örtüsü gibi doğal özelliklerle ilgili bölge sınırlarını tespit etmek daha zordur ve bu bölgelerde belirli bir geçiş alanı vardır.

Bu ifadeye göre bölgeler hakkında söylenebilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İl sınırları ve istatistik alanlarına dayalı oluşturulan bölge sınırları benzerdir.
B) Doğal bölgelerin sınırlarını tespit etmek beşerî özellikli bölgelere göre daha zordur.
C) Hem doğal hem de beşerî özellikli bölge sınırları zaman içerisinde değişiklik gösterebilir.
D) Bölge sınırları oluşturulurken sadece beşerî unsurları dikkate almak gerekir.
E) Bölgeler oluşturulurken beşerî ve doğal özelliklerin örtüşmesi gerekmektedir.

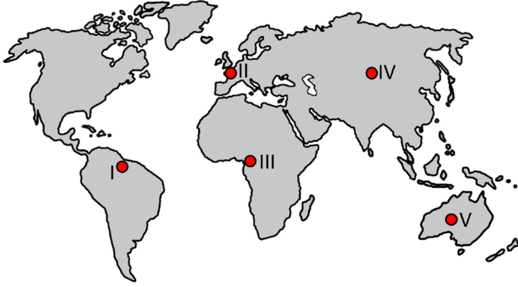
11. Aşağıdaki haritada bazı taralı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlarla ilgili aşağıdaki bölge eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I- Sanayi bölgesi
B) II- Sık nüfuslu bölge
C) III - Orman bölgesi
D) IV- Kalkınma projesi bölgesi
E) V- Sert karasal iklim bölgesi

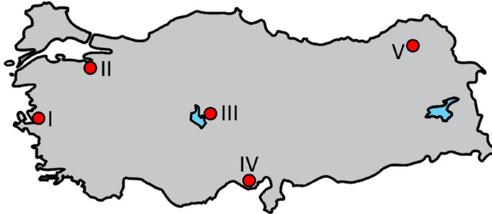
1. Sanayileşme süreci, yerleşme yeri seçiminde beşerî ve ekonomik faktörlerin daha fazla ön plana çıkmasını sağlamıştır.

Haritada verilen numaralı yerlerden hangisinde bu durumun etkisi daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Nüfus yoğunluğunun artmasıyla beraber verimli tarım arazilerinin iskâna açılması bu toprakların amacı dışında kullanılmasına neden olmuştur.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde bu durumun etkisi daha azdır?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) III ve V E) IV ve V

3. Sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleriyle dünyanın diğer alanlarından ayrılan bölgelere şekilsel bölge denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu tür bölgeler arasında yer almaz?

A) Doğal afet bölgesi
B) Ilıman iklim bölgesi
C) Devlet su işleri bölgesi
D) Alüvyal topraklar bölgesi
E) Organize sanayi bölgesi

4. **Türkiye'de dağınık yerleşmelerle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?**

A) Meskenler arasındaki mesafe oldukça azdır.
B) Yağışların fazla olduğu geniş ova düzlüklerinde yaygındır.
C) Su kaynaklarının bol olduğu engebeli alanlarda dağılış gösterir.
D) Kuraklığın etkili olduğu engebeli alanlarda daha fazladır.
E) Tarım arazilerinin büyük parçalar hâlinde bulunduğu alanlarda dağılış gösterir.

5. Aşağıda Türkiye'nin bazı alanlarındaki yerleşmelerde etkili olan doğal faktörlerle ilgili bilgiler numaralandırılarak verilmiştir.

I. Konya çevresinin arazi yapısının düz olması, yerleşme olanaklarını artırmıştır.
II. Amasya'nın kurulması ve gelişmesinde Yeşilırmak önemli bir yere sahiptir.
III. Tarımsal faaliyetlere uygun özellikler sunan Çukurova'da yerleşme yoğunluğu fazladır.

Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisinde bu faktörler doğru olarak verilmiştir?

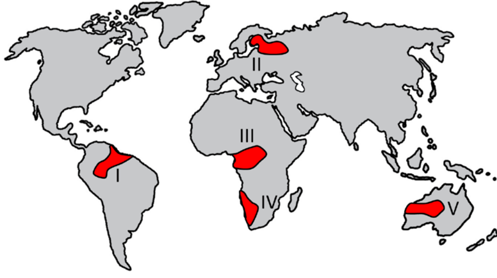
	I	II	III
A)	İklim	Su kaynakları	Bitki örtüsü
B)	Yer şekilleri	Sanayi	Toprak
C)	Toprak	Denize yakınlık	Sanayi
D)	Yer şekilleri	Su kaynakları	Toprak
E)	İklim	Bitki örtüsü	Su kaynakları

6. I. Laterit toprağı bölgesi
II. Ekvatoral iklim bölgesi
III. Karstik kayaçlar bölgesi
IV. Jeotermal kaynak bölgesi

Yukarıda numaralandırılmış bölgelerden hangilerinin sınırlarının daha fazla benzerlik göstermesi beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

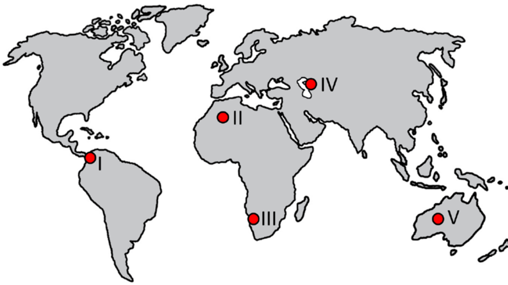
7. Dünya orman bölgelerini belirlemek isteyen bir kişinin taradığı alanlar, aşağıdaki harita üzerinde numaralandırılarak gösterilmiştir.

Belirlenen bu alanlardan hangilerinde hata yapılmıştır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve V E) IV ve V

8. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangisi, çöl iklim bölgelerine örnek olarak gösterilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. I. Ural-Altay dil bölgesi,

II. Kırsal yerleşme bölgesi,

III. Akdeniz istatistik bölgesi,

IV. Ankara ili yönetim bölgesi

Yukarıdaki bölgelerden hangileri mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelerdendir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

10. Doğal koşulların yerleşmeye etkisi, ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre değişmektedir. Ülkelerin gelişmişlik seviyesi arttıkça yerleşmeler üzerindeki bu etki azalmaktadır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde bu etki daha fazladır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

11. Türkiye'de farklı türde bölgeler oluşturulmak istenirse aşağıdakilerden hangisini gösteren bölge alanı harita üzerinde daha az yer kaplar?

A) Dağlık bölge

B) Plato bölgesi

C) Delta bölgesi

D) Orman bölgesi

E) Deprem bölgesi

12. Değişik ölçütler göz önüne alınarak çizilen bölgelerin sınırları bazı durumlarda birbiriyle örtüşürken bazen farklılıklar gösterir.

Buna göre Türkiye ile ilgili verilen bölgelerin hangisinde sınırların birbiriyle daha fazla benzerlik göstermesi beklenir?

A) Sanayinin geliştiği yerler-Göç alan yerler

B) Kızılırmak ve Yeşilırmak havzaları-Kapalı havza alanları

C) Batı Anadolu Yöresi-Nüfus artış hızının en yüksek olduğu yerler

D) Batman'da petrol çıkarılan yer-Petrolün en fazla tüketildiği yerler

E) Akdeniz ikliminin görüldüğü yerler-Kuru tarımın en fazla geliştiği yerler

1. Aşağıdakilerden hangisi insanları doğal çevreden faydalanmaya yönlendiren nedenlerin başında gelir?

A) İhtiyaçlar

B) Gelenekler

C) Dil özellikleri

D) Dinî özellikler

E) Kültür özellikleri

Çözüm:

İnsanlar; tarihin ilk dönemlerinden itibaren öncelikle, yeryüzünün uygun koşullara sahip alanlarında beslenme, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını doğal ortamdan karşılamaya çalışmışlardır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

2. İnsanların ulaşımı kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla yaptığı faaliyetler doğal çevrede bazı değişimlere neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin doğal ortamlardan litosferde meydana getirdiği değişim diğerlerine göre daha azdır?

A) Balıkçılık B) Hayvancılık C) Viyadük

D) Demir yolu E) Havalimanı

Çözüm:

Tünel, viyadük, demir yolu ve havalimanlarının inşaatı sırasında litosferde önemli değişimler meydana gelir. Örneğin demir yolu veya kara yolu ulaşımını kolaylaştırmak için dağlarda tüneller açılmakta arazi yapısı önemli ölçüde değişmektedir.

A seçeneğinde yer alan balıkçılık, çoğunlukla hidrosfer yani su kürede gerçekleştirilen bir faaliyettir. Bu faaliyet sırasında oluşabilecek etki daha çok hidrosferle ilgilidir. Bundan dolayı sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

3. İnsanların doğal çevrede meydana getirdiği değişimler doğal ortamı oluşturan unsurları da etkilemektedir.

Aşağıdakilerinden hangisi bu doğal ortamlardan biri değildir?

A) Atmosfer

B) Litosfer

C) Hidrosfer

D) Biyosfer

E) Astenosfer

Çözüm:

Atmosfer, litosfer, hidrosfer ve biyosfer insan faaliyetlerinden etkilenen ortamlardır.
E seçeneğinde yer alan astenosfer ise magmanın üst tarafında bulunan bir tabakadır. Bu tabaka, insan faaliyetlerinden etkilenen ortamlardan olmadığından sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

4. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılayabilmek için doğal çevrede bulunan birçok kaynaktan yararlanırlar.

Buna göre aşağıdaki ihtiyaç ve bu ihtiyacın karşılanmasında kullanılan doğal çevre unsuru eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

	İhtiyaç	Doğal Çevre Unsuru
A)	Barınma	Taş
B)	Sağlık	Bitki
C)	Giyinme	Madenler
D)	Beslenme	Toprak
E)	Dinlenme	Orman

Çözüm:

İnsanlar barınmak için uygun yerleşim alanlarında evler inşa ederler. Taşlar daha çok inşaat alanında kullanılan önemli bir yapı malzemesidir. A seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.
Bitkilerden eczacılıkta önemli ölçüde yararlanılır. Sağlık alanında kullanıldığından B seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.
Eski çağlarda zırhlar, günümüzde itfaiyeci kıyafetleri gibi bazı özel kıyafetlerin dışında madenlerin giyim kuşam imalatında yaygın bir kullanım alanı yoktur. Bu nedenle sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.
Toprak üzerinde tarım faaliyetleri yapılarak çok çeşitli ürünler yetiştirilir. Beslenme ihtiyacının önemli bir bölümü bu ürünlerden karşılanır. D seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.
Ormanlar suyu, toprağı, ağaçları ve temiz havası ile insanlar için doğal bir dinlenme alanı olduğundan E seçeneği de doğrudur.

Cevap: C

5. İnsanlar, ihtiyaçları doğrultusunda doğal çevre üzerinde önemli değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklere deniz dolgu alanları ve bu alanlar üzerinde inşa edilen yapılar örnek verilebilir.

Buna göre;

I. Palmiye Adası,
II. Avrasya Tüneli,
III. Ordu-Giresun Havalimanı,
IV. İstanbul Havalimanı

gibi yapılardan hangileri bu alanlara inşa edilmiştir?

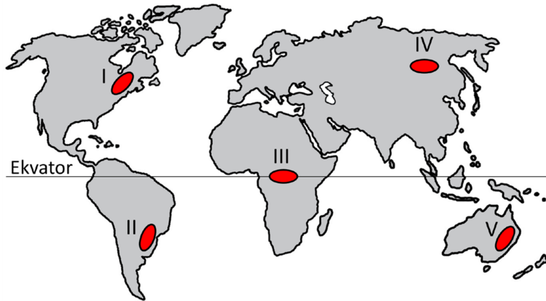
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Palmiye Adası ve Ordu-Giresun Havalimanı denizin doldurulmasıyla elde edilen alanlar üzerinde yapılmıştır. Sorunun doğru cevabı I ve III, B seçeneğidir.

Cevap: B

6. Doğal çevre özelliği giyinme ve kıyafet seçiminde belirleyici olabilmektedir.

Buna göre haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde, daha kalın giysilerin tercih edilmesi beklenir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

Çözüm:

I ve IV numaralı alanlarda sert karasal iklime bağlı olarak özellikle kış aylarında düşük sıcaklıklar vardır. Bu nedenden dolayı daha kalın giysiler tercih edilir. Sorunun doğru cevabı I ve IV, B seçeneğidir.

Cevap: B

7. Atmosferdeki doğal dengenin bozulması, hem doğal çevre hem de insan yaşamı üzerinde önemli etkilere neden olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun oluşmasında daha az etkilidir?

A) Termik santrallerden çıkan gazlar
B) Orman yangınları ile ortaya çıkan gazlar
C) Sanayi faaliyetlerinde fosil yakıt kullanımı
D) Güneş enerjisi sistemlerinin kullanımı
E) Meskenlerin ısıtılmasında doğal gaz kullanımı

Çözüm:

Termik santrallerden çıkan gazlar, orman yangınları sonucunda çıkan gazlar, sanayi faaliyetlerinde fosil yakıt kullanımı ve meskenlerin ısıtılmasında doğal gaz kullanımı sonucunda havaya karışan gazlar atmosferdeki karbondioksit ve karbonmonoksit gibi gazların oranının artmasına ve küresel ısınmaya neden olmaktadır. Bu durum doğal yaşam ve insan hayatını olumsuz etkilemektedir.

Kuraklığın artması, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi sonucunda yerleşim alanlarının sular altında kalması, biyoçeşitliliğin azalması bu olumsuz durumlardan bazılarıdır.

Güneş enerjisi sistemlerinin kullanımı sonucunda doğal ortamda yaşanabilecek olumsuzluklar diğerlerine göre daha sınırlı olduğundan sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

8. Sera gazı adı verilen gazların, kül ve toz gibi parçacık maddelerin atmosferde artışı iklim değişikliği ile birlikte hava kirliliğine de sebep olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma bağlı ortaya çıkan sorunlardan biri değildir?

A) Ozon tabakasının seyrelmesi

B) Astım ve kanser gibi hastalıkların artması

C) Zararlı ışınların yeryüzüne daha fazla ulaşması

D) Asit yağmurlarının artması

E) Dünya'nın ortalama sıcaklığının azalması

Çözüm:

Sera gazlarının atmosferde artmasıyla ozon tabakası seyrelmekte olup ultroviyole ışınları daha az süzülmekte ve daha yüksek oranda yeryüzüne ulaşmaktadır. Bu durumun sonucunda özellikle kanser vakaları artmaktadır. Hava kirliliğine bağlı olarak astım hastalıkları da artmaktadır.

Fosil yakıtlardan çıkan kükürtdioksit ve azot oksitin havada su buharı ile birleşmesi sonucunda asit yağmurları meydana gelmektedir. A, B, C ve D seçeneklerinde sera gazları ile kül ve toz gibi parçacıkların atmosferde artışı sonucunda ortaya çıkabilecek sorunlar vardır.

Bu durumun sonucunda Dünya'nın ortalama sıcaklığı azalmayıp aksine artacağından E seçeneği sorunun doğru cevabıdır.

Cevap: E

9. İnsanların doğal ortamı oluşturan atmosfer, hidrosfer, biyosfer ve litosfer üzerinde çeşitli etkileri söz konusudur.

Buna göre aşağıdaki beşerî faaliyetlerden hangisi farklı bir doğal ortamı etkilemektedir?

A) Sanayi tesislerinden çıkan kirli suların akarsu, göl ve denizlere karışması

B) Denizlerde çeşitli kazalar sonucu meydana gelen petrol sızıntıları

C) Madencilik ile ilgili çalışmalar sonucu oluşan çukurluklar

D) Akarsular üzerine inşa edilen barajların akarsu akışını etkilemesi

E) Su kaynaklarının aşırı kullanımı sonucunda akarsu ve göllerin kuruması

Çözüm:

Sanayi tesislerinden çıkan kirli suların akarsu, göl ve denizlere karışması, denizlerde çeşitli kazalar sonucu meydana gelen petrol sızıntıları, akarsular üzerine inşa edilen barajların akarsu akışını etkilemesi, su kaynaklarının aşırı kullanımı sonucunda akarsu ve göllerin kuruması su küreyi yani hidrosferi daha fazla etkilemektedir.

Madencilik ile ilgili çalışmalar sonucu oluşan çukurluklar ise litosferi yani taşküreyi doğrudan etkilediğinden sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

10. İnsanların biyosfer üzerindeki etkilerinden biri de doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesidir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun oluşmasında etkili olan faktörlerden biri değildir?

A) Sanayi tesisleri kurmak

B) Yerleşim alanları inşa etmek

C) Meraları ıslah etmek

D) Yakacak odun ve kereste elde etmek

E) Bozkır alanlarında aşırı otlatma yapmak

Çözüm:

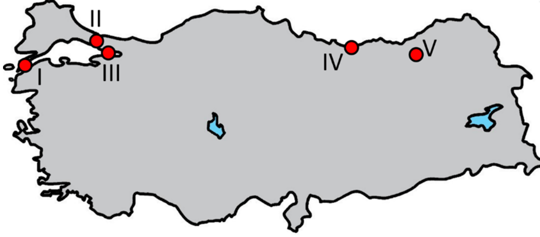
İnsanlar sanayi tesisleri kurmak, yerleşim alanları inşa etmek amacıyla orman alanları ve diğer alanlardaki doğal bitki örtüsünü tahrip ederek biyoçeşitliliğin azalmasına ve doğal dengenin bozulmasına neden olurlar.

İnsanlar yakacak odun ve kereste elde etmek amacıyla, yeryüzündeki ormanları azaltmışlar, çayır ve bozkır alanlarında hayvanları aşırı otlatarak doğal bitki örtüsünü tahrip etmişlerdir.

Meralarda yapılan ıslah çalışmaları aşırı otlatmanın önüne geçerek daha çok doğal bitki örtüsünün korunmasına yönelik olduğundan sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

11. İnsan, önceki dönemlerde doğaya bağlı bir yaşam sürerken zamanla bilgi birikimi artmış ve teknolojik gelişmelerle doğada daha fazla söz sahibi olmuştur. Elverişli olmayan arazilere köprü, tünel, tüp geçit ve viyadükler yapmış; birçok alanda ulaşımı hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla projeler geliştirmiştir.

Bu amaçlarla geliştirilmiş bazı projelerin haritadaki konumlarıyla ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) I-Marmaray Tüp Geçidi

B) II-Avrasya Tüneli

C) III-Osmangazi Köprüsü

D) IV-Ordu-Giresun Havalimanı

E) V-Ovit Tüneli

Çözüm:

I numaralı yerde, Marmaray Tüp Geçidi değil, 1915 Çanakkale Köprüsü vardır. I numaralı eşleştirme yanlış olduğundan sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

II numaralı yerde, İstanbul Boğazı'nın altından yapılan Avrasya Tüneli, Asya ve Avrupa yakalarını, deniz tabanından geçen bir kara yolu tüneli ile birbirine bağlamaktadır. B seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.

III numaralı yerde, İzmit Körfezi üzerine yapılan Osman Gazi Köprüsü, İzmit Körfezi'nin etrafını dolaşmaya gerek kalmadan körfezin iki yakası arasındaki ulaşımın daha kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamıştır. C seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.

IV numaralı yerde, Ordu-Giresun Havalimanı denizin doldurulmasıyla elde edilen alanlar üzerinde yapılmıştır. D seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.

V numaralı yerde bulunan Ovit Tüneli, Rize-Erzurum arasında bulunan Ovit Dağı Geçidi'ni aşan kara yolu tünelidir. E seçeneğindeki eşleştirme doğrudur.

Cevap: A

12. İnsanların çeşitli su yolları açması; o zamana kadar bağlantısı olmayan okyanusları ve denizleri birbirine bağlamıştır. İki denizin kendine has türlerinin diğer denizlere veya okyanuslara yayılmaya başlaması, okyanusların ve denizlerin biyoçeşitliliğini olumsuz etkilemiştir

Buna göre aşağıdakilerden hangisi, Kızıldeniz ve Akdeniz arasında açılan Süveyş Kanalı'nın oluşturduğu sonuçlardan değildir?

A) Açılan kanalın istilacı türlerin en önemli geçiş yollarından biri hâline gelmesi

B) Akdeniz ekosisteminin yapı ve işlevini değiştirmesi ile biyoçeşitliliğinin bozulması

C) Balıkçılık, turizm, gibi insan faaliyetlerini etkileyerek sosyoekonomik sorunlara neden olması

D) Başta zehirli denizanaları olmak üzere, zararlı deniz canlılarının Akdeniz ve Karadeniz'e yayılması

E) Akdeniz'in tuzluluk oranının Karadeniz'den fazla olması

Çözüm:

A, B ,C ve D seçeneklerinde Süveyş Kanalı Projesi'nin olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Kızıldeniz ile Akdeniz arasında Süveyş Kanalı açıldıktan sonra kanal istilacı türlerin en önemli geçiş yollarından biri hâline geldi. Bu durum Akdeniz ekosisteminin yapı ve işlevini değiştirerek, biyoçeşitliliğinin bozulmasına neden olmaktadır. Balıkçılık, turizm, gibi insan faaliyetlerini etkileyerek sosyoekonomik sorunlara da neden olmaktadır. Başta zehirli denizanaları olmak üzere zararlı deniz canlıları önce Akdeniz'e buradan Ege ve boğazlar yoluyla Karadeniz'e kadar ulaşmaktadır.

E seçeneğinde verilen "Akdeniz'in tuzluluk oranının Karadeniz'den fazla olması" enlem etkisine bağlı olarak gerçekleşir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

1. İnsan, doğayı bilinçsiz şekilde kullanırken doğal denge bozulmakta ve çevre sorunları ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunlardan biri değildir?

A) Sera etkisi
B) Katı atıklar
C) Geri dönüşüm
D) Toprak kirliliği
E) Asit yağmurları

2. 18. yüzyılın sonlarına doğru başlayan Sanayi Devrimi'yle insanların ihtiyaçlarının çeşitlendiği ve yenilerinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu durumun;

I. barınma,
II. enerji,
III. iletişim,
IV. beslenme

alanlarından hangilerinde daha belirgin olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Aşağıdaki görsellerde insanların bazı ihtiyaçlarını karşılamak için doğal çevreden yararlanma biçimleri gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ihtiyaçlardan biri değildir?

A) Beslenme B) Dinlenme C) Barınma
D) Enerji üretimi E) Ulaşım

4. İnsanın, atmosfere müdahalesi tarih boyunca farklı şekillerde olmuştur. Özellikle son yüzyıl içinde ekonomik faaliyetlerde yaşanan gelişmeler ve değişimler atmosferdeki doğal dengenin bozulmasında büyük paya sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun yaşanmasında daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Ormancılık B) Tarım C) Hayvancılık
D) Sanayi E) Turizm

5. İnsanın doğal çevre üzerindeki etkileri arasında tarım alanı ve yerleşim yeri açmak amacıyla bitki örtüsünde yaptığı değişiklikler de yer almaktadır.

İnsanların doğal çevrede meydana getirdiği bu değişimler öncelikle aşağıdaki ortamlardan hangisini etkiler?

A) Atmosfer B) Biyosfer C) Litosfer
D) Ekzosfer E) Hidrosfer

6. İstanbul'un Avrupa ve Asya yakalarındaki demir yolu hatlarınının İstanbul Boğazı altından geçen bir tünelle birleştirilmesine 2004 yılında başlanmış ve 2013 yılında tamamlanmıştır.

Bu proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Marmaray
B) Manş Tüneli
C) Avrasya Tüneli
D) Sarıyer Kilyos Tüneli
E) Büyükçekmece-Esenyurt Tüneli

7. Maden ocaklarının açılması ve işletilmesi faaliyetleri sırasında çeşitli büyüklüklerde çukurluklar ortaya çıkmaktadır.

İnsanların bu faaliyetleri sonucu aşağıda verilen ortamlardan hangisi daha fazla etkilenir?

A) Atmosfer B) Biyosfer C) Hidrosfer
D) Litosfer E) Stratosfer

8. İnsanların doğal çevreden faydalanırken meydana getirdiği değişimler; doğal ortamı oluşturan atmosfer, hidrosfer, biyosfer ve litosferi etkilemektedir.

Aşağıdaki değişimlerden hangisinin meydana geldiği doğal ortam yanlış verilmiştir?

A) Eğimli yamaçların teraslanarak tarım alanına dönüştürülmesi-litosfer

B) Denize dolgu yapılarak kara yolu ve havaalanı inşa edilmesi-hidrosfer

C) Fosil yakıt kullanımı ile karbondioksit açığa çıkması-atmosfer

D) Bazı hayvanların, deri, kürk, diş, boynuz için avlanması-biyosfer

E) Ormanlardan elde edilen ham madde ile kâğıt üretilmesi-litosfer

9. İnsanların etkileşim içerisinde bulunduğu doğal ortamlardan biri de hidrosferdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu doğal ortamı oluşturan unsurlardan biri değildir?

A) Göl B) Akarsu C) Yeraltı suyu D) Vadi E) Deniz

10. Doğal koşullar, insanların yerleşme faaliyetlerini de etkilemiştir.

Buna göre yer şekillerinin engebeli ve su kaynaklarının fazla olduğu bölgelerde yaygın olan yerleşme tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toplu

B) Vadi içi

C) Dağınık

D) Orman içi

E) Akarsu boyu

11. Aşağıda doğal ortamda değişimlere neden olan bir projeye ait bazı bilgiler verilmiştir.

- İzmit Körfezi'nin iki yakasını birbirine bağlamaktadır.
- Köprü, Dil Burnu ile Hersek Burnu arasındaki yolculuğu kısaltmıştır.
- Köprünün yapımı 2016'da tamamlanmıştır.

Bu proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Osman Gazi Köprüsü

B) 1915 Çanakkale Köprüsü

C) Yavuz Sultan Selim Köprüsü

D) 15 Temmuz Şehitler Köprüsü

E) Fatih Sultan Mehmet Köprüsü

12. Nüfusun ve enerji tüketiminin fazla olduğu alanlarda enerji ihtiyacının büyük bölümünün fosil yakıtlardan karşılanması hava kirliliğine neden olmaktadır.

Buna göre haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde hava kirliliğinin daha fazla olması beklenir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

13. Beşerî faaliyetler sırasında suya karışan atıklar suyun fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerini değiştirerek su kirliliğine neden olur.

Aşağıdakilerden hangisi bu kirliliğin oluşmasında daha az etkiye sahiptir?

A) Evlerde aşırı deterjan kullanımı

B) Termik santrallerde kullanılan sular

C) Konut ve fabrikalarda kullanılmış sular

D) Barajlarda balıkçılık yapılması

E) Tarım alanlarında kullanılan kimyasal gübreler

1. Ulaşım; ekonomik, sosyal, kültürel, askerî ve siyasi bakımdan önemi giderek artan faaliyetlerdendir. Bu faaliyetin öneminin artması ulaşımın gelişmesi ve çeşitlenmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak doğal ortam üzerinde bazı etkiler ortaya çıkabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu faaliyetin doğal ortama etkilerine örnek gösterilemez?

A) Su kirliliği

B) Hava kirliliği

C) Kıyıların doldurulması

D) Tarımsal üretimin azalması

E) Engebeli alanlarda tünel yapılması

2. İnsanların doğayı kullanma becerileri geliştikçe ve nüfus arttıkça doğadan yararlanma biçimleri de çeşitlenmiştir. Bununla birlikte bilim ve teknolojinin gelişmesi insanların doğayı etkileme gücünü artırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu duruma bağlı olarak ortaya çıktığı söylenemez?

A) Sıcak su kaynaklarının yaygın olması

B) Kıyı kentlerinde yapılaşmanın artması

C) Akarsular üzerine barajlar kurulması

D) Fosil yakıt kullanımının artması

E) Çevre sorunlarının artması

3. Doğal çevre, insanın bilinçsiz bir şekilde kullanmasıyla bozulmaktadır. Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra nüfusun hızla artması ve gelişen teknoloji, insanın doğaya daha fazla müdahale etmesine neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma bağlı olarak ortaya çıkan sorunlardan biri değildir?

A) Orman alanlarının daralması

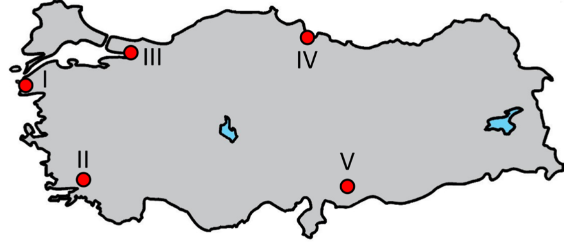
B) Çölleşme riskinin artması

C) İş gücü ihtiyacının azalması

D) Biyoçeşitliliğin azalması

E) Küresel iklim değişikliği

4. Sanayileşmeyle birlikte özellikle kömür ve petrol gibi fosil yakıt tüketiminin artması, hava kirliliğine neden olmaktadır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde bahsedilen kirlilik düzeyinin daha yüksek olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Çeşitli sanayi mamullerinin üretiminde ve spreylerde kullanılan, başta kloroflorokarbon olmak üzere, sentetik sera gazları atmosferdeki ozon moleküllerinin parçalanmasına neden olarak ozon tabakasına zarar vermektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun doğrudan etkili olduğu olaylardandır?

A) Asit yağışlarının oluşması

B) Karasal iklim alanının değişmesi

C) Ultraviyole ışınların süzülememesi

D) Bazı bitki türlerinin neslinin tükenmesi

E) Atmosferdeki azot oranının sabit kalması

6. **Aşağıdakilerden hangisinde insan yaşamını ve geleceğini tehdit eden bir durum söz konusu değildir?**

A) Çevre kirliliği

B) İklim değişikliği

C) Geri dönüşüm

D) Su kaynaklarının azalması

E) Doğal kaynakların tükenmesi

7. Günümüzde insanların ihtiyaçlarının artması ham maddeye olan talebi artırmıştır. Gelişen teknoloji, insanın doğaya çok daha fazla müdahale ederek ihtiyaçları doğrultusunda onu değiştirmesine olanak sağlamıştır.

Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisi daha etkili olmuştur?

A) Sanayi Devrimi
B) Coğrafi keşifler
C) Tarımın başlaması
D) Yerleşik hayata geçilmesi
E) Hayvanların evcilleştirilmesi

8. İnsanların farklı amaçlarla doğal ortamda gerçekleştirdiği faaliyetler biyosferde bazı olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu faaliyetlere örnek gösterilebilir?

A) Meralarda erken otlatmanın yapılması
B) Millî parkların sayısının ve alanının genişlemesi
C) Orman alanlarının koruma altına alınması
D) Kaçak ve aşırı balık avlamanın önüne geçilmesi
E) Bataklık alanlarının korunması ve ıslah edilmesi

9. **Aşağıdakilerden hangisi insanların neden olduğu çevre sorunlarından biri değildir?**

A) Dikey tarım
B) Küresel ısınma
C) Gürültü kirliliği
D) Radyoaktif kirlilik
E) Ozon tabakasının seyrelmesi

10. Sovyetler Birliği döneminde, Kazakistan ve Özbekistan sınırında karasal iklim bölgesinde bulunan Aral Gölü çevresindeki tarım alanlarının pamuk tarlalarına çevirme projesi hayata geçirilmiştir. Pamuk tarlalarını sulamak amacıyla gölü besleyen ırmakların yatakları değiştirilmiş, binlerce kilometre uzunluğunda sulama kanalları açılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun oluşturabileceği sonuçlardan değildir?

A) Göl sularının çekilmesi
B) Arazide tuzun yüzeye çıkması
C) Balıkçılık faaliyetlerinin azalması
D) Su ekosistemlerinin zarar görmesi
E) Göle ulaşan alüvyon miktarının artması

11. I. Erozyonun artması
II. Biyoçeşitliliğin artması
III. Sel ve taşkınların yaşanması
IV. Tarım alanlarının genişlemesi

Yukarıdakilerden hangileri doğal dengenin bozulmasıyla doğal çevrede yaşanabilecek durumlara örnek gösterilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Hava kirliliğine neden olan başlıca faktörler arasında; fabrikaların bacalarından, egzozlardan, termik santrallerden ve evlerden çıkan zehirli gazlar gösterilebilir.

Buna göre aşağıdaki illerden hangisinde bu kirlilik düzeyinin daha az olması beklenir?

A) İstanbul B) Kocaeli C) Zonguldak
D) İzmir E) Edirne

1. İnsan doğa içinde yaşarken aynı zamanda doğal çevreyi oluşturan atmosfer, hidrosfer, biyosfer ve litosferle sürekli etkileşim hâlindedir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu etkileşimin farklı bir doğal ortamda meydana geldiği söylenebilir?

A) Maltepe Sahili'nde 1.200 metrekarelik dolgu park inşa edilmesi

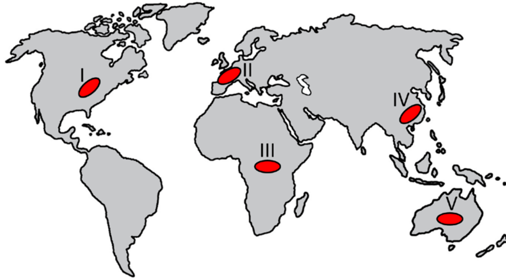
B) Hollanda'da denizin doldurularak polder topraklarının kazanılması

C) Mısır'da elektrik üretmek için Nil Nehri üzerine Asuan Barajı'nın yapılması

D) Birleşik Arap Emirlikleri'nde sıfır karbon salınımlı kent planlanması

E) Basra Körfezi'nde turizmi geliştirmek için Dubai Palmiye Adaları'nın inşa edilmesi

2. Ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu alanlarda insanın doğal çevre üzerindeki etkisi daha fazladır.

Buna göre haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde bu etki <u>daha azdır</u>?

A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

3. Tehdit hâline gelen çevre sorunlarının büyük kısmı insan etkilerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu riskleri önlemek için insanların üzerine düşen birtakım sorumluluklar bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri <u>değildir</u>?

A) Tek tip ağaçlandırma yapmak

B) Kaynakları bilinçli tüketmek

C) İnsanların doğa sevgisini artırmak

D) Resmi kurumlarla iş birliği yapmak

E) Doğayı kullanırken aşırıya kaçmamak

4. Hidrosfer; okyanuslar, denizler, göller, akarsular ve yeraltı sularının oluşturduğu doğal bir ortamdır. İnsanların gerçekleştirdiği bazı faaliyetler bu doğal ortamı olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu doğal ortama, aşağıdaki insan faaliyetlerinden hangisinin olumsuz etkisi <u>daha azdır</u>?

A) Yerleşim birimlerinin kirli sularının göl ve denizlere boşaltılması

B) Sanayi tesislerinden çıkan atık suların akarsulara boşaltılması

C) Petrol tankerlerinin yaptığı kazalar sonucu petrolün denize sızması

D) Su kaynaklarının aşırı kullanılmasıyla akarsu ve göllerin kuruması

E) Tarımda, bitkileri yetiştirmek için damlama sulama yönteminin kullanılması

5. Aşağıdakilerden hangisi doğal çevre unsurlarının insanlar üzerindeki etkisine örnek gösterilebilir?

A) Kıyı bölgelerinde orman alanlarının yerleşime açılması

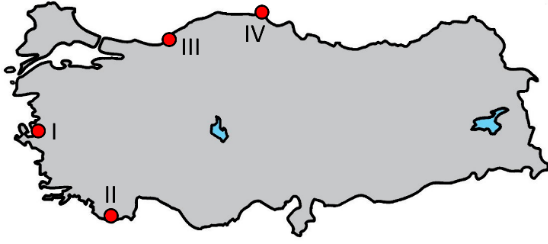
B) Rezervin yüksek olduğu alanlarda maden ocaklarının açılması

C) Kıyı şeridinin dar olduğu bölgelerde deniz dolgularının yapılması

D) Orman bölgelerinde meskenlerin yapı malzemesi olarak ahşap kullanılması

E) Engebeli yerlerde ulaşımı geliştirmek için köprüler ve viyadüklerin inşa edilmesi

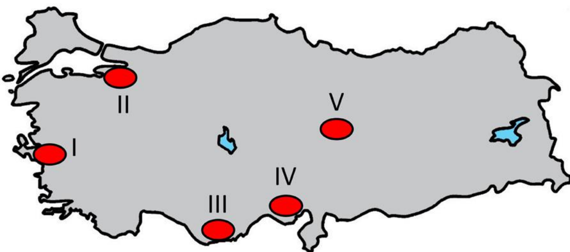
6. İşlek bir limanın bulunduğu alanda kazalar, yoğunluk, kontrolsüzlük, bilinçsizlik gibi nedenlere bağlı olarak bazı sorunlarla karşılaşılabilir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde bu sorunların daha fazla yaşanması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Teknolojinin gelişmesi gürültü kirliliğini beraberinde getirmiştir. Sanayi kuruluşları, ulaşım araçları ve çeşitli araçlar gürültü kirliliğini oluşturmaktadır.

Buna göre haritada numaralandırılarak gösterilen alanların hangilerinde bu kirlilik türü daha azdır?

A) I ve II B) II ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

8. Atmosferde bazı gazların miktarlarındaki yükselme, atmosferin ve yerin soğumasını engelleyerek sera etkisinin oluşmasına neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, buna bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz durumlardan birisi değildir?

A) Çölleşme
B) Buzulların erimesi
C) Orman alanlarının daralması
D) Yerkürenin iç ısısının artması
E) Bazı canlı türlerinin nesillerinin tükenmesi

9. Doğal çevre; litosfer, atmosfer, hidrosfer ve biyosferden oluşur.

I

II

III

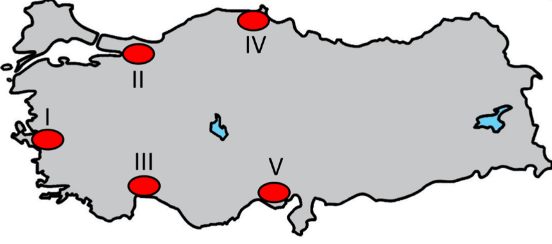

IV

V

Buna göre yukarıda verilen görsellerden hangisi doğal çevreyi oluşturan ortamlardan biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. İnsanlar ekonomik faaliyetlerini geliştirmek ve yaşamalarını kolaylaştırmak için doğal çevrede bazı değişiklikler yapmaktadır.

Bu değişimlerin haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde daha az görülmesi beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. İnsanların kendi ihtiyaçları doğrultusunda doğal çevrede yaptığı değişimlerin etkileri; hem doğal yaşamı hem de insan yaşamını tehdit eden sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sonuçlardan biri değildir?

A) Su kaynaklarının azalması

B) Küresel iklim değişiklikleri

C) Büyük depremlerin artması

D) Doğal kaynakların tükenmesi

E) Canlı türlerinin neslinin tükenmesi

3. Atmosferdeki doğal dengenin bozulması, hem doğal çevre hem de insan yaşamı üzerinde önemli etkilere neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu etkilerden biri değildir?

A) Çölleşme, kuraklık, buzulların erimesi gibi sorunların artması

B) Jeotermal su kaynaklarının dağılışında değişimler yaşanması

C) Küresel sıcaklık ortalamalarında artış meydana gelmesi

D) Atmosferi oluşturan gazların bileşiminde ve oranlarında değişmeler

E) Su kaynaklarının azalması nedeniyle gıda üretiminin zorlaşması

4. İnsanlar, tarihin ilk dönemlerinden itibaren doğal çevreden yararlanmış, doğal çevrede yer alan kaynakları çeşitli ihtiyaçlarını gidermek için kullanmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu duruma uygun bir örnek olarak gösterilemez?

A) Antalya'nın turizme uygun alanları kullanılarak ekonomik değer oluşturulması

B) Elektrik ihtiyacını karşılamak için akarsuların üzerine barajların yapılması

C) Ulaşım imkânını kolaylaştırmak amacıyla köprü, tünel ve viyadüklerin inşa edilmesi

D) Kurak iklim şartlarının hâkim olduğu iç bölgelerde tahıl tarımının yaygın olarak yapılması

E) Doğu Karadeniz'de dağların denize bakan yamaçlarında sıcak yerel rüzgârların etkili olması

5. Aşağıda, Türkiye'de doğal çevreyi kullanma biçimi örneklerinden birine ait özellikler verilmiştir.

- Yapımına 2011'de başlanmış ve 2016'da tamamlanmıştır.
- İstanbul'un Asya ve Avrupa yakalarını deniz yüzeyinin altından bağlamaktadır.
- Dünyada deniz altından geçen iki katlı ilk kara yoludur.
- Toplam güzergâhı bağlantı yolları ile birlikte 14,6 kilometredir.

Bu proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Marmaray

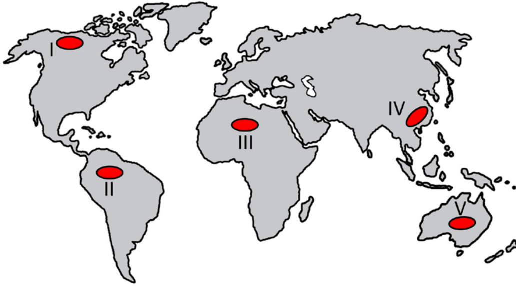
B) Avrasya Tüneli

C) 1915 Çanakkale Köprüsü

D) Yavuz Sultan Selim Köprüsü

E) 15 Temmuz Şehitler Köprüsü

6. Sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu bir bölgede hava kirlenmekte ve buna bağlı olarak asit yağmurları oluşmaktadır. Oluşan bu yağış türünden canlı ve cansız çevrenin olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde bu durumun <u>daha fazla</u> yaşandığı söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Coğrafya öğretmeni "Doğal çevreyi kullanma biçimleri" konusunda öğrencileriyle bir gezi yapmıştır. Öğretmen gezi esnasında öğrencilerinden doğal çevreyi gözlemlemelerini ve doğada meydana gelen değişimlerle ilgili görüşlerini sınıfta paylaşmalarını istemiştir. Geziye katılan öğrencilerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Fatma: Yanan orman arazisinde tarım yapılması insanın doğayla uyumlu olduğunu gösterir.
Erhan: Akarsu üzerine köprünün yapılması insanın doğal çevreye etkisine bir örnektir.
Betül: Köylerdeki evlerin ahşap malzemeden yapılması doğal çevrenin insan yaşamını etkilediğini göstermektedir.
Murat: Evlerin birbirinden uzak olması yer şekilleri ve su kaynaklarıyla ilgili olabilir.
Zeynep: Tarım alanlarında anız yakılması biyoçeşitliliği olumsuz etkilemektedir.

Bu öğrencilerden hangisinin görüşünün doğal çevre kullanımı açısından <u>yanlış</u> olduğu söylenebilir?

A) Fatma B) Erhan C) Betül D) Murat E) Zeynep

8. İnsan ve doğal çevre arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. İnsan doğal çevreyi etkilerken aynı zamanda doğal çevreden etkilenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu etkileşimin yönü diğerlerinden farklıdır?

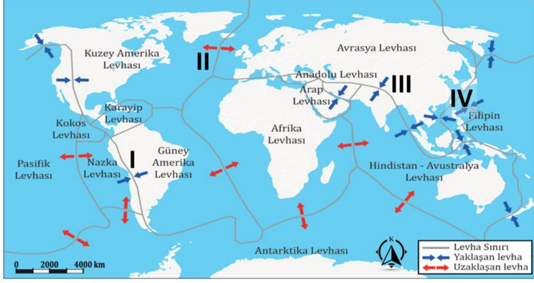
A) Karadeniz'de nüfus yoğunluğunun kıyı kesimlerde fazla olması
B) Konya Ovası'nda tarımsal üretimi artırmak amacıyla sulama projelerinin yapılması
C) Arıcılık faaliyetinin Muğla, Ordu ve Adana'da yoğun olarak yapılması
D) Erzurum-Kars Platosu ve çevresinde büyükbaş mera hayvancılığının yapılması
E) Güneydoğu Anadolu'nun kırsal kesimlerinde mesken yapımında toprağın kullanılması

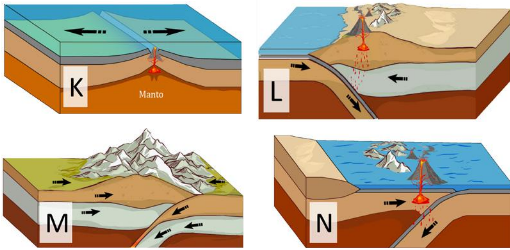
9. Orta Asya'da yer alan Aral Gölü'ne dökülen nehirlerin sularının sulama projelerinde kullanılması bu gölün ve yakın çevresinin doğal yapısının bozulmasına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu gölde yaşanan değişimin doğal çevrede oluşturduğu sonuçlardan <u>değildir</u>?

A) Göl yüzeyi daralmıştır.
B) Birçok canlı türü yok olmuştur.
C) Su ekosistemleri zarar görmüştür.
D) Tarımsal verimde artış sağlanmıştır.
E) Gölde kalan suların tuzluluğu artmıştır.

1. Aşağıda yer kabuğunu oluşturan levhaların hareket yönlerini gösteren harita ve levha hareketlerini gösteren şekiller verilmiştir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen levha sınırları ile bu sınırlarda meydana gelen levha hareketlerini gösteren şekiller aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	K	L	M	N
B)	L	K	M	N
C)	M	K	L	N
D)	L	M	N	K
E)	N	M	L	K

Çözüm:

I numaralı yer, okyanusal-kıtasal levha sınırını göstermektedir. Okyanusal levha kıtasal bir levhanın altına daldığı zaman, yükselen magma kıta üzerinde volkanik bir sıradağ oluşturur. Bu durum L görseli ile ilgilidir.

II numaralı yer, iki okyanusal levhanın ayrılmasını (uzaklaşma durumunu) göstermektedir. Okyanus tabanlarında birbirlerinden uzaklaşan levhaların arasından, yerin derinliklerinden gelen magma yukarı çıkarak burada oluşan boşluğu doldurur ve soğuyarak katılaşır. Bu durum K görseli ile ilgilidir.

III numaralı yer, kıtasal-kıtasal levha sınırını göstermektedir. Kıtasal iki levha çarpışırken kıtanın iç kısmında bir sıradağ oluşur. Bu durum M görseli ile ilgilidir.

IV numaralı yer okyanusal-okyanusal levha sınırını göstermektedir. Bir okyanusal levhanın diğerinin altına daldığı yerlerde bir okyanus çukuru oluşur. Bu alanlarda üstte kalarak dalmayan levha yüzeyinde volkanik bir ada yayı oluşur. Bu durum N görseli ile ilgilidir.

Bu durumda cevap I-L, II-K, III-M ve IV-N şeklinde olacaktır. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

2. • Yerküre hacminin %84'ünü oluşturur.

• Tektonik olayların enerji kaynağıdır.

• Üst kısmında konveksiyonel akımlar oluşmaktadır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen yerküre katmanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sial B) Sima C) Manto
D) İç çekirdek E) Dış çekirdek

Çözüm:

Soruda özellikleri açıklanan katman mantodur. Manto yer kabuğunun altından başlayıp yaklaşık 2.900 km derinliğe kadar uzanır. Dünya'nın toplam hacminin yaklaşık %84'lük kısmını oluşturur. Bileşiminde magnezyum ve demir elementleri daha fazladır. Yer kabuğunda meydana gelen tektonik kökenli olayların kaynağıdır.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

3. Türkiye arazisinin oluşumunda farklı jeolojik dönemlerde meydana gelen çeşit süreçler etkili olmuştur. Bu durum farklı dönemlere ait oluşumların bir arada bulunmasına imkân sağlamıştır. Bununla birlikte Türkiye'nin sahip olduğu arazilerin ve oluşumların önemli bir kısmı günümüze daha yakın dönemlerde oluşmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin oluşumu günümüze daha yakın bir zamanda meydana gelmiştir?

A) Soma linyit yatakları

B) Kuzey Anadolu Dağları

C) Iğdır kaya tuzu yatakları

D) İstanbul ve Çanakkale boğazları

E) Zonguldak taş kömürü yatakları

Çözüm:

Seçeneklerde Türkiye'de doğal olay ve süreçlerin gerçekleştiği dönem olarak en uzaktan en yakın zamana göre sıraladığımızda; Zonguldak taş kömürü yatakları Paleozoyik'te, Soma linyit yatakları, Kuzey Anadolu Dağları ve Iğdır kaya tuzu yatakları Senezoyik'te, İstanbul ve Çanakkale boğazları Kuvaterner'de oluşmuştur şeklindedir. Bu durumda seçeneklerde verilenlerden günümüze en yakın dönemde oluşan İstanbul ve Çanakkale boğazlarıdır. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

4. **Aşağıdakilerden hangisi yerkürenin oluşumundan günümüze kadar geçen süredeki olayları daha iyi açıklamak için oluşturulan jeolojik zamanları ayırırken göz önüne alınan olaylardan biri değildir?**

A) Canlı türleri

B) Önemli savaşlar

C) Orojenez olayları

D) İklim değişmeleri

E) Levha hareketleri

Çözüm:

Yerkürenin oluşumundan günümüze kadar geçen süredeki olayları daha iyi açıklamak için oluşturulan jeolojik zamanları ayırırken göz önüne alınan olaylar arasında önemli savaşlar yoktur. Çünkü 4 milyar 600 milyon yıl öncesinden günümüze geldiğimizde yerin oluşum ve şekillenmesi sürecinde önemli doğa olayları gerçekleşmiştir. Ancak insanlar çok yakın bir zamanda ortaya çıkmış ve devletler kurulmuştur. Bu nedenle geçen uzun jeolojik süreçte dönemleri birbirinden ayırabilmek için canlı türleri, dağ oluşumu olayları, iklim değişmeleri ve levha hareketleri gibi olaylar göz önüne alınan olaylardır. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

5. Yerkürenin derinliklerinde yüksek sıcaklık ve basınca uzun yıllar maruz kalan çeşitli türde kayaçlar mineral ve yapısal özelliklerinin değişmesi sonucu başkalaşım kayaçlarını oluşturur.

Aşağıdakilerden hangisi bu kayaçlara örnek verilebilir?

A) Kil taşı B) Kalker C) Kum taşı
D) Alçı taşı E) Gnays

Çözüm:

Başkalaşım (metamorfik) kayaçları; tortul ve magmatik kayaçların yer kabuğunun derinliklerinde yüksek sıcaklık ve basınç altında mineral ve yapısal özelliklerinin değişmesiyle oluşur. Kalkerin mermere, granitin gnaysa, kil taşının şiste ve kum taşının da kuvarsite dönüşmesi bu kayaçlara örnek verilebilir.

Bu durumda E seçeneğinde verilen gnays sorunun doğru cevabıdır.

Cevap: E

6. Yer kabuğunda yer alan kayaçlar oluşumlarına göre magmatik, tortul ve başkalaşım olmak üzere üç ana gruba ayrılır. Bunların özellikleri farklı olduğu için üzerinde oluşan yer şekilleri de farklılık gösterir.

Buna göre aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin oluşumu, farklı bir kayaç grubuyla ilgilidir?

A) Bazalt sütunları

B) Tor topoğrafyası

C) Travertenler

D) Lav platoları

E) Peribacaları

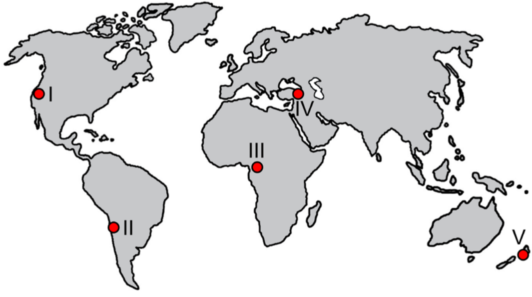
Çözüm:

Seçeneklerde verilen; bazalt sütunları, tor topografyası, lav platoları ve peri bacaları gibi yerşekillerinin oluşum süreçleri magmatik kayaçlarla ilgilidir. Bu kayaçlar magmanın yer kabuğunun içerisinde ya da yeryüzüne çıkıp katılaşmasıyla oluşur. Travertenler ise tortul (sedimenter) kayaçların kimyasal kayaç grubu ile ilgilidir. Kimyasal tortul kayaçlar, kayaçların içerisindeki bazı minerallerin, suda çözünerek çeşitli alanlarda çökelmesi ve çökelen minerallerin üst üste birikip sertleşmesiyle oluşur. Bu kayaçlara verilebilecek başlıca örnekler kalker (kireç taşı), jips (alçı taşı), kaya tuzu ve travertendir.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

7. Yerküre üzerinde aktif volkanik sahalar genellikle jeotermal enerji potansiyelinin de yüksek olduğu alanlardır.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangisinde bu potansiyelin daha düşük olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

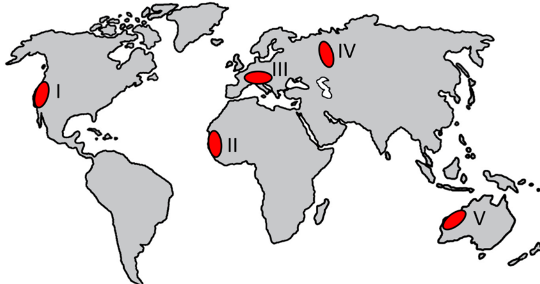
Çözüm:

Yeryüzünde aktif volkanlar, jeotermal enerji potansiyelinin yüksek olduğu alanlar ve aktif deprem kuşağı alanları ile örtüşmektedir. Yeryüzünde ise depremlerin yoğunlaştığı üç ana kuşak bulunmaktadır. Bu kuşaklar levha sınırlarıyla büyük oranda örtüşür. Bunlardan birincisi, Büyük Okyanus'u çember şeklinde saran Pasifik Deprem Kuşağı'dır. Bu kuşakta haritada I, II ve V numaralı yerler görülmektedir. İkinci kuşak Akdeniz-Himalaya Deprem Kuşağı'dır. Bu kuşakta IV numaralı yer görülmektedir. Üçüncü kuşak ise Atlas Okyanusu'nun ortasındaki levha sınırlarında yer alan Atlantik Deprem Kuşağı'dır.

Bu durumda III numaralı yer aktif deprem kuşağı dışında yer aldığından aktif volkan ve jeotermal enerji potansiyelinin daha düşük olması beklenir. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

8. Mesozoyik'in sonlarına doğru başlayıp bugün de oluşumu devam eden Alp Kıvrımları, dünyanın genç dağları arasında yer almaktadır. Alpler, Himalayalar, And ve Kayalık Dağları bu genç oluşumun başlıcalarıdır.

Haritada numaralandırılmış alanlardan hangileri bu kuşak üzerinde yer almaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

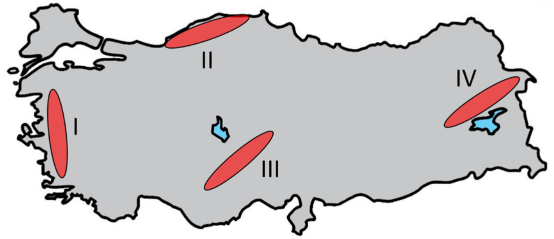
Çözüm:

Mesozoyik'in sonlarına doğru başlayıp bugün de oluşumu devam eden Alp Kıvrımları, Dünya'nın genç dağları arasında yer almaktadır. Kuzey Amerika'nın batısında yer alan Kayalık Dağları ve Avrupa'nın güneyinde bulunan Alp Dağları bu kıvrım kuşağı üzerinde yer almaktadır. Haritada I numaralı alanda Kayalık Dağları ve III numaralı alanda Alp Dağları yer almaktadır.

Bu nedenle sorunun doğru cevabı I ve III numaranın bulunduğu B seçeneğidir.

Cevap: B

9. Türkiye'de volkanik dağların oluştuğu alanlar genel olarak bir doğrultu boyunca dizilmiştir.

Harita üzerinde numaralandırılmış alanlardan hangilerinde böyle bir durum gözlenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

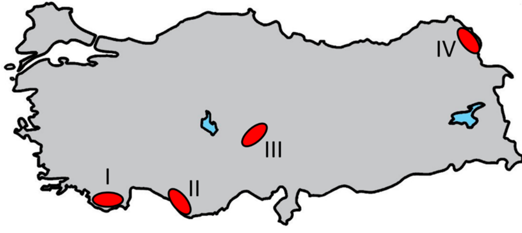
Çözüm:

Ülkemizde II. Jeolojik Zaman'ın sonları ile III. Jeolojik Zaman'ın sonlarına ait olan volkanik şekiller daha fazladır. Doğu Anadolu ile İç Anadolu'da geniş yer kaplayan bu şekillere Batı ve Güneydoğu Anadolu'da da rastlanmaktadır. Türkiye, volkanik faaliyetler sonucu oluşmuş çeşitli yeryüzü şekillerine sahiptir. Bu yeryüzü şekillerinden volkan konileri, Doğu Anadolu'da yer alan Nemrut, Tendürek, Süphan, Büyük ve Küçük Ağrı dağları kuzeydoğu-güneybatı yönünde bir hat oluşturur. Yine İç Anadolu'da yer alan Erciyes Dağı, Melendiz Dağı, Hasandağı, Karadağ ve Karacadağ kuzeydoğu-güneybatı yönünde bir hat oluşturur. Haritaya baktığımızda volkanik alanlara uygun numaralandırılmış alanların III ve IV olduğu görülür.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

10. Türkiye’de en yaygın kayaç türlerinden biri kireç taşıdır.

Haritadaki numaralandırılmış alanlardan hangilerinde bu kayaç türünün daha yaygın olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ülkemizde Orta ve Batı Toroslar kireç taşının en yaygın görüldüğü yerlerdir. Özellikle Teke Yarımadası, Göller Bölgesi ve Taşeli Platosu'nda çeşitli karstik şekillere ait en güzel örnekler bulunmaktadır.

Haritaya baktığımızda numaralandırılan yerler arasında kireç taşının yaygın olarak görüleceği yerlerin I-Teke Yarımadası, II-Taşeli Platosu olduğu görülür. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

11. Yeryüzünde aktif volkanlar, genellikle levha sınırlarına yakın alanlarda yer almaktadır.

Buna göre aşağıdaki alanlardan hangilerinde aktif volkanların daha az olması beklenir?

A) Şili çevresi

B) İzlanda Adası

C) Sibirya ovaları

D) Endonezya adaları

E) ABD’nin batı kıyıları

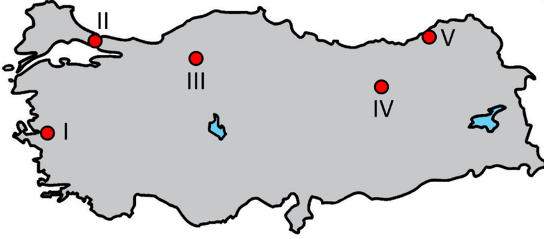
Çözüm:

Yeryüzünde volkanların dağılışı ile levha sınırları birbirleriyle paralellik gösterir. Dünyadaki volkanların yaklaşık %75'i Pasifik Levhası'nın çevresinde yer aldığından bu alana Ateş Çemberi adı verilir. Soruda verilen Şili çevresi, Endonezya adaları, ABD’nin batı kıyıları Ateş Çemberi Kuşağı'nda yani levha sınırlarında yer almaktadırlar. İzlanda Adası, Atlas Okyanusu'nun ortasındaki levha sınırlarında yer aldığından aktif volkanların fazla olduğu alanlardandır. Ancak levha sınırlarının uzağında kalan Sibirya ovalarında aktif volkanların görülme olasılığı daha azdır.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

12. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangisinde deprem riski daha düşüktür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Anadolu'nun sıkışması sonucu oluşan üç önemli fay hattı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, batıda Saros Körfezi'nden başlayıp doğuda Van’a kadar uzanan Kuzey Anadolu Fay Hattı’dır (KAF). İkincisi, Hatay’dan Van’ın doğusuna kadar bir yay çizerek KAF ile birleşen Doğu Anadolu Fay Hattı’dır (DAF). Üçüncüsü ise ülkenin batısındaki çöküntü alanlarını kapsayan Batı Anadolu Fay Hattı’dır (BAF).

Haritaya baktığımızda II, III ve IV numaralı yerler KAF üzerinde, I numaralı yerin BAF üzerinde yer aldığı görülür. Bu durumda aktif fay hatları dışında kalan V numaralı yer deprem riskinin daha düşük olduğu yer olacaktır. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

13. Türkiye’nin tektonik yapısı ile ilgili olarak derslerindeki sunumda kullanmak üzere bilgi kartları hazırlayan bir grup öğrenci şu bilgileri derlemiştir:

I. Egeid kara parçasının çökmesi sonucu bugünkü Ege Denizi’nin bulunduğu alan sular altında kalmıştır.

II. Doğu Anadolu çevresinde kırıklı dağ sistemleri görülmektedir ve bu dağlar genellikle kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır.

III. Orta Anadolu’nun Üçüncü Jeolojik Zaman’da bütün hâlinde yükselmesi bu alanda yüksek düzlüklerin fazla olmasında etkili olmuştur.

IV. Doğu Karadeniz çevresinde kırıklı dağlar, grabenler ve volkan konileri bulunmaktadır.

Bu bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ülkemizdeki en etkili orojenik hareket, Alp Orojenezi Dönemi'nde meydana gelmiştir. Bu dağ oluşum dönemi, II. Jeolojik Zaman'da başlayıp III. Jeolojik Zaman'ın sonlarına kadar devam etmiştir. Alp Orojenezi, Lavrasya ve Gondvana kıtalarının sıkıştırması sonucu Tetis Denizi'nde biriken tortulların su yüzeyine çıkmasıyla başlamıştır. Bunun sonucunda tortullar kıvrılarak Kuzey Anadolu Dağları ve Toroslar, Doğu Anadolu Dağları oluşmuştur. Gerilmeye maruz kalan Batı Anadolu'da ise sert tabakaların kırılmasıyla kırık dağları, çöken alanlarda ise çöküntü ovaları oluşmuştur.

Bu durumda II ve IV numaralı öncüllerde verilen Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz’de kırıklı dağların bulunduğu bilgisi yanlış olacaktır. I ve III numaralı öncüllerde verilen bilgiler doğru olduğundan sorunun doğru cevabı B seçeneği olacaktır.

Cevap: B

1. Yer kabuğunu oluşturan levhalar sürekli hareket hâlindedir. Doğadaki bazı doğal olay ve süreçlerin oluşumu bu harekete bağlı olarak gerçekleşmektedir.

Aşağıdaki doğal olay veya süreçlerden hangisinin oluşumu ile bu hareketler ilişkilendirilemez?

A) Yüksek kıvrımlı dağların buzullarla kaplı olması
B) Okyanus tabanındaki tortulların kıvrılarak yükselmesi
C) Sismik hareketler neticesinde yeryüzünde sarsıntıların oluşması
D) Fay hatlarının bulunduğu alanlarda jeotermal kaynakların oluşması
E) Büyük Okyanus çevresindeki alanlarda volkanik faaliyetlerin fazla olması

2. Magmatik unsurlar yüksek sıcaklık ve basınç etkisiyle yükselerek yer kabuğunun direncinin zayıf olduğu fay hatlarından yüzeye çıkmaya çalışır. Bu unsurların bir kısmı yer kabuğunun derinliklerinde kalarak soğumaya başlar.

Aşağıdakilerden hangisi bu soğumanın gerçekleştiği ortamlarda oluşan şekillerdendir?

A) Maar B) Batolit C) Krater
D) Kaldera E) Volkan konisi

3. Kaynağını mantodaki konveksiyonel akımlardan alan ve yeryüzünün şekillenmesinde önemli paya sahip olan kuvvetlere iç kuvvetler adı verilmektedir.

Aşağıda verilenlerden hangisi bu kuvvetler arasında gösterilemez?

A) Erozyon B) Orojenez C) Epirojenez
D) Depremler E) Volkanizma

4. Yaklaşık 4,6 milyar yıl önce oluşan yerküre, kendi ekseni etrafında döndükçe fiziksel ve kimyasal özelliklerine göre çeşitli katmanlara ayrılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu katmanlardan değildir?

A) Manto B) Litosfer C) Hidrosfer
D) İç çekirdek E) Dış çekirdek

5. Yer kabuğunun ana unsuru olan kayaçlar oluşum türlerine göre çeşitli gruplara ayrılmıştır. Bunlar arasında yüksek sıcaklık ve basınca maruz kalan kayaçlara başkalaşım kayaçları adı verilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu kayaçlara örnek olarak gösterilebilir?

A) Linyit B) Bazalt C) Mermer
D) Andezit E) Kaya tuzu

6. Yer kabuğunu oluşturan levhaların yan basınçlar tarafından sıkıştırılması sonucu orojenez meydana gelir ve çeşitli yer şekilleri oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi bu yolla oluşan yer şekillerinden biri değildir?

A) Plato B) Horst C) Graben
D) Antiklinal E) Senklinal

7. Farklı tür ve özelliklere sahip olan kayaçlar; oluşum şartlarına, fiziksel ve kimyasal özelliklerine göre türlere ayrılır.

Buna göre aşağıdaki kayaçlar türüne göre ikişerli gruplara ayrıldığında hangisi bunların dışında kalır?

A) Şist B) Bazalt C) Alçı taşı
D) Andezit E) Kireç taşı

8. Aşağıda Dünya'nın iç katmanlarından birisinin bazı özellikleri verilmiştir.

- Sıcaklık 6.000 °C'nin üzerindedir.
- Yüksek basıncın etkisiyle katı hâlde olduğu düşünülmektedir.
- Demir ve nikel gibi elementler yoğun şekilde bulunmaktadır.

Bu katman, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Manto B) İç çekirdek C) Yer kabuğu
D) Astenosfer E) Dış çekirdek

9. Jeolojik zaman aralıkları, yerkürenin oluşumundan günümüze kadar geçen sürede önemli doğal olaylara ve süreçlere göre oluşturulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu şekilde oluşturulmuş zaman aralıklarından değildir?

A) Neolitik B) Senozoyik C) Mezozoyik
D) Paleozoyik E) Prekambriyen

10. Yüzey volkanizması magmanın yeryüzüne ulaşmasıyla oluşur ve bu esnada yeryüzüne sıvı, katı ve gaz hâlde maddeler çıkar. Bu sürece bağlı olarak yeryüzünde çeşitli yer şekilleri oluşmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu yolla oluşmuş yer şekillerinden değildir?

A) Maar B) Krater C) Obruk
D) Kaldera E) Volkan konisi

11. Bitki ve hayvan kalıntılarının yer kabuğunda milyonlarca yıl depolanıp basınca uğraması sonucu organik tortul kayaçlar oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu kayaçlara örnek olarak verilebilir?

A) Bazalt B) Granit C) Antrasit
D) Obsidiyen E) Traverten

12. Kayaçlar içindeki bazı mineraller suyun etkisiyle kolayca çözünerek suyun bünyesine katılır daha sonra durgun bir alanda çökelerek birikir ve kimyasal tortul kayaçları oluşturur.

Aşağıdaki kayaçlardan hangisinin oluşumu, bu şekilde meydana gelmiştir?

A) Gnays B) Obsidiyen C) Kaya tuzu
D) Taş kömürü E) Konglomera

13. Yer kabuğunu oluşturan levhalar bazı yerlerde birbirine yaklaşırken bazı yerlerde de birbirinden uzaklaşmaktadırlar.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde bu hareket levhaların birbirine yakınlaşması şeklinde gerçekleşmektedir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

1. Dünya'nın oluşumundan bugüne kadar dört büyük orojenez olayı meydana gelmiştir

Aşağıdakilerden hangisi bu olaylar sonucu oluşmuş dağlara örnek verilebilir?

A) Etna Dağı
B) Alp Dağları
C) Erciyes Dağı
D) Fujiyama Dağı
E) Klimanjaro Dağı

2. Yer kabuğunun derinliklerinde soğuyarak katılaşan magmatik unsurlar bu alanlarda çeşitli kayaç türlerinin oluşumunda etkili olurlar.

Aşağıdakilerden hangisi bu kayaç türlerinden biridir?

A) Granit
B) Bazalt
C) Antrasit
D) Obsidiyen
E) Konglomera

3. Aşağıda bir jeolojik dönemde gerçekleşen bazı olaylar verilmiştir.

- Tetis Denizi'nin oluşumu ve bu alanda büyük tortullaşmanın yaşanması,
- İlk memelilerin, kuşların ve dinozorların görülmesi,
- Pangea kıtasının Lavrasya ve Gondwana olarak ikiye ayrılması

Bu olaylar, aşağıdaki jeolojik zamanlardan hangisinde meydana gelmiştir?

A) Prekambriyen
B) Paleozoyik
C) Mezozoyik
D) Neojen
E) Senozoyik

4. Günümüzdeki teknolojik ilerlemelere rağmen henüz yer kabuğu geçilerek mantoya ulaşacak kazı yapılamamıştır. Buna rağmen Dünya'nın iç yapısı hakkında önemli bilgilere ulaşılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilgilere ulaşmada dikkate alınan unsurlardan değildir?

A) Sismik dalgalar
B) Kayaç özellikleri
C) Volkanik patlamalar
D) Arazinin eğim özellikleri
E) Derin sondaj çalışmaları

5. Levha Tektoniği Kuramı'na göre günümüzdeki kıtalar yaklaşık 260 milyon yıl önce Pangea adı verilen tek kıta hâlinde iken mantodaki konveksiyonel akımların etkisiyle parçalanmışlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kıtaların parçalandığına kanıt olarak gösterilemez?

A) Kıtaların şeklinin yapboz parçaları gibi birbirine uyumlu olması
B) Güney Amerika ve Afrika'da benzer kayaç diziliminin görülmesi
C) Günümüzde uydu görüntülerine dayalı ölçümlerde kıtaların ayrıldığının tespit edilmesi
D) Yeryüzünün farklı alanlarında benzer fosillerin dağılışının birbirine uyumlu olması
E) Birbirinden uzak kıtalarda benzer iklim koşullarının yaşanıyor olması

6. Anadolu Levhası olarak adlandırılan kara parçasının büyük oranda Senozoyik'teki karalaşma hareketi ile Tetis Denizi'nden yükselerek ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu dönem koşulları hakkında daha az bilgi vermesi beklenir?

A) Soma'daki linyit yatakları
B) Toros Dağları'ndaki fosiller
C) Eskişehir'deki bor yatakları
D) Çankırı'daki kaya tuzu yatakları
E) Zonguldak'taki taş kömürü yatakları

7. Yer kabuğunda bulunan levhaların çeşitli faktörlere bağlı olarak ağırlıklarının değişmesi sonucu epirojenez adı verilen geniş çaplı yükselme veya alçalma hareketleri görülür.

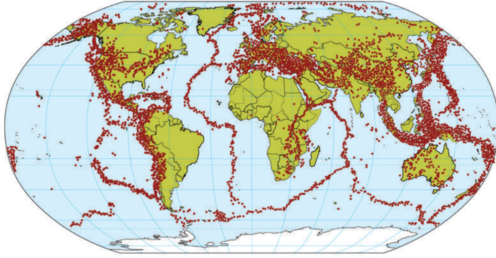
Buna göre;

I. Karalar üzerindeki buzulların erimesi,
II. Karstik arazilerde mağara tavanlarının çökmesi,
III. Tortullaşmalara bağlı olarak levhalar üzerindeki ağırlığın artması,
IV. Bazı denizlerde gelgit olayına bağlı olarak kıyı hattının değişmesi

faaliyetlerinden hangileri bu hareketlerin oluşmasında etkilidir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

8. Aşağıdaki haritada yeryüzünde meydana gelen depremlerin dağılışı gösterilmiştir.

Bu dağılış ile aşağıdakilerden hangisi arasında daha fazla ilgi kurulabilir?

A) Masif araziler

B) Levha sınırları

C) Karstik bölgeler

D) Sıcak iklim bölgeleri

E) Geniş düzlük alanlar

9. Aşağıda bir kayaç türüne ait bazı özellikler verilmiştir.

- Tabakalı yapıda bulunurlar.
- İçinde fosillere rastlanabilir.
- Oluşumunda dış kuvvetler etkilidir.

Aşağıdaki kayaçlardan hangisi bu özelliklere sahiptir?

A) Granit B) Andezit C) Kum taşı D) Obsidiyen E) Sünger taşı

10. Volkanik faaliyetlerin olduğu alanlar tehlikeli olmalarına rağmen çoğu yerde yoğun nüfusludur ve yerleşme açısından uygun özellikler sunmaktadır.

Volkanik alanlarla ilgili aşağıdaki özelliklerden hangisi bu durumun oluşmasında daha fazla etkilidir?

A) Çeşitli yer şekillerinin oluşması

B) Eğim değerlerinin fazla olması

C) Turizm çeşitliliğinin fazla olması

D) Su kaynakları açısından elverişli olması

E) Tarım ve madencilik yönünden elverişli olması

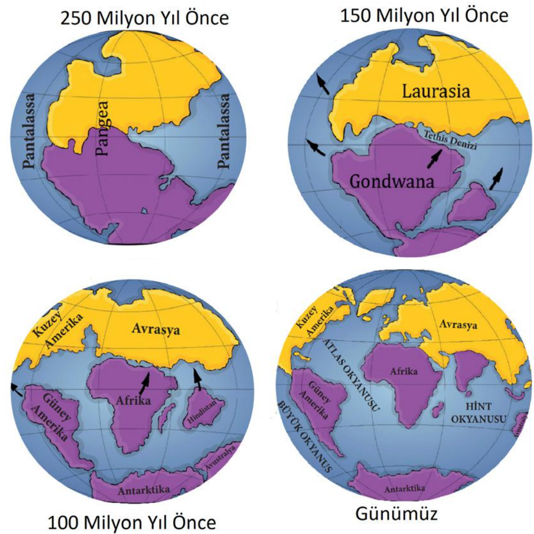
11. Aşağıda bir jeolojik dönemde meydana gelen bazı olaylar verilmiştir.

- Sürüngenlerin, balıkların ve kara bitkilerinin ortaya çıkışı
- Taş kömürü yataklarının oluşumu
- Pangea Kıtası'nın oluşumu

Bu olaylar, aşağıdaki jeolojik zamanlardan hangisinde meydana gelmiştir?

A) Neojen B) Senozoyik C) Paleozoyik D) Mezozoyik E) Prekambriyen

12. Aşağıdaki haritalarda Kıtaların Kayması Teorisi’ne göre zaman içerisinde Pangea Kıtası’nın parçalanması ve yeryüzünün günümüzdeki görünümünü kazanması gösterilmiştir.

Bu haritalardaki bilgilerden faydalanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Kıtaların birleşik olduğu dönemler vardır.

B) Pangea’nın parçalanmasıyla Laurasia ve Gondwana kıtaları oluşmuştur.

C) Kıtalar farklı yönlere doğru ilerlemiştir.

D) Kıtaların hareketi günümüzde son bulmuştur.

E) Güney Amerika ve Afrika geçmişte birleşikken, ayrılmıştır.

1. Yerküre üzerinde Büyük Okyanus çevresinde Ateş Çemberi olarak adlandırılan kuşakta aktif volkanların yoğunluğu artmaktadır.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangisi bu kuşak üzerinde bulunan alanlardan değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yerkürenin katmanlarından biri olan manto tabakasındaki yüksek sıcaklık ve basınca bağlı gerçekleşen konveksiyonel akımlar levha tektoniğinin temel hareket enerjisini oluşturmaktadır.

Aşağıdaki doğal olay veya süreçlerden hangisinin oluşumunda bu faktörün doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

A) Erozyonla toprağın üst kısmının aşınması
B) Dünyanın ortalama sıcaklığının değişmesi
C) Geniş yayılımlı volkanik dağların oluşması
D) Karstik erime sonucu çöküntülerin oluşması
E) Sıcaklığı farklı hava akımlarının karşılaşması

3. Haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangisinde, yer şekillerinin oluşum sürecinde orojenezin etkisi daha az olmuştur?

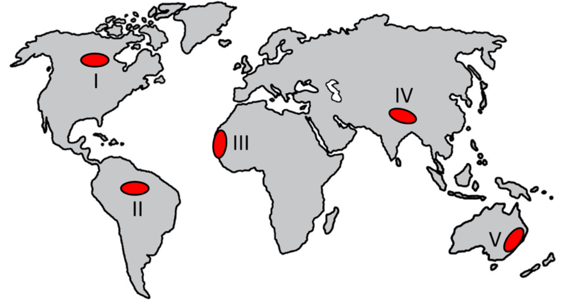
A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Türkiye'de farklı bölgelerde yer alan volkanik dağlar günümüzde aktif değildir.

Türkiye'deki volkanlara ait aşağıdaki özelliklerden hangisi bu yargıya kanıt olarak gösterilebilir?

A) Çıkardıkları lavların geniş alanlara yayılması
B) Uzun bir süreden beri faaliyetlerinin olmaması
C) Oluştukları alanların bir hat boyunca yer alması
D) Volkanik kayaçların bazı alanlarda daha fazla bulunması
E) Fay hatlarının bulunduğu alanlarda sıcak su kaynaklarının bulunması

5. Dünya'nın dış katmanı olan yer kabuğunun kalınlığı, yükseltinin arttığı alanlarda daha fazladır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde bu kalınlık diğerlerine göre daha fazladır?

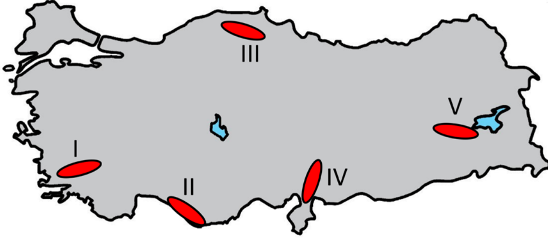
A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Türkiye'nin bulunduğu kara parçası ve yakın çevresinde büyük depremler oluşabilmektedir.

Türkiye arazisinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu durumun oluşmasında temel etkendir?

A) Ovalık arazilerin geniş alan kaplaması
B) Jeotermal potansiyelinin yüksek olması
C) Tektonik hareketliliğin yaşanıyor olması
D) Dağların doğu batı doğrultusunda uzanması
E) Karstik alanlarda yer altı boşluklarının bulunması

7. Jeolojik olarak etrafındaki arazilere göre daha eski zamanlarda oluşmuş ve metamorfizmaya uğrayarak sertleşmiş arazilere masif arazi denilmektedir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisi bu özelliğe sahip değildir?

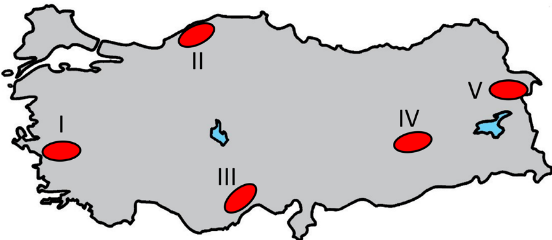
A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Türkiye’de bulunan dağların bir kısmı, yüzey volkanizmasıyla ilgili süreçler sonucu magmadan gelen malzemelerin üst üste yığılması yoluyla oluşmuştur.

Aşağıdaki dağlardan hangisi bu yolla oluşmuştur?

A) Bozdağlar
B) Erciyes Dağı
C) Yıldız Dağları
D) Toros Dağları
E) Kaçkar Dağları

9. Yan basınçların etkisiyle tortul tabakaların sıkışmaya uğraması sonucu dağ oluşum hareketi meydana gelir. Bu oluşumun gerçekleştiği alanlarda tabakaların esnekliğinin az olması durumunda kırılmayla oluşan dağlar, horst özelliği gösterir ve bu dağların arasında graben çöküntüleri oluşur.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde oluşan dağlarda bu durum gözlenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Magmanın yer kabuğunun zayıf noktalarından patlama ve püskürmelerle yeryüzüne çıkması ya da yer kabuğunun içine sokulması sürecine volkanizma denir. Bu süreç ve neden olduğu olaylar; oluşum ortamına göre, yüzey volkanizması ve derinlik volkanizması olmak üzere ikiye ayrılır.

Bu süreçle ilgili aşağıdaki oluşumlardan hangisinin meydana geldiği ortam diğerlerinden farklıdır?

A) Maar B) Krater C) Lakolit
D) Kaldera E) Volkan konisi

11. Günümüzden yaklaşık 66 milyon yıl önce başlayan ve Senozoyik olarak adlandırılan Üçüncü Jeolojik Zaman içerisindeki son 2,5 milyon yıllık zaman dilimi Kuvaterner şeklinde alt dönem olarak ele alınmıştır. Geçmişte doğal ortamda yaşanan değişikliklerin önemli bir kısmı bu dönemde gerçekleşmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu dönemde gerçekleşen olaylardan değildir?

A) Delta ovalarının oluşması
B) Buzul devirlerinin görülmesi
C) İstanbul Boğazı’nın oluşması
D) Dinozorların neslinin tükenmesi
E) Günümüzdeki iklimlerin oluşması

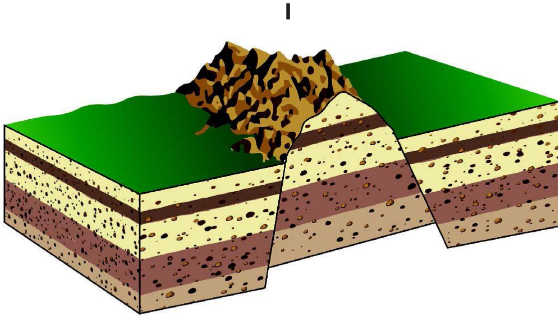
12. Türkiye’de arazilerin sahip olduğu ortalama yükselti 1.000 metreden fazladır ve yüksek plato düzlükleri geniş alan kaplamaktadır.

Türkiye’ye ait aşağıdaki özelliklerden hangisi bu durumun oluşmasında etkili olan faktörlerdendir?

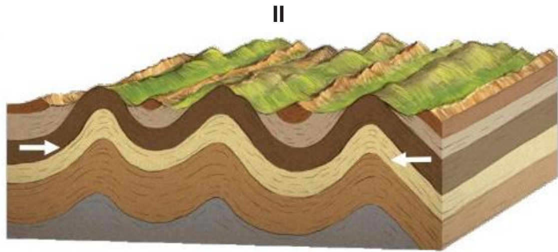
A) Arazi eğiminde büyük farklılıkların bulunması
B) Deniz kıyılarında geniş delta düzlüklerinin bulunması
C) Volkanik faaliyetler sonucu patlama çukurluklarının oluşması
D) Tektonik hareketlerin çöküntü ovalarının oluşmasına neden olması
E) Türkiye'nin III. Jeolojik Zaman'dan itibaren toptan yükselmeye uğraması

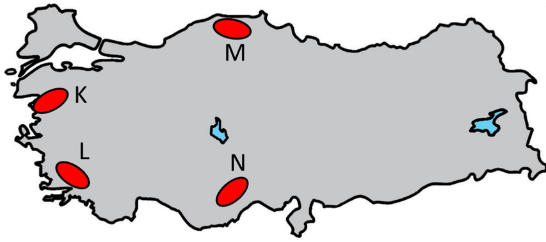
1. Aşağıda orojenez ile oluşan yer şekilleri ve bu yer şekillerinin yaygın olduğu bazı alanların gösterildiği harita verilmiştir.

I

II

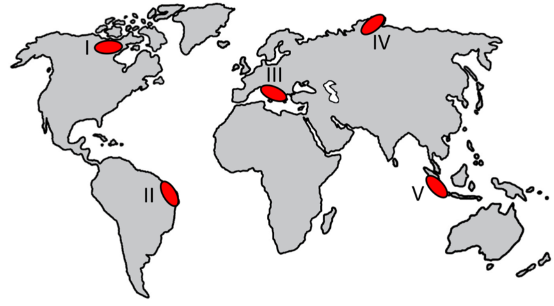

Bu yer şekillerinin yaygın olduğu alanlar aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	K-M	L-N
B)	K-L	M-N
C)	L-N	K-M
D)	M-L	K-N
E)	M-N	K-L

2. Levha sınırlarında yer alan bölgelerde yıkıcı büyüklükte deprem olma olasılığı yüksektir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde böyle bir deprem yaşanma olasılığı diğerlerine göre daha yüksektir?

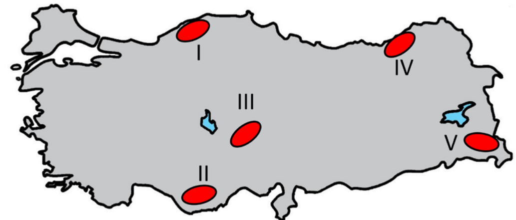
A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

3. Türkiye'de etkili olan büyük depremler genellikle Kuzey Anadolu, Batı Anadolu ve Doğu Anadolu fay kuşakları üzerinde görülmektedir.

Buna göre Türkiye'de yaşanmış aşağıdaki depremlerden hangisi diğerlerinden farklı bir fay kuşağı üzerinde meydana gelmiştir?

A) 1939 – Erzincan
B) 1942 – Erbaa-Niksar
C) 1970 – Gediz
D) 1999 – Gölcük
E) 1999 – Düzce

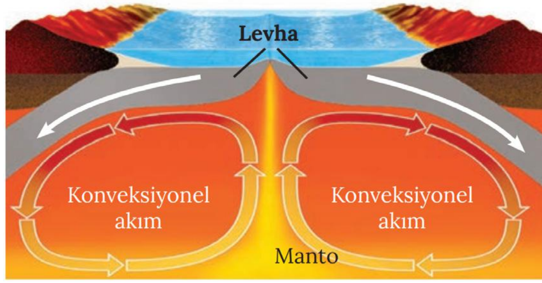
4. Türkiye'de bulunan dağların büyük bir kısmı orojenik faaliyetler sonucu oluşmuştur.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisindeki dağların oluşumunda farklı bir faaliyet etkili olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıda mantonun üst kısmında oluşan konveksiyonel akımlar gösterilmiştir.

Aşağıdaki durumlardan hangisi ile bu akımların neden olduğu sonuçlar arasında bir ilgi kurulabilir?

A) Yükseltisi fazla olan alanlarda kalıcı karların yer alması

B) Deniz seviyesine yakın alanlarda aşındırma düzlüklerinin oluşması

C) Bazı dağların yüksek kesimlerinde deniz canlısı fosillerinin bulunması

D) Kireç taşının yaygın olduğu alanlarda yeraltı boşluklarının oluşması

E) Bazı kıyılarda gün içinde deniz seviyesinde değişikliklerin yaşanması

6. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangisinde Alp kıvrımlarının şekillendirici etkisinin <u>daha fazla</u> olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Kayaçların fiziksel ve kimyasal özellikleri, yeryüzünün şekillenmesinde doğrudan ya da dolaylı bir etkiye sahiptir. Bu özellikler, kayaçların aşınım sürecine karşı göstermiş olduğu dayanıklılıkta belirleyici olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi kayaçların bu süreçteki dayanıklılığıyla ilgili <u>yanlış</u> bir bilgidir?

A) Kimyasal tortul kayaçlar suda kolay çözünebildiği için dirençsizdir.

B) Tabakalı kısımlara sahip olan kayaçlar aşınım etmenlerine karşı dirençsizdir.

C) Gözenek ve boşluk miktarı fazla olan kayaçlar aşınım etmenlerine karşı dirençlidir.

D) Başkalaşım kayaçları ve magmatik kayaçlar, genellikle aşındırma etmenlerine karşı tortul kayaçlardan daha dirençlidir.

E) Aşınmaya karşı dirençli sert yapılı kayaçların bulunduğu arazilerde çevresine göre daha dik ve yüksek yüzey şekilleri oluşur.

8. Coğrafya öğretmeni Hülya Hanım, Türkiye’nin farklı yerlerinden gelen öğrencilerin olduğu bir okulda öğrencilerden geldikleri yerlerin tektonik özelliklerini araştırmalarını istemiş ve öğrencilerinden aşağıdaki cevapları almıştır:

Tülay: Benim geldiğim Doğu Karadeniz’de denizin hemen yanı başında uzanan yüksek dağ kütleleri Alp Orojenezi’nin birer parçasıdır.

Mustafa: Benim geldiğim Rize'de Kaçkar Dağı bulunur ve oldukça yüksektir. Volkanik bir patlama ile oluşmuş bu dağ günümüzde de zaman zaman patlama yaptığı için depremleri tetiklemektedir.

Başak: Benim geldiğim Orta Anadolu yüksek düzlüklerden oluşmaktadır. Bu düzlüklerin fazla olmasında epirojenezin etkisi olmuştur.

Ufuk: Benim geldiğim Aydın ili Batı Anadolu’da olmasından dolayı kıvrımlı dağ sistemi içerisinde yer alır. Kuzeydeki Aydın Dağları ile güneydeki Menteşe Dağları bu sistem sonucu oluşmuş dağlara örnektir.

Bu öğrencilerden hangilerinin verdiği bilgide <u>yanlışlık</u> vardır?

A) Tülay ve Mustafa
B) Tülay ve Başak
C) Mustafa ve Başak
D) Mustafa ve Ufuk
E) Başak ve Ufuk

1. **Falezlerin yaygın olarak görüldüğü bir bölgeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

A) Dalga ve akıntıların aşındırma gücü azdır.

B) Kıyı derinliği azdır.

C) Dağlar kıyıya dik olarak uzanır.

D) Kıta sahanlığı geniştir.

E) Kıyıya yakın yüksek dağlar bulunur.

Çözüm:

Kıyıya yakın yüksek dağların bulunduğu yerlerde güçlü dalgaların etkisiyle aşınım şekilleri oluşur. Dalgalar, derin ve yüksek kıyılara çarptığında aşınım sonucunda kıyılarda diklik veya uçurumlar meydana gelir.Kıyı derinliği fazladır, dağlar denize paralel uzanmaktadır.

Bu durumda sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

2. **Kutup bölgelerinde buzul aşınım ve birikim şekillerinin yoğun olması;**

I. enlem,

II. yükselti,

III. bakı

faktörlerinden hangileriyle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Çözüm:

Kalıcı kar sınırı Ekvator'da dağların daha yüksek kesimlerinde görülürken kutuplara doğru azalarak deniz seviyesine kadar düşmektedir. Sıcaklığın Ekvator'dan kutuplara doğru azalması buzulların yıl boyunca kutuplar ve çevresinde yaygın örtü şeklinde görülmesine neden olmuştur. Buzul aşınım ve birikim şekillerinin kutuplar ve çevresinde yaygın olması enlem faktörüyle ilgilidir.

Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

3. **Kıyı oku, tombolo ve lagünlerin yaygın olarak görüldüğü yerlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

A) Kıta sahanlığı dardır.

B) Kıyı derinliği azdır.

C) Gelgit genliği fazladır.

D) Dalga ve akıntıların aşındırma gücü fazladır.

E) Dağlar kıyıya paralel olarak uzanır.

Çözüm:

Sığ kıyılarda biriken malzemenin su yüzeyine çıkmasıyla kıyı setleri oluşur. Kıyı setleri, kıyıya uzanış biçimine göre kıyı oku veya kıyı kordonu gibi isimler alır. Adaları ana karaya ya da birbirine bağlayan kıyı oklarına tombolo adı verilir. Kıyı setlerinin gelişmesi sonucu bir koy ya da körfezin önü kapanarak koy ya da körfez göle dönüşür. Bu göllere de lagün veya deniz kulağı denir.

Görülüyor ki bu yer şekillerinin oluşması için denizin sığ, derinliğin az olması gerekir ki dalgalar aşındırdığı malzemeleri kıyı kesimlerinde biriktirerek birikim şekilleri oluşabilsin. Bu durumda seçeneklere baktığımızda kıyı oku ve tombolo gibi birikim şekillerinin oluşabilmesi için kıyı derinliğinin az olması gerektiği söylenebilir. Diğer seçeneklerde verilen bilgiler dalgaların aşınım şekilleri oluşturabilmesi için gerekli koşullar olduğundan dolayı söylenemez.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

4. Aşağıda dört vadi tipine ait bilgiler verilmiştir.

- Dağlık ve engebeli bölgelerde akarsuların yataklarını derine doğru aşındırması sonucu oluşmuş "V" profilli vadilerdir.
- Akarsuların yatak eğiminin azaldığı yerde yatağını yana doğru aşındırmasıyla oluşan vadilerdir.
- Dirençsiz yamacın yatık, dirençli yamacın dik olduğu vadilerdir.
- Dağ sıralarını enine yararak geçen vadilerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu vadi tiplerinden biri <u>değildir</u>?

A) Çentik B) Boğaz C) Asimetrik
D) Kanyon E) Geniş tabanlı

<u>Çözüm:</u>

Dağlık ve engebeli bölgelerde akarsuların yataklarını derine doğru aşındırması sonucu oluşmuş "V" profilli vadilere çentik vadi, akarsuların yatak eğiminin azaldığı yerde yatağını yana doğru aşındırmasıyla oluşan vadilere geniş tabanlı vadi, dirençsiz yamacın yatık, dirençli yamacın dik olduğu vadilere asimetrik vadi ve dağ sıralarını enine yararak geçen vadilere boğaz vadi denilir.

Bu durumda tanımı yapılmayan vadi kanyon vadidir. Kanyon vadi, akarsuların yatay tabakaların yoğun olduğu bölgelerde kolay aşınabilen ve kalınlığı fazla olan malzemeler üzerinde akarak yatağını derine doğru aşındırması sonucu basamaklı yapıya sahip vadilerdir.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

5. **Aşağıdakilerden hangisi akarsuların yatak eğiminin ve hızının azaldığı yerlerde oluşmaktadır?**

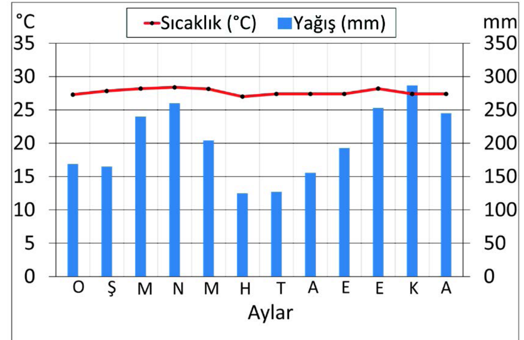
A) Irmak adası B) Tombolo C) Boğaz vadi
D) Kırgıbayır E) Kumsal

<u>Çözüm:</u>

Akarsu yatağının genişlediği ve eğimin azaldığı yerlerde yatak eğimi ve hızı azaldığından taşınan alüvyonlar uygun alanlarda birikmeye başlar. Alüvyonların biriktirdiği yerde su yüzeyinden daha fazla kabartılar oluşur ki bu yer şekillerine ırmak adası denir. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

6. Aşağıda bir iklim bölgesine ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Bu iklim bölgesindeki bir akarsuyla ilgili,

I. Denge profiline ulaşmıştır.
II. Boyu kısadır.
III. Rejimi düzenlidir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

<u>Çözüm:</u>

Grafiğe baktığımızda sıcaklığın yıl boyunca 25°C 'nin üzerinde olduğu ve yıl boyunca yağışlı bir iklime sahip olduğu görülür. Yeryüzünde bu iklime uygun yerler tropikal iklim bölgesidir. Tropikal iklim bölgelerinde akarsular genellikle debisi yüksek ve düzenli rejime sahip akarsulardır.

Ancak öncüllere baktığımızda "denge profili ve boyu kısadır" yargılarının da olduğunu görmekteyiz. Bu yargılara sadece grafikte verilen sıcaklık ve yağış oranlarına bakılarak ulaşılamaz. Çünkü yargıya varabilmek için soruda akarsuyun akış ve aşındırma gücü, akarsuyun aktığı havza ve yer şekilleri hakkında bilgi verilmesi gerekir. Bu durumda grafikte verilen sıcaklık ve yağış bilgisine göre öncüllerden sadece rejimi düzenlidir yargısına ulaşılabilir.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

7. I. Moren

II. Aşınım düzlüğü

III. Sander düzlüğü

IV. Mantar kaya

Yukarıda verilenlerden hangileri buzulların oluşturduğu yer şekillerindendir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Soruda verilen yer şekillerini tek tek açıklayarak devam edecek olursak,

I. Morenler, buzullar taşıdıkları malzemeleri (moren) eridiği yerde biriktirerek birikim şekilleri oluşturmaktadır.

II. Aşınım düzlüğü, dalga aşındırmasının yoğun olduğu kıyılarda falez (yalıyar) adı verilen diklik veya uçurumlarda aşınmanın devam etmesiyle falezler ana karaya doğru geriler. Bu şekilde falezlerin önünde aşınım düzlükleri oluşmaktadır.

III. Sander düzlüğü, buzulların erimesiyle oluşan akarsular tarafından getirilen malzemelerin buzul önlerinde birikmesi sonucu oluşan düzlüklere sander denilir.

IV. Mantar kaya, yatay tabakaların görüldüğü alanlarda zayıf malzemeyi rüzgârların aşındırması sonucu tek tepeler hâlinde yükselen diklikler meydana gelir. Bu kayaların zamanla alt kısımlarının aşınması sonucu mantar kaya oluşur.

Bu durumda buzulların oluşturduğu yer şekilleri I-Morenler ve III-Sander düzlüğüdür.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

8. **Aşağıda verilen yer şekilleri ve dış kuvvet eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?**

A) Kıyı oku–Akarsu

B) Barkan–Buzul

C) Polye–Rüzgâr

D) Peribacası–Akarsu

E) Delta ovası–Yeraltı suları

Çözüm:

Yer şekilleri ve dış kuvvet eşleştirmelerinden hangisinin doğru olduğunu sırayla cevaplayacak olursak;

Kıyı oku,dalga biriktirmesi ile oluştuğundan kıyı oku-akarsu eşleştirmesi yanlıştır.

Barkan,rüzgâr birikim şekilleri olduğundan barkan-buzul eşleştirmesi yanlıştır.

Polye,karstik aşınım şekli olduğundan dolayı polye-rüzgâr eşleştirmesi yanlıştır.

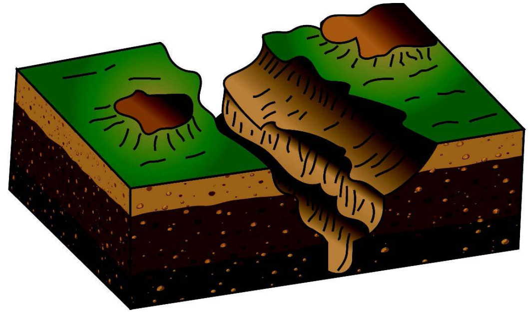
Peribacası, akarsu aşınım şekillerinden olduğundan dolayı eşleştirme doğrudur.

Delta ovası, akarsu birikim şekillerinden olduğundan dolayı delta ovası-yer altı suları eşleştirmesi yanlıştır.

Bu durumda sorunun doğru cevabı peribacası-akarsu, D seçeneğidir.

Cevap: D

9. Aşağıda bir vadi türüne ait kesit gösterilmiştir.

Bu vadi tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Geniş tabanlı vadi

B) Boğaz vadi

C) Çentik vadi

D) Kanyon vadi

E) Asimetrik vadi

Çözüm:

Akarsuların yatay tabakaların yoğun olduğu bölgelerde kolay aşınabilen ve kalınlığı fazla olan malzemeler üzerinde akarak yatağını derine doğru aşındırması sonucu basamaklı yapılı kanyon vadiler oluşur.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

10. **Türkiye'de karstik aşınım ve birikim şekilleri üzerine araştırma yapmak isteyen bir bilim insanının aşağıdaki bölgelerden hangisini tercih etmesi daha doğru olur?**

A) Doğu Karadeniz

B) Güney Marmara

C) Batı Karadeniz

D) Batı ve Orta Toroslar

E) Kuzeydoğu Anadolu

Çözüm:

Orta ve Batı Toroslar, Türkiye'de karst topoğrafyasına ait şekillerin en yaygın görüldüğü yerlerdir. Özellikle Teke Yarımadası, Göller Yöresi ve Taşeli Platosu'nda çeşitli karstik şekillere ait en güzel örnekler bulunur. Bu durumda karstik aşınım ve birikim şekilleri üzerinde araştırma yapmak isteyen bilim insanının Batı ve Orta Toroslar bölgesinde araştırma yapması doğru olur. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

11. Aşağıda bazı kıyı tiplerinin oluşumlarıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

I. Derin yarılmış akarsu vadilerinin, yükselen suların altında kalmasıyla ria tipi kıyılar oluşur.

II. Kanyon şeklindeki karstik vadilerin sular altında kalmasıyla dar ve derin koylar meydana gelir. Bu şekilde kalanklı kıyılar oluşur.

III. Buzul vadilerinin yükselen deniz sularının altında kalması sonucu dalmaçya tipi kıyılar oluşur.

IV. Deniz seviyesine yakın alanlardaki akarsu vadilerinin gelgit sonucunda sular altında kalmasıyla enine kıyılar meydana gelir.

Bu bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Verilen kıyı tipleriyle ilgili, I. öncülde yer alan ria tipi kıyılar, derin yarılmış akarsu vadilerinin, yükselen suların altında kalmasıyla oluşur ve doğru verilmiştir.

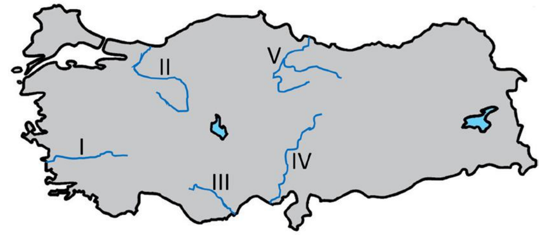
II. öncülde yer alan kalanklı kıyılar kanyon şeklindeki karstik vadilerin sular altında kalmasıyla dar ve derin koylar meydana gelir ve doğru olarak verilmiştir.

III. öncülde yer alan, buzul vadilerinin yükselen deniz sularının altında kalması sonucu dalmaçya tipi kıyılar değil fiyortlu kıyılar oluşur. Bu öncül yanlış verilmiştir.

IV. öncülde yer alan, deniz seviyesine yakın alanlardaki akarsu vadilerinin gelgit sonucunda sular altında kalmasıyla enine kıyılar değil haliçli kıyı tipleri oluşur. Bu öncül de yanlış verilmiştir. Doğru verilen öncüller I ve II numaralı öncüllerdir.

Cevap: A

12. Akarsuların döküldüğü yerlere taşıdığı malzemeyi biriktirmesi sonucu, denize doğru genişleyerek çıkıntı yapan delta ovaları meydana gelmektedir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen nehirlerden hangisinin oluşturduğu deltada bu çıkıntının daha az olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Akarsular uygun kıyı koşullarına sahip alanlarda taşıdıkları malzemeleri biriktirerek denize doğru genişleyen ovalar oluşturmaktadır. Bu ovalar çoğunlukla kıyı çizgi hattının denize doğru çıkıntı yapmasına neden olmaktadır. I numaralı yerde Büyük Menderes Nehri gösterilmiş ve bu nehir Balat Ovası'nı oluşturmuştur. III numaralı yerde Silifke Ovası'nı oluşturan Göksu Nehri, IV numaralı yerde Çukurova'yı oluşturan Seyhan Nehri gösterilmiştir. V numaralı yerde ise Çarşamba Ovası'nı oluşturan Yeşilırmak gösterilmiştir. Bu akarsuların oluşturduğu delta ovaları, kıyı çizgisinde bir çıkıntı oluşturacak yapıdadır. Ancak II numaralı yerde gösterilmiş olan Sakarya Nehri'nin denize döküldüğü yerde oluşturduğu deltada bu çıkıntı belirgin değildir. Sakarya Nehri'nin ağız kısmında güçlü akıntıların olması; bu nehrin ağız kısmında oluşan deltanın doğu-batı doğrultuda genişlemesinde neden olmuştur. Bu durum, oluşan delta ovasının belirgin bir çıkıntı yapmasını engellemiştir.

Cevap: B

1. Aşağıdakilerden hangisi dalga ve akıntıların oluşturduğu aşınım şekillerinden biridir?

A) Falez B) Tombolo C) Kıyı oku D) Lagün E) Kumsal

2. Rüzgârlar, yarı kurak ve kurak bölgelerde etkili olan dış kuvvetlerden biridir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerin hangilerinde bu kuvvete bağlı oluşan şekiller daha fazla görülür?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Aşağıdakilerden hangisi rüzgârların oluşturduğu birikim şekillerindendir?

A) Şahit kaya B) Mantar kaya C) Tafoni D) Yardang E) Barkan

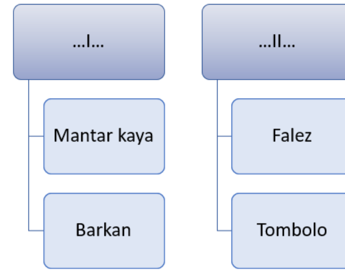
4. Aşağıdakilerden hangisi akarsuların oluşturduğu birikim şekillerindendir?

A) Vadi B) Delta C) Peribacası D) Peneplen E) Kırgıbayır

5. Aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisi buzul vadilerinin sularla dolması sonucunda oluşmuştur?

A) Boyuna B) Enine C) Fiyortlu D) Dalmaçya E) Skyer

6. Aşağıdaki şemada dış kuvvetlerin etkisiyle oluşan bazı yer şekilleri gösterilmiştir.

Bu şemada numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Buzul-Akarsu

B) Rüzgâr-Dalga ve akıntılar

C) Akarsu-Yeraltı suyu

D) Dalga ve akıntı-Akarsu

E) Rüzgâr-Buzul

7. Aşağıdakilerden hangisi yüzey sularının etkisiyle kayaçların çözünen kısımlarının rüzgârlar tarafından aşındırılarak oyuklara dönüşmesiyle ortaya çıkan şekillerdir?

A) Şahit kaya B) Yardang C) Kumul D) Tafoni E) Hamada

8. Türkiye'de aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisi <u>görülmez</u>?

A) Fiyortlu B) Enine C) Kalanklı D) Dalmaçya E) Boyuna

9. Aşağıdakilerden hangisi karstik birikim şekillerinden biridir?

A) Lapya B) Uvala C) Sarkıt
D) Dolin E) Polye

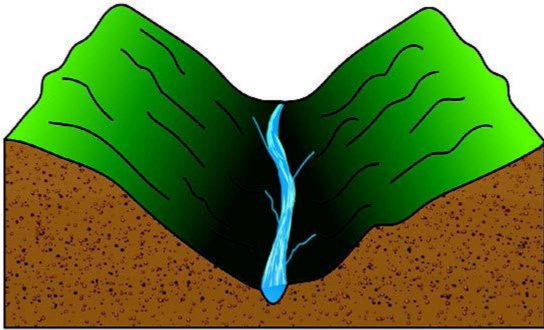
10. Menderesler oluşturan bir akarsu için,

I. Yatak eğimi azdır.
II. Enerji potansiyeli azdır.
III. Derine aşındırma gücü fazladır.
IV. Havzasında aşınmaya karşı dirençli kayaçlar yaygındır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Dağlık ve engebeli bölgelerde akarsuların yataklarını derine doğru aşındırması sonucu görselde verilen "V" profilli vadi tipleri oluşmaktadır.

Bu vadi tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Geniş tabanlı vadi
B) Boğaz vadi
C) Çentik vadi
D) Kanyon vadi
E) Asimetrik vadi

12. Genişlikleri ve uzunlukları kilometrelerce olabilen karstik ovalardır. Verimli topraklara sahip olduğu için yerleşme ve tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

yukarıda özellikleri verilen yer şekli hangisidir?

A) Lapya B) Düden C) Uvala
D) Polye E) Dolin

13. Aşağıdaki tabloda akarsuların oluşturduğu bazı aşınım ve birikim şekilleri sınıflandırılırken hata yapılmıştır.

Aşınım	Birikim
Peribacası	Birikinti konisi
Dev kazanı	Delta
Irmak adası	Plato

Bu hatanın düzeltilebilmesi için hangi şekillerin yer değiştirmesi gerekir?

A) Peribacası-Birikinti konisi
B) Dev kazanı-Delta
C) Irmak adası-Plato
D) Peribacası-Delta
E) Irmak adası-Delta

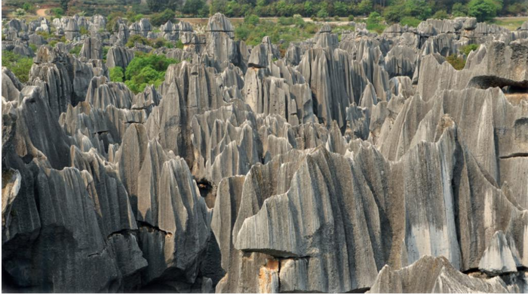
14. Aşağıdaki yer şekillerinden hangisi farklı bir dış kuvvet tarafından oluşturulmuştur?

A) Lös B) Uvala C) Barkan
D) Tafoni E) Mantar kaya

1.

Görseldeki yer şeklinin oluşmasında etkisi en fazla olan dış kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akarsular B) Dalgalar C) Rüzgârlar D) Buzullar E) Yeraltı suları

2.

Yukarıdaki görselde verilen karstik aşınım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

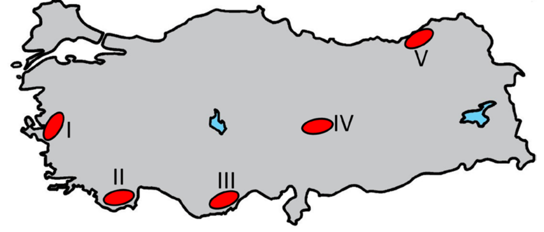
A) Lapya B) Düden C) Uvala D) Polye E) Dolin

3. Rüzgâr aşınımının çok şiddetli olduğu yerlerde ince unsurlu malzemelerin ve toprağın taşınması sonucu iri unsurlu (taş, kaya vb.) malzemelerin yüzeyi kaplamasıyla ortaya çıkan alanlardır.

Parçada belirtilen yer şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hamada B) Barkan C) Kumul D) Yardang E) Şahit kaya

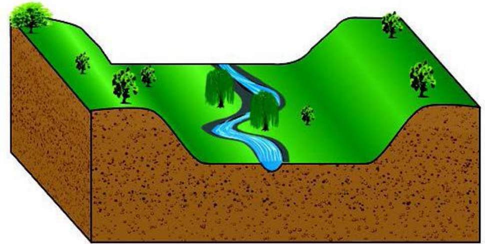
4. Yeraltındaki gözenek ve boşluklarda bulunan yeraltı suları, yüzey suları ile birlikte doğada bulunan kalker, kaya tuzu, jips (alçı taşı), tebeşir, dolomit vb. kayaçları çözündürerek çeşitli şekiller oluşturur.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanların hangilerinde bu şekiller daha fazla görülür?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

5. Aşağıda akarsuyun yatak eğiminin azaldığı yerde yatağını yana doğru aşındırmasıyla oluşan vadi tipi gösterilmiştir.

Bu vadi tipi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Geniş tabanlı vadi
B) Boğaz vadi
C) Çentik vadi
D) Kanyon vadi
E) Asimetrik vadi

6.

Görselde verilen akarsu aşınım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Plato B) Vadi C) Kırgıbayır
D) Peribacası E) Peneplen

7. Yeryüzünde eğimin fazla olduğu arazilerdeki malzemenin bir kısmının, yer çekimine ve diğer bazı etkenlere bağlı olarak eğim doğrultusunda hareket ederek yer değiştirmesine kütle hareketi denir. Kütle hareketleri, oluşumuna veya yer değiştiren unsurlara göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu hareketler sonucunda oluşan durumlar arasında gösterilebilir?

A) Karstik arazide oluşan kanyon vadiler
B) Birbirine yakın yerlerdeki farklı kıyı tipleri
C) Akarsuların ağız kısımlarında oluşan deltalar
D) Kurak ve yarı kurak alanlarda oluşan mantar kayalar
E) Eğimli yamaçlarda heyelanlar sonucu oluşan set gölleri

8. Buzulların hareket ederken taşıdığı malzemeyi bir kayanın çevresinde üst üste biriktirmesiyle oluşan tepelerdir.

Bu yer şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sirk B) Drumlin C) Moren
D) Hörgüç kaya E) Takke buzulu

9. **Bir akarsuyun aşındırma gücünü aşağıdaki faktörlerden hangisi arttırır?**

A) Akış hızının azalması
B) Vadisinin genişlemesi
C) Debisinin artması
D) Yatak eğiminin azalması
E) Yatağında dirençli tabakaların olması

10. I. Falez
II. Lagün
III. Lapya
IV. Tafoni

Yukarıda verilenlerden hangileri dalga ve akıntıların oluşturduğu yer şekilleridir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. **Aşağıdaki dış kuvvetlerden hangisi Amazon ve Kongo havzalarında <u>daha etkilidir</u>?**

A) Rüzgârlar B) Buzullar C) Akarsular
D) Yeraltı suları E) Dalga ve akıntılar

1. Aşağıda bazı yer şekillerinin oluşumlarıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

I. Rüzgârların biriktirme yapması sonucu özellikle çöllerde oluşan hilal şeklindeki kum yığınlarıdır.

II. Rüzgârların taşıdığı parçacıkları kayaçlara çarparak aşağı kısımlarını aşındırması sonucu oluşan şapka görünümlü şekillerdir.

III. Rüzgârların taşıyıp biriktirdiği ince unsurlu toprak örtüsüdür.

Bu yer şekilleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Lös	Yardang	Barkan
B)	Barkan	Lös	Yardang
C)	Barkan	Mantar kaya	Lös
D)	Lös	Barkan	Mantar kaya
E)	Lös	Mantar kaya	Barkan

2. Aşağıda dalga ve akıntıların kıyıları şekillendirmesiyle oluşan bir yer şekline ait görsel verilmiştir.

Bu yer şekline aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisinin bulunduğu bölgelerde daha fazla rastlanır?

A) Enine B) Skyer C) Boyuna D) Haliç E) Watt

3. Kıyılardaki girinti ve çıkıntının fazlalığı koy, körfez ve doğal liman oluşumlarını artırmaktadır.

Bu oluşumlara aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisinin bulunduğu bölgelerde daha fazla rastlanmaktadır?

A) Boyuna B) Enine C) Haliç D) Dalmaçya E) Skyer

4.

K

L

M

Görsellerdeki yer şekilleriyle ilgili olarak,

I. Tamamı dalga ve akıntılar tarafından oluşturulmuştur.

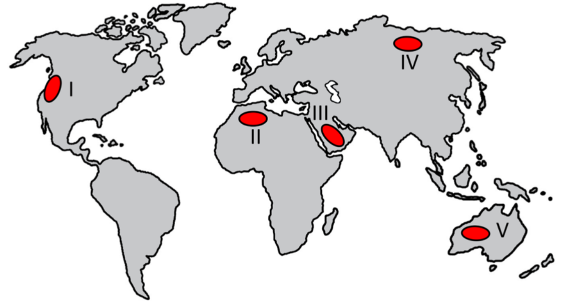
II. K yer şeklinde daha çok aşındırma hâkimdir.

III. L ve M yer şekillerinde daha çok aşındırma hâkimdir.

değerlendirmelerinden hangileri yapılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. Rüzgârlar, bitki örtüsünün seyrek, fiziksel çözülmenin şiddetli olduğu kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde etkili olan dış kuvvettir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde bu dış kuvvetin oluşturduğu aşınım ve birikim şekilleri daha yaygındır?

A) I, II ve III B) I, II ve V C) II, III ve IV D) II, III ve V E) III, IV ve V

6. Karstik yer şekilleri belli koşulların varlığına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu koşullar arasında;

I. suda çözünebilen kayaçların bulunması,
II. kayaçların gözenekli bir yapıda olması,
III. kurak iklim özelliklerinin hakim olması,
IV. sıcaklık ortalamalarının düşük olması

durumlarından hangileri yoktur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıdaki görselde menderesler çizerek akan bir akarsu verilmiştir.

Akarsuyun oluşturduğu bu duruma bakarak,

I. Yatak eğimi artmıştır.
II. Yana aşındırma gücü artmıştır.
III. Boyu kısalmıştır.
IV. Akış hızı azalmıştır.
V. Hidroelektrik potansiyeli artmıştır.

değerlendirmelerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

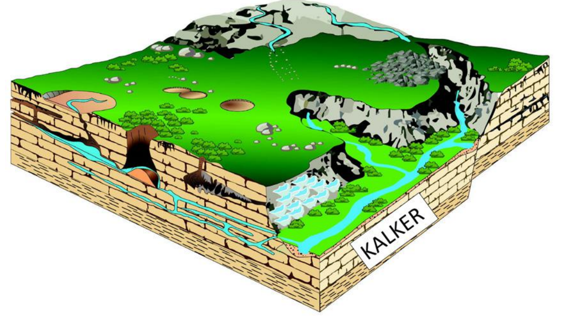
8. Buzul vadilerini zaman içinde deniz suyunun işgal etmesiyle fiyortlu kıyılar meydana gelmektedir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde bu kıyı tipi yaygındır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

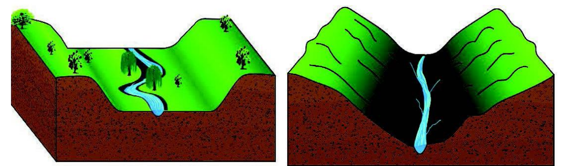
9. Aşağıdaki şekilde, sıcak ve nemli iklim koşullarına sahip bir bölgenin ana kaya yapısı ve bu yapıya bağlı meydana gelmiş oluşumlar gösterilmiştir..

Buna göre verilen bölgede aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin daha yaygın oluşması beklenir?

A) Mantar kaya B) Hörgüç kaya C) Uvala
D) Tombolo E) Tafoni

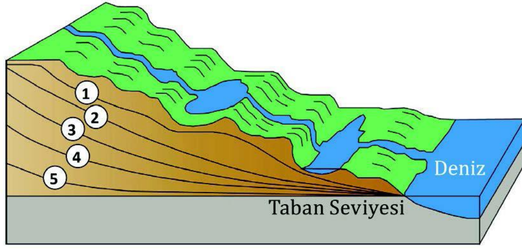
10. Aşağıda iki farklı vadi tipi numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu vadi tipleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I numaralı akarsuyun yatak eğimi ve akış hızı azdır.
B) II numaralı akarsu yatağı daha sade yer şekilleri üzerinde gelişme göstermiştir.
C) II numarada akarsuyun derine aşındırma potansiyeli fazladır.
D) I numaralı akarsuyun boyu daha uzundur.
E) II numaralı akarsuyun hidroelektrik enerji potansiyeli fazladır.

1. Aşağıdaki şekilde gösterilen akarsuyun yatak eğimi 1. seviyeden 5. seviyeye gelmiştir.

Yatak eğimi beşinci seviyeye ulaşan akarsuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Akarsuyun aşındırma gücü artmıştır.

B) Akarsuyun taşıma gücü azalmıştır.

C) Akarsuyun biriktirme potansiyeli artmıştır.

D) Hidroelektrik enerji potansiyeli azalmıştır.

E) Akarsuyun yatak eğimi azalmıştır.

2. Samsun Limanın'dan yola çıkan bir gemi İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçerek, İzmir Limanı'na ulaşır. Aynı gemi birkaç gün sonra İzmir Limanı'ndan yola çıkar ve Antalya Limanı'na ulaşır.

Bu geminin geçtiği kıyılarda aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisi <u>görülmez</u>?

A) Boyuna B) Ria C) Enine
D) Fiyort E) Dalmaçya

3. **Aşağıdaki vadi tiplerinin hangisinin oluşumunda akarsuların aşındırma gücü diğerlerine göre <u>daha azdır</u>?**

A) Geniş tabanlı vadi

B) Boğaz vadi

C) Çentik vadi

D) Kanyon vadi

E) Asimetrik vadi

4. Akarsuların taşımış oldukları alüvyonların denize döküldüğü yerlerde birikmesi sonucu delta ovası oluşur.

Bu ovanın oluşması için, aşağıdakilerden hangisi etkili <u>değildir</u>?

A) Akarsuyun yeterli miktarda alüvyon taşıması

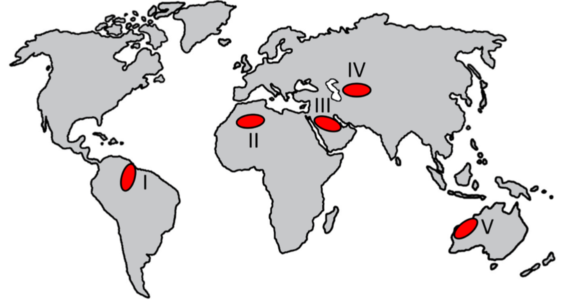
B) Kıyıda gelgit genliğinin düşük olması

C) Kıyıda şiddetli dalga ve akıntıların olmaması

D) Kıta sahanlığının geniş olması

E) Kıyının derinliğinin fazla olması

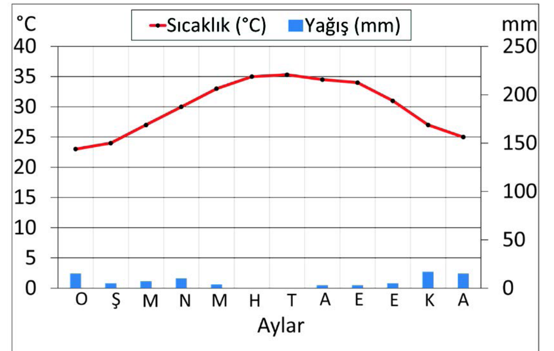
5. Günlük sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde fiziksel çözülme fazladır.

Haritada numaralandırılan alanların hangisinde bu tür çözülmeler <u>daha az</u> görülür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda bir iklim bölgesine ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Bu iklim bölgesinde aşağıdaki dış kuvvetlerden hangisinin <u>daha etkili</u> olması beklenir?

A) Rüzgârlar B) Buzullar C) Akarsular
D) Yeraltı suları E) Dalga ve akıntılar

7. Günlük sıcaklık farklarının fazla olduğu bölgelerde fiziksel çözülme, günlük sıcaklık farklarının az olduğu bölgelerde ise kimyasal çözünme süreçleri daha etkilidir.

Buna göre bir bölgede hangi çözülme sürecinin daha etkili olduğunu belirleyen temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Topoğrafya B) Kayaç yapısı C) Su özelliği
D) İklim koşulları E) Bitki örtüsü

8. Yeraltındaki gözenek ve boşluklarda bulunan yeraltı suları, yüzey suları ile birlikte suda kolay çözülebilen kayaçları eriterek çeşitli şekiller oluşturur. Bu yolla oluşan şekillere karstik şekil, bu şekillerin yoğun olduğu arazilere ise karst topoğrafyası denir.

Bu kayaçlara aşağıdakilerden hangisi örnek gösterilemez?

A) Kalker B) Jips C) Tebeşir
D) Dolomit E) Granit

9. Aşağıda bazı yer şekilleri numaralandırılarak verilmiştir.

I. Yardang
II. Tombolo
III. Falez
IV. Delta ovası
V. Lapya
VI. Traverten

Bu yer şekillerinin oluşumu aşağıdakilerden hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	Aşınım	Birikim
A)	I, III, V	II, IV, VI
B)	I, IV, II	III, V, VI
C)	II, III, VI	I, IV, V
D)	II, V, VI	I, III, IV
E)	III, IV, V	I, II, VI

10. Yeryüzünde eğimin fazla olduğu arazilerdeki malzemenin bir kısmının, yer çekimine ve diğer bazı etkenlere bağlı olarak eğim doğrultusunda hareket ederek yer değiştirmesine kütle hareketi denir. Kütle hareketlerinin oluşumunda doğal veya beşeri faktörler etkili olmaktadır.

Bu olayın oluşmasında aşağıdakilerden hangisi etkili değildir?

A) Tabaka uzanışı
B) Yamaç eğimi
C) İklim özellikleri
D) Arazinin büyüklüğü
E) İnsan faaliyetleri

11. Aşağıdaki görselde yağışlarla birlikte yüzeysel akışa geçen suların özellikle kalkerler üzerinde oluşturduğu oluk, delik, çukur veya kanal biçimindeki en küçük karstik şekil olan lapya gösterilmiştir.

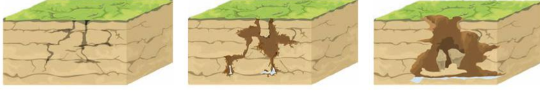

Bu yer şeklinin Türkiye'de yaygın olduğu arazilerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Kurak iklim koşulları yıl boyunca etkildir.
B) Çözünebilen kayaçlar fazladır.
C) Terra-rossa toprak örtüsü hâkimdir.
D) Geçirimli bir arazidir.
E) Yeraltı suları kireçlidir.

1. ve 2. soruyu aşağıdaki şekle göre yanıtlayınız.

Aşağıda dış kuvvetlerin etkisiyle meydana gelen yer şekillerinden birinin oluşum aşamaları gösterilmiştir.

1. Bu yeryüzü şeklinin oluştuğu araziyle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Mağara ve galeriler yaygındır.

B) Kalker, jips ve dolomit gibi kayaçlar yaygındır.

C) Batı ve Orta Toroslar'da yaygındır.

D) Yeraltı suları arazi şekillenmesinde etkilidir.

E) Fiziksel ayrışmanın etkisi fazladır.

<u>Çözüm:</u>

Şekilde yeraltına sızan suların araziyi aşındırarak yeraltında mağara, galeri gibi boşluklara neden olduğu görülmektedir. Yeraltındaki gözenek ve boşluklarda bulunan yeraltı suları, yüzey suları ile birlikte kalker, kaya tuzu, jips, tebeşir, dolomit vb. kayaçları çözündürerek çeşitli şekiller oluşturur. Bu yolla oluşan şekillere karstik şekil, bu şekillerin yoğun olduğu arazilere ise karst topoğrafyası denir.

Karstik arazilerde mağara ve galeriler yaygın olduğundan A seçeneği doğrudur.

Kalker, jips ve dolomit gibi kayaçlar yaygın olduğundan B seçeneği doğrudur.

Türkiye'de Batı ve Orta Toroslar'da karstik araziler yaygındır. Bu nedenle C seçeneği de doğrudur.

Karstik arazilerde yeraltı suları arazinin şekillenmesinde etkili olduğundan, D seçeneği doğrudur.

Karstik arazilerde yeraltı ve yer üstü sularının kayaçların çözünmesinde etkisi fazla olduğundan kimyasal çözünme, fiziksel ayrışmaya göre çok daha etkilidir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

2. Bu yeryüzü şekli aşağıdaki alanlardan hangisinde <u>daha yaygındır</u>?

A) Bolkar Dağları

B) Yıldız Dağları

C) Canik Dağları

D) Kaz Dağları

E) Küre Dağları

<u>Çözüm:</u>

Orta ve Batı Toroslar kalker, kaya tuzu, jips, tebeşir, dolomit vb. kayaçların en yaygın olduğu, karst topoğrafyasına ait şekillerin çokça görüldüğü yerlerdir. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan dağlar bu alan dışında yer alır. Bolkar Dağları ise Orta Toroslar'da yer alır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

3. Türkiye'de akarsuların delta ovası oluşturduğu kıyılar için aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

A) Kıta sahanlığının geniş olduğu
B) Kıyılarda girinti ve çıkıntının az olduğu
C) Dalga ve akıntıların fazla olduğu
D) Falezli kıyıların yaygın olduğu
E) Doğal limanların az olduğu

Çözüm:

Dalga ve akıntıların çok kuvvetli olmadığı, derinliğin az olduğu sığ kıyılarda akarsular denize döküldükleri alanda taşımış oldukları alüvyonları biriktirerek zamanla denize doğru üçgen şeklinde genişleyen delta ovalarının meydana gelmesine neden olurlar.

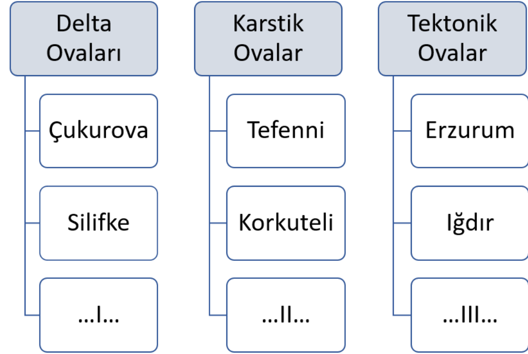
Deniz kıyısından 200 metre derinliğe kadar olan alana kıta sahanlığı denir. Türkiye'de kıta sahanlığının geniş olduğu alanlarda nehirlerin getirdiği alüvyonların birikmesiyle delta ovaları oluşmuştur. Bafra, Çarşamba ve Çukurova gibi delta ovalarının oluştuğu alanlarda kıta sahanlığı geniştir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Kıyılardaki girinti ve çıkıntılar, boyuna kıyılarda azdır. Böyle yerlerde dağlar denize paralel uzandığından, kıyılarda dik ve yüksekliği fazla yer şekilleri olan falezler görülür. Kıyıdan kara içlerine doğru uzanan, dalgalara karşı korunaklı doğal limanlar az, kıyı şeridi oldukça dardır. Bu alanlarda akarsuların alüvyonları biriktirmesi zor olduğundan delta ovaları için uygun şartlar yoktur. Bu nedenle B, C ve D seçenekleri sorunun cevabı değildir.

Dalga ve akıntıların fazla olduğu kıyılarda akarsuların taşıdığı alüvyonlar, birikmeden dalga ve akıntılarla taşınacağından bu kıyılarda da deltaların meydana gelmesi zordur. E seçeneği de sorunun cevabı değildir.

Cevap: A

4. Türkiye'de oluşumlarına göre bazı ovaların gösterildiği aşağıdaki şemanın bazı bölümleri boş bırakılmıştır

Boş bırakılan bu bölümlere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi uygun olur?

	I	II	III
A)	Erzincan	Çarşamba	Elmalı
B)	Çarşamba	Elmalı	Erzincan
C)	Erzincan	Elmalı	Çarşamba
D)	Çarşamba	Erzincan	Elmalı
E)	Elmalı	Erzincan	Çarşamba

Çözüm:

I numaralı boşluk delta ovaları bölümünde yer aldığından, Karadeniz kıyısında bir delta ovası olan Çarşamba Ovası yazılmalıdır.

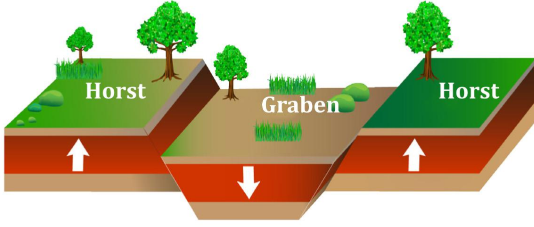
II numaralı boşluk karstik ovalar bölümünde yer aldığından, Göller Yöresi'nde yer alan karstik Elmalı Ovası buraya yazılmalıdır.

III numaralı boşluk tektonik ovalar bölümünde yer aldığından, Doğu Anadolu'da tektonik bir ova olan Erzincan Ovası yazılmalıdır.

Bu durumda sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

5. Aşağıda esnek olmayan tabakaların yan basınçlara uğraması sonucu oluşan bir yer şekli gösterilmiştir.

Bu yer şekli aşağıdaki bölgelerin hangisinde daha yaygındır?

A) Güneydoğu Anadolu

B) Doğu Anadolu

C) İç Anadolu

D) Batı Anadolu

E) Kuzey Anadolu

Çözüm:

Esnekliğini yitirmiş sert yapıdaki tortul tabakalar yan basınçlara uğradıklarında kırılmaya uğrar ve kırık dağları oluşur. Kırılma sonucu tabakaların dikey yönde yer değiştirmesiyle oluşan yükseltilere horst, alçalan kısımlara da graben denir.

Türkiye'de çoğunlukla Batı Anadolu'da sert tabakaların kırılmasıyla kırık dağları, çöken alanlarda ise çöküntü ovaları meydana gelmiştir. Çöküntü alanları yani grabenlere Gediz, Büyük ve Küçük Menderes ovaları; horst yani kırıklı dağlara ise Bozdağlar, Yunt ve Aydın dağları örnek verilebilir.

Bu durumda sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

6. Norveç'te buzullar ve buzulların oluşturduğu şekiller deniz seviyelerinde görülürken, Türkiye'de Ağrı, Erciyes, Kaçkar, Buzul gibi dağların yüksek kesimlerinde görülür.

Bu durumun Anadolu'nun hangi özelliğine bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir?

A) Denizlere kıyısının olmasının

B) Mutlak konum özelliklerinin

C) Jeolojik yapısının

D) Toprak özelliklerinin

E) Farklı kıyı tiplerinin görülmesinin

Çözüm:

Türkiye, Kuzey Yarım Küre'de 36°- 42° Kuzey enlemleri ve 26°- 45° Doğu boylamları arasında yer alır. Mutlak konumu itibarıyla orta kuşakta bulunmaktadır.

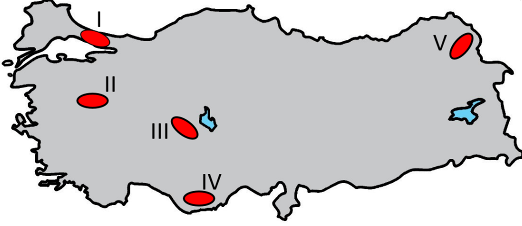
Yıl boyunca erimeden kalan karın inebildiği en alt yükselti seviyesine kalıcı kar sınırı denir. Kalıcı kar sınırı sıcak kuşakta 5.000-6.000 m civarındayken kutuplara gidildikçe bu sınır deniz seviyesine (0 m) kadar alçalır. Kalıcı kar sınırı, Türkiye'de 3000 metrenin üzerindedir. Bu nedenle buzullar ve buzulların oluşturduğu şekiller Türkiye'de dağların yüksek kesimlerinde yer alır.

Büyük bir bölümü 60° Kuzey enleminin daha kuzeyinde bulunan Norveç mutlak konumu itibarıyla kutuplara yakın ve en geniş bölümü soğuk kuşakta yer alan bir ülkedir. Bu nedenle kalıcı kar seviyesi 0 metreye yani deniz seviyesine kadar inmekte olup buna bağlı olarak buzullar ve buzul şekilleri deniz seviyesinden itibaren görülür.

Sonuç olarak mutlak konum özellikleri Norveç ve Türkiye'de buzullar ve buzullara bağlı şekillerin farklı yükseltilerde görülmesinin temel nedenidir. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

7. Aşağıdaki haritada bazı platolar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu platolardan hangisi karstik arazilerin akarsular tarafından derin bir şekilde yarılması sonucu oluşmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Yeraltındaki gözenek ve boşluklarda bulunan yeraltı suları, yüzey suları ile birlikte doğada bulunan kalker, kaya tuzu, jips, tebeşir, dolomit vb. kayaçları çözündürerek çeşitli şekillere neden olur. Bu şekillere karstik şekil, bu şekillerin yoğun olduğu arazilere ise karst topoğrafyası denir. Orta ve Batı Toroslar, Türkiye'de karst topoğrafyasına ait şekillerin en yaygın görüldüğü yerlerdir. Özellikle Teke Yarımadası, Göller Yöresi ve Taşeli Platosu'nda çeşitli karstik şekillere ait en güzel örnekler bulunmaktadır.

IV numaralı alanda Taşeli Platosu yer almakta olup bu plato karstik arazi yapısına sahiptir. Akarsuların araziyi derince parçalaması sonucu meydana gelmiştir.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

8. Levha hareketleri sonucu Anadolu'da kırılmalara bağlı olarak yükselen bazı alanlarda horst adı verilen dağlar oluşmuştur.

Buna göre;

I. Erciyes,
II. Kaçkar,
III. Bozdağ,
IV. Madra

dağlarından hangileri bu şekilde oluşmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

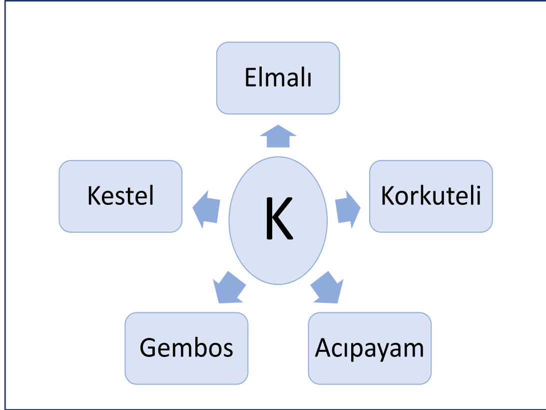
Sert yapıdaki tortul tabakalar yan basınçlara uğradıklarında kırılmaya uğrar ve kırık dağları meydana gelir. Kırılma sonucunda yükselen kesimlere horst, alçalan yerlere de graben adı verilir.

Türkiye'de çoğunlukla Batı Anadolu'da sert tabakaların kırılmasıyla kırık dağları, çöken alanlarda ise çöküntü ovaları meydana gelmiştir. Madra ve Bozdağlar Batı Anadolu'daki kırıklı dağlar arasında yer alır.

Sorunun doğru cevabı III ve IV yani E seçeneğidir.

Cevap: E

9. Aşağıdaki şemada oluşum özelliği bakımından benzerlik gösteren bazı ovalar gösterilmiştir.

Bu şemanın doğru olarak tamamlanması için K ile gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Tektonik ova

B) Karstik ova

C) Delta ovası

D) Dağ içi ovası

E) Dağ eteği ovası

Çözüm:

Elmalı, Kestel, Korkuteli, Acıpayam, Gembos ovaları Batı Akdeniz, Göller Yöresi'nde karstik arazilerde yer alan ovalardır.

Bu nedenle K harfinin olduğu yere karstik ova yazılmalıdır.

Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

10. Aşağıda bir akarsuyun genel özellikleri verilmiştir.

- Aşındırma gücü fazladır.
- Vadi yamaçları diktir.
- Akış hızı fazladır.

Bu akarsuyun, harita üzerinde numaralarla gösterilen yerlerden hangisinde bulunduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Akarsuların yüksek ve engebeli arazilerde aşındırma gücü fazla olur. Bu arazilerde akarsu vadilerinin yamaçları diktir ve nehirlerin akış hızları da fazladır.

Türkiye haritasında V numaralı alanda Doğu Karadeniz Dağları yer almakta olup, sarp ve engebeli arazi yapısına sahip olduğundan, akarsular öncüllerde yer alan özelliklere sahiptir.

Bu nedenle, sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda, I numaralı alanda Ergene Ovası, II numaralı alanda Gediz Ovası, III numaralı alanda Sakarya Nehri çevresindeki ovalar ve IV numaralı alanda Çukurova yer almakta olup bu alanlar genellikle düz veya az eğimli yerlerdir. Dolayısıyla sorunun doğru cevabı bu seçenekler değildir.

Cevap: E

11. Aşağıda bazı akarsular ve oluşturdukları delta ovaları eşleştirilmiştir.

I. Seyhan ve Ceyhan-Çukurova
II. Yeşilırmak-Silifke Ovası
III. Büyük Menderes-Balat Ovası
IV. Göksu-Çarşamba Ovası

Bu eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin taşıdığı alüvyonlardan Çukurova, Büyük Menderes'in taşıdığı alüvyonlardan, Balat Ovası meydana gelmiştir. Bu nedenle I ve III numaralı öncüller doğru eşleştirilmiştir.

Yeşilırmak nehrinin taşıdığı alüvyonlardan Silifke Ovası değil Çarşamba Ovası, Göksu Nehri'nin taşıdığı alüvyonlardan ise Çarşamba Ovası değil Silifke Ovası meydana gelmiştir.

Bu durumda II ve IV numaralardaki öncüller yanlış eşleştirildiğinden; sorunun doğru cevabı II ve IV yani D seçeneğidir.

Cevap: D

12. Aşağıdaki haritada bazı kıyı alanları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I numaralı alanda dalga biriktirmesiyle oluşan lagünler bulunmaktadır.

B) II numaralı alan eski akarsu vadisinin sular altında kalmasıyla oluşmuştur.

C) III numaralı alanda çok sayıdaki koy, körfez ve yarımada bulunmaktadır.

D) IV numaralı alanda karaya paralel uzanan adalar bulunur.

E) V numaralı alanda enine kıyı tipi oluşmuştur.

Çözüm:

I numaralı alanda, dalga biriktirmesi sonucunda kıyı oklarının bir koyun önünü kapatmasıyla, Küçükçekmece ve Büyükçekmece lagünleri meydana gelmiştir.

II numaralı alanda, Çanakkale Boğazı çevresinde, akarsu vadilerinin deniz altında kalmasıyla meydana gelen ria kıyı tipi görülmektedir.

III numaralı alanda, dağların kıyıya dik uzandığı İzmir çevresinde, enine kıyı tipi görülür. Bu kıyılarda girinti ve çıkıntı fazla olduğundan doğal limanlar, koy, körfez ve yarımadalar da fazladır.

IV numaralı alanda Finike ile Kaş arasında, kıyıya paralel uzanan dağların çökmesiyle meydana gelen dalmaçya kıyı tipi görülür.

Bu durumda A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan bilgiler doğrudur.

V numaralı alan ise Doğu Karadeniz kıyı kuşağıdır. Burada dağlar denize paralel uzandığından boyuna kıyı tipi görülür. Boyuna kıyılar girinti ve çıkıntıların az, falezlerin yaygın olduğu kıyılardır. V numaralı alanda enine kıyı tipi görülmediğinden sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

1. Kapıdağ Yarımadası, Türkiye'de tombolo oluşumuna verilebilecek örneklerdendir.

Bu yer şeklinin oluşumunda aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Akarsular
B) Buzullar
C) Dalga ve akıntılar
D) Rüzgârlar
E) Yeraltı suları

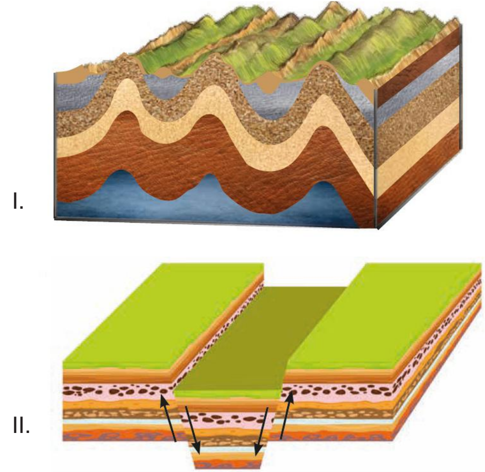
2. Aşağıdaki haritada bir yer şeklinin bazı alanlardaki dağılışı gösterilmiştir.

Haritada dağılışı gösterilen yer şekillerinin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

A) Tektonik ovalar
B) Kıvrım dağları
C) Volkanik dağlar
D) Delta ovaları
E) Platolar

3. Aşağıda I. şekilde Toros Dağları'nın ve II. şekilde Batı Anadolu Dağları'nın kesitleri gösterilmiştir.

Bu dağ kuşaklarına ait kesitlerin farklı olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Farklı jeolojik dönemlerde oluşmaları
B) Farklı kalınlıktaki malzemelerden oluşmaları
C) Farklı levhaların hareketleriyle oluşmaları
D) Farklı iklim tiplerinin hâkim olduğu bölgelerde oluşmaları
E) Farklı esneklikteki tabakalardan oluşmaları

4. Aşağıda bir ovaya ait bazı bilgiler verilmiştir.

- Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin getirdiği alüvyonlarla oluşmuştur.
- Türkiye'nin en geniş delta ovasıdır.

Bu bilgiler aşağıdaki ovalardan hangisine aittir?

A) Gediz B) Çarşamba C) Silifke
D) Çukurova E) Bakırçay

5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de farklı kıyı tiplerinin görülmesinin temel nedenidir?

A) Gelgit genliği

B) Dağların uzanış doğrultusu

C) Yağış rejimi

D) Sıcaklık ortalamaları

E) Ekvator'a yakınlık

6. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin yer şekillerinin genel özelliklerinden biri değildir?

A) Dağların genel olarak kuzey - güney doğrultusunda uzanması

B) Volkanik faaliyetlerle oluşan dağların görülmesi

C) Batısındaki kıyılarda girinti ve çıkıntıların çok olması

D) Kıvrılma sonucu oluşan sıradağların yaygın olması

E) Kimyasal ayrışma sonucu oluşan platoların bulunması

7. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de bulunan beş akarsuyun kaynaklarını aldıkları yerlerin yükseltileri verilmiştir.

Akarsular	Kaynağın Başladığı Yükselti (metre)
I	1.561
II	2.353
III	3.070
IV	980
V	1.500

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) I. akarsuyun boyu II. akarsudan kısadır.

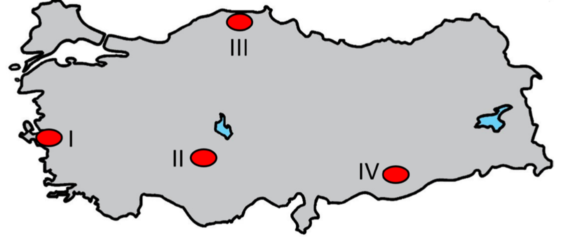
B) II. akarsu havzasında biriktirme şekli yoktur.

C) III. akarsuyun yukarı çığırında yükselti fazladır.

D) IV. akarsuyun ağız kısmında delta oluşmuştur.

E) V. akarsu açık havza özelliğine sahiptir.

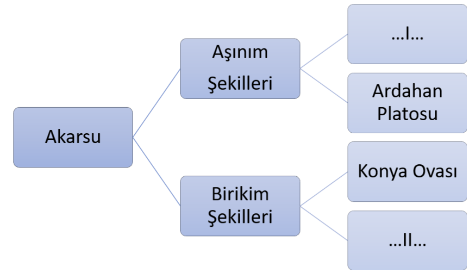
8. Aşağıdaki haritada dört alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinde rüzgârların oluşturduğu yer şekilleri daha yaygındır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdaki şemada akarsuların oluşturduğu bazı aşınım ve birikim şekilleri gösterilmiştir.

Bu şemada numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Obruk Platosu	Kızılırmak Vadisi
B)	Pamukkale Traverteni	Cennet Obruğu
C)	Toros Dağları	Harran Ovası
D)	Manavgat Çağlayanı	Bafra Deltası
E)	Ürgüp Göreme Peribacaları	Pamukkale Travertenleri

10. Türkiye'de yer şekillerinin çeşitlilik göstermesi tarım açısından bazı avantajlar sağlamaktadır.

Türkiye'ye ait aşağıdaki özelliklerden hangisinin tarıma sağladığı avantaj, bu durumla daha az ilgilidir?

A) Çok sayıda delta ovasının yer alması

B) Geniş plato alanlarının bulunması

C) Akım değeri yüksek akarsulara sahip olması

D) Sık bir akarsu ağının bulunması

E) Geniş tektonik ovaların bulunması

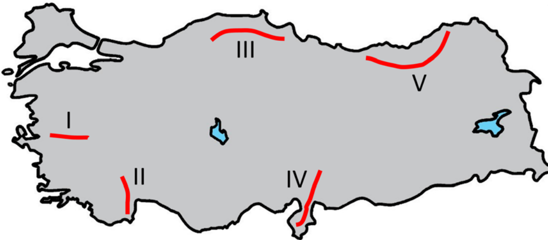
1. Aşağıdaki tabloda bazı yer şekillerinin bulunduğu il ve oluşum şekli gösterilmiştir.

Yer Şekli	Bulunduğu İl	Oluşumunda Etkili Olan Dış Kuvvet
Mağara	Antalya	Yeraltı suları (Karstlaşma)
Sirk gölü	Rize	.........I..........
Heyelan set gölü	Bolu	Kütle hareketleri
Plato	Ankara	..........II.........
Tombolo	Balıkesir	Dalga
Mantar kaya	Karaman	..........III.........

Bu tabloda numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Rüzgâr	Buzul	Akarsu
B)	Akarsu	Rüzgâr	Buzul
C)	Buzul	Akarsu	Rüzgâr
D)	Akarsu	Buzul	Rüzgâr
E)	Buzul	Rüzgâr	Akarsu

2. Aşağıdaki haritada bazı dağların konumları gösterilmiştir.

Bu dağların oluşumlarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. dağın oluşumunda kırılma etkilidir.

B) II. dağın oluşumunda kıvrılma etkilidir.

C) III. dağ Alp-Himalaya Orojenezi ile oluşmuştur.

D) IV. dağın oluşumunda volkanizma etkilidir.

E) V. dağın oluştuğu jeolojik dönem II. dağ ile aynıdır.

3. Aşağıda üç öğrencinin tatil için gittikleri şehirlerde bulunan bazı yer şekilleri ile ilgili notları verilmiştir.

Ayşe: Karstik arazide oluşan travertenler beyaz görüntüleri ile etkileyici bir manzara oluşturuyor.

Berna: Volkanik arazide oluşan peribacaları çok sayıda insanın buraya gelmesinde etkili oluyor.

Arda: Dağların kıyıya paralel uzandığı alanlarda çok sayıda falez bulunuyor.

Bu öğrencilerin gittikleri şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Ayşe	Berna	Arda
A)	Sinop	Nevşehir	İzmir
B)	Nevşehir	Konya	Antalya
C)	Nevşehir	Antalya	Trabzon
D)	Denizli	Nevşehir	Trabzon
E)	Denizli	Antalya	İzmir

4. Aşağıda rüzgârların yeryüzünü şekillendirici etkisinin fazla olduğu bazı alanlar verilmiştir.

- Tuz Gölü çevresi
- Karapınar (Konya) çevresi
- Kapadokya Yöresi
- Harran çevresi

Bu alanlarda rüzgârların etkisinin fazla olmasında aşağıdakilerden hangisinin payı <u>daha azdır</u>?

A) İklimin karasal olması

B) Bitki örtüsünün cılız olması

C) Karstik sahaların bulunması

D) Toprağın gevşek yapıda olması

E) Tarım alanlarının nadasa bırakılması

5. Marmara Denizi kıyılarında birçok kıyı tipini ve dalgaların oluşturduğu yeryüzü şekillerini görmek mümkündür.

Aşağıdakilerden hangisi bu kıyılarda görülen kıyı tipi ve yer şekillerinden biri değildir?

A) Ria kıyı tipi B) Tombolo C) Lagün
D) Limanlı kıyı E) Fiyortlu kıyı

6. Aşağıda dış kuvvetlerin etkisiyle oluşmuş bazı yer şekilleri verilmiştir.

- Cennet Obruğu
- İnsuyu Mağarası
- Pamukkale Travertenleri

Bu şekillerin bulunduğu bölgelerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Volkanik arazilerin yaygın olması
B) Rüzgârların etki alanının fazla olması
C) Çözünebilen kayaçların yaygın olması
D) Akarsu birikim şekillerinin yaygın olması
E) Kış mevsiminde yağışların kar şeklinde düşmesi

7. Akarsuyun yatak eğiminin azaldığı yerlerde biriktirmenin de etkisiyle tabanlı vadiler oluşur. Bu vadilerin içinden geçen akarsular menderesler oluşturarak akar.

Bu oluşumlar haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde bulunan akarsularda daha yaygındır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

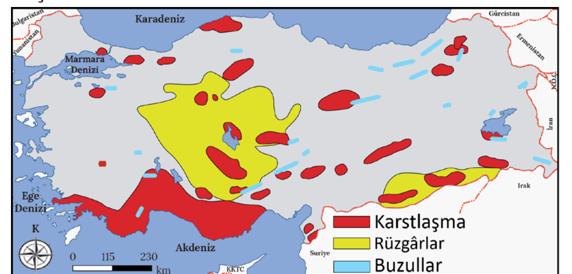
8. Aşağıdaki haritada farklı kıyı tiplerinin görüldüğü üç alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlarda yaygın olarak görülen kıyı tipleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Boyuna	Ria	Enine
B)	Ria	Enine	Boyuna
C)	Boyuna	Enine	Ria
D)	Enine	Ria	Boyuna
E)	Ria	Boyuna	Enine

9. Aşağıdaki haritada bazı dış kuvvetlerin etkisinin ve bunlara ait yer şekillerinin yaygın olduğu alanlar gösterilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Rüzgârların iç bölgelerde daha etkili olduğuna
B) Buzulların etki alanının rüzgârlardan dar olduğuna
C) Karstlaşmanın Akdeniz kıyılarında daha etkili olduğuna
D) Rüzgârların etkili olduğu bazı alanlarda karstlaşmanın da etkili olduğuna
E) Buzulların eğimli yamaçlarda daha fazla etkili olduğuna

1. Benzer oluşumlara sahip Ağrı, Süphan ve Erciyes Türkiye'nin en yüksek dağları arasında yer almaktadır.

Bu dağların yükseltilerinin fazla olmasında aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Tektonik depremlerin

B) Esnek olmayan tabakaların kırılmasının

C) Yüzeye çıkan volkanik malzemelerin

D) Yer kabuğunun derinlerinde soğuyan lavların

E) Epirojenez ile meydana gelen transgresyonların

2. Aşağıdaki haritada K, L, M platolarının konumları gösterilmiş ve bu alanlara ait bazı özellikler verilmiştir.

I. Aşınma sonucu yükseltisi deniz seviyesine yaklaşmıştır.

II. Volkanik alanların aşındırılması sonucu oluşmuştur.

III. Akarsuların karstik arazilerdeki faaliyetleri sonucu oluşmuştur.

Bu özellikler haritada gösterilen platolarla aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	K	L	M
B)	M	L	K
C)	K	M	L
D)	M	K	L
E)	L	M	K

3. III. Jeolojik Zaman'ın ortalarından itibaren tektonik hareketlerin etkili olduğu ülkemizde Anadolu'nun büyük bölümü kara hâlini almıştır. Daha sonra dış kuvvetler tarafından aşındırılarak hafifleyen bu kara parçası, III. Jeolojik Zaman'ın sonlarına doğru yükselmeye başlamıştır.

Bu oluşumda aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Depremlerin

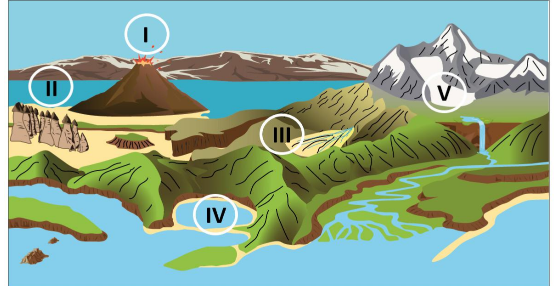
B) Fay hatlarının

C) Volkanik faaliyetlerin

D) Epirojenik hareketlerin

E) Horst–graben sisteminin

4. Aşağıdaki görselde iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle oluşan bazı yer şekilleri numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu görselde numaralandırılarak gösterilen yer şekilleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I numaralı yer şekli ile Karacadağ'ın oluşumu aynıdır.

B) II numaralı yer şekline Nevşehir'de bulunan peribacaları örnek gösterilebilir.

C) III numaralı yer şekli, birikinti konilerine örnek gösterilebilir.

D) IV numaralı yer şekli Batı Karadeniz kıyılarında yaygındır.

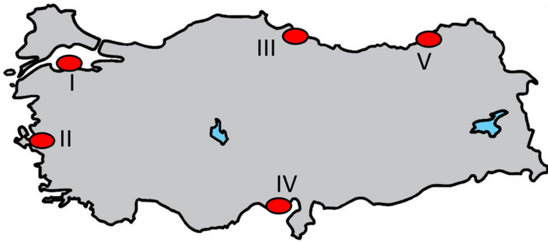
E) V numaralı yer şeklinin örnekleri Kaçkar Dağları'nda görülebilir.

5. Türkiye'de volkanik dağların bazıları Van Gölü çevresindeki kırık hatları boyunca oluştuğu için konum olarak birbirine yakın alanlardadır.

Bu dağlara aşağıdakilerden hangisi örnek gösterilebilir?

A) Karadağ B) Nemrut C) Ilgaz D) Melendiz E) Bolkar

6. Dalgaların aşındırması sonucu oluşan dik kıyılara falez denir.

Buna göre numaralandırılan yerlerden hangisinde bu yer şeklinin daha yaygın bulunduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Elbistan Ovası
II. Balat Ovası
III. Altınbaşak Ovası
IV. Serik Ovası

Yukarıdaki ovalardan hangileri kıyıya daha yakındır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

8. Aşağıdaki tabloda bazı akarsuların oluşturduğu aşınım- ve birikim şekilleri eşleştirilerek verilmiştir.

	Akarsu	Oluşan Şekil
I	Çarşamba	Delta ovası
II	Manavgat	Çağlayan
II	Büyük Menderes	Irmak adası
IV	Köprüçay	Kanyon vadi
V	Gediz	Peneplen

Bu eşleştirmelerden hangisinde hata yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Türkiye'de akarsular, rüzgârlar ve buzullar gibi dış kuvvetler aşındırma ve biriktirme yaparak çok sayıda yer şeklinin oluşmasında etkili olmuştur.

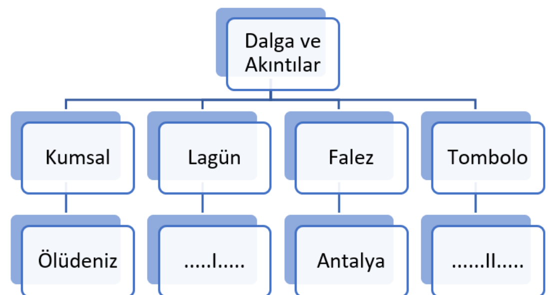
Buna göre;

I. Tortum Şelalesi,
II. Patara Kıyı Kumulu,
III. Erciyes Dağı Sirk Gölü

gibi yer şekillerinin oluşumunda etkili olan dış kuvvetler aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Akarsular	Rüzgârlar	Buzullar
B)	Rüzgârlar	Akarsular	Buzullar
C)	Buzullar	Rüzgârlar	Akarsular
D)	Akarsular	Buzullar	Rüzgârlar
E)	Buzullar	Akarsular	Rüzgârlar

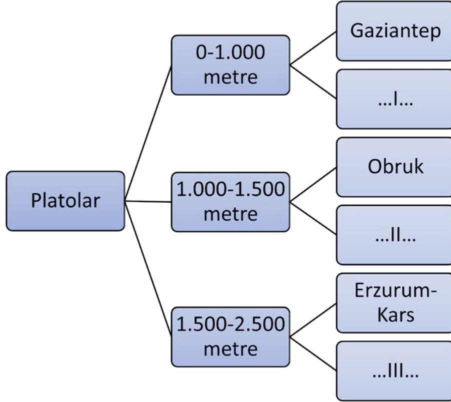
10. Aşağıdaki şemada dalga ve akıntıların etkisiyle oluşan bazı yer şekillerine örnekler verilmiştir.

Bu şemada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II
A)	Manyas	Çarşamba
B)	Ulubat	Silifke
C)	Durusu	Kapıdağ
D)	Eğirdir	Menemen
E)	Abant	Çatalca

1. Bulunduğu yükselti aralıklarına göre bazı platoların gösterildiği aşağıdaki şemada boş bırakılmış bölümler numaralandırılmıştır.

Boş bırakılan bu bölümlere aşağıdaki platolardan hangisi getirilebilir?

	I	II	III
A)	Taşeli	Çatalca-Kocaeli	Haymana
B)	Çatalca-Kocaeli	Bozok	Ardahan
C)	Bozok	Teke	Cihanbeyli
D)	Cihanbeyli	Şanlıurfa	Çatalca-Kocaeli
E)	Haymana	Taşeli	Ardahan

2.
I. Tuz Gölü'nün güneydoğusunda volkanik dağlar bulunmaktadır.
II. Batı Anadolu'daki dağların oluşmasında tabakaların kıvrılması daha etkilidir.
III. Dağların doğu batı doğrultusunda uzanmasında levhaların hareket yönü daha etkilidir.
IV. Van Gölü'nün kuzeydoğusunda I. Jeolojik Zaman'da oluşmuş dağ sıraları bulunmaktadır.

Türkiye'deki dağların oluşumu ve dağılışıyla ilgili verilen yukarıdaki bilgilerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

3. Aşağıdaki haritada bazı kıyı ovalarının konumları gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi haritada konumları gösterilen ovalardan biri değildir?

A) Silifke Ovası
B) Bafra Ovası
C) Çarşamba Ovası
D) Çukurova
E) Menemen Ovası

4. Bir coğrafya öğretmeni Denizli, Konya, Antalya ve Muğla'ya gezi düzenleyerek çeşitli yer şekillerini öğrencilerine göstermeyi planlamaktadır.

Bu gezi planında aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin olması beklenmez?

A) Köprülü Kanyon
B) Ölüdeniz Lagünü
C) Kızören Obruğu
D) Cehennem Obruğu
E) Pamukkale Travertenleri

5. Türkiye'nin jeolojik geçmişine bakıldığında bütün jeolojik zamanlara ait arazilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerine göre daha önceki bir jeolojik zamanda meydana gelmiştir?

A) Gediz Grabeni
B) Çanakkale Boğazı
C) Çankırı'daki kaya tuzu yatakları
D) Muğla çevresindeki Menteşe Dağları
E) Zonguldak çevresindeki taş kömürü yatakları

6. Buzulların Türkiye'deki etkisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Mutlak konuma bağlı olarak kıyıların şekillenmesinde daha etkilidir.

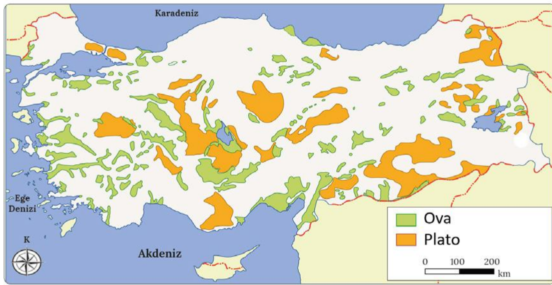
B) 1.000-2.000 metre arasındaki yükseltiye sahip alanlarda daha etkilidir.

C) Bakı etkisine bağlı olarak dağların güney yamaçlarında buzul şekilleri daha yaygındır.

D) İç kesimlerde buzul aşındırmasının etkili olduğu dağlar bulunmaktadır.

E) Toros Dağları Ekvator'a yakın olduğu için bu dağlarda buzul şekillerine rastlanmaz.

7. Aşağıdaki haritada, Türkiye'deki ova ve platoların dağılışı gösterilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İç kesimlerde geniş düzlüklerin bulunduğuna

B) Batı Anadolu'da karstik ovaların yaygın olduğuna

C) Delta ovalarında tarımsal faaliyetlerin yaygın olduğuna

D) Doğu Anadolu'daki platoların yükseltilerinin daha fazla olduğuna

E) Güneydoğu Anadolu'daki ova ve platolarda sulu tarım yapıldığına

8. Kanyon şeklindeki karstik vadilerin sular altında kalmasıyla dar ve derin koylar meydana gelir. Bu şekilde oluşan kıyılara kalanklı kıyılar denir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde bu kıyı tipi gözlemlenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki haritada bir bölge işaretlenerek gösterilmiştir.

Bu bölgedeki yer şekilleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Falezler yaygındır.

B) Koy ve körfez fazladır.

C) Dalga aşındırma şekilleri bulunur.

D) Boyuna kıyı tipi görülür.

E) Antiklinal ve senklinaller yaygındır.

10. Türkiye'de lapya, polye, kanyon, obruk, traverten ve mağara gibi yeryüzü şekillerinin yaygın olmasında aşağıdakilerden hangisi daha etkilidir?

A) Kayaç yapısı

B) İklim özellikleri

C) Yükselti ortalaması

D) Tektonik hareketler

E) Eğim ve engebe durumu

1. Bir göle ait aşağıdaki özelliklerden hangisi bu gölün sularının tatlı olmasında etkilidir?

A) Gideğeninin olması
B) Derinliğinin az olması
C) Yüzey alanının küçük olması
D) Kurak bir bölgede bulunması
E) Havzasının deniz kıyısına yakın olması

Çözüm:

Göller, beslenme kaynaklarından fazla miktarda su geldiğinde, gideğenleri yani göl ayağı vasıtasıyla sularını boşaltırlar. Gideğeni olan göllerin suları tatlıdır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Diğer seçeneklerde yer alan derinliğinin az olması, yüzey alanının küçük olması, kurak bir bölgede bulunması ve havzasının deniz kıyısına yakın olmasının göl sularının tatlı olmasında etkili olduğu söylenemez.

Cevap: A

2. Türkiye'nin 8.337 km olan kıyı uzunluğunun 2.805 km'lik kısmını Ege kıyıları oluşturmaktadır.

Bu kıyıların diğer kıyılardan daha uzun olmasının temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dağların uzanış doğrultusu
B) Akarsuların delta oluşturması
C) Akdeniz iklim koşullarının hâkim olması
D) Deprem açısından riskli bir bölge olması
E) Güçlü dalgalar oluşturacak rüzgârların varlığı

Çözüm:

Ege kıyılarında dağlar denize dik uzandığından girinti ve çıkıntılar fazladır. Koy ve körfezlerin çok olduğu bu kıyıların uzunluğunun fazla olmasının nedeni dağların uzanış doğrultusudur. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

3. Türkiye, jeotermal kaynaklar bakımından dünyanın zengin ülkeleri arasındadır.

Bu durum, Türkiye'nin sahip olduğu aşağıdaki özelliklerden hangisinin sonucudur?

A) Jeolojik yapı
B) İklim şartları
C) Mutlak konum
D) Yarımada ülkesi olması
E) Yeraltı su kaynaklarının zengin olması

Çözüm:

Türkiye, önemli bir bölümü 3. Jeolojik Zamanda meydana gelmiş genç bir arazi yapısına sahiptir. Bu arazi yapısı içinde kırıklı dağlar ve fay hatları önemli yer tutar. Dolayısıyla ülkemizde yerin derinliklerine kadar uzanan fay hatları da fazladır. Özellikle fay hatlarının bulunduğu alanlarda sıcak su kaynakları yani jeotermal kaynaklar vardır. Bu durum, Türkiye'nin jeolojik yapısıyla ilgili olduğundan sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

4. Volkanizma sonucu yeryüzüne püsküren lavlar ile katı malzemelerin bir akarsu vadisi, çanak veya havzanın önünü kapamasıyla volkanik set gölleri oluşur.

Aşağıdaki göllerden hangisi bu şekilde oluşmuştur?

A) Bafa Gölü
B) Çıldır Gölü
C) Hazar Gölü
D) Tortum Gölü
E) Uluabat Gölü

Çözüm:

Volkanik faaliyetler sırasında çıkan materyalin bir çukurluğun önünü kapaması sonucu lav seti gölleri oluşur. Ardahan ve Kars illeri sınırlarında yer alan Çıldır Gölü, lav akıntısının akarsu yatağını kapatması sonucu meydana gelmiş olan doğal bir set gölüdür. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

5. Ay'ın ve Güneş'in çekim gücü sebebiyle deniz ve okyanusların yüzeyindeki alçalma ve yükselme şeklinde gerçekleşen seviye değişikliklerine gelgit denir. Bu seviyenin yükselmesi ve alçalması arasındaki fark ise gelgit genliği olarak tanımlanır.

Bir kıyıya ait aşağıdaki özelliklerden hangisi, bu genliğin az olmasında daha fazla etkilidir?

A) Çökme ile oluşmuş bir kıyı olması

B) Kurak iklim koşullarının etkili olması

C) Bulunduğu konumun orta kuşakta yer alması

D) Dar boğaz ve kanallarla okyanusa bağlanan bir denizin kıyısı olması

E) Kıyısı olduğu denizde buharlaşmanın şiddetli olması

Çözüm:

Okyanuslarda, kenar ve iç denizlerde gelgit genlikleri farklıdır. Gelgit su yüzeyinin yeterince büyük olduğu alanlarda özellikle okyanuslarda ve kenar denizlerde daha etkilidir.

Gelgit genliği gerçekleştiği konuma göre değişmekle birlikte; okyanusların ortasında yaklaşık 1 metre ve kenarlarında ise yaklaşık 10 metreye kadar ulaşabilir. Dar boğaz ve kanallarla okyanusa bağlanan Akdeniz gibi iç denizlerde ise bu değer 20-30 santimetre kadardır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

6. Tatlı su kaynakları, yeryüzündeki suların yaklaşık %2,5'lik kısmını oluşturmakta olup bu kaynaklar belirli alanlarda bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kaynakların bulunduğu alanlardan değildir?

A) Akarsu havzaları

B) Gideğene sahip göller

C) Kutup alanlarındaki buzullar

D) Yer altı boşluklarında bulunan akiferler

E) Kıta sınırlarında yer alan kanal ve boğazlar

Çözüm:

Akarsu havzaları, gideğeni olan göller, buzullar, yer altı boşluklarında bulunan su depoları yani akiferler yeryüzünde tatlı suların bulunduğu alanlardır.

Kıta sınırlarında yer alan kanal ve boğazlar ise denizler ve okyanusların bağlantı yerleri olduğundan suları tuzludur. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

7. Akarsu havzalarını birbirinden ayıran sınıra su bölümü çizgisi adı verilir. Bu çizgi, yerşekilleri özelliklerine göre belirli hatlar boyunca uzanmaktadır.

Buna göre;

I. dağ dorukları,

II. vadi tabanları,

III. ova düzlükleri

alanlarından hangilerinde bu çizginin geçtiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Su bölümü çizgisi, genellikle dağların dorukları ile sırtlardan geçer. Bu nedenle sorunun doğru cevabı yalnız I, A seçeneğidir.

Vadi tabanları ve ova düzlükleri ise akarsu havzasının içinde yer alır.

Cevap: A

8. Denizlerin tuzluluk oranı Dünya'nın şekline bağlı olarak Ekvator'dan kutuplara doğru azalır.

Türkiye'nin etrafında yer alan denizlerden en az tuzlu ve en fazla tuzlu olanı sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akdeniz-Ege

B) Marmara-Ege

C) Karadeniz-Ege

D) Marmara-Akdeniz

E) Karadeniz-Akdeniz

Çözüm:

Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer aldığından kuzeye doğru gidildikçe, Ekvator'dan uzaklaşılarak Kuzey Kutbu'na yaklaşılır ve Güneş ışınlarının düşme açısı daralır. Bu nedenle Türkiye'nin en kuzeyinde yer alan Karadeniz'de buharlaşma oranı daha düşük olduğundan en az tuzlu deniz; en güneyinde yer alan Akdeniz'de ise buharlaşma oranı yüksek olduğundan en tuzlu denizdir. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

9. Buzul gölleri, buzul aşındırmasıyla meydana gelen çanakların sularla dolması sonucu oluşur. Orta kuşakta yer alan ülkemizde buzul göllerinin örneklerine sık rastlanmamakla birlikte bu göller, buzul aşındırmasının etkili olduğu yüksek yerlerde görülmektedir.

Aşağıdaki dağlardan hangisinde bu göl türü bulunmamaktadır?

A) Uludağ

B) Buzul Dağı

C) Yıldız Dağları

D) Bolkar Dağları

E) Kaçkar Dağları

Çözüm:

Uludağ, Cilo Dağı, Bolkar Dağları ve Kaçkar Dağları'nda buzul aşındırmasına bağlı olarak buzul gölleri görülmektedir. Yıldız Dağları'nda ise buzul gölleri bulunmaz. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

10. Doğduğu yerde eriyen kar ve buzların yanı sıra yağışlarla veya kaynak suları ile beslenen, bir yatak boyunca eğime bağlı olarak sürekli veya belli bir dönem akan sulara akarsu denir. Akarsuların bazıları deniz ve okyanuslara dökülürken bazıları deniz ve okyanuslara ulaşamamaktadır. Akarsu yatağının herhangi bir kesitinden bir saniyede geçen su miktarı ise iklim, yağış türü ve miktarı, buharlaşma, yatak eğimi, kar ve buz erimeleri, kaynakların etkisi, toprak ve kayaçların geçirimlilik durumu, yeryüzü şekilleri ve insan etkisi gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterir.

Yukarıdaki açıklamada akarsularla ilgili olarak aşağıdaki kavramlardan hangisi hakkında bilgi verilmemiştir?

A) Kaynak B) Ağız C) Havza D) Debi E) Rejim

Çözüm:

Yukarıdaki açıklamada akarsuyun doğduğu yer ifadesinde kaynak hakkında; akarsuların bazılarının deniz ve okyanuslara döküldüğü ifadesinde ağız hakkında bilgi verilmiştir. Akarsuların bazıları deniz ve okyanuslara dökülürken bazıları deniz ve okyanuslara ulaşamamaktadır, ifadesi açık ve kapalı havzanın açıklamasıdır. Akarsu yatağının herhangi bir kesitinden bir saniyede geçen su miktarı ise akım yani debinin açıklamasıdır.
E seçeneğinde yer alan rejim ile ilgili bir bilgi bulunmadığından sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

11. Türkiye'de karstik kaynakların en çok Batı ve Orta Toroslarda görülmesinin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Enlem

B) Dağlık olması

C) Kayaç yapısı

D) İklim şartları

E) Akarsuların çok olması

Çözüm:

Karstik kaynaklar; yeraltı sularının kireç taşı, alçı taşı ve kaya tuzu gibi suda kolay çözünebilen karstik kayaçların arasında birikerek yeryüzüne çıkması sonucunda; bazı karstik kaynaklar da yer üstü sularının düdenlerden yer altına girerek yoluna devam etmesi ve tekrar yeryüzüne çıkmasıyla meydana gelmektedir. Batı ve Orta Toroslar, Türkiye'de karstik kayaçların yaygın görüldüğü yerler olduğundan sorunun doğru cevabı kayaç yapısı, C seçeneğidir.

Cevap: C

12. Akarsu yatağının herhangi bir kesitinden birim saniyede geçen su miktarına akım denir. Bu miktarın yıl içinde gösterdiği değişmelere ise rejim denir. Rejim çeşitli faktörlere bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Buna göre;

I. yağış rejimi,
II. buharlaşma şartları,
III. akarsu vadisinin jeolojik yapısı,
IV. akarsu havzasının ortalama yükseltisi

gibi faktörlerden hangilerinin akarsu rejimi üzerindeki etkisi daha fazladır?

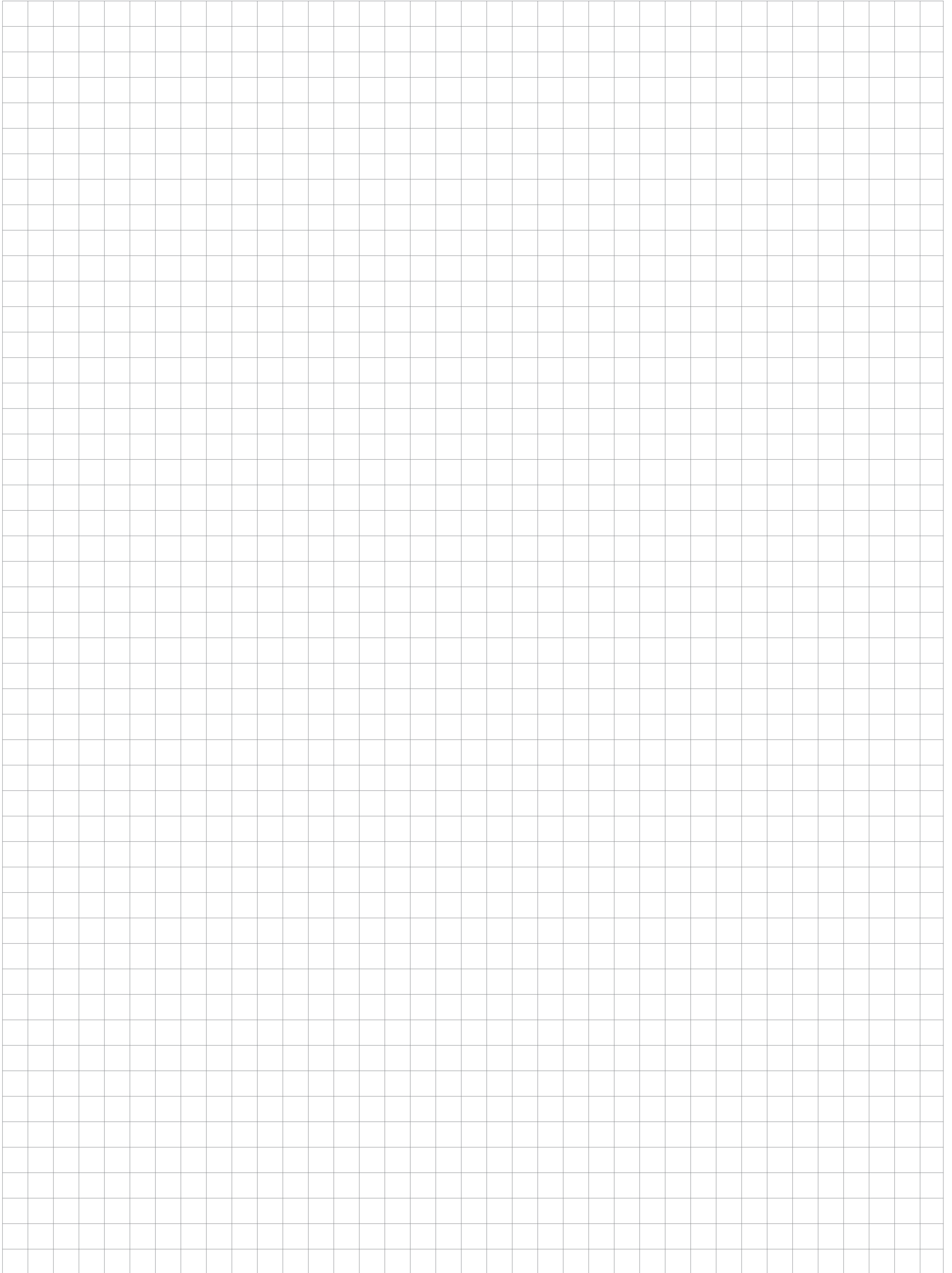
A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Bir akarsuyun rejiminde, bulunduğu bölgenin yağış düzeni, yağış şekli ve buharlaşma şartları çok etkilidir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı I ve II, A seçeneğidir.

III. öncülde yer alan akarsu vadisinin jeolojik yapısı ve IV. öncülde yer alan akarsu havzasının ortalama yükseltisinin akarsu rejimi üzerinde doğrudan etkisi yoktur.

Cevap: D

1. Sularını deniz veya okyanuslara ulaştırabilen akarsular açık havza, çeşitli nedenlerden dolayı ulaştıramayan akarsular ise kapalı havza özelliği gösterir.

Buna göre aşağıdaki akarsulardan hangisi farklı bir havza özelliğine sahiptir?

A) Fırat B) Dicle C) Kızılırmak D) Aras E) Sakarya

2. Yer altında birikmiş su kaynakları olan akiferlerin çeşitli yollarla yeryüzüne çıktığı alanlara kaynak denir. Kaynakların bazıları bulunduğu arazinin jeolojik yapısıyla ilgili olarak sıcak su özelliği gösterir.

Buna göre;

I. kireç taşlı arazi,
II. vadilerin yaygın olduğu arazi,
III. aktif volkanik arazi,
IV. faylı arazi

özelliğine sahip alanlardan hangilerinde bu türde kaynakların oluşması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. Yeraltı sularının kalker gibi suda kolay çözünebilen kayaçların arasında birikerek tekrar yeryüzüne çıkması sonucu oluşur.

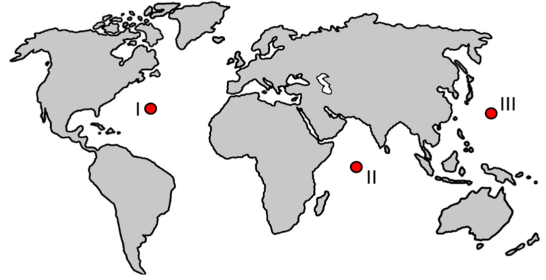
Yukarıda bazı özellikleri verilen kaynak türüyle ilgili olarak,

I. Suları kireçlidir.
II. Suları sıcaktır.
III. Yeryüzüne belirli aralıklarla fışkırarak çıkar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

4. Aşağıdaki haritada farklı okyanuslarda yer alan üç yer numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerin bulunduğu okyanuslar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

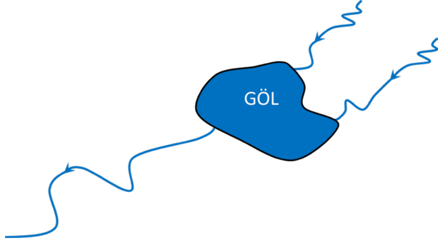
	I	II	III
A)	Atlas Okyanus	Büyük Okyanusu	Hint Okyanusu
B)	Atlas Okyanusu	Hint Okyanusu	Büyük Okyanus
C)	Hint Okyanusu	Atlas Okyanusu	Büyük Okyanus
D)	Hint Okyanusu	Büyük Okyanus	Atlas Okyanusu
E)	Büyük Okyanus	Atlas Okyanusu	Hint Okyanusu

5. Dünyada çok farklı iklim tipleri görülmektedir. Bu iklimlerden birisi de Ekvatoral iklimdir. Ekvatoral iklimin en önemli özelliklerinden birisi her mevsim bol yağışlı olmasıdır. Amazon ve Kongo gibi dünyanın en büyük akarsularından ikisi Ekvatoral iklim kuşağında yer almaktadır.

Bulundukları iklim koşulları dikkate alınırsa bu akarsularla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Boyları uzundur.
B) Az alüvyon taşırlar.
C) Rejimleri düzenlidir.
D) Yatak eğimleri azdır.
E) Debileri (akım) düşüktür.

6. Aşağıda bir gölün beslenme kaynakları ve gideğeni gösterilmiştir.

Yalnızca görseldeki bilgiler dikkate alındığında bu gölün aşağıdaki özelliklerinden hangisi hakkında yorum yapılabilir?

A) Oluşum şekli

B) Çevresindeki iklim tipi

C) Beslendiği kaynağın türü

D) Göl derinliğindeki değişim

E) Suyunun kimyasal özelliği

7. Aşağıda akarsularla ilgili bazı terimlerin tanımları verilmiştir.

- Akarsuyun doğduğu yerdir.
- Akarsuyun döküldüğü yerdir.
- Akarsuyun kollarıyla birlikte sularını topladığı alandır.
- Akarsu havzalarını birbirinden ayıran sınırdır.

Bu tanımlar ile aşağıdaki terimler eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) Akarsu ağzı

B) Akarsu yatağı

C) Akarsu kaynağı

D) Su bölümü çizgisi

E) Akarsu havzası

8. Büyük akarsular birçok kolun birleşmesiyle meydana gelirler. Türkiye'nin önemli nehirlerinden olan Fırat Nehri'de birden çok kolun birleşmesiyle oluşmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu akarsuyu oluşturan kollardandır?

A) Aksu ve Göksu

B) Karaçay ve Akçay

C) Munzur ve Tunca

D) Susuz ve Kuruçay

E) Murat ve Karasu

9. Bitki örtüsünün zayıf olduğu yarı kurak iklim sahalarındaki baraj göllerinin havzalarında ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu çalışmaların temel amacı olduğu söylenebilir?

A) Erozyonu önlemek

B) Çevreyi güzelleştirmek

C) Dinlenme ve piknik alanı oluşturmak

D) Havzaya düşen yağış miktarını artırmak

E) Yabani hayvanlara yaşam alanı sağlamak

10. Göllerin bir kısmı sahip olduğu doğal özelliklerle ilgili olarak bir gideğene sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi bu özelliğe sahip olan bir gölle ilgili ulaşılabilecek bir bilgidir?

A) Göle akan su, çanak kapasitesini aşmaktadır.

B) Gölün bulunduğu arazinin ortalama yüksekliği fazladır.

C) Göle akmakta olan akarsular düzensiz rejimlidir.

D) Göl havzasının denize olan uzaklığı fazladır.

E) Göl tabanında geçirimli kayaçlar bulunmaktadır.

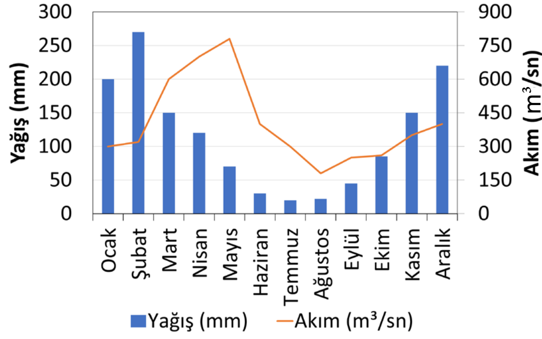
11. Aşağıdaki haritada bazı göllerin oluştuğu bir alan gösterilmiştir.

Aşağıdaki göllerden hangisi bu alanda oluşmuş göllerden biri değildir?

A) Bafa B) Salda C) Köyceğiz D) Eğirdir E) Mogan

1. Aşağıda bir bölgenin yıl içindeki yağış dağılışı ile o bölgede bulunan bir akarsuyun akım grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Düzensiz bir rejime sahiptir.

B) En düşük akım değerleri ağustos ayındadır.

C) Havzaya en çok yağış şubat ayında düşmüştür.

D) Mart-nisan aylarında akım değerleri düşüş göstermiştir.

E) Eylül ayından sonra artan yağışla birlikte akım değerleri de yükselmiştir.

2. **Türkiye'deki akarsuların genel özellikleri ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Akış hızları fazladır.

B) Rejimleri düzensizdir.

C) Enerji potansiyelleri yüksektir.

D) Denge profiline ulaşmamışlardır.

E) Taşımacılık yapmaya elverişlidirler.

3. Sularını denize ulaştıran havzalara açık, denize ulaştıramayan havzalara ise kapalı havza adı verilir.

Aşağıda verilen havzalardan hangisi diğerlerinden farklı bir havza özelliği gösterir?

A) Hazar Havzası

B) Van Gölü Havzası

C) İç Anadolu Havzası

D) Göller Yöresi Havzası

E) Basra Körfezi Havzası

4. Yer altı ve yer üstü suları ile yağışlar tarafından beslenen göllerin suları çeşitli etkenlerle ilgili olarak tatlı, tuzlu, acı ve sodalı olabilir.

Buna göre;

I. göl çanağında ve havzasındaki kayaç yapısı,

II. gölün fazla sularını taşıyan bir gideğeninin olması,

III. gölün deniz seviyesine göre yüksekte bulunması,

IV. göl havzasında orman bitki örtüsünün yer alması

özelliklerinden hangileri göl sularındaki bu farklılığın oluşmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. I. Heybeliada

II. Bozcaada

III. Büyükada

IV. Gökçeada

Yukarıda verilen adalardan hangileri Ege Denizi'nde yer alır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6.
- Türkiye sınırları içerisindeki en uzun akarsudur.
- Bafra Deltası'nı oluşturduktan sonra Karadeniz'e ulaşır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen akarsu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ceyhan B) Fırat C) Kızılırmak D) Manavgat E) Yeşilırmak

7. Kara içlerinde çeşitli nedenler ile çukurlaşmış alanlarda birikmiş ve doğrudan okyanus ya da deniz ile bağlantısı bulunmayan sulara göl adı verilir. Göllerin bir kısmı akarsu vadisinin çeşitli yollarla kapanmasıyla oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi bu yolla oluşmuş göllerden değildir?

A) Çamiçi B) Tortum C) Çıldır D) Keban E) Nemrut

8. Kaynaklar; sularının sıcaklığına, kimyasal bileşimlerine ve yeryüzüne çıkış tarzlarına göre farklılık gösterir. Bu kaynaklardan bazıları aktif volkanik bölgelerde yer altındaki sıcak suların ve su buharının belirli aralıklarla fışkırması sonucu oluşan kaynaklardır.

Bazı özellikleri verilen bu kaynak türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fay kaynağı

B) Karstik kaynak

C) Gayzer kaynağı

D) Artezyen kaynak

E) Yamaç (vadi) kaynağı

9. Aşağıdaki tabloda Türkiye'nin 2017-2021 yılları arasındaki su ürünleri avcılığı istatistiği verilmiştir.

Yıl	Deniz Ürünleri (ton)	Kültür Balıkçılığı (ton)	Tatlı Su Ürünleri (ton)
2017	322.173	276.502	32.145
2018	283.955	314.537	30.139
2019	431.572	373.356	31.596
2020	331.281	421.411	33.119
2021	295.018	471.686	33.140

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında su ürünleri avcılığıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Verilen yıllarda tatlı su ürünleri avcılığında önemli bir değişim yaşanmamıştır.

B) Verilen yıllarda avlanan deniz ürünü miktarının toplamı 1,5 milyon tondan fazladır.

C) Kültür balıkçılığı üretimi her yıl artış göstermiştir.

D) Deniz ürünleri avcılığı en az 2021 yılında gerçekleşmiştir.

E) Tatlı su ürünleri avcılığı en az 2018 yılında gerçekleşmiştir.

10. Dünya'da ve Türkiye'de son yıllarda bazı göller kurumuş ya da alanı küçülmüştür.

Bu çevre sorununun sebebi aşağıdakilerden hangisi <u>olamaz</u>?

A) Gölde yaşayan canlıların sayısındaki aşırı artış

B) Gölü besleyen akarsular önüne yapılan göletler

C) Göl sularının tarımda sulama amacıyla yoğun kullanımı

D) Göl havzasında açılan artezyen kuyuları

E) İnsanların çevre sorunlarına karşı duyarsızlığı

11. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki akarsu havzaları gösterilmiştir.

Haritada numaralandırılan akarsu havzaları aşağıdakilerden hangisidir?

	1	2
A)	Ege	İç Anadolu
B)	Hazar Gölü	Ege
C)	Marmara	Hazar Gölü
D)	Göller Yöresi	Basra Körfezi
E)	Marmara	Basra Körfezi

12. Türkiye'de akarsuların enerji potansiyeli yüksektir. Bu sayede akarsular üzerinde birçok hidroelektrik santrali (HES) inşa edilmiştir.

Türkiye'de akarsuların bu potansiyelinin yüksek olmasının temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akarsu boylarının genellikle kısa olması

B) Sık akarsu ağına sahip olması

C) Dağların doğu-batı doğrultusunda uzanması

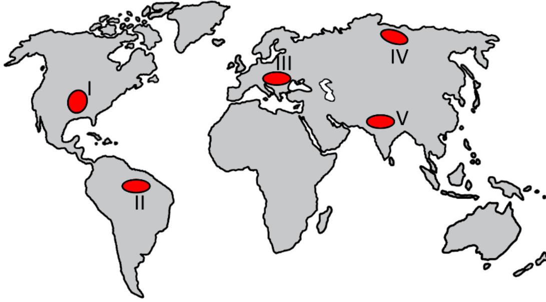
D) Akarsuların denge profiline ulaşmamış olması

E) Beslenme kaynaklarının çeşitli olması

1. **Aşağıdaki göllerden hangisi oluşum bakımından diğerlerinden farklıdır?**

A) Akşehir B) Hazar C) İznik
D) Manyas E) Tortum

2. Aşağıdaki haritada bazı akarsuların bulunduğu alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Tuna Nehri bu alanların hangisinde yer almaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bazı akarsular birden fazla ülke sınırından geçer. Bu tip akarsulara "sınır aşan" sular adı verilir.

Aşağıdaki akarsulardan hangisi bu sulara örnek olarak gösterilemez?

A) Asi B) Ceyhan C) Çoruh
D) Dicle E) Kura

4. Oluşumunda doğal faktörlerin etkili olduğu göllere doğal göl denilmektedir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde bu türde bir göl bulunmamaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Okyanuslara boğazlarla bağlanan kara içine sokulmuş denizlere iç deniz denir.

Aşağıdaki denizlerden hangisi Hint Okyanusu'nun bir iç denizi durumundadır?

A) Adriyatik B) Akdeniz C) Kızıldeniz
D) Manş E) Umman

6. Buzulların sürüklediği morenlerin akarsu vadisinin önünü kapatması sonucu oluşan doğal setin gerisinde suların birikmesiyle buzul set ya da moren set gölü adı verilen göller oluşur.

Bu tür göllerin Kanada, İsveç, Norveç, Finlandiya gibi ülkelerde fazla olması;

I. bitki örtüsü,
II. jeolojik yapı,
III. enlem

faktörlerinden hangileriyle ilgilidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

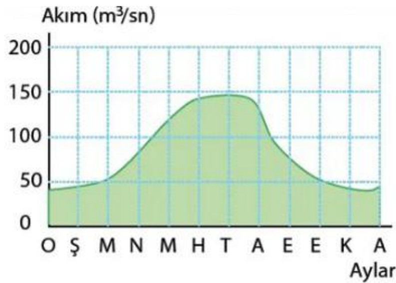
7. Aşağıda akarsularla ilgili bazı tanımlar verilmiştir.

- Bir akarsuyun yatağından birim zamanda geçen su miktarıdır.
- Akarsuyun akım miktarının yıl içinde gösterdiği değişime denir.
- Bir akarsuyun ana kol ve yan kollarıyla birlikte sularını topladığı alandır.

Bu tanımlar aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir

A) Akım (debi)-rejim-havza
B) Rejim-havza-akım (debi)
C) Havza-akım (debi)-rejim
D) Akım (debi)-havza-rejim
E) Havza-akım (debi)-rejim

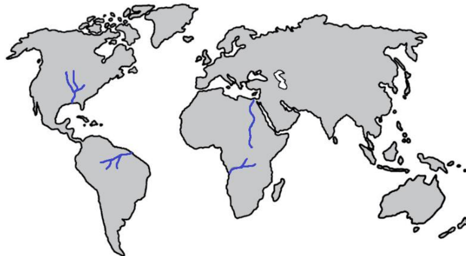
8. Aşağıda bir akarsuyun yıllık akım (debi) grafiği verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Akarsuyun boyu kısadır.
B) Akarsu düzensiz rejimlidir.
C) Akarsu geniş bir havzaya sahiptir.
D) Akarsuyun yatak eğimi çok fazladır.
E) Akarsu kapalı bir havzaya sahiptir.

9. Aşağıdaki haritada bazı akarsular gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu akarsulardan biri değildir?

A) Amazon B) Kongo C) Nil
D) Mississippi E) Yenisey

10. Bir göl bilimci Sakarya-Kocaeli-Bursa-Balıkesir illeri sınırlarında bir araştırma gezisi planlamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu göl bilimcinin inceleme alanında yer alan göllerden değildir?

A) Sapanca B) İznik C) Marmara
D) Uluabat E) Manyas

11. Aşağıda Türkiye'deki bazı akarsular ve bu akarsuların döküldüğü denizlerin gösterildiği tabloda bir hata yapılmıştır.

Akarsu	Döküldüğü Deniz
Manavgat	Akdeniz
Bakırçay	Akdeniz
Susurluk	Marmara
Çoruh	Karadeniz
Seyhan	Ege

Bu hatanın düzeltilmesi için yer değiştirmesi gereken akarsular aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

A) Manavgat-Bakırçay
B) Bakırçay-Seyhan
C) Çoruh-Seyhan
D) Susurluk-Çoruh
E) Manavgat-Çoruh

12.
- Orta Asya'da yer alırlar.
- Günümüzde neredeyse kurumuş olan Aral Gölü'nün beslenme kaynaklarıdır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen akarsular aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tuna-Nil
B) Fırat-Dicle
C) Don-Volga
D) Seyhun-Ceyhun
E) Ganj-İndus

1. Türkiye'deki akarsular, genellikle derin ve dar vadilerde hızlı bir akışa sahiptir.

Türkiye'deki akarsuların;

I. bol alüvyon taşıması,
II. rejimlerinin düzensiz olması,
III. üzerlerinde çok sayıda baraj kurulması,
IV. boylarının genellikle kısa olması

özelliklerinden hangilerinde bu durum etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Türkiye'de genellikle akarsuların boyları kısa ve havzaları küçüktür.

Türkiyenin;

I. orta kuşakta bulunması,
II. bir yarımada ülkesi olması,
III. ortalama yüksekliğinin fazla olması,
IV. kıyıya paralel uzanan dağların bulunması

gibi özelliklerinden hangileri bu durumun oluşmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Türkiye'deki denizler içerisinde ‰18 ile en az tuz oranına Karadeniz sahiptir.

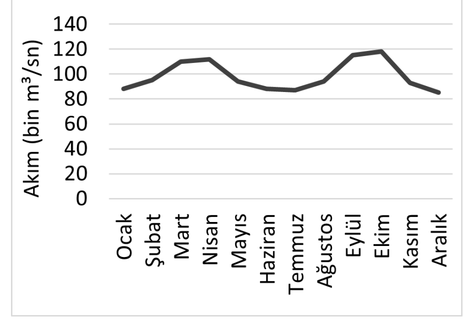
Bu denize ait özelliklerden;

I. buharlaşmanın az olması,
II. akarsular tarafından taşınan suyun fazla olması,
III. dar bir boğazla başka denizlere bağlanması,
IV. güneyindeki kıyı şeridinde girinti ve çıkıntının az olması

hangileri bu durumun oluşmasında daha fazla etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

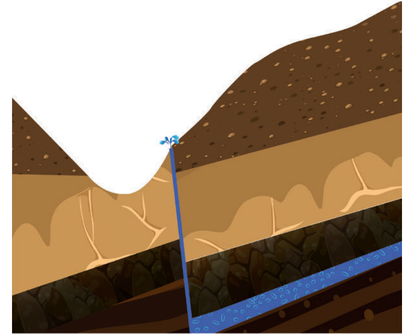
4. Aşağıda bir nehrin yıllık akım grafiği verilmiştir.

Bu grafikte gösterilen akım düzeniyle, aşağıdaki nehirlerden hangisinin akım düzeni daha fazla benzerlik gösterir?

A) Fırat B) Ganj C) İndus
D) Kongo E) Mississippi

5. Aşağıda bir kaynak türüyle ilgili görsel verilmiştir.

Bu kaynak türüyle ilgili olarak,

I. Suları bol kireçlidir.
II. Kış aylarında akımı azalmaktadır.
III. Oluşumunda fay hatları etkili olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

6. Coğrafya öğretmeni Sinan Bey, öğrencilerine, "Yaz tatilinde gittiğiniz yerlerde göl var mıydı? Varsa kısaca anlatır mısınız?" diye sordu. 4 öğrenci söz isteyerek sırayla göller hakkında şu bilgileri verdiler.

Sena: "Sakarya ile Kocaeli illerimizin sınırlarında yer alan bu gölün tektonik oluşumlu olduğunu öğrendim. Özellikle akşama doğru göl kenarında yaptığımız yürüyüşleri unutmam mümkün değil." dedi.

Aykut: "Yaz tatilinde Adıyaman'daki halamı ziyarete gitmiştik. Gittiğimiz piknik alanında halam, burada gördüğüm gölün Türkiye'nin en büyük yapay gölü olduğunu söyledi."

Aylin: "Ankara'dan Adana'ya giderken yol üzerinde beyazlar içinde gördüğüm göl, kullandığımız tuzun elde edildiği Türkiye'nin ikinci büyük gölüymüş." diye cevap verdi.

Tarık: "Dedemle her yaz olduğu gibi bu yaz tatilinde de Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olduğunu bildiğim bu gölde levrek ve sazan balığı avladık." dedi.

Aşağıdakilerden hangisi, öğrencilerin bilgi verdiği bu göllerden değildir?

A) Atatürk Baraj Gölü
B) Beyşehir Gölü
C) Tuz Gölü
D) İznik Gölü
E) Sapanca Gölü

7. Marmara Denizi, İstanbul Boğazı ile Karadeniz'e, Çanakkale Boğazı ile de Ege Denizi'ne bağlanır. Bu boğazlarda Karadeniz'den gelen üst akıntı güney yönlü ilerlerken; Ege Denizi'nden gelen alt akıntı ise bu boğazlar üzerinden kuzeye doğru ilerler.

İstanbul Boğazı'nın bağlantısını sağladığı denizlerin aşağıdaki özelliklerinden;

I. tuzluluk oranı,
II. su seviyesi,
III. gelgit genliği,
IV. kıyı tipleri

hangileri bu akıntıların oluşmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

8. Aşağıda bir kaynak türüne ait bazı özellikler verilmiştir.

- İçerisinde bolca kireç bulunur.
- Bol akımlı olanlarına voklüz adı verilir.

Bu kaynak türü haritada numaralandırılmış alanlardan hangisinde daha yaygın olarak bulunmaktadır?

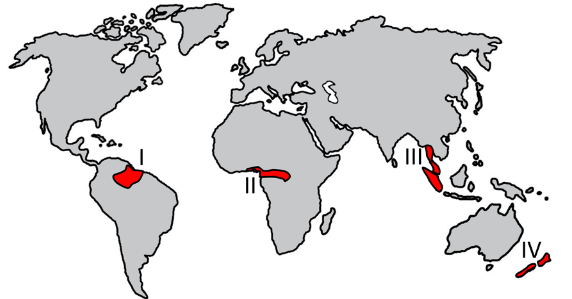
A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Türkiye'nin çevresinde yer alan denizlerden su sıcaklığı en yüksek olanı Akdeniz'dir.

Akdeniz'e ait aşağıdaki özelliklerden hangisi bu durumun oluşmasında etkili olmuştur?

A) Bulunduğu enlem
B) Ada sayısının fazla olması
C) Yüz ölçümünün büyüklüğü
D) Sularının tuzluluğunun fazla olması
E) Dar su yollarıyla okyanusa bağlanması

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangilerinin levha sınırlarına yakın olması nedeniyle sıcak su kaynakları bakımından daha zengin olması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1. Toprak oluşumunda etkili olan fiziksel ayrışma günlük sıcaklık farkına bağlı olarak gerçekleşirken, kimyasal çözünme daha çok su ve sıcaklık koşullarına bağlı olarak gerçekleşir.

Bu durum toprak oluşumunda etkili olan aşağıdaki faktörlerden hangisiyle daha fazla ilgilidir?

A) İklim

B) Yeryüzü şekilleri

C) Ana kaya

D) Biyotik faktörler

E) Zaman

Çözüm:

Toprağın fiziksel ayrışmasında etkili olan günlük sıcaklık farkı ve kimyasal çözünmesinde etkili olan su ve sıcaklığın birlikte bulunması, iklim elemanları ile doğrudan ilgili olduğundan sorunun doğru cevabı iklim, A seçeneğidir.

Yeryüzü şekilleri, ana kaya, biyotik faktörler ve zaman toprak oluşumunu etkileyen diğer unsurlardır.

Cevap: A

2. Ana materyalin ayrışmasıyla oluşmuş, katmanlaşmış ve olgunlaşmış yerli topraklarda ana kayanın etkisi zamanla azalır.

Böyle toprakların özelliklerini belirleyen temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fiziksel ayrışma

B) Yeryüzü şekilleri

C) Kimyasal çözünme

D) Biyolojik faktörler

E) İklim ve bitki örtüsü

Çözüm:

Bir bölgede etkili olan iklim ve bitki örtüsü şartlarına göre düz veya hafif eğimli yamaçlarda ana kayanın ayrışması sonucunda zonal topraklar görülür. Bütün horizonların bulunduğu bu toprakların dağılışı, genel olarak yeryüzündeki iklim ve bitki örtüsünün dağılışıyla uyumlu olduğundan bu toprakların özelliklerini belirleyen temel faktörün iklim ve bitki örtüsü olduğunu söyleyebiliriz. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

3.
- Orta kuşağın nemli alanlarında görülür.
- Yaprağını döken ağaçların altında oluşur.
- Organik madde bakımından zengindir.
- Kireç oranı düşüktür.

Yukarıda bazı özellikleri verilen toprak türü hangisidir?

A) Laterit topraklar

B) Kırmızı Akdeniz toprakları

C) Kahverengi orman toprakları

D) Podzol topraklar

E) Tundra toprakları

Çözüm:

Kahverengi orman toprakları, orta kuşağın nemli iklim bölgelerinde yaprağını döken ağaçlardan meydana gelen ormanların zemininde bulunmaktadır. Bu topraklar, organik madde bakımından oldukça zengin ve koyu renklidir. Yıkanmanın yeterli olmasından dolayı kireç oranı düşük ve tarım açısından oldukça elverişlidir. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

4. Doğal bitki örtüsü savan ot topluluklarından oluşan bir bölge için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yaz yağışlarıyla yeşeren otlar bulunur.

B) Yağış rejimi düzensizdir.

C) Akarsu vadilerinde galeri ormanları vardır.

D) Yazları sıcak ve bol yağışlı geçer.

E) Kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer.

Çözüm:

Savanlar, her iki yarım kürede 10° ile 20° enlemleri arasında kalan alanlarda görülen uzun boylu otlardan oluşan bitki topluluğudur. Savan iklim bölgesinde ağaçların, bazı akarsuların üstünü galeri şeklinde kapatmasıyla meydana gelen galeri ormanları bulunmaktadır. E seçeneğinde verilen “Kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer.” ifadesinde anlatılan durum savan bitki örtüsünün görüldüğü alanlara ait değildir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

5. Binlerce yılda oluşan toprak örtüsü akarsu, rüzgâr gibi dış kuvvetlerin etkisiyle taşınarak erozyona uğramakta, deniz, göl, gibi çukur alanlara sürüklenerek buralarda birikmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de bu olayın neden olduğu sorunlardan değildir?

A) Tarımsal üretimin azalması

B) Çölleşme riskinin yükselmesi

C) Kırdan kente göçün artması

D) Delta ovalarının genişlemesi

E) Meralarda verimin düşmesi

Çözüm:

Erozyon sonucunda verimli topraklar taşındığından, tarımsal üretim azalır ve çölleşme riski artar. Türkiye'de iç kesimlerde yer alan Konya, Iğdır ve Şanlıurfa gibi illerin bazı kesimlerinde çölleşme belirtilerini görmek mümkündür. Toprakların veriminin düşmesiyle kırsal kesimden kentlere olan göç artmakta bu durum ekonomik ve toplumsal problemleri beraberinde getirmektedir. Hayvancılığın yapıldığı meraların verimi de erozyon neticesinde azalır. A, B, C ve E seçenekleri, Türkiye'de erozyonun neden olduğu sorunlardır.

D seçeneğinde yer alan delta ovaları, akarsuların taşıdığı alüvyonların denize döküldükleri kesimlerde birikmesi sonucunda genişler. Delta ovalarında çok verimli alüvyal topraklar bulunduğundan bu alanlar önemli tarım alanlarıdır. Bu sebeple delta ovalarının genişlemesi bir sorun değil aksine olumlu bir durumdur. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

6. Ormanları oluşturan ağaçların gövdesi dışında kalan her türlü kısmından elde edilen ürünlere yan ürün denir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ürünlerden değildir?

A) Ihlamur B) Çam kozalağı C) Sığla yağı
D) Reçine E) Kâğıt

Çözüm:

Ihlamur, çam kozalağı, sığla yağı ve reçine ormanlardan elde edilen yan ürünlerdir. Kâğıt ise ormanlardaki ağaçların gövde kısımlarının kullanılmasıyla elde edilen ana ürünler arasındadır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

7. Coğrafya öğretmeni toprak çeşitleri konusunu işledikten sonra öğrencilerle soru cevap yolu ile tekrar yapmıştır. Bu etkinlik esnasında öğretmen bir soruya: "Çünkü burada yağış fazla olduğundan toprak aşırı yıkanmaya maruz kalır ve mineraller toprağın alt kısımlarına taşınır ayrıca burada canlılar humusu çok miktarda tüketir." şeklinde cevap vermiştir.

Buna göre öğretmen aşağıdaki sorulardan hangisini cevaplamıştır?

A) Tundra topraklarının humus miktarı neden azdır?

B) Sıcaklık ve nem yüksek olmasına rağmen laterit toprakların humus miktarı neden azdır?

C) Kahverengi ve kestane renkli step topraklarında kil ve kireç oranı fazla olduğu için mi humus miktarı azdır?

D) Çernezyom toprakların üzerinde çok miktarda organik madde bulunmasına rağmen humus miktarı neden azdır?

E) Humus bakımından en fakir topraklar intrazonal topraklar mıdır?

Çözüm:

Coğrafya öğretmeni B seçeneğinde verilmiş olan "Sıcaklık ve nem yüksek olmasına rağmen laterit toprakların humus miktarı neden azdır?" sorusuna cevap vermiştir.

Laterit topraklar, sıcaklık ve nemin yüksek olduğu Ekvator çevresinde görülür. Bu topraklar, yoğun bitki örtüsüne sahip olmasına rağmen aşırı yıkanma ve canlıların humusu tüketmesi nedeniyle organik madde bakımından fakirdir. Bu durum, tarımsal verimin düşmesine yol açar.

Diğer seçeneklerde yer alan topraklarla ilgili olarak;
A seçeneğinde bahsedilen tundra topraklarında yağış değerleri fazla değildir.

C seçeneğinde bahsedilen kahverengi ve kestane renkli step topraklarında da yağış miktarı düşüktür.

D seçeneğinde bahsedilen çernezyom toprakları sert karasal iklime bağlı olarak oluşur; humus bakımından zengindir ve verimlidir.

E seçeneğinde bahsedilen intrazonal topraklar ise ana kaya ve yerşekillerine bağlı olarak oluşan topraklardır.

A, C, D ve E seçeneklerinde öğretmenin vermiş olduğu cevapla doğrudan bağlantı kurulamayan sorular bulunmaktadır.

Bundan dolayı sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

8. Tuz ve karbonatın suların buharlaşması sonucu toprağın üstünde birikmesiyle tarımsal verimliliği düşük tuzlu topraklar oluşur.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangisinde bu topraklar yaygındır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

II numaralı yerde Tuz Gölü çevresinde tarımsal verimliliği düşük tuzlu topraklar görülür. Kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde görülen ve tuzcul bitkilerin yetiştiği bu topraklar, tarım için elverişli değildir.

Sorunun doğru cevabı yalnız II, B seçeneğidir.

Cevap: B

9. Aşağıdaki tabloda dört farklı bölgenin iklim, toprak ve bitki örtüsü türleri gösterilmiştir.

Bölge	İklim	Toprak	Bitki örtüsü
I	Ekvatoral	Laterit	Yağmur ormanları
II	Sert karasal	Podzol	İğne yapraklı ormanlar
III	Akdeniz	Çernezyom	Yapraklarını döken ormanlar
IV	Ilıman okyanusal	Tundra	Muson ormanları

Bu bölgelerden hangilerinde bulunan toprak ve bitki örtüleri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

I numarada yer alan,Ekvatoral iklimde toprak türü laterit, doğal bitki örtüsü yağmur ormanları, bilgisi doğrudur.

II numarada yer alan, sert karasal iklimde toprak türü podzol, doğal bitki örtüsü iğne yapraklı ormanlar, bilgisi doğrudur.

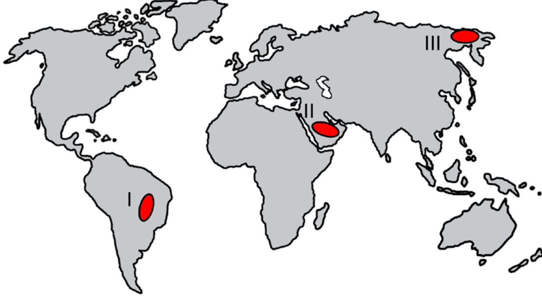
III numarada yer alan, Akdeniz ikliminde toprak türü çernezyom, doğal bitki örtüsü yapraklarını döken ormanlar, bilgisi doğru değildir. Bu iklimde toprak türü terra rossa, doğal bitki örtüsü maki ve kızılçam ormanlarıdır.

IV numarada yer alan, ılıman okyanusal iklimde toprak türü tundra, doğal bitki örtüsü muson ormanları bilgisi doğru değildir. Bu iklimde toprak türü kahverengi orman toprakları, doğal bitki örtüsü, karma yapraklı ormanlardır.

III ve IV numarada bulunan bilgiler yanlış olduğundan, sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlarda görülen hâkim doğal bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Savan	Step	Çöl bitkileri
B)	Tayga	Çöl bitkileri	Tundra
C)	Çalı	Garig	Step
D)	Savan	Çöl bitkileri	Tundra
E)	Bozkır	Tayga	Maki

Çözüm:

I numaralı alanda, savan iklimi görüldüğünden doğal bitki örtüsü uzun boylu ot topluluklarından meydana gelen savandır.

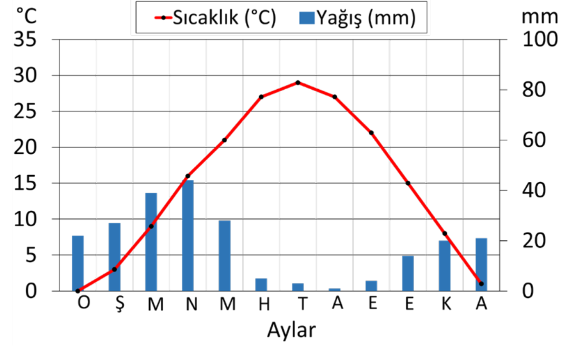
II numaralı alanda, çöl iklimi görüldüğünden doğal bitki örtüsü kuraklığa dayanıklı otlar ve kaktüslerden meydana gelen çöl bitkileridir.

III numaralı alanda, tundra iklimi görüldüğünden doğal bitki örtüsü düşük sıcaklıklara dayanıklı ot ve yosunlardan meydana gelen tundralardır.

Buna göre sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

11. Aşağıda bir yere ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Bu yerde aşağıdaki bitki türlerinden hangisinin daha yaygın olması beklenir?

A) Geven, çoban yastığı

B) Lavanta, kaktüs

C) Fındık, üvez

D) Yasemin, funda

E) Sandal, laden

Çözüm:

Sıcaklık ve yağış grafiği incelendiğinde grafiğin karasal iklime ait olduğu görülmektedir. Bu iklimde; yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk geçer. Ortalama yıllık yağış miktarı 300 mm civarındadır.

Yıl içinde yağışlar en fazla ilkbahar aylarında görülür. Yağış rejimi düzensizdir. Doğal bitki örtüsü; ilkbahar yağışları ile yeşeren, yaz sıcaklığıyla sararan kısa boylu otlardan meydana gelen bozkırlardır. Geven ve çoban yastığı bozkır türlerinden olduğundan sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

12. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de bulunan bazı endemik türlerin görüldüğü alanlar verilmiştir.

Sığla (günlük) ağacı	• Köyceğiz Gölü çevresinde görülür.
.... K	• Göller Yöresi'nde görülür.
.... L	• Kastamonu ve Yozgat çevresinde görülür.
Kazdağı göknarı	• Kazdağları'nda görülür.

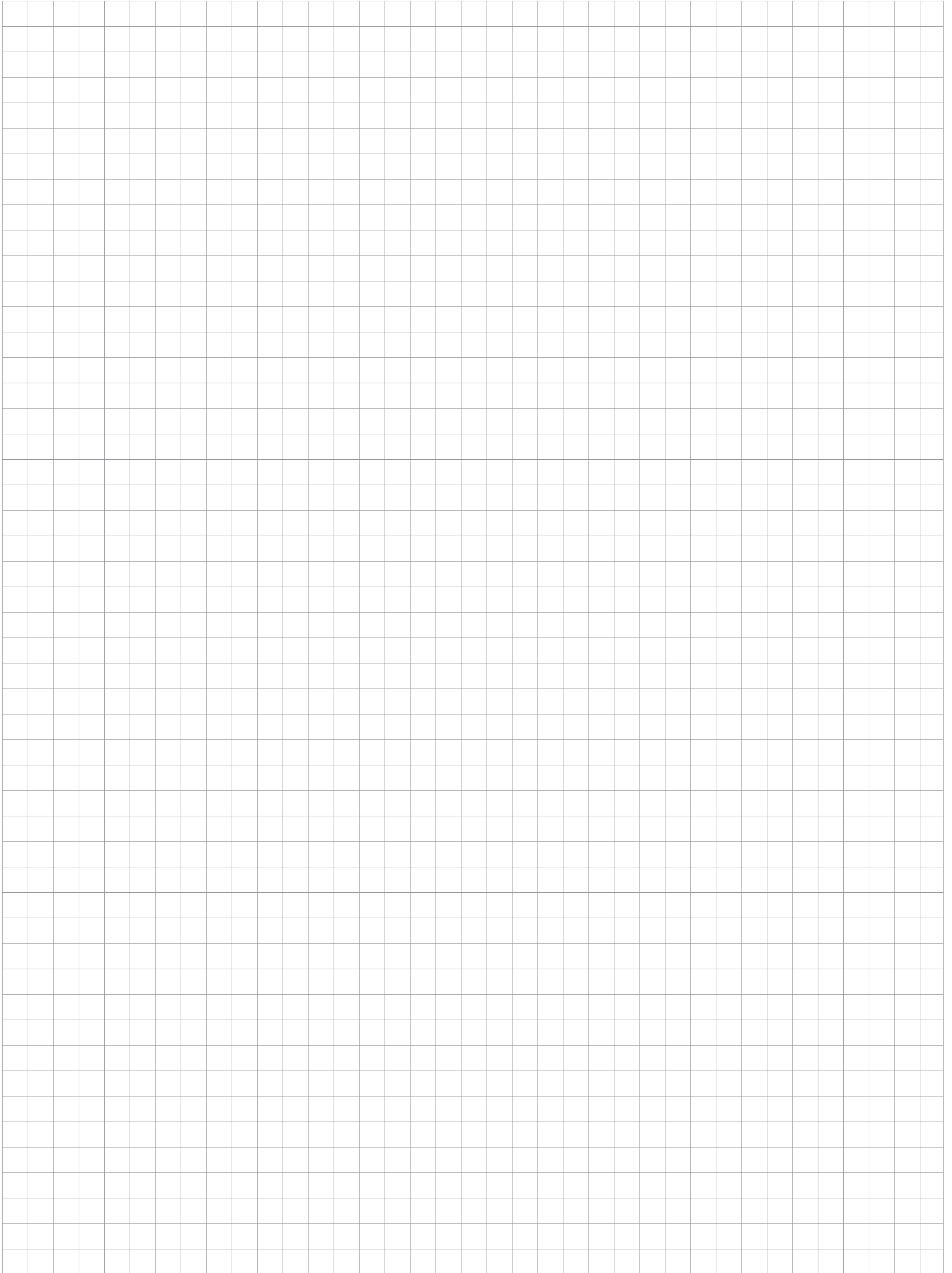
Buna göre tabloda K ve L ile gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	K	L
A)	Ters lale	Göl soğanı
B)	Damalı lale	Anzer çayı
C)	Kasnak meşesi	İspir meşesi
D)	Safran otu	Datça hurması
E)	Yabani keten	Kaf lalesi

Çözüm:

Göller Yöresi'nde kasnak meşesi, Kastamonu ve Yozgat çevresinde ispir meşesi bu yörelere has endemik bitkiler olduğundan, K bölümünde kasnak meşesi, L bölümünde ispir meşesi bulunmalıdır. Bu nedenle sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

1. **Aşağıdakilerden hangisi toprak oluşumunu ve çeşitliliğini etkileyen faktörlerden biri <u>değildir</u>?**

A) İklim koşulları

B) Yüz ölçümü

C) Ana kaya

D) Yeryüzü şekilleri

E) Biyotik faktörler

2. Toprağın oluşması için ana kayanın ufalanması, ufalanan malzemenin üstüne canlıların ve bitki örtüsünün yerleşmesi, toprağın horizonlaşması ve olgunlaşması gerekir. Bu süreç belirli koşullar altında daha hızlı gerçekleşmektedir.

Bu sürecin aşağıdaki alanlardan hangisinde <u>daha hızlı</u> olması beklenir?

A) Bitki örtüsünün cılız olduğu yerler

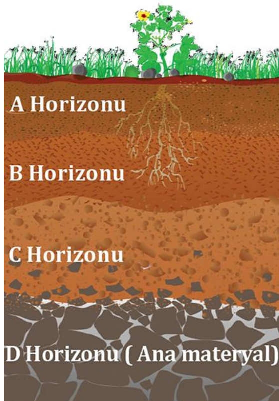
B) Ana kayanın sert, dayanıklı olduğu yerler

C) Günlük sıcaklık farkının fazla olduğu yerler

D) Eğimin az olduğu yerler

E) Nemli ve sıcak yerler

3. Aşağıdaki görselde toprağın katmanları gösterilmiştir.

Bu katmanlarla ilgili aşağıdaki özelliklerden hangisi A horizonuyla ilgili <u>değildir</u>?

A) Humusun bulunduğu katmandır.

B) İçindeki tuz yıkanmayla alt katmanlara geçer.

C) Canlıların en fazla bulunduğu katmandır.

D) Suda çözünebilen maddelerin biriktiği katmandır.

E) Yıkanma katmanı da denir.

4. I. Çernezyom
II. Podzol
III. Alüvyal
IV. Tundra

Yukarıda verilen topraklardan hangisinde tarımsal verimlilik <u>daha yüksektir</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Sıcaklık ve nemin yüksek olduğu alanlarda görülen bir toprak türüdür. Kimyasal çözülmenin fazla olmasından dolayı toprağın oluşumu daha kısa sürede gerçekleşirken kalınlığı da artmaktadır. Yağışın fazla olması, mineraller ve humusun toprağın alt kısımlarına taşınmasına neden olmuştur.

Bu toprak türü, haritada numaralandırılmış alanlardan hangisinde <u>daha yaygındır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Bursa, Erzurum gibi iç ovalarda ya da Çukurova, Bafra gibi delta ovalarında akarsuların aşındırdığı ve taşıdığı malzemeleri biriktirmesiyle ……….. topraklar oluşur.

Yukarıda boş bırakılan yere hangi toprak çeşidinin yazılması gerekir?

A) Alüvyal B) Çöl C) Lös D) Moren E) Podzol

7. Doğal bitki örtüsü çeşitliliğinin fazla olduğu bir bölgenin özellikleri için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İklim ve toprak çeşitliliği fazladır.

B) Tarım ürünü çeşitliliği fazladır.

C) Akarsular yüksek debilidir.

D) Yükselti değerleri fazladır.

E) Geniş düzlüklerden oluşmaktadır.

8. Aşağıda bir dağ yamacı boyunca bitki örtüsünün oluşturduğu kuşaklar gösterilmiştir.

Bu kuşakların oluşmasında aşağıdaki faktörlerden hangisi daha fazla etkilidir?

A) Yüksek enlemlerde yer alması

B) Yamaçta eğimin fazla olması

C) Yükseldikçe sıcaklığın değişmesi

D) Farklı kayaç türlerinin yaygın olması

E) Güneş ışınlarının gelme açısının daralması

9. Yeryüzünde farklı özelliklere sahip bitki toplulukları; ağaç, çalı, ot ve çöl bitkilerinden oluşmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde verilen bitki topluluklarının tamamında ot türleri yaygındır?

A) Garig, çayır, savan

B) Tayga, karışık orman, bozkır

C) Çayır, maki, tundra

D) Tundra, savan, bozkır

E) Savan, bozkır, maki

10. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerde aşağıdakilerden hangisinde verilen bitki toplulukları daha yaygındır?

	I	II	III
A)	Maki	Savan	Bozkır
B)	Bozkır	Garig	Çayır
C)	Tayga	Bozkır	Savan
D)	Maki	Bozkır	Çayır
E)	Savan	Çayır	Tundra

11. Aşağıdaki görselde karasal iklim bölgelerinde insanların uzun yıllar boyunca orman alanlarını tahrip etmesi sonucu oluşan antropojen bozkır bitki örtüsü görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu bitki örtüsünün görüldüğü alanlardandır?

A) Doğu Karadeniz kıyıları

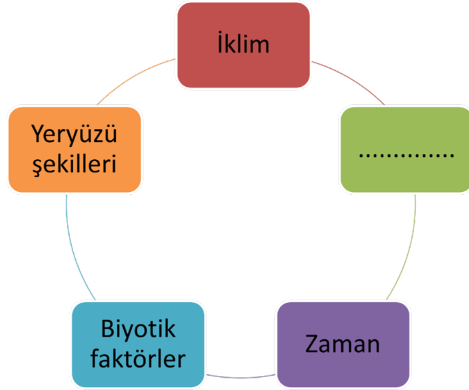
B) Çukurova'nın yakın çevresi

C) Ege'nin kıyı kesimleri

D) Batı Toroslar'ın güney yamaçları

E) Orta Anadolu’nun kuzey kesimleri

1. Aşağıdaki şemada toprak oluşumunu etkileyen faktörler verilmiştir.

Şemada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Eğim

B) Toprak kalınlığı

C) Humus

D) Ana kaya

E) Güneşlenme süresi

2. Aşağıda intrazonal topraklardan bazılarına ait özellikler numaralandırılarak verilmiştir.

I. Taban suyu seviyesinin yüksek olduğu sazlık, bataklık alanlarda oluşan topraklardır.

II. Eski göl tabanlarında ve killi yüzeyler üzerinde oluşurlar.

III. Suda çözünmüş hâldeki çeşitli tuz ve karbonatların suyun buharlaşması neticesinde toprak yüzeyinde birikmesiyle oluşur.

Bu özellikler aşağıdakilerden hangisinde doğru toprak tipleri ile eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Hidromorfik	Vertisol	Halomorfik
B)	Rendzina	Hidromorfik	Halomorfik
C)	Hidromorfik	Rendzina	Kalsimorfik
D)	Kalsimorfik	Vertisol	Rendzina
E)	Rendzina	Hidromorfik	Vertisol

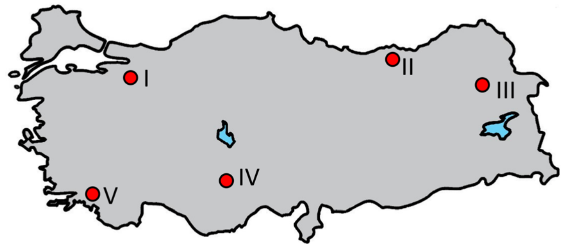
3. Aşağıdaki tabloda harflerle belirtilmiş bazı zonal toprak türlerinin görüldüğü yerler verilmiştir.

Toprak türü	Görüldüğü yerler
K	Ekvator çevresi
L	Akdeniz iklim bölgesi
M	Orta kuşağın nemli bölgeleri

Bu toprak türleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	K	L	M
A)	Podzol	Çernezyom	Tundra
B)	Laterit	Terra rossa	Kahverengi orman
C)	Çöl	Terra rossa	Tundra
D)	Laterit	Podzol	Çöl
E)	Tundra	Bozkır	Kahverengi orman

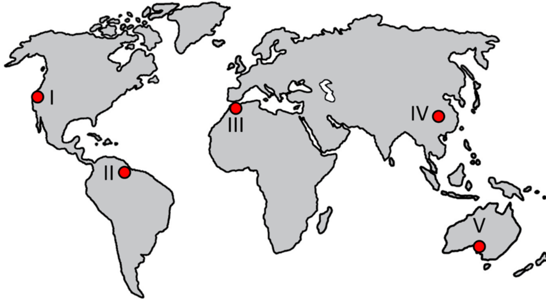
4. Bitki örtüsünden yoksun ve kuraklığın fazla olduğu alanlarda rüzgâr erozyonu daha etkilidir.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde bu erozyonun daha etkili olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

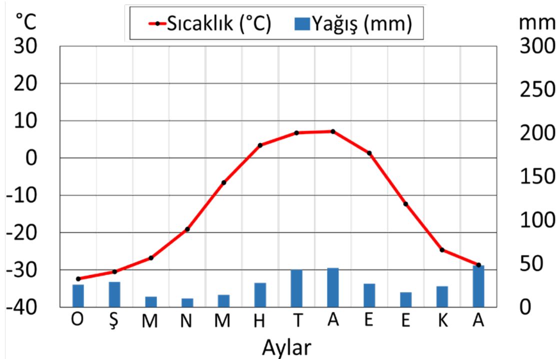
5. Muson iklim bölgesinde görülen ve kışın yaprak döken geniş yapraklı ağaç türlerinden oluşan bitki örtüsüdür. Teak, bu ormanlarda yaygın olan ağaçlardandır.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangisi, bu bitki örtüsünün görüldüğü alanlardandır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda bir yere ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Grafikteki bilgilere göre bu yerde görülen bitki örtüsünün aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

A) Ekvatoral yağmur ormanları

B) Savan

C) Bozkır

D) Orta kuşağın karışık ormanları

E) Tundra

7. Dünyada çeşitli özelliklere sahip birçok çeşitten oluşan bitki toplulukları; bulundurduğu yaygın bitkilere göre ağaç, ot, çalı ve çöl olmak üzere başlıca dört grupta toplanır.

Buna göre aşağıdaki bitki toplulukları bulundurdukları yaygın bitki türlerine göre gruplandırılırsa hangisi dışarıda kalır?

A) Bozkır B) Çayır C) Maki D) Savan E) Tundra

8. Türkiye'de nemli, yarı nemli veya kurakçıl karakterdeki ormanlarda, birbirinden farklı cins ve türde ağaçlar bulunmakla birlikte, bu ormanlarda bazı ağaç türlerinin daha yaygın olduğu söylenebilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde verilen ağaç türlerinin Türkiye'de daha yaygın olduğu söylenebilir?

A) Kızılçam, meşe

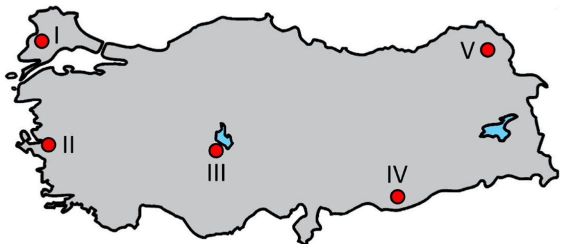
B) Sedir, ladin

C) Kayın, ardıç

D) Göknar, sığla

E) Fıstık çamı, gürgen

9. İlkbaharda yeşerip yazın da yeşil kalan mine, taşkıran, tarla sarmaşığı, düğün çiçeği çayır bitki örtüsünün türlerindendir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde bu bitki örtüsü daha yaygındır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Toprağın oluşmasında etkili olan fiziksel ayrışma, kayaçların çeşitli nedenlerle çatlaması ve parçalanarak ufalanmasıdır.

Aşağıdaki alanlardan hangisinde bu ayrışma türü daha yaygındır?

A) Nemlilik ve yağışın fazla olduğu yerlerde
B) Bitki örtüsünün gür olduğu yerlerde
C) Eğimin az olduğu alanlarda
D) Deniz etkisine açık alanlarda
E) Sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde

2. Humus örtüsü, bitkiler başta olmak üzere canlı kalıntılarının toprağa karışmasıyla oluşur. Humus arttıkça toprağın rengi koyulaşır ve tarımsal verimlilik artar.

Buna göre aşağıdaki topraklardan hangisinde bu örtünün daha fazla olması beklenir?

A) Çöl toprakları
B) Podzol topraklar
C) Kırmızı Akdeniz toprakları
D) Kahverengi orman toprakları
E) Kestane renkli bozkır toprakları

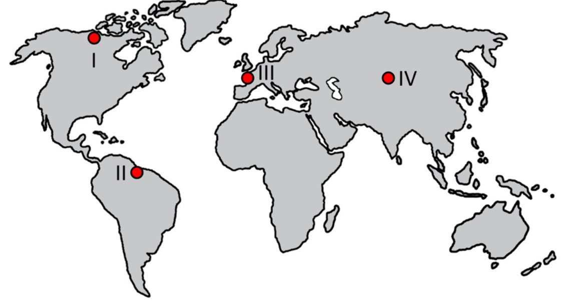
3. Aşağıda azonal toprakların özellikleriyle ilgili bazı bilgiler numaralandırılarak verilmiştir.

I. Oluşumunda akarsu, rüzgâr gibi dış kuvvetler etkilidir.
II. Mineral yönünden genellikle zengindir.
III. Bütün horizonları oluşmuştur.
IV. Engebeli alanlarda daha yaygındır.

Bu bilgilerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

4. Kimyasal çözünme, sular tarafından kayaçları oluşturan minerallerin ayrışması sonucu gerçekleşir. Ayrıca sıcaklığın yüksek olması da kimyasal çözünme sürecini hızlandırır.

Bu çözünmenin haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde daha yaygın olması beklenir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

5. Yeryüzünü kaplayan toprak örtüsünün akarsu, rüzgâr gibi dış kuvvetlerin etkisiyle taşınmasına erozyon denir. Oluşması için uzun yıllar gereken toprak örtüsü erozyon sonucu kısa bir sürede yok olmaktadır. Türkiye'de 2023 yılı verilerine göre yılda 130 milyon ton toprak, su erozyonuna uğramıştır.

Bu durumun oluşmasında etkili olan aşağıdaki faktörlerden hangisi doğal özelliklerle ilgilidir?

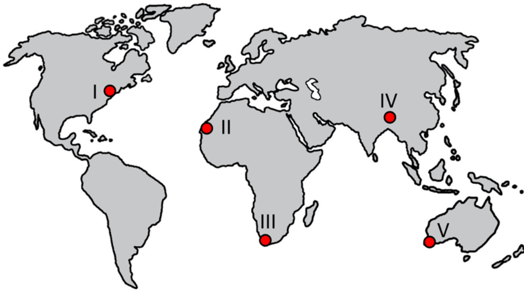
A) Yeryüzü şekillerinin engebeli olması
B) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi
C) Meralarda aşırı otlatma yapılması
D) Tarlaların eğim yönünde sürülmesi
E) Tarımda nadas yönteminin uygulanması

6. Ormanların görülebileceği en yüksek sınıra orman üst sınırı; en düşük sınıra orman alt sınırı denir.

Bu sınırları belirleyen temel faktörler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Orman alt sınırı	Orman üst sınırı
A)	Eğim	Sıcaklık
B)	Bakı	Enlem
C)	Yağış	Sıcaklık
D)	Eğim	Yağış
E)	Yağış	Bakı

7. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangilerinde maki bitki örtüsünün yaygın olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

8. Aşağıdaki tabloda bazı bitki örtüsü türleri ve bitki örtüsü formasyonları eşleştirilerek verilmiştir.

Bitki Örtüsü	Bitki Formasyonu
Tayga	Ağaç
Tundra	Ot
Maki	Çalı
Bozkır	Çöl
Savan	Ot

Bu eşleştirmelerden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

A) Bozkır B) Maki C) Savan
D) Tayga E) Tundra

9. Geçmiş zamanlardaki iklim koşullarında yaygın olarak görülen bazı bitki türleri günümüzdeki iklim koşullarına adapte olarak varlığını devam ettirmektedir. Böyle bitkilere kalıntı (relikt) bitkiler denir.

Türkiye'de yaşayan relikt bitkilerden hangisinin yayılım alanı yanlış verilmiştir?

A) Sığla ağacı: Köyceğiz Gölü çevresinde
B) Kayın ağacı: Konya Karapınar'da
C) Sedir ağacı: Kelkit Çayı Vadisi'nde
D) Sandal ağacı: Çoruh Vadisi'nde
E) Ihlamur ağacı: Bey Dağları'nda

10. Türkiye'nin kıyı bölgeleri orman varlığı bakımından zenginken, iç bölgeleri daha az orman varlığına sahiptir.

Bu durumun en belirleyici nedeni iç bölgelerin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

A) Düz alanların geniş yer kaplaması
B) Doğusuna gidildikçe yükseltinin artması
C) Konya'da karstik çukurların oluşması
D) Tahıl tarımının yaygın yapılması
E) Yağış miktarının düşük olması

11. Karasal iklimin görüldüğü yerlerde, ilkbaharda yeşeren yaz mevsiminde sararan kısa boylu ot topluluklarına bozkır adı verilir.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangisinde bu bitki örtüsüne rastlanmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Topraklar yukarıdan aşağıya doğru çeşitli tabakalardan oluşur. Bu tabakalara horizon denir. Olgunlaşmış bir toprağın A, B, C ve D olmak üzere dört horizonu bulunur.

Bu tabakaların özellikleriyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Ana materyal büyük parçalar hâlinde D horizonunda bulunur.

B) Kireç, tuz, kil gibi mineraller A horizonunda birikir.

C) Ana kayaya ait iri materyaller C horizonunda bulunur.

D) Canlılar ve bitki kökleri en fazla A horizonunda bulunur.

E) Birikme katmanı da denilen B horizonu genellikle açık renklidir.

2. Aşağıda bazı topraklara ait özellikler numaralandırılarak verilmiştir.

I. Ana kayanın üzerinde oluşan ve henüz oluşumunu tamamlamamış topraklardır. Oluşumunda ana kaya ve yeryüzü şekilleri etkilidir.

II. Dış kuvvetlerin aşındırarak taşıdığı malzemeleri biriktirmesiyle oluşur. Toprak katmanları belirgin değildir. Genellikle mineral bakımından zengindir.

III. Bir bölgede etkili olan iklim, drenaj koşulları ve bitki örtüsü gibi faktörlerin etkisiyle ana kayanın ayrışmasıyla oluşan topraklardır.

Bu özelliklerin ilgili olduğu toprak türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	İntrazonal	Zonal	Azonal
B)	Zonal	İntrazonal	Azonal
C)	Azonal	Zonal	İntrazonal
D)	İntrazonal	Azonal	Zonal
E)	Azonal	İntrazonal	Zonal

3. Yer kabuğunu oluşturan kayaçların fiziksel, kimyasal ve biyolojik olarak ayrışmasıyla oluşan, içinde farklı organik ve inorganik maddeler bulunan yüzeysel örtüye toprak denir. Toprak oluşumu uzun yıllar sürer ve bu süreç sonucunda farklı kalınlıkta çeşitli topraklar oluşur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde toprak örtüsü daha incedir?

A) Birikinti ovalarında

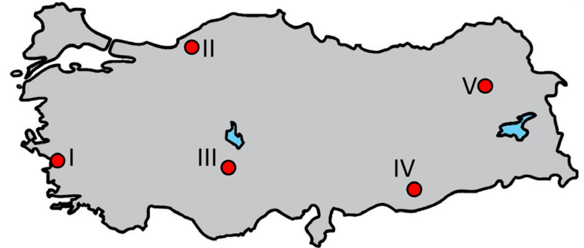
B) Eğimli yamaçlarda

C) Killi arazilerde

D) Nemli bölgelerde

E) Orman bölgelerinde

4. Kurak, yarı kurak, yarı nemli alanlarda iklim değişimleri ve beşerî faaliyetler sonucunda bitki örtüsünün tahribatı ve toprakların aşınmasıyla çölleşme meydana gelir. Türkiye arazisinin; %18'i zayıf, %50.9'u orta ve %22.5'u yüksek çölleşme grubundadır.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerden hangilerinin daha fazla çölleşme riski taşıdığı söylenebilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

5. Türkiye'de topraklardan tarım, sanayi hayvancılık, ormancılık gibi ekonomik faaliyetlerde yararlanılır.

Bu yararlanma alanlarıyla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Tarımsal faaliyetler açısından toprak çeşitliliğinin fazla olması ürün çeşitliliğini de arttırmıştır.

B) Karbonat, demir, silis yönünden zengin olan topraklar kiremit, çimento, tuğla yapımında kullanılır.

C) Kuzey Anadolu'da, Batı ve Orta Toroslardaki topraklarda ormanlar geniş yer kaplar.

D) Alüvyal topraklarda soya fasulyesi, yer fıstığı, ayçiçeği gibi ürünler yetiştirilirken; bozkır topraklarında daha çok tahıl tarımı yapılır.

E) Kısa boylu otların olduğu topraklarda büyükbaş, uzun boylu çayırların olduğu topraklarda küçükbaş hayvancılık yapılır.

6. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerde görülen bitki örtüsü türleri şu şekilde eşleştirilmiştir:

I. İğne yapraklı orman
II. Çöl
III. Savan
IV. Bozkır
V. Maki

Bu eşleştirmelerde yapılan hatayı düzeltmek için bitki örtülerinden hangilerinin yer değiştirmesi gerekir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

7. 10. Sınıf öğrencisi Aslı, coğrafya dersinden dünyada görülen bitki türleri konusunda proje ödevi almıştır. Ödevinin sunumunu yaptıktan sonra öğretmen öğrenciye yaptığı araştırma için teşekkür etmiş ve sınıftaki arkadaşlarının Aslı'ya soru sormalarını istemiştir. Söz alan Yeliz'in sorusuna Aslı şu cevabı vermiştir: Sandal, defne, kocayemiş, kermes meşesi bu bitki örtüsünün başlıca türleridir.

Buna göre Yeliz, aşağıdaki bitki örtülerinden hangisiyle ilgili soru sormuştur?

A) Bozkır B) Garig C) Maki
D) Savan E) Tundra

8. Yeryüzünde sadece belli bir bölgede yetişen, başka yerlerde görülmeyen bitki türlerine yerli (endemik) bitki denir. Türkiye endemik bitki türleri yönünden oldukça zengin bir ülkedir.

Bu illerde bulunan endemik bitki türleriyle ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

	Muğla	Yozgat	Erzurum
A)	Sığla ağacı	İspir meşesi	Ters lale
B)	Safran otu	Yabani keten	Göl soğanı
C)	Kasnak meşesi	Sancarınca	Anzer çayı
D)	Gürsöğüt geveni	Tire çanı	Yer kekiği
E)	Kazdağı göknarı	Kaf lalesi	Damalı lale

1. Aşağıdaki tabloda Japonya ve Somali'ye ait bazı nüfus özellikleri verilmiştir.

Özellik	Japonya	Somali
Bağımlı nüfus içindeki genç nüfus oranı fazladır.		
Ölüm oranı doğum oranından fazladır.		
Demografik yatırımlara duyulan ihtiyaç fazladır.		

Tabloda verilen nüfus özellikleri ile bu özelliklerin olduğu ülkeler eşleştirildiğinde ülkelerin bulunduğu sütunlarda aşağıdaki şekillerden hangisi oluşur?

A)

Japonya	Somali
	X
X	
	X

B)

Japonya	Somali
X	
	X
	X

C)

Japonya	Somali
	X
	X
X	

D)

Japonya	Somali
	X
X	
X	

E)

Japonya	Somali
X	
X	
	X

Çözüm:

Bağımlı nüfus oranında genç nüfusun fazla olduğu ülkeler az gelişmiş ülkelerdir. Tabloda verilen Somali'de yaşlı nüfus oranı az, genç nüfus oranı fazla olduğundan dolayı Somali işaretlenir.

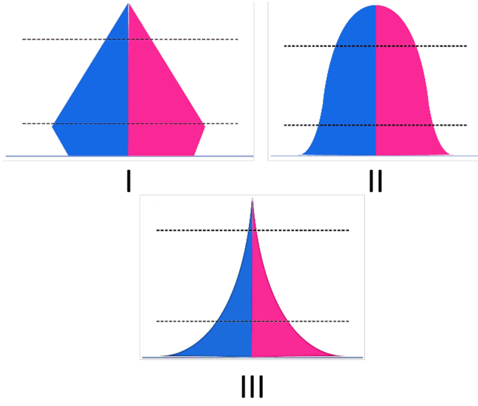
Ülkelerin gelişmişlik seviyesi arttıkça doğum oranlarında düşüş ve nüfusun yaşlanmasına bağlı olarak ölüm oranlarında bir artış gözlenebilmektedir. Bu durumun yaşandığı ülkelerde toplam nüfus miktarında azalmalar görülür. Japonya'da benzer bir durum yaşanmakta olup yüksek yaşlılık oranına bağlı olarak ölüm oranı doğum oranından fazladır. Bundan dolayı ikinci satırdaki ifade Japonya ile ilgilidir.

Demografik yatırımlara ayrılan bütçenin fazla olduğu ülkeler az gelişmiş ülkeler olduğundan üçüncü bölümde Somali işaretlenir. Nüfus artış hızının yüksek olduğu Somali'de beslenme, sağlık, barınma ve eğitim gibi hizmetlere duyulan ihtiyaç daha fazla olacaktır. Bu durum, devletin demografik yatırımlara ağırlık vermesini zorunlu kılacaktır.

Buna göre Somali, Japonya ve Somali işaretlemelerinin yapıldığı seçeneğe baktığımızda bu durumu yansıtan seçeneğin A seçeneği olduğu görülür.

Cevap: A

2. Aşağıda üç ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu ülkelerden hangilerinde son yıllarda doğum oranının azaldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III C) II ve III

Çözüm:

Son yıllarda doğum oranının azaldığı piramit I numara ile gösterilen asimetrik nüfus piramididir. Bu piramit doğum oranında ciddi bir düşüşün görüldüğü ülkelere ait nüfus piramididir. Piramidin taban kısmına bakıldığında doğum oranlarının hızla düştüğü ve nüfus artış hızının azaldığı görülür. Ancak II ve III numaralı grafiklerin tabanına baktığımızda geniş oldukları görülür. Bu durum doğum oranlarının yüksek olduğu anlamına gelir.

Sorunun doğru cevabı Yalnız I, A seçeneğidir.

Cevap: A

3. Nüfus kriterine göre Türkiye'de nüfusu 10.000'in altında olan yerleşmelere kırsal, bu sayının üzerinde olan yerleşmelere şehirsel yerleşmeler denir. Sanayinin geliştiği illerde şehirsel nüfus oranı fazlayken, sanayinin gelişmediği illerde kırsal nüfus oranları fazladır.

Buna göre aşağıda verilen illerden hangisinde kırsal nüfus oranının diğerlerine göre <u>daha fazla</u> olduğu söylenebilir?

A) Ankara B) İzmir C) Kayseri
D) Gaziantep E) Artvin

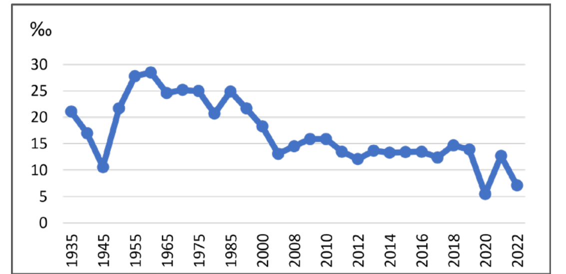
Çözüm:

Soruda verilen iller arasında kırsal nüfus oranının diğerlerine göre daha fazla olduğu ilimiz Artvin'dir. Ülkemizde yüksek, dağlık ve engebeli alanlar şehirleşmenin düşük olduğu yerlerdir. Artvin'in bu özelliklere sahip olması şehir nüfus oranının düşük, kırsal nüfus oranının yüksek olmasına neden olmuştur. Seçeneklerde verilen Ankara, İzmir, Kayseri ve Gaziantep gibi illerimiz idari, ticaret ve ulaşım gibi faaliyetlere bağlı olarak gelişmiş ve şehir nüfus oranı yüksek olan illerdir.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

4. Aşağıdaki grafikte Türkiye'nin nüfus artış hızının yıllara göre değişimi verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında Türkiye'nin nüfus özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılır?

A) Nüfus artış miktarına

B) İç göçlerin en az olduğu yıla

C) Nüfusun en fazla olduğu yıla

D) Nüfusun cinsiyet dağılımına

E) Nüfusun eğitim durumuna

Çözüm:

Grafikte Türkiye'nin 1935 ve 2022 yılları arasındaki nüfus artış hızı değişimi verilmiştir. Grafikte sadece verilen bilgiler yıllara göre nüfusun artış oranıdır. Bu nedenle 1935 ve sonrası Türkiye'de nüfusun kaç olduğu bilgisi olmadığından nüfus artış bilgisine ulaşamayız. Yine nüfusun cinsiyet dağılımına nüfus piramidi yoluyla ulaşılabilir. Bu grafikten böyle bir yargıya ulaşılamaz. Ancak grafiğe baktığımızda nüfus artış hızının verilen dönemler arasında sürekli sıfırın üzerinde olduğuna ve nüfusun sürekli arttığı yargısına ulaşabiliriz. Nüfus sürekli arttığına göre nüfusun en fazla olduğu yılın 2022 olduğu yargısına kesin olarak ulaşılır.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

5. Gelişmiş ülkelerde doğum oranlarının düşük seyrine bağlı olarak nüfusun yapısal özelliklerinde bazı değişiklikler meydana gelir.

Aşağıdakilerden hangisi bu değişikliklerden biri değildir?

A) Ortanca yaşın yükselmesi

B) Genç nüfus oranının azalması

C) Çalışan nüfusun yaş ortalamasının değişmesi

D) Yaşlı bağımlı nüfus oranının artması

E) Çocuk bağımlı nüfus oranının artması

Çözüm:

Gelişmiş ülkelerde doğum oranlarının düşük seyrine bağlı olarak nüfusun yapısal özelliklerinde bazı değişiklikler arasında çocuk bağımlı nüfusun artması beklenmez. Çünkü gelişmiş ülkelerde hayat standartları sürekli gelişim gösterdiğinden ortalama ömür uzamakta ortanca yaş yükselmekte, yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Yine gelişmiş ülkelerde nüfus artış hızının çok düşük olması çocuk nüfus oranının artması değil azalmasına yol açar. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

6. I. İç ve dış göçler artar.

II. İşsizlik oranı artar.

III. Vergi gelirleri artar.

Yukarıdakilerden hangileri nüfus artışının olumlu sonuçları arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Nüfus artışının olumlu sonuçlarını arasında şunlar gösterilebilir; üretim artar, vergi gelirleri artar, mal vehizmetlere talep artar, yeni endüstri dalları doğar, işçi ücretleri ucuzlar.

Sorunun doğru cevabı III numaralı öncül olan C seçeneğidir.

Cevap: C

7. Aşağıdaki tabloda 1927-1960, 1960-1985, 1985 ve sonrası dönemlerinde Türkiye'de nüfusun değişiminde etkili olan faktörler gösterilmiştir.

1927-1960	1960-1985	1985 ve sonrası
Hatay'ın ana vatana katılması	.........II.........	.........IV.........
.........I.........	Sosyal hayatta yaşanan gelişmeler	Evlilik yaşının yükselmesi
Savaş sonrası ölümlerin azalması	Ekonomik refah seviyesinin iyileşmesi	Eğitim seviyesinin yükselmesi
Anadolu'ya yapılan göçler	.........III........	.........V.........

Aşağıdakilerden hangisinde tabloda numaralandırılarak boş bırakılan yerlere getirilmesi gereken ifade yanlış verilmiştir?

A) I. İkinci Dünya savaşı

B) II. Aile planlamasının uygulanması

C) III. Dışarıya göçlerin artması

D) IV. Doğum oranının artması

E) V. Nüfus artış hızının azalması

Çözüm:

1927-1960 döneminde savaş sonrası ölümlerin azaldığı dönem II. Dünya Savaşı'dır. Çünkü II. Dünya Savaşı sonrası dönemde tarımda makineleşme, ülke savunmasında insandan ziyade teknolojinin ön plana çıkması, Türkiye'de sağlık hizmetlerinin gelişmesinin sonucu ölüm oranları azalmıştır.

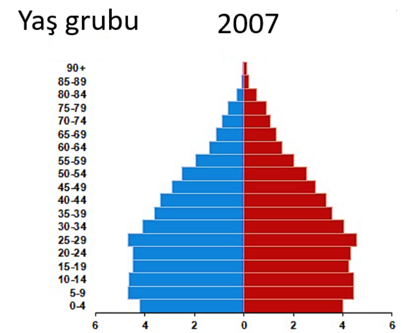
1960-1985 döneminde nüfus artışının ekonomik ve sosyal gelişmeyi yavaşlatacağı görüşü benimsenmiş ve 1965 yılında nüfus artış hızını yükseltmeyi amaçlayan politikalardan vazgeçilmiştir. Bu nedenle 1965 yılında ilk olarak Nüfus Planlaması Kanunu çıkarılmış ve nüfus artış hızı düşürülmesi için aile planlamasına geçilmiştir. Yine bu dönemin ilk döneminde nüfusun artmasına yönelik uygulanan yasal hükümler yürürlükten kaldırılmış ve yurt dışına işçi göçünün özendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiş, dışarıya göçlerde artış olmuştur.

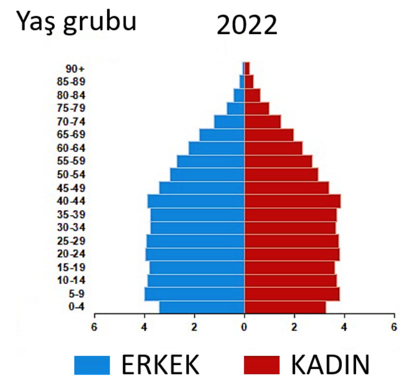
1985 ve sonrasında nüfus artış hızının yükselmesi ya da düşmesinden ziyade nüfusun sağlık, eğitim, beslenme ve barınma imkânları ile bebek ölüm hızının azaltılması gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda benimsenmesi gereken temel ilkenin nüfusun niteliğinin yükseltilmesi olduğu fikri ortaya çıkmıştır. Bu dönemde başta toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi ve kadınların iş hayatında daha fazla yer alması gibi nedenlerle nüfus artış hızı azalmıştır.

Bu durumda A, B, C ve E seçenekleri doğrudur. D seçeneği ise yanlıştır. Çünkü doğum oranı giderek azalmıştır. Sorunun cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

8. Aşağıda Türkiye'nin 2007 ve 2022 yıllarına ait nüfus piramitleri gösterilmiştir.

Yalnızca piramitteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Ortanca yaşın yükseldiğine

B) Doğum oranlarının azaldığına

C) Ölüm oranlarının azaldığına

D) Yaşlı nüfus oranının arttığına

E) Kırsal nüfus oranının arttığına

Çözüm:

Nüfus piramitlerinde yaş grupları; 0-4, 5-9 .... 65-69, 70-74 ..... şeklinde dar aralıklı olarak ya da 0-14 yaş (genç ya da çocuk nüfus), 15-64 yaş (aktif ya da yetişkin nüfus) ve 65 ve üstü yaş (yaşlı nüfus) gibi geniş aralıklı olarak sınıflandırılmaktadır. Nüfus piramitlerine bakılarak o bölgedeki toplam nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ile genel olarak o bölgenin toplumsal ve ekonomik yapısı hakkında bilgi edinilebilir. Verilen iki grafiği karşılaştırdığımızda 2007'den 2022 yılına kadar ülkemizin geliştiği anlaşılır. Grafiklere baktığımızda düşük doğum oranları nedeniyle tabanın dar olduğu görülür. Tabanı dar olan piramide sahip olan ülkelerde aktif nüfus oranı fazladır. Ülkemizin ortalama yaşam süresinin uzadığı ve yaşlı nüfus oranının giderek arttığı görülür. Ancak grafiklerde verilen bilgilere göre kırsal ya da şehir nüfusunun arttığına yönelik bir yargıya ulaşamayız. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

9. Aşağıdaki tabloda beş ülkeye ait doğal nüfus artışı ve gerçek nüfus artışı verilmiştir.

Ülkeler	Doğal Nüfus Artışı (‰)	Gerçek Nüfus Artışı (‰)
I	31	28
II	-1	3
III	21	12
IV	12	33
V	15	18

Bu ülkelerden hangilerinin dışarıya göç verdiği söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Nüfus artış oranı, doğum ve ölüm oranları arasındaki farkı ifade eder. Doğum oranlarının ölüm oranlarından fazla olması nüfusun artmasına, az olması da nüfusun azalmasına neden olmaktadır. Doğumların ölümlerden fazla olması sonucu meydana gelen nüfus artışına doğal nüfus artışı denir. Doğal nüfus artışına ek olarak göçlerin etkisiyle meydana gelen nüfus artışına da gerçek nüfus artışı denir.

Tabloya baktığımızda doğal nüfus artış hızı ile gerçek nüfus artışı arasındaki farkı karşılaştırdığımızda;

I- 28-31= - 3 göç vermiştir. Çünkü gerçek nüfus artış oranı doğal nüfus artışına oranına göre azdır.

II- 3-(-1) = + 4 göç almıştır. Çünkü doğal nüfus artışı olmadığı halde gerçek nüfus artış oranı artmıştır.

III- 12-21= - 9 göç vermiştir. Çünkü gerçek nüfus oranı artış oranı doğal nüfus artışına göre azdır.

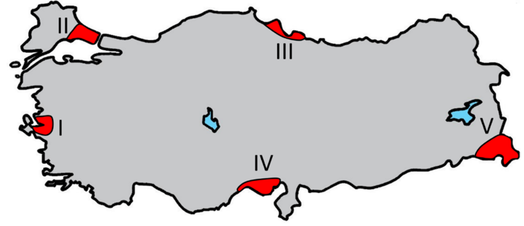
IV- 33-12= +21 göç almıştır. Çünkü doğal nüfus artış az olduğu halde gerçek nüfus artış oranı daha fazladır.

V- 18-15= +3 göç almıştır. Çünkü doğal nüfus artış oranı az olduğu halde gerçek nüfus artış oranı daha fazladır.

Bu durumda göç veren ülkeler I ve III'tür. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

10. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların nüfus özellikleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I numaralı alanda ekonomik faaliyetlerin gelişmesi nüfusun sık olmasında etkilidir.

B) II numaralı alanda ulaşımın gelişmesi nüfusun sık olmasında etkilidir.

C) III numaralı alanda yer şekillerinin engebeli olması nüfusun seyrek olmasında etkilidir.

D) IV numaralı alanda verimli topraklar nüfusun sık olmasında etkilidir.

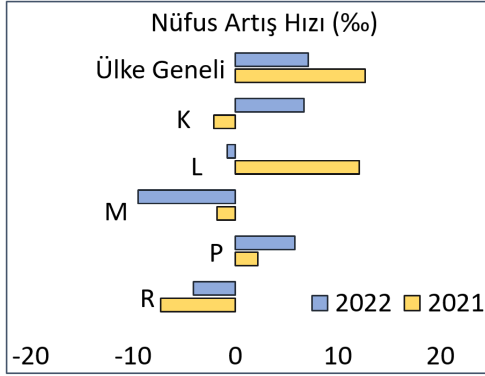
E) V numaralı alanda kışların soğuk ve uzun olması nüfusun seyrek olmasında etkilidir.

Çözüm:

Haritada numaralandırılan alanların nüfus özellikleri ile ilgili olarak yanlış bilgi verilen yer III numaralı alandır. Çünkü III numaralı alanda yer şekilleri engebeli değildir. Bu yerde Kızılırmak ve Yeşilırmak nehirlerinin getirmiş olduğu alüvyonların kıyıda birikmesi ile oluşmuş verimli delta ovaları vardır. Yükseltisi az bu verimli ovalarda nüfus seyrek değil yoğundur. Diğer alanlarda verilen bilgiler ise doğru olduğundan, sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

11. Aşağıda, 2021 ve 2022 yıllarında bir ülkeye ve o ülkenin beş kent merkezine ait nüfus artış hızlarını gösteren grafik verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında kent merkezlerinin nüfus özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Her iki yılda da kentlerin nüfus artış hızları ülkenin nüfus artış hızının altındadır.

B) 2021 yılında nüfus artış hızı eksi değere düşen kentler K, M ve R'dir.

C) 2022 yılında nüfus artış hızı en yüksek olan kentler K ve P kentleridir.

D) P kentinde 2022 ve 2021'de toplam nüfus miktarında artış yaşanmıştır.

E) K, M ve R kentlerinin her iki yılda da toplam nüfus miktarları azalmıştır.

Çözüm:

Grafiğe baktığımızda ülke geneli nüfus artış oranı 2021 yılında %10'ların üzerindeyken 2022 yılında yarısına düşmüştür. Seçeneklere baktığımızda her iki yılda da kentlerin nüfus artış hızları ülke geneli artış hızları ile karşılaştırıldığında altında oldukları görülür. 2021 yılında sarı renkli yatay sütunlara baktığımızda K, M ve R kentlerinin eksi değerlerde olduğu bilgisine ulaşılır.

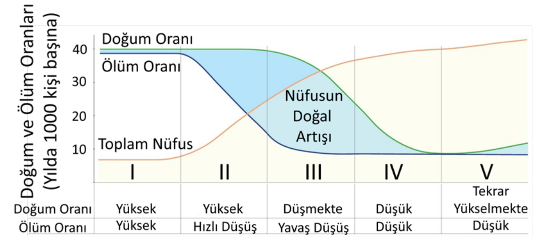
2022 yılı mavi yatay sütunlara baktığımızda nüfus artış hızları en fazla olan K ve P kentleri olduğu bilgisine ulaşılır.

P kentinde 2022 ve 2021'de toplam nüfus miktarında artış yaşandığını sarı ve mavi yatay sütunlara baktığımızda sıfırın üzerinde olduklarını ve bunun sonucu olarak da nüfusunun artığı bilgisine ulaşılır.

Ancak K, M ve R kentlerinin her iki yılda da toplam nüfus miktarları azaldığı bilgisine ulaşılamaz. Çünkü K kentinin 2022 yılında nüfus artış hızının pozitif olduğu görüldüğünden dolayı bu seçeneğin yanlış olduğu anlaşılır. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

12. Aşağıda demografik dönüşüm modeliyle ilgili bir grafik verilmiştir.

Bu modelin gelişim aşamaları düşünüldüğünde numaralandırılan yerler ile aşağıdaki ülkeler eşleştirildiğinde hangisi yanlış olur?

A) I. Angola

B) II. Hindistan

C) III. İngiltere

D) IV. Almanya

E) V. Rusya

Çözüm:

Demografik Dönüşüm Modeli ülkelerin doğum ve ölüm oranlarının yüksek olduğu aşamadan, bu oranların düşük olarak gözlemlendiği aşamaya geçişini ifade etmektedir. Ülkelerin gelişme ve kalkınma sürecine bağlı olarak ortaya çıkan bu durum, nüfus piramitlerinin şeklinin değişmesine neden olmaktadır. Grafikte numaralandırılan alanların nüfus piramidi olarak sırası ile karşılıkları;

I. Kenarları içe çökük nüfus piramidi

II. Düzgün üçgen biçimli nüfus piramidi

III. Asimetrik nüfus piramidi

IV. Arı kovanı nüfus piramidi

V. Çan şeklinde nüfus piramididir.

Bu nüfus piramitlerini dikkate alacak olursak A, B, D ve E seçeneklerinde verilen eşleştirmeler doğrudur. Fakat C seçeneğinde verilen İngiltere eşleştirmesi yanlıştır. İngiltere nüfus piramidi, Arı kovanı nüfus piramidi ile benzerdir. Dolayısıyla IV numaralı alanda olmalıdır. III numaralı alan için daha çok Asimetrik nüfus piramidi kapsamında değerlendirebileceğimiz Bangladeş, Çin ve Brezilya gibi ülkeleri örnek verebiliriz.

Cevap: C

1. Tarihî süreçte dünya nüfusunda ani artışların yaşandığı üç ana sıçrama dönemi vardır. Bu sıçrama dönemlerinin üçüncüsü Sanayi Devrimi ve sonrasında yaşanan gelişmelere bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Bu dönemde yaşanan nüfus sıçraması aşağıdaki kıtalardan hangisinde daha önce başlamıştır?

A) Asya

B) Afrika

C) Avrupa

D) Okyanusya

E) Güney Amerika

2. I. Bebek ölüm oranları yüksektir.

II. Ortalama yaşam süresi kısadır.

III. Kişi başına düşen millî gelir yüksektir.

IV. Aktif nüfusun çoğu hizmet sektöründe çalışır.

Yukarıdakilerden hangileri az gelişmiş ülkelerin nüfus özelliklerinden değildir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. **Aşağıdaki alanlardan hangisinin sık nüfuslu olmasında etkili olan faktör yanlış verilmiştir?**

A) Batı Avrupa-Sanayinin gelişmiş olması

B) Güneydoğu Asya-İklimin elverişli olması

C) Kuzey Amerika'nın doğu kıyıları-Sanayinin gelişmiş olması

D) Nil Deltası-Toprakların verimli olması

E) Japonya-Yer şekillerinin uygun olması

4. **Gelişmekte olan bir ülkenin nüfusuna ait aşağıdaki özelliklerden hangisinde yaşanan değişimin daha az olması beklenir?**

A) Eğitim seviyesinde

B) Ortalama ömürde

C) Doğum oranında

D) Kent nüfus miktarında

E) Cinsiyet yapısında

5. Aşağıdaki tabloda dünya nüfusunun seyrek olduğu bazı yerler ve bu yerlerin seyrek nüfuslu olmasının nedenlerinden bazıları verilmiştir.

Seyrek Nüfuslu Yerler	Nüfusun Seyrek Olmasının Nedeni
Grönland	Buzulların geniş alan kaplaması
Kuzey Afrika	Su kaynaklarının yetersizliği
Tibet Platosu	Sıcaklıkların yüksek olması
Himalaya Dağları	Yer şekillerinin engebeli olması
Amazon Havzası	Ormanların geniş alan kaplaması

Bu yerlerden hangisinin seyrek nüfuslu olmasının nedeni yanlış verilmiştir?

A) Grönland

B) Kuzey Afrika

C) Tibet Platosu

D) Himalaya Dağları

E) Amazon Havzası

6. Türkiye'de nüfus düzensiz bir dağılış göstermektedir. Bu duruma doğal birçok faktör etki etmektedir.

Aşağıda nüfus dağılışıyla ilgili verilen örneklerden hangisinde bu durumun etkisi daha azdır?

A) Doğu Anadolu'nun yüksek kesimlerinde nüfusun seyrek olması

B) Menteşe Yöresi'nde nüfusun seyrek olması

C) Batı Anadolu'da ovalar üzerinde nüfusun yoğun olması

D) Tuz Gölü çevresinde nüfusun seyrek olması

E) Önemli ulaşım yollarının çevresinde nüfusun yoğun olması

7. Aşağıdaki haritada Türkiye'de illere göre 2022 yılı aritmetik nüfus yoğunluğunun dağılışı gösterilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Doğu Karadeniz kıyılarında nüfus yoğunluğunun fazla olduğu

B) Batı Karadeniz kıyılarında bazı illerde nüfusun seyrek olduğu

C) Van Gölü ve Tuz Gölü çevresindeki çoğu ilde nüfusun seyrek olduğu

D) Doğuda komşu ülke sınırlarına en yakın illerde nüfusun yoğun olduğu

E) İç kesimlerde yer alan illerin çoğunun seyrek nüfuslu olduğu

8. Aşağıdaki tabloda beş ülkede aktif nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılış oranları gösterilmiştir.

	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
I	70,2	4,3	25,5
II	28,6	17,1	54,3
III	2,5	25,3	72,2
IV	35,2	7,1	57,7
V	21,4	18,5	60,1

Bu ülkelerden hangisinin gelişmişlik seviyesinin <u>daha yüksek</u> olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Türkiye'de nüfus artış hızındaki değişimler 1927-1960, 1960-1985, 1985 ve sonrası şeklinde üç dönem hâlinde incelenmektedir.

Türkiye'de 1985 yılı sonrası nüfus artışında etkili olan faktörler arasında hangisi <u>yer almaz</u>?

A) Mülteci ve sığınmacı göçleri

B) Ölüm oranlarındaki değişiklikler

C) Doğum oranlarındaki değişiklikler

D) Sınır değişiklikleri

E) Ortalama ömrün uzaması

10. Doğum oranları düşük ancak bağımlı nüfus oranı yüksek olan ülkelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Aktif nüfusun fazla olduğu

B) Ölüm oranlarının yüksek olduğu

C) Yaşlı nüfus oranının fazla olduğu

D) Okur yazar oranının düşük olduğu

E) Kent nüfus oranının düşük olduğu

11. Türkiye nüfusu 1927-1960 yılları arasında artış göstermiştir. Ancak bu artış zaman zaman kesintiye uğramıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu dönemde Türkiye nüfusundaki artış hızının çok düşmesinde <u>daha etkili</u> olmuştur?

A) Kırdan kentlere yaşanan göç

B) II. Dünya Savaşı'nın gerçekleşmesi

C) Tarımda makineleşmenin artması

D) Hatay'ın ana vatana katılması

E) Yunanistan ile mübadele antlaşmasının yapılması

1. Bir ülkenin aritmetik nüfus yoğunluğu; toplam nüfusun yüz ölçümüne bölünmesiyle elde edilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bir ülkenin aritmetik nüfus yoğunluğunun sonraki yıllarda değişmesine olan etkisi daha azdır?

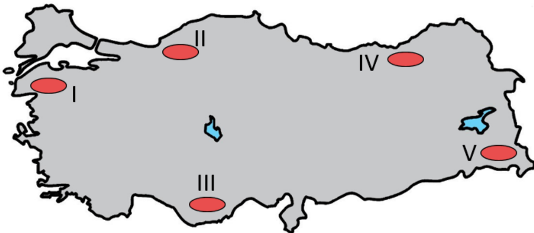
A) Savaşların yaşanması
B) İç göçlerin gerçekleşmesi
C) Salgın hastalıkların yaşanması
D) Doğal afetlerin gerçekleşmesi
E) Ülke sınırlarının değişmesi

2. I. Aktif nüfusun ekonomik sektörlere dağılımı
I. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı
III. Nüfusun cinsiyet yapısı
IV. Çalışan nüfus miktarı

Yukarıdaki özelliklerinden hangileri bir ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi verir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

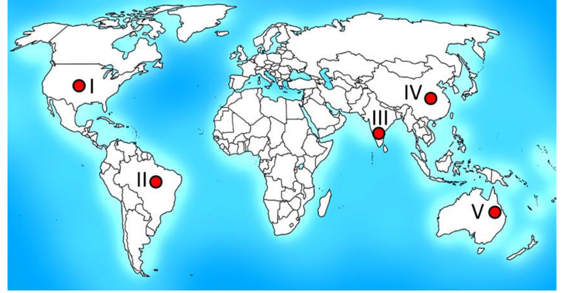
3. Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde bu faktör nüfusun seyrek olmasında etkili olmuştur?

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde bu faktör nüfusun seyrek olmasında etkili olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Dünyada bazı bölgeler uygun iklim şartları nedeniyle ilk medeniyetlerin kurulduğu ve yoğun nüfuslandığı yerler olmuştur.

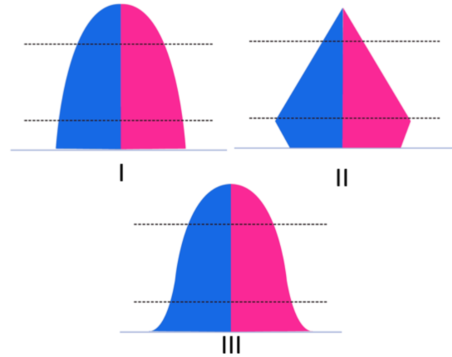
Haritada numaralandırılan ülkelerden hangilerinin nüfus miktarında bu faktörün etkisinden bahsedilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) III ve IV E) IV ve V

5. **Modern nüfus sayımları ile nüfusun niteliklerinin belirlenmesindeki en kapsamlı amaç aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ülkenin savunma gücünün oluşturulması
B) Eğitim seviyesinin yükseltilmesi
C) Kalkınma programlarının plânlanması
D) Nitelikli iş gücü açığının belirlenmesi
E) Vergi gelirlerinin belirlenmesi

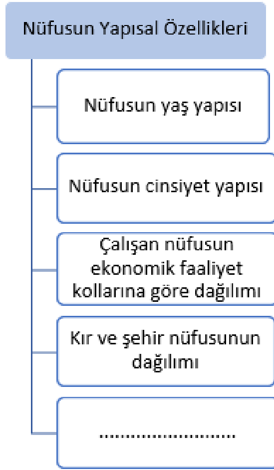
6. Aşağıda üç ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu ülkelerden hangilerinde uzun bir süre yaşanan düşük doğum oranlarından sonra doğum oranlarında tekrar artış yaşanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

7. Aşağıdaki şemada nüfusun bazı yapısal özellikleri verilmiştir.

Şemada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) İç göç oranları

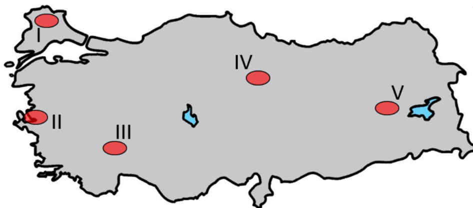
B) Nitelikli iş gücü

C) Nüfusun gelir düzeyi

D) Nüfusun okur-yazarlık oranı

E) Nüfus yoğunluğu

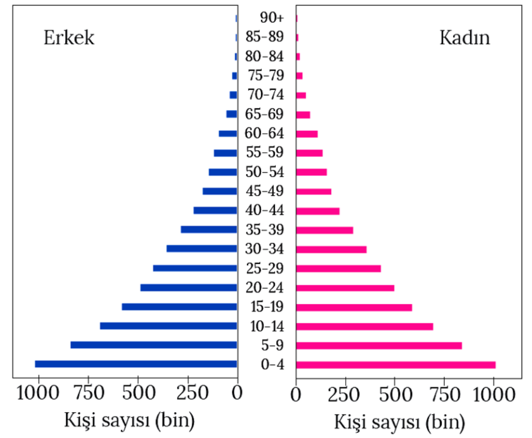
8. Kentleşmenin fazla olduğu alanlarda sanayi sektöründe çalışanların oranı yüksektir.

Buna göre numaralandırılan alanların hangisinde bu sektörde çalışanların oranı <u>daha fazladır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıda bir ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu piramide sahip olan ülkeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Ölüm oranının yüksek olduğu

B) Ortalama yaşam süresinin uzun olduğu

C) Yaşlı nüfus oranının az olduğu

D) Az gelişmiş bir ülke olduğu

E) Doğum oranının yüksek olduğu

10. Aşağıdaki tabloda Türkiye nüfusunun yıllara göre değişimi verilmiştir.

Yıllar	Nüfus Artış Hızı (‰)	Toplam Nüfus
2015	13,4	78.741.053
2016	13,5	79.814.871
2017	12,4	80.810.525
2018	14,7	82.003.882
2019	13,9	83.154.997
2020	5,5	83.614.362
2021	12,7	84.680.273
2022	7,1	85.279.553

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Nüfusun yıllara göre değişen artış oranlarına

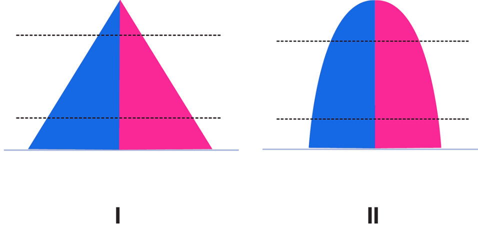
B) Toplam nüfusun 80 milyonu geçtiği yıla

C) Nüfus miktarının en çok arttığı yıla

D) Nüfus artış hızının en az olduğu yıla

E) Ölüm oranının en yüksek olduğu yıla

1. Aşağıda iki ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

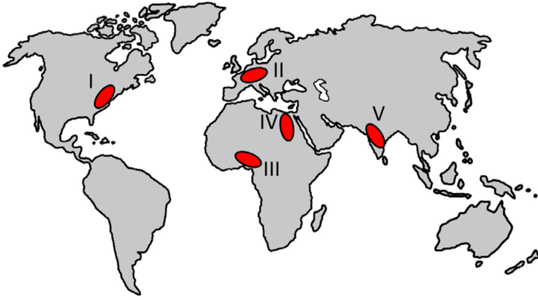

I II

Bu piramitlerin aşağıdaki ülkelerden hangilerine ait olduğu söylenebilir?

	I	II
A)	Hindistan	İsveç
B)	Angola	Rusya
C)	Japonya	Hindistan
D)	Bolivya	Angola
E)	İngiltere	Almanya

2. Nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden biri de sanayi faaliyetleridir.

Numaralandırılan alanlardan hangilerinin yoğun nüfuslanmasında bu faktörün etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. **Bir ülkenin yalnızca 2022 yılındaki nüfus sayımı sonuçlarına bakılarak ülkeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?**

A) Yaş gruplarının dağılımına
B) Okur yazarlık oranına
C) Aktif nüfus oranına
D) Nüfus artış hızına
E) Ortanca yaşa

4. Aşağıdaki tabloda 1800'den itibaren dünya nüfus miktarındaki değişim ve bazı yıllara ait ikiye katlanma süreleri gösterilmiştir.

Yıl	Dünya Nüfusu	İkiye Katlanma Süresi
1800	900 milyon	400 yıl
1900	1,6 milyar	140 yıl
1950	2,5 milyar	70
2000	6 milyar	41 yıl
2015	7,4 milyar	72 yıl
2022	8 milyar	---

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Dünya nüfus miktarının verilen yıllarda sürekli arttığına
B) Dünya nüfusunun 1800 yılından günümüze kadar 7 milyardan fazla arttığına
C) 2000 yılında dünya nüfusunun ikiye katlama süresinin 2015 yılına göre daha kısa olduğuna
D) Dünya nüfusunun 1800-2000 arasında 5 milyarın üzerinde artış gösterdiğine
E) Nüfus miktarı arttıkça ikiye katlanma süresinin uzadığına

5. I. Tabanı daralan asimetrik şekilli nüfus piramitleri son yıllardaki düşük doğum oranlarını gösterir.
II. Arı kovanı nüfus piramitleri doğum ve ölüm oranlarının yüksek olduğunu gösterir.
III. Kenarları içe çökük üçgen nüfus piramitleri son yıllarda bebek ölüm oranlarının arttığını gösterir.
IV. Çan şeklindeki nüfus piramitleri doğumların son yıllarda artmaya başladığını gösterir.

Nüfus piramitlerinin şekil özellikleriyle ilgili verilen bilgilerden hangileri yanlıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıda Türkiye nüfusunun dağılışında etkili olan doğal ve beşerî faktörlerin sınıflandırıldığı şemada bir hata yapılmıştır.

Bu hatanın düzeltilmesi için yer değiştirmesi gereken faktörler aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

	Doğal Faktörler	Beşerî Faktörler
A)	İklim	Ulaşım
B)	Yeryüzü şekilleri	Tarihî etken
C)	Su kaynakları	Madencilik
D)	Bitki örtüsü	Turizm
E)	Tarım	Toprak verimliliği

7. Türkiye'de ortanca yaş 1980'de 19,9 iken 2022 yılında 33,5'e yükselmiştir. Bazı illerde ortanca yaş Türkiye ortalamasının altındadır.

Bu durumun görülmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Eğitim seviyesinin düşük olması

B) Doğum oranlarının yüksek olması

C) Geleneksel geniş aile yapısının korunması

D) Sağlık hizmetlerinin gelişmesi

E) Mevsimlik işçi göçlerinin fazla olması

8. Türkiye'de akarsular çevresinde nüfusun yoğunlaştığı görülmektedir.

Aşağıdaki şehirlerden hangisinin yoğun nüfuslanmasında başka bir faktör etkili olmuştur?

A) Adana B) Amasya C) Edirne D) Eskişehir E) Zonguldak

9. Türkiye'de nüfusun cinsiyet yapısının illerdeki dağılışı incelendiğinde bazı illerde kadın nüfusunun erkek nüfustan fazla olduğu görülmektedir.

Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) Erkeklerin nitelikli iş gücü potansiyelinin zayıf olması

B) Kadınların okur yazarlık oranının artması

C) Erkeklerin ülke içi göçe daha fazla katılması

D) Kadınların iş yaşamında daha fazla rol alması

E) Bölgedeki iklim şartlarının elverişsiz olması

10. **Aşağıda verilen ülkeler ve bu ülkelere ait nüfus piramidi eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?**

A) Brezilya-Düzgün üçgen biçimli nüfus piramidi

B) Almanya-Arı kovanı nüfus piramidi

C) Angola-Kenarları içe çökük nüfus piramidi

D) İrlanda-Çan şeklindeki nüfus piramidi

E) Çin-Asimetrik şekilli nüfus piramidi

1. Aşağıdaki tabloda 1802-2022 yılları arasında dünya nüfusunun değişimi gösterilmiştir.

Yıl	Dünya Nüfusu
1802	1 milyar
1927	2 milyar
1960	3 milyar
1974	4 milyar
1987	5 milyar
1999	6 milyar
2011	7 milyar
2022	8 milyar

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Dünya nüfusunun ikiye katlanma süresi günümüze yaklaştıkça uzamıştır.

B) 1 milyarlık nüfus artışının en kısa sürdüğü dönem 1960-1974 yılları arasıdır.

C) Dünya nüfusunun artış hızı 1900'lü yıllarda azalmıştır.

D) 1 milyarlık nüfus artışının en uzun sürdüğü dönem 1927-1960 yılları arasıdır.

E) 1802 yılından sonra bir milyarlık nüfus artışı 100 yıldan uzun sürmüştür.

2. Türkiye'de nüfusun seyrinde ve nüfusa ait verilerde süreç içerisinde bazı değişimler meydana gelmiştir. Ülke nüfusunda meydana gelen bu değişimler, belirli aralıklarla yapılan nüfus sayımları sayesinde öğrenilebilmektedir.

Bu değişimler ve yapılan sayımlar göz önüne alındığında aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Türkiye'de ilk nüfus sayımı 1927'de yapılmıştır.

B) Nüfus sayımları, 1935'ten 2006 yılına kadar her 5 yılda bir yapılmıştır.

C) Yıllık nüfus artış hızının en fazla olduğu dönem 1955-1960 yılları arasındadır.

D) 1927 yılında yaklaşık 13 milyon olan nüfus 2022 yılında yaklaşık 85 milyon olmuştur.

E) 2023 yılında Cumhuriyet tarihindeki en düşük nüfus artış hızı görülmüştür.

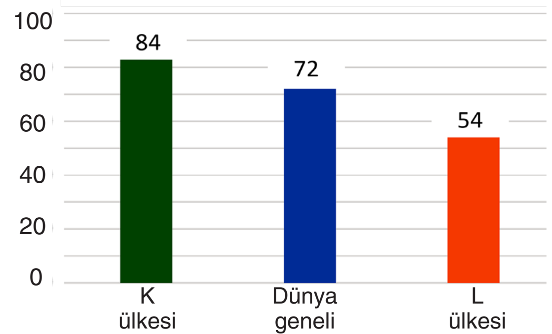
3. Aşağıdaki tabloda beş ülkeye ait doğum ve ölüm oranları ile gerçek nüfus artış oranları verilmiştir.

Ülkeler	Doğum Oranı (‰)	Ölüm Oranı (‰)	Gerçek Nüfus Artışı (‰)
I	29	8	17
II	15	10	4
III	8	9	1
IV	7	11	3
V	17	8	10

Bu ülkelerden hangilerinde dışarıya verilen göçün dışarıdan alınan göçten <u>daha fazla</u> olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki grafikte ortalama yaşam süresinin dünya geneliyle, K ve L ülkelerindeki durumu gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) K ülkesinin toplam nüfusu L ülkesinden fazladır.

B) K ülkesinin gelişmişlik seviyesi L ülkesinden yüksektir.

C) Dünya genelinde ortalama yaşam süreleri dengeli dağılmıştır.

D) L ülkesinde kent nüfus oranı K ülkesinden yüksektir.

E) L ülkesinde sanayide çalışanların oranı K ülkesinden yüksektir.

5. Türkiye'de 1927'den bu yana genel olarak tarım sektöründe çalışanların oranı azalırken, hizmet ve sanayi sektöründe çalışanların oranı artmıştır.

Bu değişime bakılarak aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Gelişmişlik seviyesinin yükseldiğine

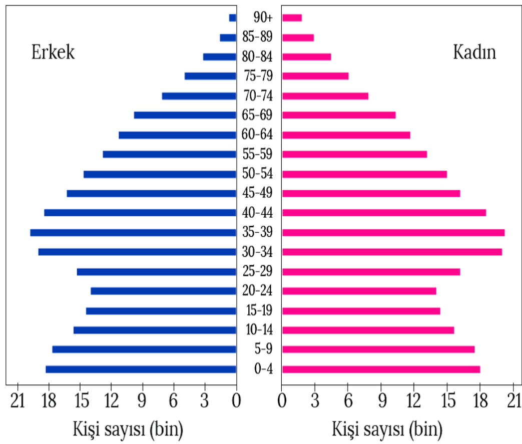
B) Tarımsal verimin düştüğüne

C) Eğitim olanaklarının iyileştiğine

D) Hizmet sektöründe çalışanların arttığına

E) Sanayi ürünlerinin üretiminin arttığına

6. Aşağıda bir ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu nüfus piramidi aşağıdaki özelliklere sahip ülkelerden hangisine ait olabilir?

A) Dış göçe bağlı olarak nüfusun azaldığı ülkeler

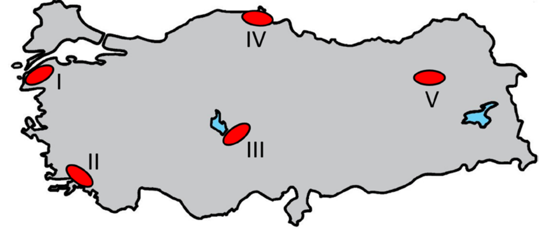
B) Doğum ve ölüm oranlarının düşük olduğu ülkeler

C) Doğum ve ölüm oranlarının fazla olduğu ülkeler

D) Ölüm oranının yüksek, doğum oranının hızla azaldığı ülkeler

E) Düşük olan doğum oranlarının sonradan artış gösterdiği ülkeler

7. Aşağıdaki haritada nüfusun seyrek olduğu bazı alanlar gösterilmiştir.

Bu alanlarda nüfusun seyrek olmasında etkili olan faktör aşağıdakilerden hangisinde <u>yanlış</u> verilmiştir?

A) I-Elverişsiz iklim şartları

B) II-Dağlık ve engebeli arazi

C) III-Tatlı su kaynaklarının yetersizliği

D) IV-Ulaşım imkânlarının yetersizliği

E) V-Düşük sıcaklık değerleri

8. Yükseltinin az, yer şekillerinin sade, iklimin elverişli olduğu akarsu havzalarında nüfusun yoğunlaştığı görülmektedir.

Aşağıdaki akarsu havzalarından hangisi bu duruma örnek <u>gösterilemez</u>?

A) Amazon B) Fırat C) Ganj D) İndus E) Nil

9. Bir ülkenin nüfus piramitlerine bakılarak;

I. toplam nüfus,

II. aritmetik nüfus yoğunluğu,

III. nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı,

IV. nüfusun ülke geneline dağılışı

durumlarından hangileri hakkında bilgi sahibi olunabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1. 1950'li yıllardan bugüne kadar kentlere doğru yaşanan yoğun göçler, büyük kentlerde gecekondu ve çarpık kentleşme sorununu yaratmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunun çözümüne yönelik uygulamalardandır?

A) Dere yataklarının yerleşime açılması

B) Büyük kentlere doğru göçün teşvik edilmesi

C) Yerleşme bölgelerinin sınırlarının genişletilmesi

D) Orman alanlarına doğru yerleşim alanlarını genişletilmesi

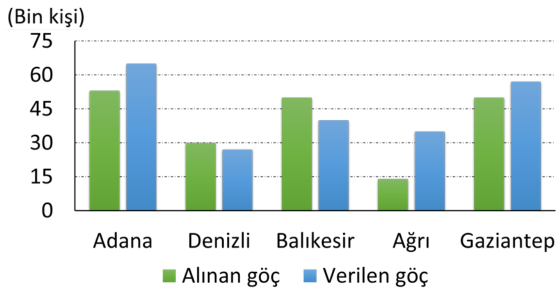
E) Kentsel dönüşüm ile nitelikli konut arzınının artırılması

Çözüm:

Dere yataklarının yerleşime açılması, büyük kentlere doğru göçün teşvik edilmesi, yerleşme bölgelerinin sınırlarının genişletilmesi ve orman alanlarına doğru yerleşim alanlarının genişletilmesi; 1950'li yıllardan bugüne kadar büyük kentlerde gecekondu ve çarpık kentleşme sorununu artırmıştır. Ancak kentsel dönüşüm ile nitelikli konut arzının artırılması sorunun çözümüne olumlu katkı sağlar. Çünkü çarpık kentleşmeyle alt yapının eksik olduğu bu kesimler de konutlar hızlı inşa edildiğinden dolayı konutların kalitesinde bir çok olumsuz problemi de beraberinde getirmiştir. Kentsel dönüşümle bu niteliksiz binalar yıkılarak yerlerine alt yapısı hazırlanmış insanların rahat ve güvenli yaşayabilmesi için gerekli tüm koşulların sağlandığı konutlar inşa edileceğinden dolayı çarpık kentleşme sorununun çözümüne katkı sağlayacaktır.

Cevap: E

2. Aşağıdaki grafikte, bazı illerin 2021 yılında aldıkları ve verdikleri göç değerleri gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında hangi ilin net göçü daha fazladır?

A) Adana B) Denizli C) Balıkesir D) Ağrı E) Gaziantep

Çözüm:

Grafiğe baktığımızda yeşil sütunların alınan göçü, mavi sütunların verilen göçü temsil ettiği görülür. Buna göre grafiğe baktığımızda yeşil sütunların mavi sütunlara göre oransal olarak fazla olduğu yani daha fazla göç alan illerin Denizli ve Balıkesir olduğu görülür. Soruda ise hangi ilde net göçün daha fazla olduğu sorulduğundan dolayı iki ili oransal karşılaştırdığımızda, Balıkesir ilinin daha fazla göç aldığı görülür. Sorumuzun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

3. Çoğunlukla göçebe yaşayan Türkler, ana yurtları olan Orta Asya'dan çeşitli nedenlerle göç etmek zorunda kalmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu nedenler arasında gösterilemez?

A) Otlakların verimsizleşmesi

B) Yeni yerler fethetme arzusu

C) Yeni Dünya karalarında yaşama isteği

D) Yağışların azalması ve kuraklığın artması

E) Siyasi anlaşmazlıklar ve dış baskıların artması

Çözüm:

Çoğunlukla göçebe yaşayan Türkler tarım ve hayvancılıkla uğraşıyorlardı. Ana yurtları olan Orta Asya'dan; yağışların azalması ve kuraklığın artması, otlakların verimsizleşmesi, siyasi anlaşmazlıklar ve dış baskıların artması ve yeni yerler fethetme arzusu ile göç etmişlerdir. Ancak bu göçün nedenleri arasında Yeni Dünya adı verilen Amerika kıtasının keşfi sonraki zamanlarda gerçekleştiğinden dolayı gösterilmez. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

4. Aşağıda göçle ilgili bazı kavramların tanımları verilmiştir.

- Devletler arası yapılan anlaşma sonucunda vatandaşların karşılıklı yer değiştirmesidir.
- Ülke sınırları içinde gerçekleşen göçlerdir.
- Alınan göç ile verilen göç arasındaki farktır.
- İyi eğitim almış, nitelikli ve yetenekli insanların başka ülkelere göç etmesidir.

Aşağıdakilerden hangisi bu kavramlardan biri değildir?

A) İç göç

B) Net göç

C) Beyin göçü

D) Mevsimlik göç

E) Mübadele göçleri

Çözüm:

Soruda kavramlar için verilen bilgileri sırasıyla açıkladığımızda;

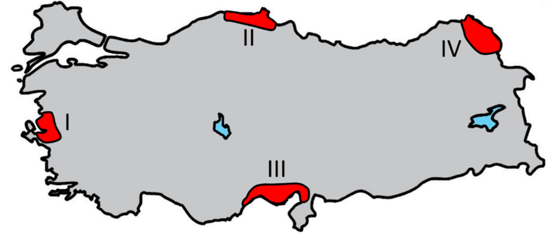
- Devletler arası yapılan anlaşma sonucunda vatandaşların karşılıklı yer değiştirmesi ile yapılan göçe mübadele göçü,
- Ülke sınırları içinde olan göçe iç göç,
- Alınan göç ile verilen göç arasındaki farka net göç,
- İyi eğitim almış, nitelikli ve yetenekli insanların başka ülkelere göç etmesine beyin göçü denir.

Bu durumda mevsimlik göç ile ilgili açıklama yapılmadığı görülür.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

5. Mevsimlik göçler; tarım, turizm ve inşaat gibi faaliyetlerde çalışmak amacıyla özellikle yaz aylarında gerçekleşmektedir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangileri bu göçleri daha fazla almaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Ülkemizde tarım, turizm ve inşaat sektörlerinde özellikle yaz aylarında iş gücüne büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçtan dolayı insanlar, çalışmak amacıyla bulundukları yerden bu yerlere göç ederler. Bu göç türüne mevsimlik (geçici) göç adı verilir. Mevsimlik göçlere ülkemizde tarım sezonunda Çukurova'ya pamuk hasadına, Ordu ve Giresun'da fındık, Niğde ve Afyon'da patates toplamaya, Akdeniz ve Ege kıyılarında turizm sektörüne yönelik tesislerde ve inşaat sektöründe çalışmak için büyükşehirlere giden işçiler örnek gösterilebilir. Bu durumda haritaya baktığımızda tarım, turizm ve sanayi gibi etkenlere bağlı olarak en çok mevsimlik göçü I numaralı alanda bulunan İzmir ve çevresi ile III numaralı alanda bulunan Çukurova ve yakın çevresi almaktadır. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

6. Doğada meydana gelen olay ve süreçlerin oluşturmuş olduğu bazı durumlar, insanların yaşam alanlarını etkileyerek kitleler hâlinde göçe neden olabilmektedir.

Buna göre;

I. Aral Gölü'nün su seviyesinin çeşitli nedenlerle belirgin bir şekilde azalması sonucu binlerce insanın göç etmesi,

II. 1841-1851 yılları arasında İrlanda'da meteorolojik koşullar ve tarımda görülen mantar hastalığının neden olduğu kıtlık sonucunda göçlerin yaşanması,

III. Ruanda'da 1994'te meydana gelen iç savaşın sığınmacı göçüne neden olması,

IV. 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'den Almanya'ya çalışmak amacıyla yoğun işçi göçünün yaşanması

göçlerinden hangilerinin yaşanmasında bu faktörlerin etkisi daha fazladır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

Çözüm:

Doğal olaylar ve süreçlerin oluşturduğu göçlere sel, deprem, volkanizma, toprak kayması, fırtına, çölleşme, kuraklık gibi afetler örnek verilebilir. Soruda I. numaralı öncülde Aral Gölü'nün su seviyesinin çeşitli nedenlerle belirgin bir şekilde azalması sonucu binlerce insanın göç etmesi ve II. numaralı öncülde 1841-1851 yılları arasında İrlanda'da meteorolojik koşullar ve tarımda görülen mantar hastalığının neden olduğu kıtlık sonucunda göçlerin yaşanması doğada meydana gelen olay ve süreçlerin afetle dönüşmesiyle ilgilidir. Savaşlar ve sosyal olayların neden olduğu göçlere örnek olarak III numaralı öncülde verilen Ruanda'da 1994'te meydana gelen iç savaşın sığınmacı göçüne neden olması verilebilir. İşçi göçlerine örnek olarak IV. numaralı öncülde verilen 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'den Almanya'ya çalışmak amacıyla yoğun işçi göçünün yaşanması verilebilir.

Doğada meydana gelen olayların ve süreçlerin oluşturduğu göçlere I ve II numaralı öncüllerde verilen durumlar örnek olduğundan sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

7. Göç alan bölgelerde doğal çevrenin yapısı bozulabilmekte ve bu çevrede geri dönüşü olmayan sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunlardan biri değildir?

A) Hava kirliliğinde artışın yaşanması

B) Yoksulluk ve suç oranlarının artması

C) Su kaynaklarının kirlenmesi ve azalması

D) Tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması

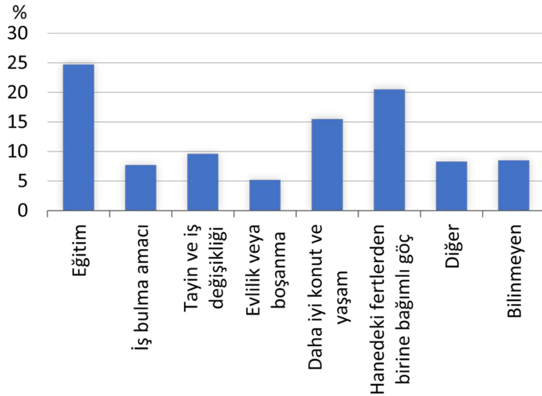
E) Yerleşmelerin orman alanlarında genişlemesi

Çözüm:

Göç alan bölgelerde doğal çevrenin yapısı bozulabilmekte ve bu çevrede geri dönüşü olmayan sorunlara hava kirliliğinde artış, su kaynaklarının kirlenmesi ve azalması, tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması ve yerleşmelerin orman alanlarına doğru genişlemesi örnek verilebilir. Ancak yoksulluk ve suç oranlarının artması doğal çevre üzerinde doğrudan etkili olan sorunlardan biri değildir. Çünkü yoksulluk ve suç oranlarının artması göç alan bölgelerde güvenlik ve sosyoekonomik gibi sorunlara neden olur. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

8. Aşağıdaki grafikte, 2021 yılında Türkiye'nin illeri arasında gerçekleşen göç hareketlerinin nedenlerine göre oransal dağılımı gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgilerden yararlanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) İş bulma amacıyla yapılan göçler sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı şehirlere doğrudur.

B) Göç hareketleri sonucunda göç alan ve göç veren yerlerde birçok sorun ortaya çıkmaktadır.

C) İş bulma amacıyla yapılan göçlerin bir kısmı dış göç olarak gerçekleşmiştir

D) Göç eden kişi sayısı en fazla, eğitim nedeniyle gerçekleşen göçlerde olmuştur.

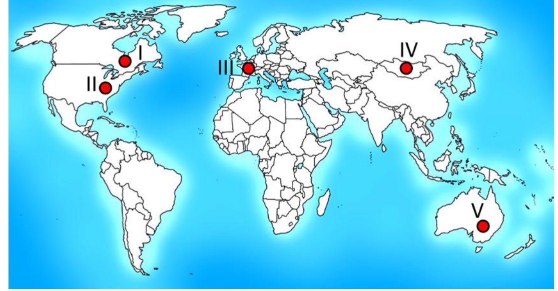
E) Sağlık imkânlarının yetersiz olması nedeniyle göç olayı kırsal kesimden kentlere doğru yaşanmaktadır.

Çözüm:

Yalnızca grafikteki bilgilerden yararlanarak en fazla göçün eğitim nedeniyle gerçekleştiği yargısına ulaşılır. Çünkü grafiğe baktığımızda sadece gerçekleşen göç hareketlerinin nedenleri ve gerçekleşen göçlerin nedenlere göre oransal dağılımı verilmiştir. Buna göre eğitim nedenli göçün % 25'lik orana sahip olduğu ve diğer nedenlerin bu oranının altında olduğu görülmektedir. Bu nedenle sorunun doğru cevabı D seçeneğidir. Diğer seçeneklerdeki yargılardan; A seçeneğinde göçün hangi şehirlere doğru gerçekleştiğine, B seçeneğinde göç alan ve göç veren yerlerdeki sorunlara, C seçeneğinde iş bulma amacıyla yapılan göçlerin bir kısmının dış göç olarak gerçekleştiğine ve E seçeneğinde kırsal kesimden gerçekleşen göçlerin nedenlerine yalnızca grafikteki bilgilerden ulaşılamaz. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

9. Beyin göçü, daha yüksek gelir ve daha iyi iş olanaklarının bulunduğu gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşmektedir.

Haritada numaralandırılarak gösterilen ülkelerden hangisinde, bu göç türü ile gelen insan sayısının daha az olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Beyin göçü, genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yapılmaktadır. Son yüzyılda bilimsel ve teknolojik araştırmaların gelişerek daha fazla önem kazanması bu göçü de hızlandırmıştır. Gelişmiş ülkeler içerisinde en fazla beyin göçü; ABD, Kanada, Almanya, İngiltere, Fransa, İsviçre, İsveç, Norveç ve Avustralya'ya doğru olmaktadır.

Haritaya baktığımızda beyin göçünün I-Kanada, II-ABD, III-Batı Avrupa ülkeleri ve V-Avustralya olduğu ve bu ülkelerinde dünyada en fazla göç çeken ülkeler arasında oldukları görülür. IV numaralı yerde verilen Moğolistan az gelişmiş bir ülke olduğundan beyin göçü ile gelen insan sayısının diğer ülkelere göre daha az olması beklenir. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

10. Ülkemizde ekonomik nedenlerle yapılan göçler genellikle kırsal kesimden sanayileşmiş kentlere doğru olmuştur.

Kırsal kesimlerde gerçekleştirilecek aşağıdaki uygulamalardan hangisinin bu göçü önlemede etkili olması beklenmez?

A) Tarım alanlarının miras yoluyla parçalanmasını engellemek

B) Kırsal kesimlerde makineli tarımı yaygınlaştırmak

C) Bölgesel kalkınma projeleri geliştirmek ve uygulamak

D) Kırsal kesimlerde alt yapı sorunlarını gidermek

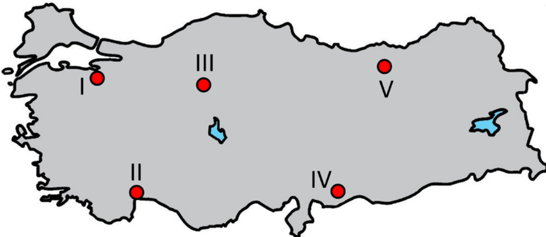
E) Tarım ve hayvancılık sektöründe verimi artırıcı çalışmalar yapmak

Çözüm:

Ülkemizde ekonomik nedenlerle kırsal kesimden sanayileşmiş kentlere doğru yapılan göçleri önlemede tarım alanlarının miras yoluyla parçalanmasını engellemek, bölgesel kalkınma projeleri geliştirmek ve uygulamak, kırsal kesimlerde alt yapı sorunlarını gidermek ve tarım ve hayvancılık sektöründe verimi artırıcı çalışmalar etkilidir. Ancak kırsal kesimlerde makinalı tarımı yaygınlaştırmak göçü engellemede etkili değildir. Çünkü makinalı tarımı kırsal kesimde yaygınlaştırmak işsizliği artıracağından dolayı işsiz kalan insanların geçimini sağlamak için sanayileşmiş kentlere olan göçü hızlanacaktır. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

11. Bazı kentsel alanlarda, aldıkları yoğun göçe bağlı olarak birtakım mekânsal sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde bu sorunların daha az görülmesi beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Haritada;

I numaralı yerde Bursa,

II numaralı yerde Antalya,

III numaralı yerde Ankara,

IV numaralı yerde Gaziantep

V numaralı yerde Gümüşhane şehirleri bulunmaktadır.

Göçe bağlı oluşacak birtakım mekânsal sorunlar bu şehirler arasında en az Gümüşhane'de görülür. Bu nedenle sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Diğer seçeneklerde verilen şehirlerde; sanayi, turizm, ticaret geliştiğinden bu yerlerde nüfus yoğunluğu daha fazladır. Bu yerlerin nüfus açısından büyük ve gelişmiş olması mekânsal sorunları da artırmaktadır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

12. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın bazı ülkeleri sanayileşmeye bağlı olarak, iş gücü açığını kapatmak ve kalkınmalarına hız vermek amacıyla diğer ülkelerden işçi göçü almıştır. Türkiye'den de çok sayıda insan Avrupa'ya çalışmak için göç etmiştir.

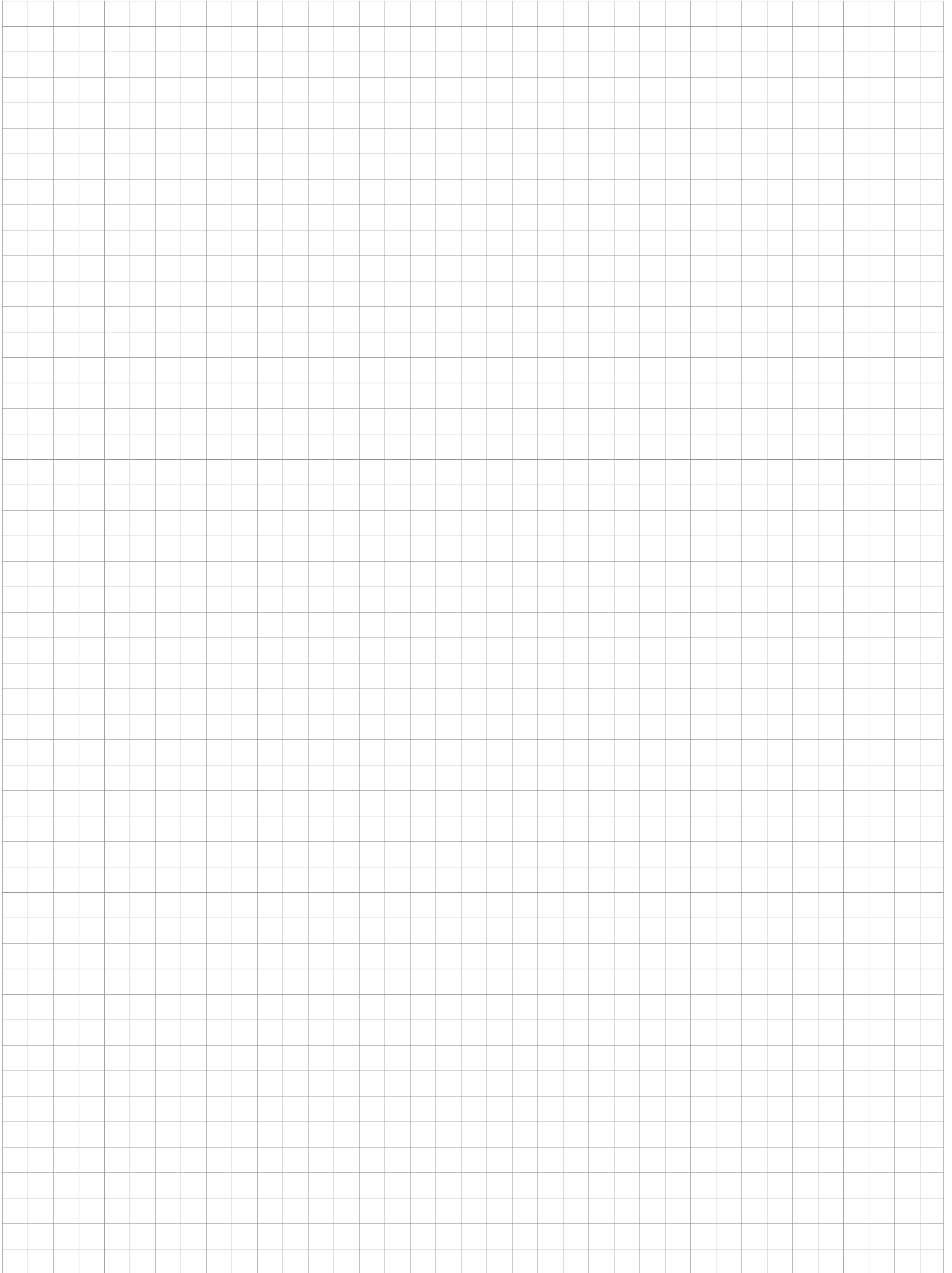
Türkiye'den aşağıdaki ülkelerden hangisine bu amaçla yapılan göç daha az olmuştur?

A) Almanya B) Fransa C) Finlandiya D) Hollanda E) İngiltere

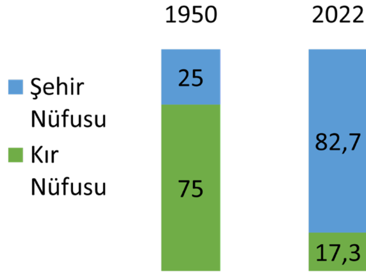
Çözüm:

II. Dünya Savaşı'na katılan Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda gibi ülkeler, sınırları içerisinde ortaya çıkan iş gücü açığını kapatmak ve kalkınmalarına hız vermek amacıyla diğer ülkelerden göç almıştır. Türkiye ile Almanya arasında 1961 yılında İşçi Göçü Antlaşması imzalanmış ve daha sonra diğer Avrupa ülkeleriyle de (Hollanda, Fransa, Avusturya) benzer anlaşmalar yapılmıştır. Ancak seçeneklerde verilen ülkelerden Finlandiya, diğer ülkelere göre daha az nüfusa ve ekonomik büyüklüğe sahip olduğundan daha az işçi göçü alması beklenir. Bu durumda Türkiye'den de Finlandiya'ya daha az işçi göçü yaşanacaktır. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

1. Aşağıdaki grafikte, bir ülkenin 1950 ile 2022 yıllarındaki kır ve şehir nüfusu oranları gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Şehirlerin sayısı artmıştır.

B) Kırsal alanların nüfusu sürekli artmıştır.

C) Şehir nüfusu, kır nüfusunu geçmiştir.

D) Kırsal kesimlerde nüfus miktarı sürekli azalmıştır.

E) Kentsel nüfus, kırsal nüfustan her zaman daha fazla olmuştur.

2. Aşağıda geçmiş dönemlerde yaşanmış bazı göçlerle ilgili bilgiler numaralandırılarak verilmiştir.

I. Lozan Antlaşması ile Türkiye'den Yunanistan'a Rum nüfusu, Yunanistan'dan Türkiye'ye de Türk nüfusu göç etmiştir.

II. Türkiye ile Almanya arasında yapılan anlaşma ile Türkiye'den çok sayıda insan çalışmak amacıyla Almanya'ya gitmiştir.

Bu göçler, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II
A)	Mübadele	Mevsimlik
B)	Kademeli	Mübadele
C)	Mülteci	Beyin
D)	Mübadele	İşçi
E)	Beyin	Mevsimlik

3. Aşağıda göçe neden olan bazı durumlar verilmiştir.

- Otlakların verimsizleşmesi
- Salgın hastalıkların yaşanması
- Siyasi baskıların ve iç karışıklıkların yaşanması
- Kuraklığın etkili olduğu alanların genişlemesi

Bu durumlar, geçmişte gerçekleşen aşağıdaki göçlerden hangisinin yaşanmasında daha fazla etkili olmuştur?

A) Kavimler göçü

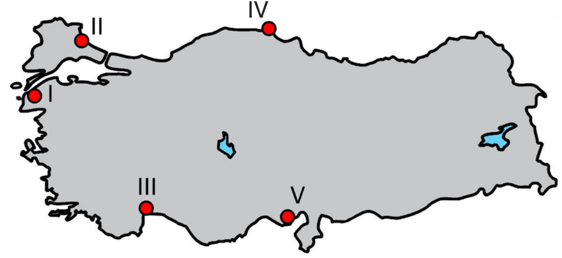
B) Nüfus mübadelesi göçleri

C) Almanya'ya yapılan işçi göçleri

D) Türklerin Orta Asya'dan göçü

E) Yeni Dünya karalarına yapılan göçler

4. Deniz turizminin geliştiği yerler, özellikle yaz mevsiminde yoğun olarak mevsimlik göç alır.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerden hangisinin, bu göç türünü daha fazla alması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Yaz mevsiminin gelmesiyle Rize'de yaşayan bir aile, diğer komşuları gibi hayvanlarını otlatmak amacıyla yayladaki evlerine göç etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi yapılan bu göç için söylenemez?

A) Yayladaki nüfus artmıştır.

B) Belirli bir süreliğine yapılmıştır.

C) Ekonomik nedenlerle gerçekleşmiştir.

D) Yaylanın iklim özellikleri etkili olmuştur.

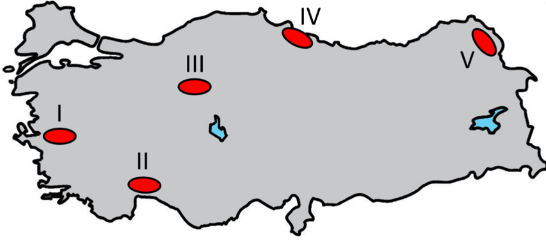
E) İstekleri dışında zorunlu gerçekleşmiştir.

6. İyi eğitim görmüş, düşünen, nitelikli ve üreten insanların çeşitli nedenlerle bir başka ülkeye göç edip yerleşmesine beyin göçü denir.

Aşağıdakilerden hangisi bu göçün yaşanmasında etkili olan çekici nedenlerdendir?

A) Ekonomik istikrarsızlık
B) Gelir düzeyinin düşüklüğü
C) Ülkelerin teşvik edici politikaları
D) Bilim ve teknikteki yetersizlikler
E) Yetersiz mesleki çalışma olanakları

7. Türkiye'de nüfusun göç yoluyla azaldığı yerlerde genellikle yaşlı ve kadın nüfus oranının fazla olduğu görülür.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde bu durumun daha fazla yaşanması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Kırsal alanlarda bulunan yerleşmeler, sahip oldukları beşerî ve ekonomik özelliklere bağlı olarak yoğun göç vermektedir.

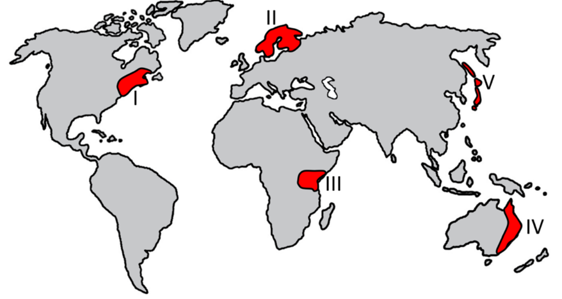
Buna göre;

I. iş imkanlarının yetersiz olması,
II. doğum oranlarının azalması,
III. toprakların miras yoluyla bölünmesi,
IV. kır yerleşmelerinin geniş alanlara yayılması

özelliklerinden hangileri bu göçlerin yaşanmasında daha fazla etkilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

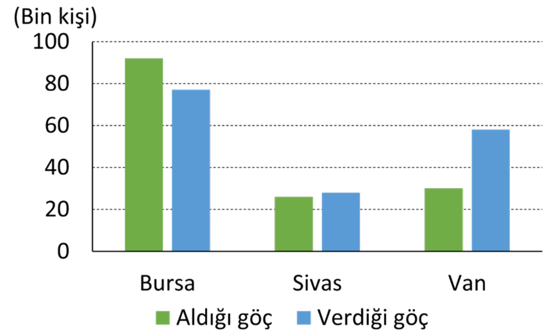
9. Yeni Dünya karalarının keşfi, XV. yüzyıldan günümüze kadar olan süreçte milyonlarca insanın bu alanlara göç etmesine neden olmuştur.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinin bu sürece bağlı olarak daha fazla göç aldığı söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

10. Aşağıdaki grafikte, Türkiye'de bazı illerin 2021 yılında aldığı ve verdiği göç miktarları gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) En fazla göç veren il Bursa'dır.
B) Nüfus miktarı en az olan il Sivas'tır.
C) Net göçün en düşük olduğu il Sivas'tır.
D) Van, Bursa'dan daha fazla göç vermiştir.
E) Van'ın aldığı göç, verdiği göçten fazladır.

1. Ülkemizde göçlere neden olan afetlerin başlıcaları su baskını, heyelan ve depremdir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinde, bu afetlerin herhangi birinden dolayı göç yaşanma olasılığı daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkiye'de iç göçlerde; ekonomik, sosyal nedenler ve afetlerin etkisi fazladır.

Aşağıdakilerden hangisi bu nedenlerle gerçekleşen göçlere örnek gösterilemez?

A) Hayvanları otlatmak için yaylalara doğru yapılan göçler
B) İyi bir eğitim almak için büyük şehirlere yapılan göçler
C) Tarım sektöründe çalışmak için Ordu'ya yapılan göçler
D) İç savaşın oluşturduğu sonuçlar nedeniyle Suriye'den yapılan göçler
E) Rize'de yaşanan heyelanın oluşturduğu etki nedeniyle diğer illere yapılan göçler

3. Lozan Antlaşması'na bağlı olarak Yunanistan'dan yaklaşık 450 bin Türk nüfus Türkiye'ye, Türkiye'deki yaklaşık 150 bin Rum nüfus ise Yunanistan'a zorunlu olarak göç etmiştir.

Bu nüfus değişimi, aşağıdaki göç türlerinden hangisine örnek olarak gösterilebilir?

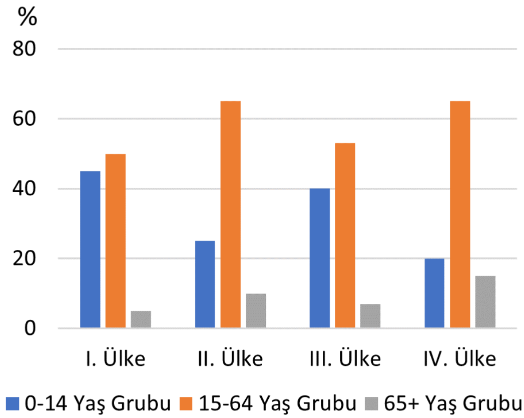
A) Mevsimlik B) İşçi göçü C) Mübadele D) Beyin göçü E) Kademeli göç

4. Göçe bağlı olarak nüfusun yer değiştirmesi sonucu, göç veren yerlerde bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunlardan biridir?

A) Uyum sorunlarının yaşanması
B) Trafik yoğunluğunun yaşanması
C) Altyapı yetersizliklerinin ortaya çıkması
D) Orman alanlarının tahribata uğraması
E) Tarımsal üretim miktarının düşmesi

5. Genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde iç ve dış göç hareketliliği diğer ülkelere göre daha fazladır.

Buna göre grafikte verilen ülkelerden hangilerinde göç hareketliliğinin daha fazla olması beklenir?

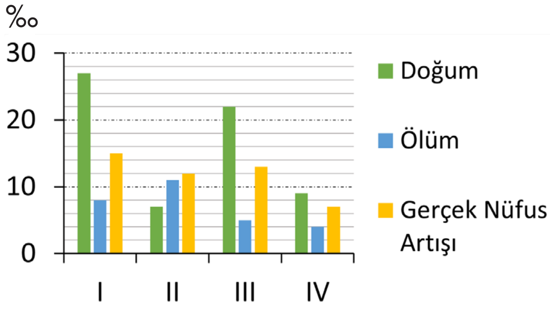
A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

6. Kırsal alanlarda sosyal ve ekonomik koşullarla ilgili çeşitli faktörlerin olumsuz etki göstermesi, bu alanların göç vermesinde etkili olmaktadır.

Kırsal kesimlerde gerçekleştirilecek aşağıdaki uygulamalardan hangisinin bu göçü önlemede daha az etkili olması beklenir?

A) Altyapıyı geliştirmek
B) Konut ihtiyacını karşılamak
C) Ekonomik gelişim seviyesini artırmak
D) Ulaşım hizmetlerini geliştirmek
E) Tarımda makineleşmeyi artırmak

7. Aşağıdaki grafikte dört farklı ülkenin doğum, ölüm ve gerçek nüfus artış oranları verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, bu ülkelerden hangileri daha fazla göç vermektedir?

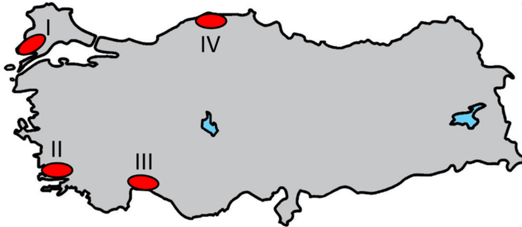
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. İyi eğitim görmüş, nitelikli ve yetenekli kişilerin, çoğunlukla daha gelişmiş bir ülkeye yerleşmek ve çalışmak amacıyla kendi ülkesinden ayrılmasına beyin göçü denir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinde, bu göçle başka bir ülkeye giden insan sayısının daha az olması beklenir?

A) Endonezya B) Çin C) Hindistan
D) Avustralya E) Brezilya

9. Türkiye'de mevsimlik göçlerin bir kısmı turizm faaliyetlerine bağlı olarak gerçekleşmektedir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinin bu faaliyetlerle ilgili göçü daha fazla alması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Sanayileşmiş bölgeler, iş gücü ihtiyacının fazla olduğu alanlar olduğu için yoğun göç almaktadır.

Bu durum, haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde daha fazla yaşanmaktadır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

11. İnşaat işçisi olarak çalışan bir kişi, yaşadığı yerden ilçe merkezine göç ederek yerleşmiştir. Bir süre sonra ilçe merkezinden il merkezine, ardından il merkezinde bir süre çalıştıktan sonra daha büyük bir kente göç etmiştir.

İnşaat işçisinin bu süreçte katıldığı göç türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zorunlu göç B) Dış göç C) Beyin göçü
D) Kademeli göç E) Mevsimlik göç

1. Aşağıda tabloda, Erzurum ve Erzincan illerinin 2021 yılı nüfusları ve net göç hızları verilmiştir.

	Toplam nüfus	Net göç hızı (‰)
Erzincan	237.351	10,5
Erzurum	756.893	-10,8

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında, bu illerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Erzurum göç almamış, yalnızca göç vermiştir.

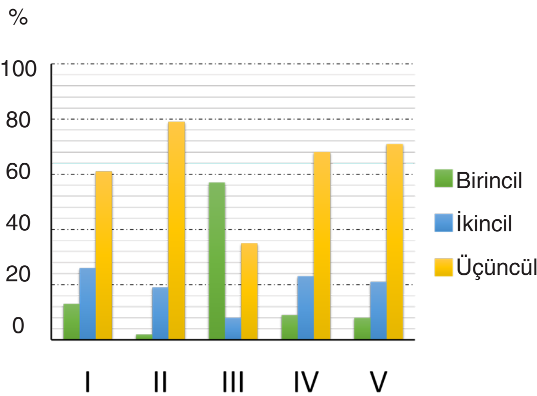
B) Erzincan'ın aldığı göç, Erzurum'un aldığı göçten fazladır.

C) Erzincan'ın aldığı göç verdiği göçten fazla olmuştur.

D) İki kentte de göçlerin yönü batıda yer alan kentlere doğrudur.

E) Erzincan'ın toplam nüfusunun az olmasında net göç hızı etkili olmuştur.

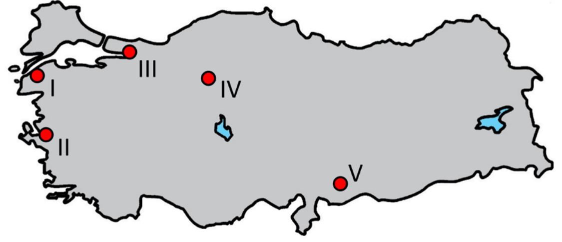
2. Aşağıdaki grafikte, bazı ülkelerde çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılışı verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, bu ülkelerden hangilerinin beyin göçünü sırasıyla daha fazla ve daha az alması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

3. 1950'den sonra ekonomik nedenlerle yapılan göçün ana yönü sanayileşmiş kentlere doğru olmuştur.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerden hangisinde bu nedenlerle yapılan göçü daha az alması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Kavimler Göçü, Türklerin Orta Asya'dan göçü ve Yeni Dünya'ya yapılan göçler yaşanmış olduğu dönemlerde önemli etkiler bırakmıştır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisinin, bu göçlerden daha az etkilenmiş olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Türkiye'de özellikle 1950'den sonraki süreçte kır ve şehir nüfusu oranlarının büyük ölçüde değişmesinde, kır yerleşmelerinden şehir yerleşmelerine yapılan göçler etkili olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinin bu göçlerin gerçekleşmesinde daha az etkili olması beklenir?

A) Makineli tarımın yaygınlaşması

B) Arazi toplulaştırma uygulamaları

C) Kırsal kesimdeki ekonomik yetersizlikler

D) Kentlerde iş olanaklarının daha iyi olması

E) Yerleşmelerin sağlık olanaklarındaki farklılıklar

6. Türkiye'de göç hareketleri daha çok doğudaki kentlerden batıdaki kentlere doğru gerçekleşir. Özellikle İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa ve Antalya gibi kentler yoğun göç alır.

Bu iller, aşağıdaki özelliklerden hangisi açısından daha az benzerlik gösterir?

A) Çeşitli iş olanakları

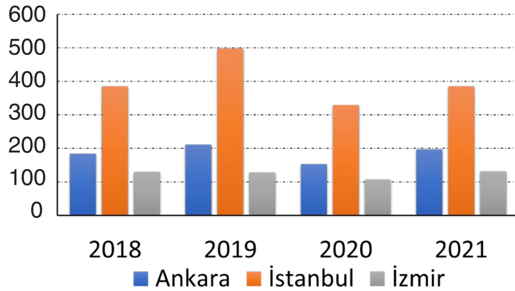
B) Yoğun sanayi alanları

C) Elverişli iklim koşulları

D) Uygun sosyal imkânlar

E) Gelişmiş ulaşım olanakları

7. Aşağıdaki grafikte, 2018 ile 2021 yılları arasında Türkiye'de en fazla göç alan ilk üç ilin aldığı göç miktarları gösterilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Kentlerin nüfusları, verilen yılların tümünde aldıkları göç ile artmıştır.

B) Verilen yılların tümünde Ankara, İstanbul ve İzmir'de net göç hızları pozitiftir.

C) İzmir'in, verilen yılların tümünde aldığı göç verdiği göçten fazla olmuştur.

D) İstanbul ve Ankara'nın nüfusu en fazla 2019 yılında, İzmir'in ise 2021 yılında artmıştır.

E) Verilen yılların tümünde Ankara İzmir'den, İstanbul Ankara'dan daha fazla göç almıştır.

8. Süre kriterine göre göçler, geçici ve kalıcı göçler olarak iki şekilde sınıflandırılır.

Buna göre;

I. yaz aylarının gelmesiyle yaylacılık faaliyeti için yaylara çıkılması,

II. köylerde iş olanaklarının azalmasıyla büyük kentlere yerleşilmesi,

III. tarım ürünlerinin ekim zamanı, insanların çalışmak için tarım alanlarının olduğu alanlara gitmesi,

IV. eğitim imkânları nedeniyle öğrencilerin başka kentlerde yaşamaya başlaması

durumlarından hangileri geçici göçlere örnek olarak gösterilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Göçlerin bir kısmı bulunulan ülkenin sınırları içinde gerçekleşmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu göçlerin özelliklerinden değildir?

A) Bir kısmı dönemlik yer değiştirmeler şeklindedir.

B) Gerçekleşmelerinde ekonomik nedenler de etkilidir.

C) Bazı durumlarda kademeli olarak gerçekleşmektedir.

D) Ülke nüfus miktarında düşüşlere veya artışlara neden olabilmektedir.

E) Kırdan kıra, kırdan şehire veya şehirden kıra, şehirden şehire olabilmektedir.

10. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'ye doğru gerçekleşen mülteci göçlerinin sebeplerinden biri değildir?

A) 1990 Körfez Savaşı

B) 1999 Kosova Savaşı

C) 2011 Suriye İç Savaşı

D) 1979 İran rejim değişikliği

E) 1939 Hatay'ın anavatana katılması

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de meydana gelen iç göçlerin özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Göç veren alanların tamamında net göç hızı negatiftir.

B) Göçlerin bir kısmı sürekli, bir kısmı ise geçici niteliktedir.

C) Son yıllarda göçlerin temelinde eğitim faktörleri ön plana çıkmaktadır.

D) En fazla göçü İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentler almaktadır.

E) Göçün yönü sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı merkezlere doğrudur.

2. İsteğe bağlı göçler, insanların çeşitli nedenlerle kendi istek ve kararları sonucunda bulunduğu yerden başka bir yere gitmesi şeklinde gerçekleşen göçlerdir.

Türkiye'de yaşanan aşağıdaki göçlerden hangisi bu göçlere örnek gösterilebilir?

A) 1990'daki Körfez Savaşı nedeniyle Iraklıların yaptığı göçler

B) Nüfus mübadelesi ile Yunanistan'da yaşayan Türklerin yaptığı göçler

C) II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın sanayileşen ülkelerine yapılan göçler

D) SSCB'nin Afganistan'ı işgal girişimi sonucunda Afganların yaptığı göçler

E) Baskı ve asimilasyon politikaları nedeniyle Bulgaristan'dan yapılan göçler

3. Göç alan bölgelerde ekonomik ve sosyal sebeplerle çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Buna göre;

I. kamu binalarının atıl kalması,

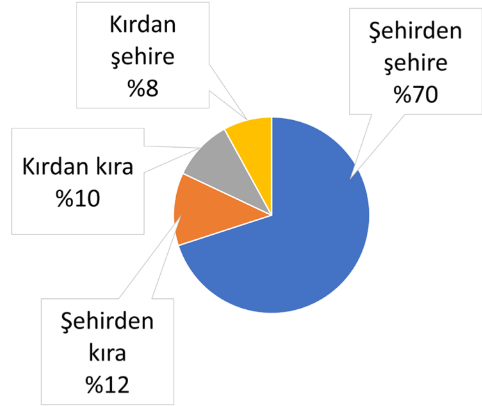
II. sosyal hizmetlerde aksama,

III. fabrikaların kent içinde kalması

durumlarından hangileri bu bölgelerde yaşanan sorunlardandır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

4. Aşağıdaki grafikte, bir ülkede gerçekleşen göç hareketlerinin yönlerine göre dağılımı verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında, bu ülkeyle ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) Sanayi ve hizmet sektörü gelişmiştir.

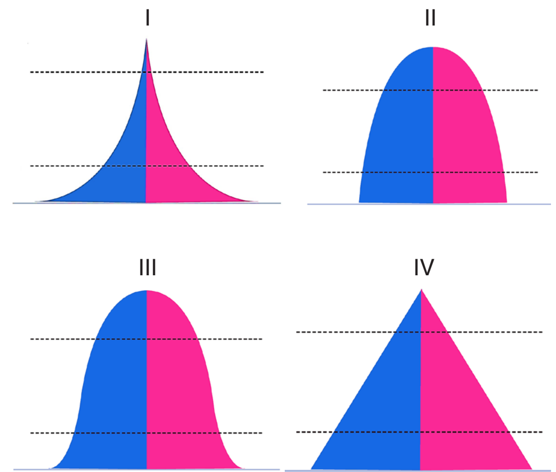
B) Ülke genelinde engebeli araziler yaygındır.

C) Kırsal alanda doğum oranları daha fazladır.

D) Şehir nüfusunun çoğunluğunu aktif nüfus oluşturmaktadır.

E) Kır bölgelerine göç edenlerin oranı, bu bölgeden göç edenlerden fazladır.

5. Aşağıda dört ülkeye ait nüfus piramitleri verilmiştir.

Yalnızca piramitlerdeki bilgilere göre bu ülkelerden hangilerinin <u>daha fazla</u> beyin göçü alması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Türkiye'de yapılan mevsimlik göçlerin bir kısmı; tarımsal ürünlerin ekimi, dikimi, çapalanması ve hasat edilmesi gibi işlerde çalışmak amacıyla yapılmaktadır. Bu göçe bağlı olarak bazı alanlarda dönemlik nüfus artışı yaşanır.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinde bu göçe bağlı dönemlik nüfus artışının daha fazla olması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıdaki tabloda beş farklı ülkeye ait nüfus istatistikleri verilmiştir.

Ülkeler	Doğum Oranı (‰)	Ölüm Oranı (‰)	Gerçek nüfus artışı (‰)
I	23	17	7
II	15	5	12
III	27	16	9
IV	12	14	6
V	11	4	10

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında göçlerin nüfus artışındaki etkisi hangi ülkede daha fazla olmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Göç üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler, temelde itici ve çekici faktörler olarak adlandırılır. Bu itici ve çekici faktörler ekonomik, doğal, siyasi, sosyal ve kişisel nedenli olabilir.

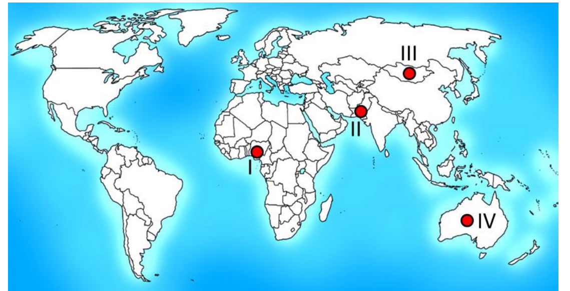
Buna göre, göç üzerinde etkili olan aşağıdaki faktörler gruplandırılırsa hangisi bunların dışında kalır?

A) Savaşlar
B) Mübadeleler
C) Siyasi baskılar
D) Sınır değişiklikleri
E) Kültürel farklılıklar

9. **Aşağıda verilen örneklerden hangisine benzer bir göç olayının Türkiye'de daha az gerçekleştiği söylenebilir?**

A) Bangladeş'te meydana gelen sel afeti ardından gerçekleşen göçler
B) Endonezya'da meydana gelen deprem sonucu gerçekleşen göçler
C) Asya ülkelerinden Avustralya'ya çalışmak için yapılan işçi göçleri
D) Bulgaristan-Yunanistan arasında imzalanan mübadele anlaşmasına bağlı göçler
E) Hindistan'dan ABD'ye doğru iyi eğitim görmüş insanların gerçekleştirdiği göçler

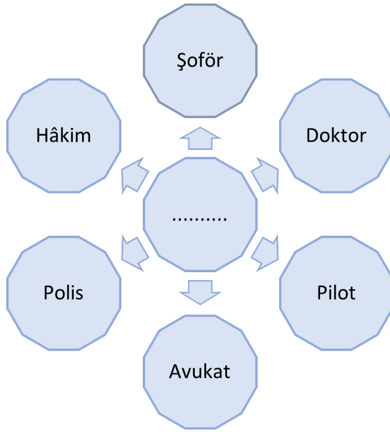
10. Gelişmişlik düzeyinin düşük, doğum oranlarının ve nüfusun fazla olduğu, sosyal, siyasal ve ekonomik sorunların yaşandığı ülkelerde iç ve dış göç hareketliliği diğer ülkelere göre daha fazladır.

Buna göre haritada numaralandırılan ülkelerden hangisinde bu hareketliliğin daha fazla olması beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

1. Aşağıdaki şemada ekonomik faaliyet gruplarından birine ait bazı meslekler gösterilmiştir.

Bu şemada boş bırakılan bölüme aşağıdaki ekonomik faaliyetler gruplarından hangisi yazılmalıdır?

A) Birincil ekonomik faaliyetler

B) İkincil ekonomik faaliyetler

C) Üçüncül ekonomik faaliyetler

D) Dördüncül ekonomik faaliyetler

E) Beşincil ekonomik faaliyetler

Çözüm:

Bu faaliyetler üçüncül ekonomik faaliyetler grubuna yani hizmet sektörüne aittir. Üçüncül ekonomik faaliyetlerde insanlara ve diğer ekonomik faaliyetlere ürün ve hizmet sağlanmaktadır.

Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri arttıkça hizmet sektöründe çalışanların oranı diğer faaliyetlere göre daha fazla olmaktadır. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

2. Deniz yolu ile limanlara getirilen ürünlerin iç kesimlere taşınmasında demir yolu, kara yoluna göre daha fazla tercih edilmektedir.

Bu durum üzerinde;

I. demir yollarının tek seferde daha fazla yük taşıma kapasitesine sahip olması,

II. demir yollarının düşük maliyetli olması,

III. kara yollarının daha fazla noktaya ulaşması

faktörlerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Çözüm:

Limanlara getirilen ürünlerin iç kesimlere taşınmasında demir yolunun daha fazla tercih edilmesinin sebepleri, demir yollarının tek seferde daha fazla yük taşıma kapasitesine sahip olması ve demir yollarının daha düşük maliyetli olmasıdır.

Kara yollarının daha fazla noktaya ulaşması bu durumun sebepleri arasında değildir.

Sorunun doğru cevabı I ve II, D seçeneğidir.

Cevap: D

3. Aşağıdaki tabloda ekonomik faaliyet grupları ve bu gruplarda yer alan bazı faaliyetler verilmiştir.

Ekonomik Faaliyet Grubu	Faaliyet
Birincil	..........I.........
Üçüncül	..........II.........
Beşincil	..........III.........

Tabloda numaralandırılarak boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II	III
A)	Yöneticilik	Madencilik	Balıkçılık
B)	Avukatlık	Toplayıcılık	Reklamcılık
C)	Hayvancılık	Yöneticilik	Sigortacılık
D)	Öğretmenlik	Balıkçılık	Avukatlık
E)	Balıkçılık	Avukatlık	Yöneticilik

Çözüm:

Birincil ekonomik faaliyet grubunda yer alan faaliyet balıkçılık; üçüncül ekonomik faaliyet grubunda yer alan faaliyet avukatlık; beşincil ekonomik faaliyet grubunda yer alan faaliyet yöneticilik olduğundan sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

4. I. Sebze ve meyve üretimi

II. Meyve suyu üretimi

III. Konserve üretimi

Yukarıdakilerden hangileri ikincil ekonomik faaliyetler grubunda yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Sebze ve meyve üretimi tarım faaliyeti olduğundan, birincil ekonomik faaliyet grubunda yer alır.

Birincil ekonomik faaliyetlerden elde edilen ham maddeler veya yarı işlenmiş maddelerin kullanılarak yeni ürünler elde edilmesi ile ikincil ekonomik faaliyetler meydana gelir. Sanayi, inşaat faaliyetleri ve enerji üretimi ikincil ekonomik faaliyetlerdir.

Meyve suyu üretimi ve konserve üretimi sanayi faaliyetleri olduğundan, ikincil ekonomik faaliyet grubunda yer alır.

Sorunun doğru cevabı II ve III, E seçeneğidir.

Cevap: E

5. Uluslararası ulaşımın ve iletişimin gelişmesi aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili değildir?

A) Küresel ticaretin yaygınlaşması

B) Ülkeler arası etkileşimin artması

C) Ürün ve hizmet akışının hızlanması

D) Ürünlerin taşıma maliyetinin azalması

E) Doğal kaynakların rezervinin artması

Çözüm:

Uluslararası ulaşımın ve iletişimin gelişmesi ile dünya ülkeleri arasındaki ticaret hacmi artacağından, küresel ticaret yaygınlaşır. Bu duruma bağlı olarak ülkeler arası etkileşim artar, ürün ve hizmet akışı hızlanır. Deniz yolu ve demir yolu ulaşımının gelişmesine bağlı olarak ürünlerin taşıma maliyeti azalır.

Uluslararası ulaşımın ve iletişimin gelişmesinin doğal kaynakların rezervinin artmasına bir katkısı yoktur. Aksine ürün ve hizmet akışının hızlanması ile üretim artmakta olup bu durum doğal kaynak rezervlerini azaltmaktadır. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

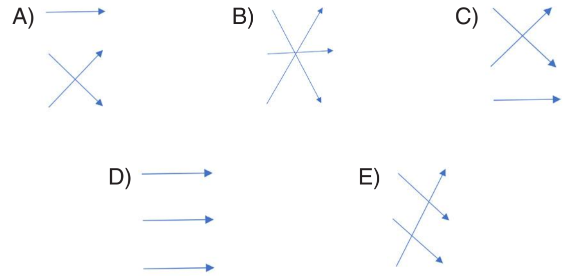
Cevap: E

6. Aşağıdaki tablolarda bazı ekonomik faaliyet grupları ve bu gruplardaki faaliyetlerin yapılış şekli verilmiştir.

Ekonomik Faaliyet Grubu
Birincil
İkincil
Üçüncül

Faaliyetin Yapılış Şekli
Ham maddenin işlenerek yeni ürünler üretilmesi
Temel maddelerin doğal çevreden elde edilmesi
İnsanlara ve kurumlara hizmet sunulması

Bu faaliyet grupları ve bu gruplardaki faaliyetlerin yapılış şekli oklarla eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi oluşur?

Çözüm:

Birincil ekonomik faaliyet grubunda; temel maddelerin doğal çevreden elde edilmesi ile faaliyetler gerçekleştirilir.

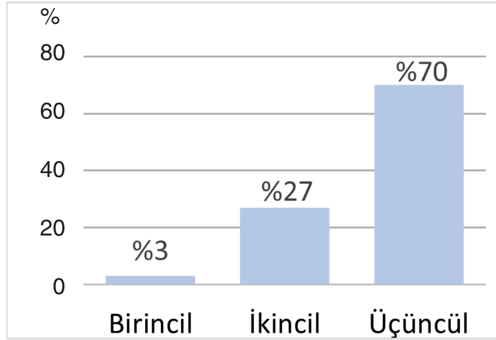
İkincil ekonomik faaliyet grubunda; ham maddeler işlenerek yeni ürünler üretilmektedir.

Üçüncül ekonomik faaliyet grubunda; insanlara ve kurumlara hizmet sunulmaktadır.

Tablolardaki ekonomik faaliyet grupları ve bu gruplardaki faaliyetlerin yapılış şekilleri yukarıdaki açıklamalarda olduğu gibi eşleştirildiğinde sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

7. Aşağıdaki grafikte bir ülkede çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımı verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında bu ülkeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

A) Ekonomik olarak az gelişmiş bir ülkedir.

B) Tarıma dayalı sanayi kolları gelişmemiştir.

C) Sanayide çalışan nüfus hizmet sektöründe çalışandan fazladır.

D) Üçüncül ekonomik faaliyetlerdeki istihdam diğer sektörlerden fazladır.

E) İkincil ekonomik faaliyetlerin dış ticaretteki payı son yıllarda artmaktadır.

Çözüm:

Üçüncül faaliyet grubunda çalışanların oranının en fazla olması gelişmiş ülke göstergelerinden biri olduğundan bu ülkenin ekonomik olarak az gelişmiş olduğu söylenemez. A seçeneği doğru değildir.

Tarımda çalışan nüfusun az olması tarıma dayalı sanayi kollarının gelişmediğini göstermez, aksine gelişmiş ülkelerde bu sanayi kolları da gelişmiştir. B seçeneğine ulaşılamaz.

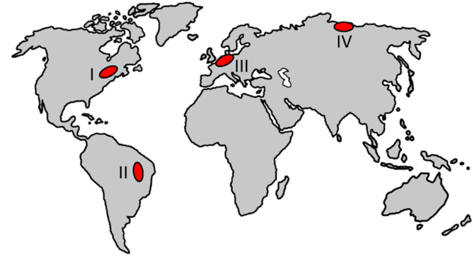
Sanayide yani ikincil ekonomik faaliyetlerde çalışan nüfus %27 olduğundan hizmet sektöründe çalışan nüfustan daha azdır. C seçeneğine de ulaşılamaz.

Üçüncül ekonomik faaliyetlerdeki istihdam %70 ile diğer sektörlerden fazla olduğundan, sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Grafikte ikincil ekonomik faaliyetlerin dış ticaretteki payının son yıllarda arttığı ile ilgili bir veri yer almadığından E seçeneğine de ulaşılamaz.

Cevap: D

8. Kara yolları; nüfusun yoğun ve şehirleşmenin yüksek olduğu bölgelerde gelişmiştir.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangilerinin bu özelliklere sahip olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

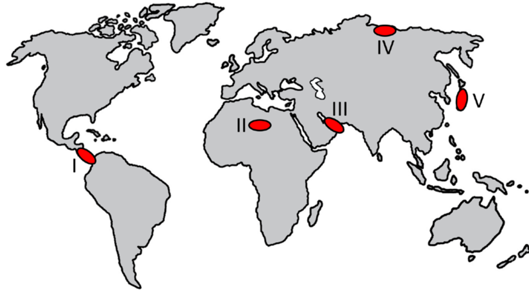
Çözüm:

I numaralı alan Kuzey Amerika'nın doğusunda, III numaralı alan ise Batı Avrupa'da yer almaktadır. Bu alanlar sanayi ve teknolojinin geliştiği, şehirleşmenin yüksek olduğu, yoğun nüfuslu yerler olduğundan ulaşım gelişmiş ve kara yolları ağı fazladır. Sorunun doğru cevabı I ve III, B seçeneğidir.

II ve IV numaralı alanlar yoğun nüfuslu olmadığından, bu alanlarda kara yolu ağının daha seyrek olması beklenir.

Cevap: B

9. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Haritada gösterilen alanların ulaşım özellikleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I numaralı alanda insan eliyle açılan su yolu bulunduğu için deniz ulaşımı gelişmiştir.

B) II numaralı alanda çöllerin bulunması kara yollarının gelişmemesinde etkili olmuştur.

C) III numaralı alanda teknoloji bakımından gelişmemiş ülkeler olduğu için deniz ulaşımı gelişmemiştir.

D) IV numaralı alanda nüfus ve yerleşme az olduğu için ulaşım olanakları sınırlıdır.

E) V numaralı alanda sermayenin fazla olması hava yollarının gelişmesinde etkili olmuştur.

Çözüm:

I numaralı alanda insan eliyle açılan Panama Kanalı bulunduğundan deniz yolları gelişmiştir. A seçeneği doğrudur.

II numaralı alanda Sahra Çölü'nün bulunması nüfusun az, yerleşmelerin seyrek olmasına neden olduğundan bu durum kara yollarının gelişmemesinde etkili olmuştur. B seçeneği doğrudur.

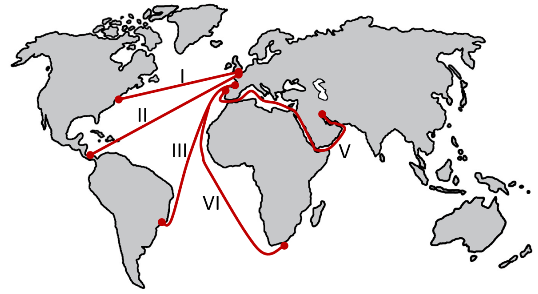
III numaralı alanda teknoloji bakımından gelişmemiş ülkeler olduğu için deniz ulaşımı gelişmemiştir, bilgisi doğru değildir. III numaralı alanda yani Basra Körfezi ve çevresinde İran, Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt gibi petrol rezervi fazla ülkeler yer almaktadır. Basra Körfezi'ni Umman Denizi'ne bağlayan Hürmüz Boğazı dünya petrol sevkiyatında en büyük paya sahip olan boğaz olduğundan bu bölgede özellikle deniz ulaşımı çok gelişmiştir. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

IV numaralı alan soğuk kuşakta yer aldığından nüfus ve yerleşme az, hava yolları gelişmemiştir. D seçeneği doğrudur.

V numaralı alanda Japonya bulunmaktadır. Sermayenin fazla olması ve teknolojinin gelişmiş olması hava yollarının gelişmesinde etkili olmuştur. E seçeneği de doğrudur.

Cevap: C

10. Aşağıdaki haritada bazı deniz yolu güzergâhları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu güzergâhlardan hangisinin yük taşımacılığındaki önemi daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

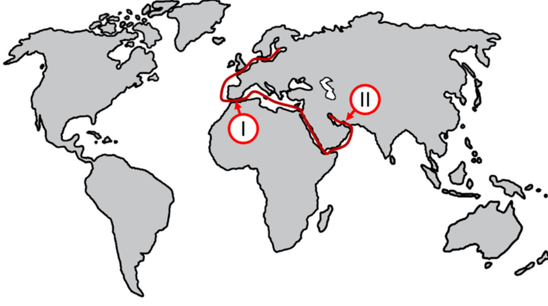
Çözüm:

Sekiz büyük hat olarak gruplanan dünyadaki deniz yollarının en önemlisi, Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'yı birbirine bağlayan Kuzey Atlantik Yolu'dur. Bu durumun asıl nedeni, bu iki bölgenin dünyanın en önemli üretim ve tüketim merkezleri olmasıdır. Dünyadaki deniz yollarında gerçekleşen yük taşımacılığının önemli bir kısmı bu yolda gerçekleşmektedir. Kuzey Atlantik'ten sonraki en önemli yol ise Batı Avrupa'dan başlayıp Akdeniz, Süveyş Kanalı, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'nu geçerek Asya'nın doğusuna kadar uzanan güzergâhtır.

Bu durumda haritaya baktığımızda I numaralı deniz yolu güzergâhının yük taşımacılığında öneminin daha fazla olduğu görülür. Sorunun doğru cevabı A seçeneğidir.

Cevap: A

11. Aşağıdaki haritada Kuveyt'ten Finlandiya'ya hareket eden bir geminin rotası gösterilmiştir.

Bu rota üzerinde yer alan ve konumları numaralandırılarak belirtilen su yolları aşağıdakilerden hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

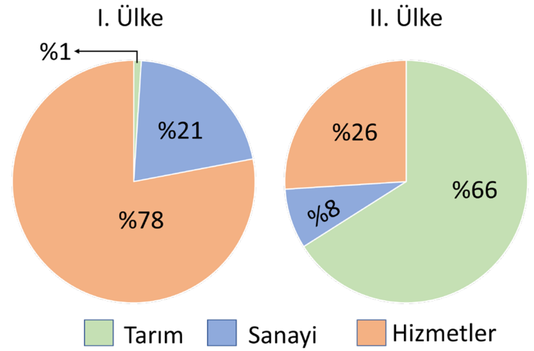
	I	II
A)	Macellan Boğazı	Cebelitarık Boğazı
B)	Cebelitarık Boğazı	Hürmüz Boğazı
C)	Süveyş Kanalı	Dover Boğazı
D)	Korint Kanalı	Bering Boğazı
E)	Babülmendep Boğazı	Kiel Kanalı

Çözüm:

Kuveyt Arabistan Yarımadası'nın doğusunda Basra Körfezi'ne kıyısı olan bir ülkedir. Kuveyt'ten hareket eden gemi önce Basra Körfezi'nin dışa açılan kapısı-Hürmüz Boğazı'ndan geçmek zorundadır (II numaralı yer). Sonra Babülmendep Boğazı'ndan geçerek ve Kızıldeniz'e ulaşır. Kızıldeniz'den Suveyş Kanalı'na ulaşarak buradan Akdeniz'e açılır. Akdeniz'den haritada I numaralı yer olarak gösterilen Cebelitarık Boğazı'ndan geçerek Atlas Okyanusu'na açılır. Atlas Okyanusu'ndan sonra Baltık Denizi'ne ulaşan gemi Finlandiya'ya ulaşır. Sorunun doğru cevabı I-Cebelitarık Boğazı ve II-Hürmüz Boğazı, B seçeneğidir.

Cevap: B

12. Aşağıdaki grafikte iki ülkedeki aktif nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılışı verilmiştir.

Yalnızca grafiklerdeki bilgiler dikkate alındığında bu ülkelerin aşağıdakilerden hangileri olduğu söylenebilir?

	I	II
A)	Almanya	Fransa
B)	ABD	Japonya
C)	Belçika	Ruanda
D)	Somali	Kenya
E)	Sudan	Nijerya

Çözüm:

Az gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bölümü birincil ekonomik faaliyet kollarında çalışmaktadır. Bu ülkelerde sürdürülen ekonomik faaliyetlerde teknoloji ve bilimsel yöntemler yeterli düzeyde kullanılmadığı için daha çok insan gücüne dayalı ekonomik faaliyetler (tarım, hayvancılık vb.) yapılır. Gelişmiş ülkelerde ise çalışan nüfusun büyük bölümü hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu tür ülkelerde birincil ve ikincil ekonomik faaliyet kollarında çalışanların oranının az olması, ilgili sektörlerde bilimsel yöntemler ve teknolojinin yaygın olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Bu durumda grafiklere baktığımızda birinci grafikte çalışan nüfusun % 78'i hizmet ve % 21'i sanayi sektöründe olduğundan dolayı seçeneklerde verilen ülkelerden Almanya, ABD ve Belçika'nın uygun olduğu görülür. Soruyu cevaplayabilmek için ikinci grafiğe baktığımızda çalışan nüfusun büyük bir bölümünün tarım sektöründe (% 66) olduğu görülür Bu durumda A ve B seçeneklerinde verilen Fransa ve Japonya ülkeleri olamayacağı için Ruanda olacaktır. Sorunun doğru cevabı I. Belçika, II. Ruanda'nın verildiği C seçeneğidir.

Cevap: C

13. Aşağıdaki şemada bazı mesleklerin ait olduğu ekonomik faaliyet grubu gösterilmiştir.

Buna göre hangi mesleğin ait olduğu ekonomik faaliyet grubu <u>yanlıştır</u>?

A) Bankacılık B) Marangozluk C) Öğretmenlik
D) Ağ işletmeciliği E)Yöneticilik

<u>Çözüm:</u>

Bankacılık-Birincil Ekonomik Faaliyet eşleştirmesi yanlıştır. Çünkü Birincil ekonomik faaliyetler, temel maddelerin doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevreden temin edilmesine dayanır. Avcılık, toplayıcılık, balıkçılık, ormancılık, madencilik, tarım ve hayvancılık bu tür faaliyetlere örnek verilebilir. Bankacılık Üçüncül Ekonomik Faaliyetlere örnek oluşturur. Çünkü Üçüncül ekonomik faaliyetlerde doğrudan bir üretim görülmemekle birlikte insanlara ve diğer ekonomik faaliyetlere ürün ve hizmet sağlanması esastır.

Diğer dört seçenekte verilen eşleştirmeler doğru yapılmıştır. Sorunun doğru cevabı A seçeneği olacaktır.

Cevap: A

14. Dünyada hava ve deniz yolu ulaşımının gerçekleştirilmesi aşamasında bazı güzergâhlar, bulunduğu konum özellikleri ve bağlantısını sağladığı alanların nüfus ve ekonomik özellikleriyle ilgili olarak daha büyük bir öneme sahip olmuştur.

Buna göre aşağıdaki güzergâhlardan hangisinin bu ulaşım yöntemlerinin ikisinde de <u>daha önemli</u> olması beklenir?

A) Kuzey Pasifik Yolu

B) Kuzey Atlantik Yolu

C) Akdeniz Süveyş-Kanalı Yolu

D) Kızıldeniz-Hindistan arası Ticaret Yolu

E) Uzak Doğu-Avustralya arası Ticaret Yolu

<u>Çözüm:</u>

Dünyadaki deniz yollarının en önemlisi, Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'yı birbirine bağlayan Kuzey Atlantik Yolu'dur. Bu durumun asıl nedeni, bu iki bölgenin dünyanın en önemli üretim ve tüketim merkezleri olmasıdır. Hava yolu taşımacılığında da bu güzergâh çok önemlidir. Hava yolu, nüfusun fazla ve sanayinin de ileri düzeyde olduğu bu güzergâhta özellikle yolcu taşımacılığında en çok tercih edilen önemli bir ulaşım sistemidir. Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Güneydoğu Asya hava yolu ulaşımının en yoğun olduğu bölgelere örnek verilebilir.

Sorunun doğru cevabı Kuzey Atlantik Yolu'nun verildiği B seçeneğidir.

Cevap: B

15. Aşağıdaki haritada Mumbai ve Rotterdam limanlarının konumları gösterilmiştir.

Mumbai'den Rotterdam'a yük taşıyacak bir geminin en kısa yolu izlemesi için sırasıyla hangi boğaz ve kanallardan geçmesi gerekir?

A) Malakka Boğazı-Panama Kanalı-Dover Boğazı

B) Babülmendep Boğazı-Süveyş Kanalı-Çanakkale Boğazı-İstanbul Boğazı

C) Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı-Macellan Boğazı-Panama Kanalı

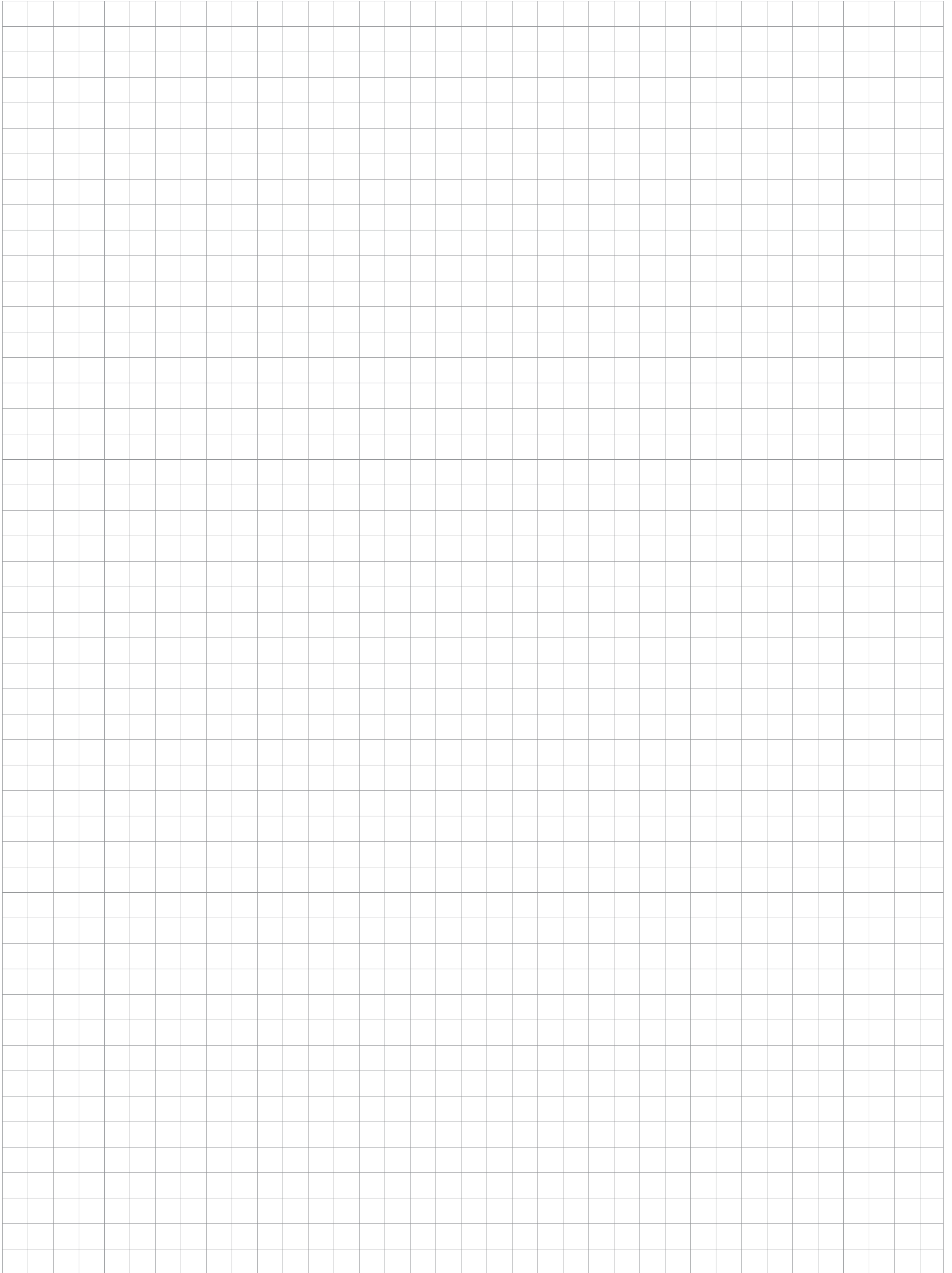
D) Babülmendep Boğazı-Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı-Dover Boğazı

E) Panama Kanalı-Cebelitarık Boğazı-Çanakkale Boğazı-İstanbul Boğazı

Çözüm:

Hint Okyanusu kıyısında yer alan Mumbai'den Rotterdam'a en kısa yoldan gidebilmesi için Akdeniz'i geçmesi gerekecektir. Akdeniz'e ulaşabilmek önce Babülmendep Boğazı'ndan geçerek Kızıldeniz'e açılır. Kızıldeniz'den Akdeniz'e açılabilmek için Süveyş Kanalı'nı geçer. Akdeniz'den Atlas Okyanusu'na geçmek için Cebelitarık Boğazı'nı geçer. Atlas Okyanusu'ndan Manş Denizi'nin en dar kısmından Dover Boğazı'nı geçerek Rotterdam'a ulaşır. Sorunun doğru cevabı su yollarının; Babülmendep Boğazı-Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı-Dover Boğazı olarak sıralandığı D seçeneğidir.

Cevap: D

1. I. Tarım
II. Toplayıcılık
III. Avcılık
IV. Ticaret

Yukarıdaki ekonomik faaliyetlerden hangilerinin tarihsel süreçte diğerlerinden daha önce yapılmaya başlandığı söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Bazı ekonomik faaliyetlerde doğrudan bir üretim görülmemekle birlikte insanlara ve diğer ekonomik faaliyetlere ürün ve hizmet sağlanması esastır. Eğitim ve sağlık hizmetleri, ticaret ve turizm faaliyetleri bu tür faaliyetlere örnek verilebilir.

Verilen özellikler aşağıdaki ekonomik faaliyet türlerinden hangisine aittir?

A) Birincil ekonomik faaliyetler
B) İkincil ekonomik faaliyetler
C) Üçüncül ekonomik faaliyetler
D) Dördüncül ekonomik faaliyetler
E) Beşincil ekonomik faaliyetler

3. Aşağıdaki haritada Basra Körfezi'nin önemli limanlarından biri olan Büyük Faw Limanı'nın konumu gösterilmiştir.

Bu limandaki petrol tankerleri kıtalar arası petrol ticaretinde aşağıdaki su yollarından hangisini daha fazla kullanmaktadır?

A) Süveyş Kanalı
B) İstanbul Boğazı
C) Babülmendep Boğazı
D) Hürmüz Boğazı
E) Macellan Boğazı

4. Deniz yolu, günümüzde ürünlerin uzak mesafelere taşınmasında kullanılan en yaygın ve en ucuz ulaşım ağıdır.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Zamandan tasarruf sağlaması
B) Tek seferde çok yük taşınması
C) Yüksek teknolojiye sahip olması
D) Yolcu taşımacılığına uygun olmaması
E) Gemilerin çoğunun fosil yakıt kullanması

5. Akdeniz tarih boyunca ticaretin önemli olduğu denizlerden biri olmuştur. Coğrafi keşifler sonrasında Akdeniz eski önemini kaybetmiştir.

Aşağıdaki kanallardan hangisinin açılması Akdeniz'in bu öneminin tekrar artmasında etkili olmuştur?

A) Kiel Kanalı
B) Korint Kanalı
C) Süveyş Kanalı
D) Panama Kanalı
E) Amsterdam Kanalları

6. Aşağıdaki haritada bazı boğazlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Gösterilen boğazlardan hangisinin Panama Kanalı'nın açılmasından daha fazla etkilendiği söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Beşincil ekonomik faaliyetler, daha çok karar verme pozisyonunda olan meslekleri kapsamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu faaliyet grubu içinde bulunan mesleklere örnek gösterilebilir?

A) Çiftçi

B) Balıkçı

C) Mühendis

D) Maden işçisi

E) Şirket yöneticisi

8. Kıtalar arasında ekonomik ürünlerin taşınmasını sağlayan İpek Yolu, tarihteki en önemli ticaret yollarındandır.

Bu tarihi ticaret yoluyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Eski Roma'yı Po Ovası'na bağlayan demir yoludur.

B) Doğu'nun ürünlerini Batı'ya ulaştıran kara yoludur.

C) Afrika'nın değerli madenlerinin Avrupa'ya taşındığı yoldur.

D) Portekizli denizcilerin Afrika çevresinde buldukları deniz yoludur.

E) Hindistan'dan başlayıp Anadolu'da biten ticaret yoludur.

9. Sanayinin gelişmesi ve taşınan ham maddenin yoğunlaşmasına bağlı olarak boru hatlarının önemi son yıllarda artmıştır.

Bu ulaşım sisteminin öneminin artmasında aşağıdakilerden hangisinin <u>daha etkili</u> olduğu söylenebilir?

A) Dünya nüfusunun hızla artması

B) Kara yolu yapım maliyetlerinin yükselmesi

C) Petrol ve doğal gaz tüketiminde artış yaşanması

D) Çevre sorunlarının küresel boyutlara ulaşması

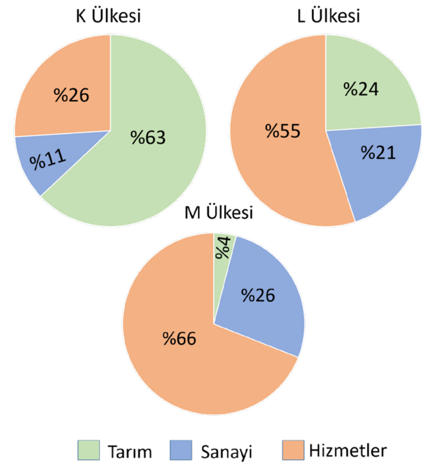
E) Sanayileşmiş ülkelerin ticaret hacimlerinin yüksek olması

10. Yer şekillerinin engebeli olduğu yerlerde kara yolu ve demir yolu yapım maliyetleri yüksektir.

Buna göre aşağıdaki ülkelerin hangisinde aynı uzunluktaki yol yapım maliyetinin <u>daha az</u> olması beklenir?

A) Türkiye B) İran C) Hollanda
D) Nepal D) Japonya

11. Aşağıdaki grafiklerde K, L, M ülkelerinde çalışan nüfusun sektörel dağılımı verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılır?

A) K ülkesindeki aktif nüfus M ülkesinden fazladır.

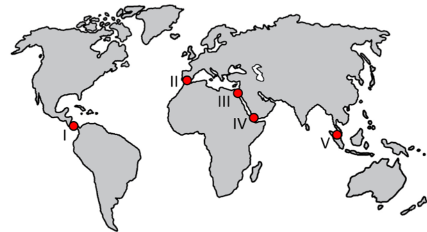
B) L ülkesinin sanayi geliri K ülkesinden fazladır.

C) M ülkesindeki eğitim sektöründe çalışan kişi sayısı L ülkesinden fazladır.

D) K ülkesinin tarım geliri M ülkesinden fazladır.

E) M ülkesinin gelişmişlik seviyesi K ülkesinden fazladır.

12. Trabzon Limanı'ndan yola çıkan bir yük gemisi en kısa güzergâhı kullanarak Tokyo Limanı'na ulaşmıştır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen su yollarından hangileri bu güzergâhta <u>yer almaz</u>?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

1. İkincil ekonomik faaliyetler, birincil ekonomik faaliyetlerden elde edilen ham maddeler veya yarı işlenmiş maddeler kullanılarak yeni ürünler elde edilmesine dayanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu faaliyetler sonucunda elde edilebilecek ürünlerden biridir?

A) Mısır
B) Balık
C) Buğday unu
D) Koyun yünü
E) Bıldırcın yumurtası

2. Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine neden olmuştur.

Bu dönemde ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi üzerinde aşağıdakilerden hangisi daha etkili olmuştur?

A) Coğrafi Keşifler
B) Sanayi Devrimi
C) Tarım Devrimi
D) Kavimler Göçü
E) Yerleşik yaşama geçilmesi

3. Avcılık, toplayıcılık, balıkçılık, ormancılık, madencilik, tarım ve hayvancılık ekonomik faaliyetleri birincil ekonomik faaliyetlere örnek verilebilir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinde çalışan nüfusun büyük bölümünün bu ekonomik faaliyet grubunda istihdam edildiği söylenebilir?

A) Kanada B) İtalya C) Belçika
D) İsveç E) Ruanda

4. Aşağıda beş kişinin yaptıkları işler hakkında verdiği bilgiler yer almaktadır.

Adem: Aileme ait bir çiftlikte büyükbaş hayvancılık yapıyorum.

Betül: Özel bir firmada grafik tasarım bölümünde çalışıyorum.

Murat: Kamuya ait bir kurumda reklam yayıncılığı yapıyorum.

Elif: Uluslararası taşımacılık yapan bir hava yolu şirketinde pilotum.

Bu kişilerden hangilerinin dördüncül ekonomik faaliyet grubunda yer alan bir işte çalıştığı söylenebilir?

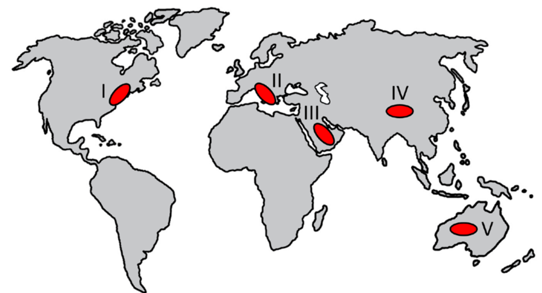
A) Adem ve Betül B) Adem ve Murat
C) Betül ve Murat D) Betül ve Elif
E) Murat ve Elif

5. Ticaret ilk defa Neolitik Çağ'da tarımla uğraşanlar ve zanaatkârlar arasında takas yoluyla başlamıştır.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Köylerin ortaya çıkması
B) Yerleşik yaşama geçilmesi
C) İhtiyaçtan fazla üretim yapılması
D) Tarımsal faaliyetlerin başlaması
E) İnsanların yayılış alanının genişlemesi

6. Nüfusun yoğun ve şehirleşme oranının yüksek olduğu alanlarda kara yolu ağının sık olduğu görülmektedir.

Haritada numaralandırılan alanların hangilerinde bu ulaşım ağının daha sık olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıda iki farklı ülke ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

K ülkesi: Aktif nüfusun %60'ı üçüncül ekonomik faaliyetlerde çalışmaktadır.

L ülkesi: Aktif nüfusun %60'ı birincil ekonomik faaliyetlerde çalışmaktadır.

Buna göre bu ülkeler ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi söylenebilir?

A) L ülkesi diğer ülkelerden beyin göçü alır.

B) Her iki ülkenin de sanayi sektöründeki gelir oranları aynıdır.

C) K ülkesinde okuryazar oranı L ülkesine göre daha düşüktür.

D) K ülkesinde AR-GE çalışmalarına yapılan yatırım daha fazladır.

E) L ülkesinde birim alandan elde edilen tarım geliri daha yüksektir.

8. Aşağıdaki haritada New York şehrinin konumu gösterilmiştir.

Bu şehirden yola çıkan gemi, en kısa güzergâhı izleyerek aşağıdaki ülkelerden hangisine ulaşması durumunda Cebelitarık Boğazı'nı kullanmamış olur?

A) Lübnan B) Türkiye C) Yunanistan D) İtalya E) Finlandiya

9. Çalışanların ekonomik faaliyet kollarına göre dağılışı, ülkelerin gelişmişliğinin önemli ölçütlerindendir. Birincil ekonomik faaliyet kollarında çalışanların oranının fazla olması, bir ülkenin az gelişmiş olduğunu göstermektedir.

Bu durumun gözlendiği bir ülke için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Şehirleşme fazladır.

B) Tarımsal verim yüksektir.

C) Ham madde ithalatı fazladır.

D) Doğum oranı yüksektir.

E) Sanayide çalışan nüfus oranı fazladır.

10. Birincil ekonomik faaliyetler, temel maddelerin doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevreden temin edilmesine dayanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu faaliyet alanında yer alır?

A) Hemşire B) Garson C) Tekstilci D) Postacı E) Madenci

11. Boğazlar doğal, kanallar insanlar tarafından açılmış suyollarıdır. Bu su yolları su kütlelerini birbirine bağlayarak deniz ulaşımında kolaylıklar sağlar.

Aşağıdakilerden hangisinde su yollarının birbirine bağladığı su kütleleri yanlış verilmiştir?

A) Hürmüz Boğazı; Basra Körfezi'ni Hint Okyanusu'na bağlar.

B) Cebelitarık Boğazı; Akdeniz'i Atlas Okyanusu'na bağlar.

C) Panama Kanalı; Atlas Okyanusu'nu Büyük Okyanus'a bağlar.

D) Malakka Boğazı; Kızıldeniz'i Hint Okyanusu'na bağlar.

E) Bering Boğazı; Kuzey Denizi'ni Büyük Okyanus'a bağlar.

12. Aşağıdaki haritada Hindistan'ın Kalküta Limanı'ndan Hollanda'nın Rotterdam Limanı'na yük taşıyan bir geminin güzergâhı üzerinde bulunan su yolları gösterilmiştir.

Haritada gösterilen ve bu güzergâhta yer alan su yolları aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

A) Malakka Boğazı-Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı

B) Babülmendep Boğazı-Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı

D) Süveyş Kanalı-Korint Kanalı-İstanbul Boğazı

C) Hürmüz Boğazı-Süveyş Kanalı-Cebelitarık Boğazı

E) Panama Kanalı-Cebelitarık Boğazı-Süveyş Kanalı

1. Bir ülkede çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı, o ülkenin nüfus yapısı ve ekonomik özellikleri hakkında yorum yapabilmek için önemli bilgiler vermektedir.

Bir ülkede nüfusun yalnızca bu dağılımına bakarak o ülkenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi hakkında <u>daha fazla</u> yorum yapılabilir?

A) Sanayi ürünü çeşidi

B) Gelişmişlik seviyesi

C) Nüfusun cinsiyet yapısı

D) Aritmetik nüfus yoğunluğu

E) En fazla üretilen tarım ürünü

2. Bir öğretmen öğrencilerine "Ekonomik faaliyetler özelliklerine göre birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetler şeklinde beş gruba ayrılır. Bu ekonomik faaliyetlerin belirgin özellikleri nelerdir?" sorusunu sormuştur ve öğrencilerinden aşağıdaki cevapları almıştır:

Ayşe: Birincil ekonomik faaliyetler, ham maddeler veya yarı işlenmiş maddeler kullanılarak yeni ürünler elde edilmesine dayanır.

Ali: İkincil ekonomik faaliyetler, ihtiyaçların karşılanması için temel maddelerin doğal çevreden elde edilmesiyle ilgilidir.

Mehmet: Üçüncül ekonomik faaliyetlerde, doğrudan bir üretim görülmemekle birlikte insanlara ve diğer ekonomik faaliyetlere ürün ve hizmet sağlanması esastır.

Bilge: Dördüncül ekonomik faaliyetler, günümüzde ortaya çıkan bilgi toplama, bilgiyi işleme, değiştirme ve yayma çalışmalarını kapsar.

Fatma: Beşincil ekonomik faaliyetler, daha çok karar verme pozisyonunda olan kamu sektörü ile özel sektördeki üst düzey yöneticileri kapsar.

Bu öğrencilerden hangilerinin vermiş olduğu cevap <u>yanlıştır</u>?

A) Ayşe ve Ali

B) Ayşe ve Bilge

C) Ali ve Mehmet

D) Mehmet ve Fatma

E) Bilge ve Fatma

3. Aşağıda bir ekonomik faaliyet türüyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

- Temel maddelerin doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevreden temin edilmesine dayanır.
- Elde edilen bazı ürünler, doğrudan tüketilebileceği gibi sanayi faaliyetlerinde ham madde olarak da kullanılabilir.

Çalışan nüfusun çoğunluğunun bu ekonomik faaliyet kolundan geçimini sağladığı bir ülke için aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

A) Kalkınma hızı yüksektir.

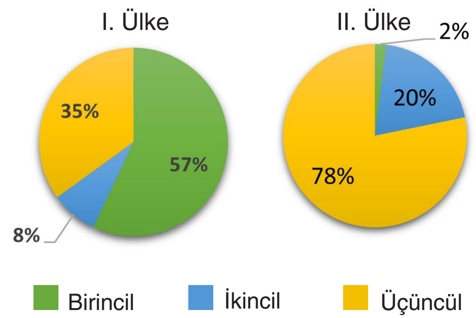
B) Ham madde ithalatı fazladır.

C) Sanayi ürünü ihracatı fazladır.

D) Doğal nüfus artış hızı yüksektir.

E) Ortalama yaşam süresi uzundur.

4. Aşağıda farklı gelişmişlik düzeyine sahip iki ülkedeki çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı verilmiştir.

Yalnızca grafiklerdeki bilgiler dikkate alınarak bu ülkelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri farklıdır.

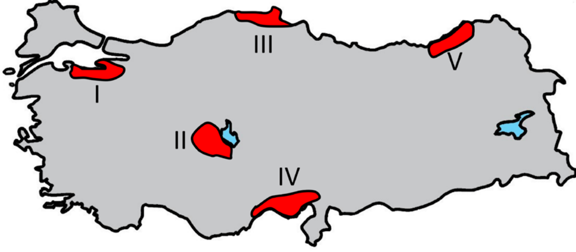
B) Kırsal nüfus oranı birinci ülkede daha fazladır.

C) İkinci ülkede nüfusun en fazla çalıştığı sektör hizmettir.

D) Birinci ülkede ham maddelerin işlenmeden ihraç edilmesi daha yaygındır.

E) Toplam nüfusun ikiye katlanma süresi ikinci ülkede daha kısadır.

5. Türkiye'de nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlar, aynı zamanda ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyetlerin de yoğun olduğu alanlardır.

Haritada numaralandırılmış alanlardan hangilerinde bu yoğunluğun daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

6. Dünyada çalışan nüfusun yaklaşık yarısı üçüncül ekonomik faaliyet türlerinde geçimini sağlamaktadır. Bu faaliyetler birincil faaliyetlerdeki gibi doğadan, ikincil faaliyetlerdeki gibi atölye ve fabrikalardan ürün elde edilme işlemi olmayan faaliyetlerdir.

Buna göre;

I. her türlü haber ve bilginin aktarılması süreci,
II. başta barınma, iş yeri, kara ve demir yolu, havalimanı gibi beşerî unsurların yapım süreci,
III. insanların ve ticarete konu olan ürünlerin bir yerden bir yere taşınması süreci,
IV. et, süt, yumurta, yün, deri, bal, ipek kozası gibi ürünlerin elde edilmesi

olarak iş tanımları yapılan çalışma alanlarından hangileri bu faaliyetlerin içerisinde değerlendirilebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan Süveyş Kanalı'nın 23 Mart 2021 tarihinde bir gemi kazasıyla ulaşıma kapanması küresel ticarette aksamaya ve maddi kayıplara neden olmuştur.

Japonya ile aşağıdaki ülkelerden hangisinin arasında yapılan ticaret faaliyetinin bu kazadan daha az etkilenmesi beklenir?

A) İran B) İtalya C) Türkiye
D) Romanya E) Yunanistan

8. Dördüncül ekonomik faaliyetler, günümüzde teknolojinin hızla gelişmesiyle ortaya çıkan bilgi toplama, işleme, yayma işlemlerini kapsayan ekonomik faaliyet türüdür.

Buna göre dördüncül faaliyetler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

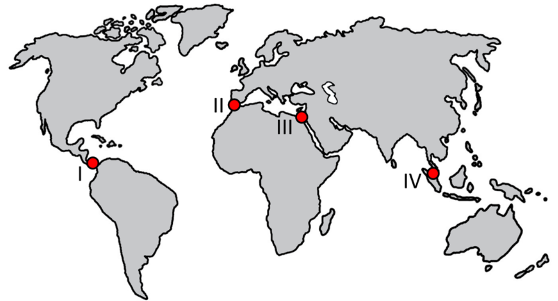
A) Teknoloji ve bilişimin geliştiği ülkelerde yaygındır.
B) Coğrafi bilgi sistemlerinin ortaya çıkmasıyla bu faaliyetler daha fazla gelişmiştir.
C) Beşincil ekonomik faaliyetlerin karar verme sürecine veri sağlar.
D) Hizmet sektörünün yeterince gelişmediği ülkelerde yaygındır.
E) Reklam yayıncılığı, yazılım hizmetleri ve ağ işletmeciliği bu faaliyetlerdendir.

9. İstanbul ve Çanakkale Boğazları, dünya deniz yolu ulaşımında önemli bir yere sahiptir.

İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın bu öneme sahip olmasında bu boğazlarla ilgili aşağıdaki özelliklerden hangisi daha az etkilidir?

A) İstanbul'un önemli bir ticaret merkezi olması
B) Önemli kıtaların bağlantı noktasında yer alıyor olmaları
C) Yakın çevrelerinde önemli sanayi merkezlerinin bulunuyor olması
D) Basra ülkeleri ile Uzak Doğu ülkeleri arasında gelişmiş petrol ticaretinin olması
E) Karadeniz'e kıyısı bulunan ülkelerin açık denizlere tek çıkış güzergâhı üzerinde yer almaları

10. Dünya deniz yolu taşımacılığında büyük bir öneme sahip olan kanallar; kat edilmesi gereken mesafeyi kısaltmak, zamandan ve maliyetten tasarruf etmek gibi amaçlarla insanlar tarafından açılmış su yollarıdır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen su yollarından hangileri bu özelliğe sahiptir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

1. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleriyle çalışan nüfusun ekonomik sektörlere göre dağılışı arasında güçlü bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkelerde ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyetler, birincil ekonomik faaliyetlere göre daha gelişmiştir.

Bu özelliklere sahip olan bir ülkede aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi beklenmez?

A) Ortalama yaşam süresinin uzun olması

B) Ulaşım ve iletişim koşullarının gelişmiş olması

C) Çalışan nüfusun yaş ortalamasının düşük olması

D) Sağlık ve eğitim hizmetlerinin gelişmiş olması

E) Araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan kaynakların yüksek olması

2. Aşağıdaki tabloda üç ülkede çalışan nüfusun ekonomik faaliyet gruplarına dağılımı gösterilmiştir.

Ülke	Birincil Ekonomik Faaliyetler	İkincil Ekonomik Faaliyetler	Üçüncül Ekonomik Faaliyetler
I	%57	%8	%35
II	%2	%19	%79
III	%67	%10	%23

Yalnızca tablodaki bilgiler dikkate alındığında bu ülkelerle ilgili aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılır?

A) I numaralı ülke diğer ülkelere göre daha gelişmiştir.

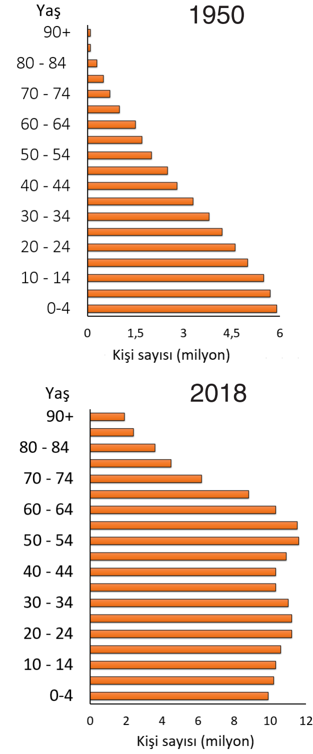
B) Verilen ülkeler içerisinde gelişmişlik seviyesi en yüksek olan II numaralı ülkedir.

C) III numaralı ülkede ham madde ithalatı diğer ülkelere göre daha fazladır.

D) I numaralı ülkede tarımsal verim II numaralı ülkeye göre daha yüksektir.

E) Birincil ekonomik faaliyetlerde çalışanların sayısı III numaralı ülkede en fazladır.

3. Aşağıdaki grafiklerde, bir ülkenin 1950 ve 2018 yıllarındaki nüfusunun yaş gruplarına dağılımı gösterilmiştir.

Yalnızca grafiklerdeki bilgiler dikkate alındığında bu ülkeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

A) İşsizlik oranı atmıştır.

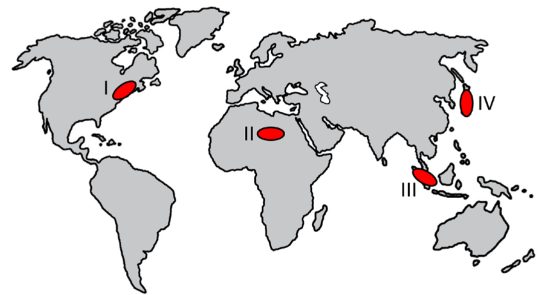
B) Dış ticaret açığı artmıştır.

C) İşgücü potansiyeli artmıştır.

D) Dışarıya olan göç oranı artmıştır.

E) Sanayide çalışanların oranı azalmıştır.

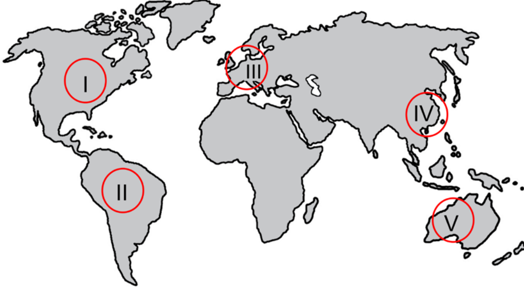
4. Teknolojik açıdan gelişmiş ve yeterli sermaye birikimine sahip olan alanlarda demir yolu ağı sıktır.

Haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinin bu özelliklere sahip olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

5. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Gösterilen alanlardan hangileri arasındaki güzergâhta hava yolu trafiğinin daha yoğun olduğu söylenebilir?

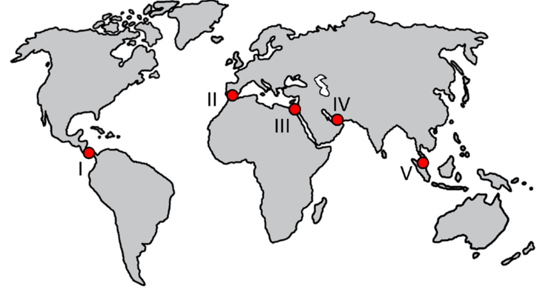
A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

6. Çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre oransal dağılışı ülkelerin gelişmişlik seviyeleri hakkında bilgi verir.

Buna göre ülkelerin gelişmişliğiyle ilgili yapılan aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Gelişmiş ülkelerde çalışanların büyük bir kısmının ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyet kolları içinde yer alması beklenir.
B) İkincil ve üçüncül ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomilerinin büyümesine ve istihdama katkısı birincil ekonomik faaliyetlerden daha fazladır.
C) Gelişmiş ülkelerde birincil ekonomik faaliyet kollarında çalışanların oranının az olması beklenir.
D) Az gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bir kısmı birincil ekonomik faaliyet alanlarında istihdam edilmektedir.
E) Ülkelerin gelişmişlik seviyesi arttıkça birincil ekonomik faaliyet kollarında çalışanların sayısı artmaktadır.

7. Orta Doğu petrollerinin dünya pazarlarına dağıtılmasında su yolları önemli bir yere sahiptir.

Haritada numaralandırılan su yollarından hangisinin bu dağıtımdaki öneminin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

8. Güneydoğu Anadolu Projesi'nin uygulanmaya başlanmasıyla projenin uygulandığı illerde tarımsal üretim, tarıma dayalı sanayi, eğitim ve sağlık alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Bu gelişmelere aşağıdakilerden hangisi örnek gösterilemez?

A) Çalışanların ekonomik faaliyet kollarına dağılışı değişmiştir.
B) İkincil ekonomik faaliyet kolları gelişmiştir.
C) Üçüncül ekonomik faaliyetlerde çalışanların sayısı artmıştır.
D) Birincil ekonomik faaliyetlerde gelişme olmamıştır.
E) Hizmetler sektöründe gelişmeler olmuştur.

1. I. Arazi yapısı
II. Yağış koşulları
III. Orman tahribi
IV. Nadas uygulamaları
V. Dere yataklarında yerleşim

Yukarıdakilerden hangileri, heyelan oluşumunda <u>daha fazla</u> etkilidir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

<u>Çözüm:</u>

Kütle hareketlerinin oluşmasında arazinin jeolojik-jeomorfolojik özellikleri (kayaç yapısı, eğim, tabakaların uzanış doğrultusu vb.), iklim şartları (yağış, mevsim özellikleri vb.), ayrışma şiddeti, bitki örtüsü ve insan faaliyetleri etkilidir. Soruda verilen öncüllere baktığımızda heyelan oluşumunda I. Arazi yapısı, II. Yağış koşulları ve III. Orman tahribinin etkili olduğu görülür. Ancak soruda daha fazla etkili olan etkenler sorulduğundan dolayı verilen etkenlere baktığımızda arazi yapısının ve yağış koşullarının daha etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sorunun doğru cevabı I ve III numaralı öncüllerin bulunduğu A seçeneğidir.

Cevap: A

2. Afetle mücadelede en etkili yöntem, afetin oluşmasına zemin hazırlayacak koşullara karşı bilinçli davranarak önceden önlem almaktır.

I. Afete hazırlık
II. Afete müdahale
III. Risk ve zarar azaltma
IV. İyileştirme çalışmaları

Buna göre afet yönetiminin dört aşamasından hangilerinin öncelikle yapılması yaşanacak olumsuzlukları azaltması açısında <u>daha önemlidir</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

<u>Çözüm:</u>

Afet yönetimi; risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme olmak üzere dört aşamadan oluşur. Bu kavram, afet sonrası gerçekleştirilen müdahale ve iyileştirme çalışmalarının yanı sıra afet öncesinde yapılması gereken zarar azaltma ve hazırlık çalışmalarını da kapsar. Afetle mücadelede en etkili yöntem, afetin oluşmasına zemin hazırlayacak koşullara karşı bilinçli davranarak afet öncesi önlem almaktır. Afetlerin önceden tespiti ve afet sonrası yaşanabilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin alınması, afet sonrasında etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasının yanı sıra iyileştirme çalışmalarının da bir bütünlük içerisinde yürütülmesi ile sağlanabilir.

Bu durumda I ve III numaralı öncüllerde verilen uygulamalar afet öncesindeki çalışmalarla ilgilidir.

Sorunun doğru cevabı I ve III, B seçeneğidir.

Cevap: B

3. Aşağıdaki tabloda bazı doğal afetler türlerine göre sınıflandırılmıştır.

	Doğal afetler	Jeolojik afetler	Klimatik-Hidrolojik afetler
I	Deprem	X	
II	Tsunami		X
III	Çığ	X	
IV	Çamur akıntısı	X	
V	Kuraklık		X

Bu afetlerden hangilerinin türü yanlış gösterilmiştir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:

Jeolojik afetler; deprem, tsunami, volkanik faaliyetler, heyelan, kaya düşmesi, çamur akıntısı

Klimatik-hidrolojik afetler; sıcak hava dalgası, soğuk hava dalgası, kuraklık, dolu, hortum, yıldırım düşmesi, kasırga, aşırı yağışlar, sel, buzlanma, hava kirliliği, çığ ve taşkınlardır.

Tabloya baktığımızda doğal afet türü ve oluşum türü eşleştirmelerinden yanlış verilenler;

II. Tsunami; klimatik afet değil jeolojik afet türü olduğundan yanlış işaretleme yapılmıştır.

III. Çığ; jeolojik afet değil klimatik afet türü olduğundan yanlış işaretleme yapılmıştır.

Sorunun doğru cevabı II ve III, C seçeneğidir.

Cevap: C

4. Doğal afetlerin oluşumunda doğada gerçekleşen olay ve süreçler etkili olur. Ancak bazı doğal afetlerin oluşumunda insanlar da etkili olabilmektedir veya doğal afeti tetikleyebilmektedir.

Buna göre doğal afet riski üzerinde aşağıdaki insan faaliyetlerinden hangisinin etkisi yoktur?

A) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi ve arazinin yanlış kullanılması

B) Akarsu yatağındaki yapılaşmalar ile akarsu yatağının daraltılması

C) Volkanik alanlarda çeşitli nedenlerle araziye sondaj açılması

D) İnşaat faaliyetleriyle yamaçlardaki doğal eğim dengesinin bozulması

E) Ormanlık alanlarda piknik vb. etkinlikler sırasında kontrolsüz ateş kullanılması

Çözüm:

Doğal afetlerin oluşumunda insanlar da etkili olabilmektedir veya doğal afeti tetikleyebilmektedir. Buna göre verilen faaliyetlerden volkanik alanlarda çeşitli nedenlerle araziye sondajların açılmasının afet riski üzerinde etkisi yoktur. Volkanik patlamalar yerin derinliklerindeki levha plakalarının hareketlerinden kaynaklanmaktadır, insan faaliyetlerinin etkisi yoktur. Ancak diğer seçeneklerin hepsinde doğal afetleri tetikleyen insan faaliyetlerinin etkisi vardır. Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

5. Depremin yol açacağı olası zararları azaltabilmek için alınacak tedbirler; deprem öncesinde, deprem sırasında ve deprem sonrasında olmak üzere üç şekilde sıralanabilir.

Buna göre aşağıda verilen tedbirlerin alınma sırasına göre ikişerli gruplandırıldığında hangisi bunların dışında kalır?

A) Sağlam bir masa, sıra, mobilya veya kapı kasasının altına girilerek başın korunması

B) Olabilecek artçı depremlere karşı hazırlıklı olabilmek için bir süre meskenlere girilmemesi

C) Bina dışında, binalardan düşebilecek beton parçalarıyla camlardan ve elektrik tellerinden uzak durulması

D) Evi veya binayı terk ederken kıymetli eşyaların, kalın giyecek, battaniye gibi eşyaların yanınıza alınması

E) Kitaplık, yüksek mobilya gibi kolay devrilebilir eşyalar ile ağır nesnelerin duvara veya döşemeye sıkıca bağlanması

Çözüm:

Depremin yol açacağı olası zararları azaltabilmek için alınacak tedbirler; deprem öncesinde, deprem sırasında ve deprem sonrasında olmak üzere üç şekilde sıralandığına göre;

A seçeneğinde verilen "Sağlam bir masa, sıra, mobilya veya kapı kasasının altına girilerek başın korunması" ile C seçeneğinde verilen "Bina dışında, binalardan düşebilecek beton parçalarıyla camlardan ve elektrik tellerinden uzak durulması" deprem esnasında yapılacak işlerdir.

B seçeneğinde verilen "Olabilecek artçı depremlere karşı hazırlıklı olunması, izin vermeden üç gün evlere girilmemesi" ve D seçeneğinde verilen "Evi veya binayı terk ederken kıymetli eşyaların, kalın giyecek, battaniye gibi eşyaların yanınıza alınması" deprem sonrasında yapılacak işlerdir.

Ancak E seçeneğinde verilen "Kitaplık, yüksek mobilya gibi kolay devrilebilir eşyalar ile ağır nesnelerin duvara veya döşemeye sıkıca bağlanması" deprem öncesi yapılması gereken işlerdir.

Bu durumda E seçeneği ikili grupların dışında kalacaktır.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

6. Doğal afetler, bazen başka doğal afetleri de tetikleyebilir.

Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisindeki afetler arasında böyle bir ilgi olduğu söylenebilir?

A) Çığ-Heyelan

B) Deprem-Heyelan

C) Tsunami-Erozyon

D) Aşırı yağışlar-Tsunami

E) Volkanik patlama-Kasırga

Çözüm:

Bazı doğal afetler birbirlerini tetikleyebilme özelliğine sahiptirler. Örneğin; volkan püskürmelerinden sonra, deprem, sel, çamur akıntısı ve heyelanlar görülebilir. Zirvesi kar ve buzla kaplı volkanların faaliyete geçmesi sonucu oluşan volkanik çamur akıntıları (laharlar), yerleşim yerlerine ulaştığında büyük can ve mal kayıplarına neden olabilir. Verilen örneklere baktığımızda çığ olayı heyelanı, tsunami sonrası erozyon yada aşırı yağışlar sonucu tsunami ve volkanik patlama sonrası kasırga gerçekleşmez. Örneğin tsunami deniz tabanında deprem ya da heyelanlar sonucu gerçekleşmektedir ve aşırı yağışlar tsunamiye yol açan bir faktör değildir. Ya da tsunami sonrası erozyon görülmez. Çünkü tsunami denizlerde oluşur ve kıyı kesimlerini etkiler. Erozyon ise bitki örtüsünün tahrip edilmesi sonucu toprağın su, rüzgâr ve insanların çeşitli faaliyetleriyle aşınarak taşınması olayıdır. Bu durumda verilen örnekler içerisinde en uygunu depremin heyelanı tetiklediği örneğidir. Depremler sonrası oluşan güç, eğimli ve kayalık arazilerde kütle hareketlerine neden olabilir. Sorunun doğru cevabı B seçeneğidir.

Cevap: B

7. Can ve mal kaybına neden olabilen heyelan, sel, fırtına, deprem gibi doğada meydana gelen olaylar sonuçları itibarıyla doğal afet olarak nitelendirilir.

Buna göre aşağıda verilen olaylardan hangisi doğal afet olarak <u>nitelendirilemez</u>?

A) 1931'de Çin'de 2.500.000'den fazla kişi, su baskınlarından dolayı yaşamını yitirmiştir.

B) Bangladeş'te meydana gelen kasırga sonucu 143 bin kişi hayatını kaybetmiştir.

C) Girit depremi ve ardından oluşan tsunami özellikle Doğu Akdeniz'i etkilemiş binlerce kişinin ölümüne yol açmıştır.

D) Endonezya'daki Tambora Dağı'nda meydana gelen patlama sonucu 92 bin insan yaşamını yitirmiştir.

E) 1986'da Ukrayna'nın Pripyat şehri yakınlarındaki Çernobil Nükleer Santrali'nde meydana gelen kaza sonucu binlerce insan hayatını kaybetmiştir.

<u>Çözüm:</u>

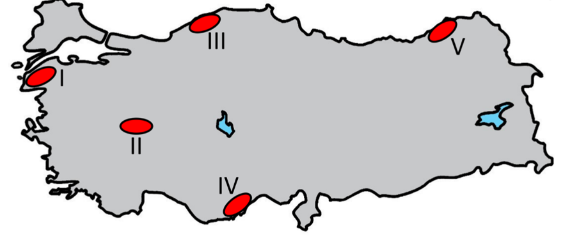
Can ve mal kaybına neden olabilen heyelan, sel, fırtına, deprem gibi doğada meydana gelen olaylar sonuçları itibarıyla doğal afet olarak nitelendirilir. Bunun yanı sıra insanlar, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için doğrudan veya dolaylı olarak doğaya müdahale etmektedir. Bu durum, doğadaki dengeye zarar vermekte ve bazı beşerî kaynaklı afetlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Beşerî kökenli afetler, doğal çevre koşullarına yeterince uyum sağlayamayan insan faaliyetleri nedeniyle meydana gelebilir.

Bu durumda A seçeneğinde sel, B seçeneğinde kasırga, C seçeneğinde tsunami, D seçeneğinde volkanik patlamalar doğal afetlerdir.

Ancak E seçeneğinde verilen nükleer santral kazası sonucu insanların hayatını kaybetmesi beşerî kökenli afete örnektir. Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

8. Orman yangınlarının oranı; orman bölgelerinin iklim ve arazi özelliğine, toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarına göre değişkenlik göstermektedir. Bu yangınlar, kuraklıkla birlikte hava sıcaklığının da fazla olduğu dönemlerde artış göstermektedir.

Buna göre, haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde orman yangını riskinin <u>daha az</u> olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

<u>Çözüm:</u>

Türkiye orman yangınları için çok uygun koşulların bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Ülkemizde Orman yangınlarının büyük bir kısmı, yaz kuraklığının yaşandığı haziran-kasım ayları arasında özellikle Batı ve Güneybatı Anadolu'da görülmektedir. Haritaya baktığımızda Batı ve Akdeniz kıyı kuşağında yer alan I, II ve IV numaralı alanlar yangın riskinin en fazla olduğu alanlardır. Her mevsimin yağışlı geçtiği Karadeniz kıyı kesiminde yer alan III ve V numaralı alanlarda yaz kuraklığı yaşanmadığından dolayı orman yangını riskinin bu alanlarda daha az olduğu söylenebilir.

Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

9. Erozyon, bitki örtüsünün tahrip edildiği alanlarda toprağın su, rüzgâr ve insanların çeşitli faaliyetleriyle aşınarak taşınması olayıdır. Erozyon sonucu toprağın üstteki verimli kısmı kaybolmakta, tarımsal verim düşmekte, meralar verimsizleşmektedir. Bu durum uzun süren kıtlıklara neden olabilmektedir.

Bu durumun yaşandığı arazilerde aşağıdaki uygulamaların hangisinin yapılması erozyona karşı alınacak bir önlem olarak <u>gösterilemez</u>?

A) Halka erozyona karşı bilinçlendirici eğitimler verilmesi

B) Tarım alanlarında nadas yerine nöbetleşe ekimin yapılması

C) Çayır ve meraların nöbetleşe otlatma yöntemine göre kullanılması

D) Eğimli arazilerde su akışını azaltmak için arazinin eğime paralel sürülmesi

E) Bitki örtüsü tahribatı önlenerek ağaçlandırma faaliyetlerinin arttırılması

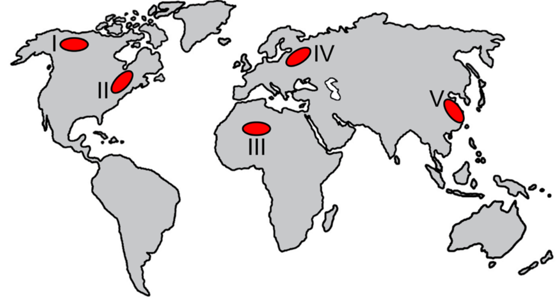
Çözüm:

Bir bölgede erozyonun sıklığını ve etkilerini azaltmak için alınabilecek başlıca önlemler şunlardır:

Bitki örtüsü tahribatı önlenerek ağaçlandırma faaliyetleri artırılmalıdır. Eğimli arazilerde tarım yapılacaksa bu araziler basamaklandırılmalıdır. Eğimli tarım arazileri, yüzeydeki su akışını azaltmak için eğime dik sürülmelidir. Tarım alanlarında nadas tarımı yerine nöbetleşe ekim yapılmalıdır. Hayvancılık faaliyetleri açısından çayır ve meralarda zamanından önce ve aşırı otlatma yapılmamalıdır. Halk erozyona karşı bilinçlendirilmelidir.Bu durumda A, B, C ve E seçeneklerinde verilen önlemler erozyonu önlemede alınacak önlemler “eğimli arazilerde su akışını azaltmak için arazinin eğimine paralel sürülmesi “alınabilecek önlemler arasında değildir. Çünkü eğimli arazilerde su akışını azaltmak için arazinin eğimine dik sürülmelidir. Sorunun doğru cevabı D seçeneğidir.

Cevap: D

10. Erozyon iklim koşullarına bağlı olarak meydana gelmektedir. Nemli bölgelerde su, kurak bölgelerde rüzgâr, yüksek enlemlerde ise buzul erozyonu ön plandadır.

Buna göre haritada numaralandırılarak verilen alanlardan hangisinde su erozyonu riskinin <u>daha az</u> olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

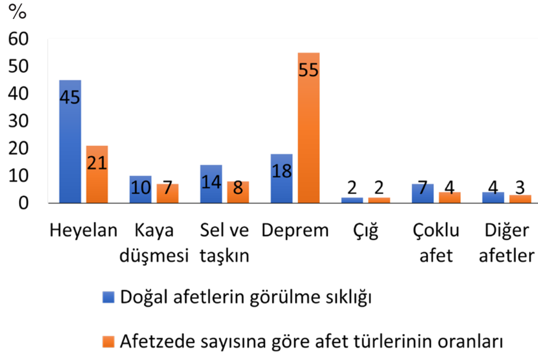
Çözüm:

Nemli bölgelerde su, kurak bölgelerde rüzgâr, yüksek enlemlerde ise buzul erozyonu ön planda olduğuna göre su erozyonu riskinin az olacağı yerler kurak yerlerdir. Haritaya baktığımızda III numaralı yer Kuzey Afrika’daki çöl alanlarını gösterdiğinden dolayı su erozyonu riskinin daha az olması beklenir.

Sorunun doğru cevabı C seçeneğidir.

Cevap: C

11. AFAD'ın 50 yıllık verileri doğrultusunda hazırlanan aşağıdaki grafikte Türkiye'de yaşanan doğal afetlerin görülme sıklığı ve afetzede sayısına göre afet türlerinin oranları verilmiştir

Bu grafikten yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Sel ve taşkınların görülme sıklığı, deprem oluşumundan daha azdır.

B) Heyelanın görülme sıklığı depremden daha fazladır.

C) Afetlerin görülme oranları ile afetzede oranları arasında paralellik yoktur.

D) Ülkemizde heyelandan sonra en fazla görülen doğal afet depremdir.

E) Gerçekleşen afet başına en fazla etkilenen insan sayısı heyelanda görülmektedir.

Çözüm:

Gerçekleşen afet başına en fazla etkilenen insan sayısı heyelanda görülmekte yargısına ulaşılamaz. Çünkü afet başına etkilenen insan sayısının fazla olduğu afet türü depremdir. Bu durumda sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

12. Eğimli yamaçlarda tabakalar hâlinde birikmiş olan kar kütlesinin çeşitli etmenlerle aşağıya doğru hızla kayması sonucu çığ olayı gerçekleşir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu olayın oluşumuyla ve neden olabileceği sonuçlarla ilgili değildir?

A) Kara yollarında ulaşımın aksamasına neden olabilmektedir.

B) Türkiye'de Doğu Anadolu'daki bazı iller bu olayın en fazla yaşandığı alanlardır.

C) Karın yoğun yağdığı ve biriktiği arazi koşullarında daha yaygındır.

D) Arazinin engebeli koşullara sahip olması bu olayın gerçekleşmesinde etkilidir.

E) Ormanların yaygın olması, bu olayın daha büyük boyutlara ulaşmasına neden olabilmektedir.

Çözüm:

Türkiye'de başta Doğu Anadolu olmak üzere Doğu Karadeniz'deki yüksek dağlık alanlar ve Orta Toroslar çığ riskinin yüksek olduğu başlıca alanlardır. B seçeneğinde çığın en fazla oluştuğu alanlardan bazıları belirtilmiştir.

Genellikle eğimli yamaçlarda karın yoğun yağdığı yerlerde tabakalar hâlinde birikmiş olan kar kütlesinin çeşitli etmenlerle aşağıya doğru hızla kayması sonucu çığ olayı gerçekleşir. Çığ, dağlık ve engebeli bölgelerde yamaç eğiminin %2,5-50 civarında ve bitki örtüsünün zayıf olduğu bölgelerde daha çok meydana gelir. Deprem, yol yapım çalışmaları, ani sıcaklık değişimi, taşıtların neden olduğu titreşimler vb. faktörler çığ olayını arttırmaktadır. Yaşanan çığ felaketinden özellikle dağlık alanlarda yaşayanlar, kış turizmcileri, madenciler, dağcılar, avcılar ve kolluk güçleriyle bu bölgelerden geçen taşımacılar ve yolcular etkilenmektedir. Bu durumda A, C ve D seçeneklerde verilen durumlar da çığın oluşumu ve oluşturacağı sorunlarla ilgilidir.

Ancak E seçeneğinde verilen ormanların yaygın olmasının, bu olayın daha büyük boyutlara ulaşmasına neden olduğu bilgisi yanlıştır. Çünkü bölgede riskli yamaçları ağaçlandırmak, çığın yönünü değiştirmeye yarayan bariyer, duvar ve çığ tünelleri inşa etmek bu olayın afete dönüşmesini engelleyebilmektedir.

Sorunun doğru cevabı E seçeneğidir.

Cevap: E

1. Kütle hareketleri, doğadaki çeşitli etkenler ya da insanların bazı faaliyetlerine bağlı olarak yamaç dengesinin bozulması sonucu ortaya çıkar. Kütle hareketlerinden olan heyelanlar; dünyanın birçok yerinde görülmeleri, büyük can ve mal kayıplarına yol açmaları ve yeryüzünde çok büyük değişikliklere neden olmaları bakımından ayrı bir öneme sahiptir.

Buna göre;

I. bölgede killi arazilerin bulunması,

II. tabakaların eğim doğrultusunda uzanması,

III. bölgede ormanlık alanların bulunması

durumlarından hangileri metinde verilen doğal afetin görülme olasılığını artıracaktır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2. Doğal afetlerin zararları ülkelerin gelişmişliği ile ters orantılıdır. Yani gelişmişlik düzeyi arttıkça doğal afetin beşerî ve doğal çevrede oluşturduğu zarar azalmaktadır. Bu durumun sebebi de gelişmişlik arttıkça gelişen teknolojik imkânlardır.

Buna göre eşit büyüklükte bir depremin aşağıdaki ülkelerin hangisinde <u>daha çok</u> zarar vermesi beklenir?

A) ABD B) İtalya C) Japonya D) Nepal E) Yeni Zelanda

3. Klimatik-hidrolojik kökenli afetler hava olaylarına bağlı olarak oluşan, doğal ve beşerî ortamı olumsuz olarak etkileyen afetlerdir.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilen afetin oluşumu klimatik-hidrolojik kökenli <u>değildir</u>?

A) Kuraklık
B) Dolu
C) Çamur akıntısı
D) Buzlanma
E) Taşkın

4. Beşerî afetler, insan etkinlikleri sonucu oluşan ve hem beşerî ortama hem de doğal ortama büyük zarar veren olaylardır.

Buna göre aşağıdaki afetlerden hangisi beşerî afet olarak kabul edilebilir?

A) 12 Ocak 2010 Haiti depremi
B) 26 Aralık 2004 Sumatra tsunamisi
C) 5-9 Aralık 1952 Londra hava kirliliği
D) 20-29 Nisan 1991 Bangladeş kasırgası
E) 31 Mayıs 1970 Yungay toprak kayması

5. Doğada meydana gelen olayların afet olarak nitelendirilebilmesi, insanların bu olaylardan olumsuz etkilenmeleri durumunda söz konusu olur. Örneğin; insanların bulunmadığı ya da gerekli tedbirlerin alındığı bir alanda meydana gelen deprem, insanları olumsuz etkilemediği sürece afet sayılmaz.

Buna göre aşağıdaki insan etkinliklerinden hangisinde bir doğa olayının, afete dönüşme olasılığı <u>daha düşüktür</u>?

A) Tarım amaçlı volkanik arazilere yerleşmek
B) Fay hatları üzerine yerleşmek
C) Heyelan ihtimali olan alanlara yerleşmek
D) Kayalık zemine sahip yamaçlara yerleşmek
E) Akarsuların vadi tabanlarına yerleşmek

6. Bir bölgede toprağı belirli bir süre için tamamen veya kısmen su altında bırakan; ani, büyük ve düzensiz su akıntılarına sel denir. Sellerin etkileri alınacak bazı önlemlerle azaltılabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi selin öncesinde alınabilecek önlemlerden <u>değildir</u>?

A) Dere yataklarının ıslah edilmesi
B) Uyarı sistemlerinin geliştirilmesi
C) Kent içi yeşil alanların korunması
D) Yağmur suyu kanallarının bakımının yapılması
E) Pencere ve kapılara taşınabilir engellerin koyulması

7. Aşağıdaki haritada bir alan taranarak gösterilmiştir.

Bu alanda erozyonu önlemek için aşağıdakilerden hangisine daha az ihtiyaç duyulur?

A) Nöbetleşe ekim
B) Meraların ıslahı
C) Ağaçlandırma çalışması
D) Anız yakımının engellenmesi
E) Yamaçların taraçalandırılması

8. Doğal afetlerden bazıları çok kısa sürede gerçekleşirken bazılarının gerçekleşmesi onlarca yıl sürmektedir.

Buna göre;

I. erozyon,
II. kuraklık,
III. deprem,
IV. çığ

afetlerinden hangilerinin gerçekleşmesi daha uzun sürmektedir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

9. Ülkemizde orman yangınlarının büyük bir kısmı insan kaynaklı olmakla beraber, bazı doğal faktörler de orman yangınlarının oluşmasında ve bu yangınların yayılış hızında etkili olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu doğal faktörlerden değildir?

A) Rüzgârların esme yönü ve hızı
B) Yaz mevsiminin kurak geçmesi
C) Orman altı örtüsünün kuru olması
D) Bulutlar arasındaki elektrik boşalması
E) Ormanlık alanlarda sıcaklık değişiminin az olması

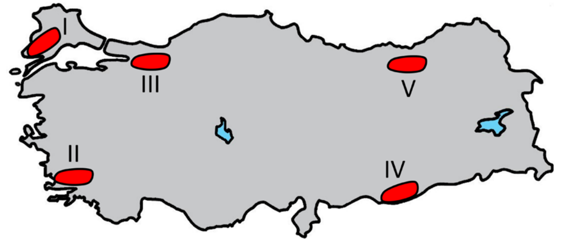
10. Aşağıdaki tabloda doğal afetler oluşum kaynaklarına göre sınıflandırılmıştır.

Afet	Klimatik	Biyolojik Afetler	Teknolojik Afetler
Sanayi Kazaları		X	
Aşırı Yağışlar	X		
Böcek İstilası		X	
Ulaşım Kazaları			X
Kuraklık	X		

Buna göre tabloda verilen doğal afetlerden hangisinin kökeni yanlış eşleştirilmiştir?

A) Sanayi Kazaları
B) Aşırı Yağışlar
C) Böcek İstilaları
D) Ulaşım Kazaları
E) Kuraklık

11. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangisinde çığ afetinin yaşanma olasılığı daha yüksektir?

A) I B) II C) II D) IV E) V

12. Erozyon; bitki örtüsünün tahrip edilmesi sonucu toprağın su, rüzgâr ve insanların çeşitli faaliyetleriyle aşınarak taşınması olayıdır. Bu olay, doğal ve beşerî çevrede çeşitli sonuçlara neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sonuçlardan birisi değildir?

A) Tarımsal üretimin düşmesi
B) Doğal yaşamın zarar görmesi
C) Verimli tarım alanlarının azalması
D) Barajların kullanım ömrünün kısalması
E) Eğimli yamaçların kütle hâlinde yer değiştirmesi

1. Aşağıdaki haritada bazı alanlar taranarak gösterilmiştir.

Bu alanlarda aşağıdakilerden hangisinde verilen afetlerin tamamının görülme olasılığı yüksektir?

A) Hortum, Sel, Taşkın

B) Hortum, Sel, Heyelan

C) Deprem, Hortum, Çığ

D) Volkanizma, Heyelan, Kuraklık

E) Deprem, Tsunami, Volkanizma

2. Büyük Sahra, Orta Asya, Avustralya'nın iç kesimleri ve Arap Yarımadası dünyada kuraklığın fazla yaşandığı çölleşmiş bölgelerdendir.

Bu alanlarda kuraklığın fazla olmasının temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Jeolojik yapı

B) Jeomorfolojik yapı

C) Akarsu ya da göl bulunmaması

D) Taban suyu seviyesinin düşük olması

E) Atmosferdeki nem ve yağış miktarının yetersizliği

3. Orman yangınları genellikle yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiği iklimlerde daha fazla görülmektedir. Bu kuraklığın etkisiyle de orman yangınları çok kısa sürede geniş alanlara yayılabilmektedir.

Buna göre orman yangınlarının aşağıda verilen alanların hangisinde <u>daha az</u> görülmesi beklenir?

A) Akdeniz kıyı kuşağı

B) Güney Marmara

C) Trakya Yarımadası

D) İç Batı Anadolu

E) Erzurum-Kars çevresi

4. Küresel iklim değişimi nedeniyle iklim kökenli çeşitli afetlerde artış görülmüştür. Örneğin bazı ülkelerde yağış azlığı ve aşırı buharlaşma sonucu gerçekleşen kuraklığın olumsuz etkileri artmaktadır. Bu bölgelerde kuraklığın yanında salgın hastalıklarda da artış görülmektedir.

Buna göre, doğal iklim koşulları göz önüne alındığında aşağıda verilen ülkelerden hangisinde bu durumun yaşanma olasılığı <u>daha fazladır</u>?

A) Sudan B) Nijerya C) Brezilya
D) İngiltere E) Endonezya

5. Türkiye jeolojik olarak genç oluşumlu bir arazi yapısına sahiptir. Bu sebeple depremselliği yüksektir. Gelişen teknoloji ile alınan önlemlerle depremin meydana getirdiği zararlar azaltılabilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi alınabilecek bu önlemlerden <u>değildir</u>?

A) Alüvyal dolgulu arazilere yerleşme kurmak

B) Eski yapıları kentsel dönüşüm ile yenilemek

C) Yapı tekniğini depreme uygun olarak belirlemek

D) Olası depremler için afet senaryoları hazırlamak

E) Şehirleri fay hatlarından uzak alanlara inşa etmek

6. Ülkelerin göreceli konum özellikleri yaşanılan afetlerin de farklı olmasına sebep olmuştur.

Buna göre aşağıdaki ülke ve yaşanması muhtemel afet eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Hindistan–Sel

B) Japonya–Deprem

C) İtalya–Volkan patlaması

D) Hindistan–Kuraklık

E) Türkiye–Erozyon

7. Aşağıdaki haritada Hint Okyanusu'nda gerçekleşen bir depremin merkez üssü gösterilmiştir.

Bu depremden sonra oluşabilecek bir tsunaminin aşağıdaki ülkelerden hangisinde görülmesi beklenmez?

A) Japonya B)Hindistan C) Avustralya
D) Somali E) Umman

8. İnsanlar beşerî faaliyetler esnasında doğada yaptıkları değişikliklerle bazı afetlerin oluşmasına ya da etkisinin artmasına sebep olabilmektedir.

Buna göre;

I. deprem,
II. tsunami,
III. hava kirliliği

afetlerinden hangilerinin oluşumunda dolaylı ya da doğrudan insan etkisinden bahsedilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

9. I. Deprem
II. Kuraklık
III. Volkanizma
IV. Sel ve taşkın

Yukarıda verilen doğal afetlerden hangilerinin görülme sıklığının artmasında küresel iklim değişikliğinin etkisi vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Levha sınırlarına yakın bölgeler, volkanizmaya ve depreme bağlı afetlerin yaşanabildiği alanlardır.

Buna göre;

I. ABD,
II. Şili,
III. Brezilya,
IV. Almanya

ülkelerinden hangilerinde bu afetlerin daha az görülmesi beklenir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Arazinin eğimli olması, toprağın şiddetli yağışlar veya kar erimeleri gibi doğal olaylarla suya doyması, tabakaların uzanışı ve yapısı, yamaç dengesini bozan insan faaliyetleri gibi nedenlere bağlı olarak gelişen ve çeşitli etkenlerle afet özelliği kazanabilen hem doğal hayatı hem de insan hayatını olumsuz etkileyen bir afet türüdür.

Oluşum nedenleri ve sonuçları verilen bu afet, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Erozyon B) Heyelan C) Çığ
D) Sel E) Tsunami

12. Coğrafi bilgi sistemlerinin afet yönetim sistemi ile ilgili çalışmalarda kullanılmasının çok büyük avantajları vardır. Bu sistem; afet zararlarının azaltılmasında güvenilir, hızlı ve kolay kullanımı açısından tercih edilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sistemin afet yönetimiyle ilgili çalışmalarda kullanılmasının sağlayacağı faydalardan değildir?

A) Etkin veri paylaşımı sağlaması
B) İstenilen her an güncellenebilmesi
C) Verilerin hızlı analizine imkân sağlaması
D) Verileri görselleştirme imkânı sunması
E) Afetlerin meydana gelmesini engellemesi

1. **Türkiye'nin sahip olduğu aşağıda verilen doğal özelliklerden hangisi afetlerin oluşumunda etkili <u>değildir</u>?**

A) Aktif fay hatlarının bulunması
B) Engebeli arazilerin yaygın olması
C) Endemik bitkilerin yayılış göstermesi
D) İç bölgelerde yaz kuraklığının etkili olması
E) Genç oluşumlu arazilerin bulunması

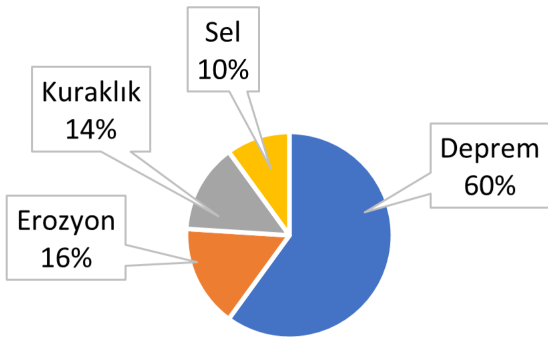
2. Aşağıda bazı tarım uygulamaları numaralandırılarak gösterilmiştir.

I. Eğimli alanlar eğime paralel sürülmektedir.
II. Tarımda damla sulama tekniği kullanılmaktadır.
III. Nadas yerine nöbetleşe ekim yapılmaktadır.

Bu uygulamalardan hangileri erozyonun artmasında etkili olmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

3. Aşağıdaki grafikte K bölgesinde son 25 yıl içerisinde görülen afetlerin dağılımı yüzde olarak verilmiştir.

Buna göre K bölgesiyle ilgili,

I. Yağış rejimi düzenlidir.
II. Barajların kullanım ömrü kısadır.
III. Bitki örtüsünü ormanlar oluşturmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

4. Türkiye'de çığ doğal afeti; başta Bitlis, Bingöl, Tunceli gibi illerde yaşanmaktadır.

Bu illerde çığ afetinin yaşanmasında;

I. eğim ve engebenin fazla olması,
II. kış yağışlarının kar biçiminde olması,
III. mevsimler arası yağış miktarının farklı olması

faktörlerinden hangileri etkili olmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

5. 14 Temmuz 2021 tarihinde akşam saatlerinde Rize ilinde şiddetini artıran yağışlar neticesinde il merkezi, Güneysu ve Çayeli ilçeleri başta olmak üzere sel ve su baskınları meydana gelmiş; bu durum can ve mal kayıplarına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu doğal afetin sebep olduğu sonuçları önlemek için alınabilecek önlemlerden <u>değildir</u>?

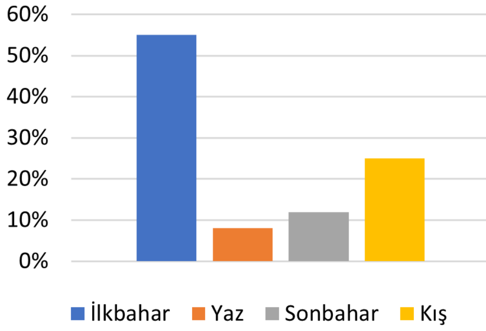
A) Dere yataklarının ıslah edilmesi
B) Vadi tabanlarının iskâna açılması
C) Şehir içi drenaj sistemleri kurulması
D) Su basman kotunun yüksek tutulması
E) Acil durum eylem planı oluşturulması

6. Afet ve acil durum yönetimi, meydana gelen bir afet veya acil durumun etkilerini azaltmak için yapılan çalışmaların tümüdür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi afet ve acil durum yönetimi kapsamında <u>değerlendirilemez</u>?

A) Hava fotoğrafları
B) Uydu görüntüleri
C) Erken uyarı sistemleri
D) Coğrafi bilgi sistemleri
E) Uzaktan algılama teknikleri

7. Aşağıdaki grafikte bir bölgede heyelanların mevsimlere dağılışı gösterilmiştir.

Bu bölgede ilkbahar ve kış mevsiminde heyelanların artmasında;

I. ilkbaharda havanın ısınması,
II. eğim yönüne paralel killi tabakaların yer alması,
III. yerleşme dokusunun dağınık olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

8. **Doğada meydana gelen olay ve süreçlerin afete dönüşmesinde;**

I. jeolojik yapı,
II. iklim özellikleri,
III. toprak çeşitleri,
IV. hâkim rüzgâr yönü

özelliklerinden hangileri daha fazla etkili olmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. **Aşağıda verilen afet ve yüksek risk bölgesinde yer alan il eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?**

A) Konya-Erozyon
B) Bingöl-Çığ
C) Şanlıurfa-Heyelan
D) Bolu-Deprem
E) Muğla-Orman yangını

10.
- Tabakalar suya doygun hâldedir.
- Toprağa sızan su miktarı artmaktadır.
- Toprakta killi tabakaların yayılış alanı geniştir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen bir bölgede hangi afetin oluşması beklenir?

A) Sel
B) Heyelan
C) Erozyon
D) Kuraklık
E) Kaya düşmesi

11. Erken uyarı sistemleri, meydana gelebilecek afetlerin yol açabileceği zararları en aza indirebilmek amacıyla afet öncesinde çeşitli teknolojiler kullanılarak belirli kurumlar tarafından yayımlanan mesaj veya bildirilerdir.

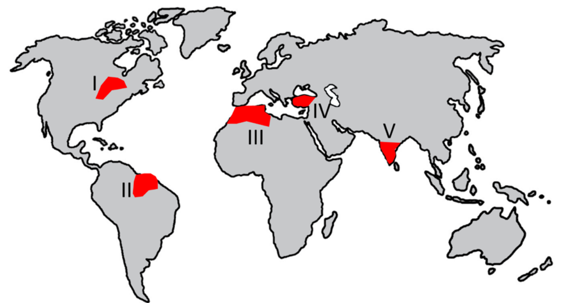
Buna göre;

I. deprem,
II. volkanik patlama,
III. tsunami

gibi afetlerde aşağıdaki ülkerin hangisi bu sistemin kullanımına daha az ihtiyaç duyar?

A) Türkiye B) ABD C) Japonya
D) Endonezya E) Almanya

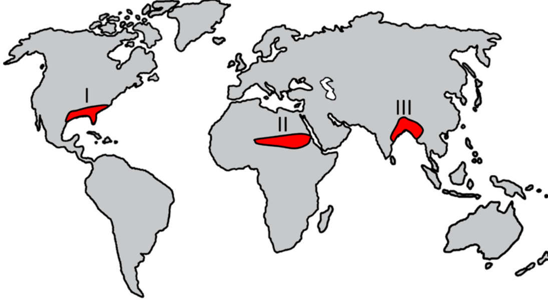
12. En etkili erozyon türlerinden birisi olan su erozyonunda yağmur damlalarının aşındırmasının yanında yüzeysel akışa geçen suların da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Beşerî faaliyetler de bu erozyonun etkisini artırmaktadır.

Buna göre hangisinde beşerî etkenlerle oluşan bu risk daha azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Aşağıdaki haritada üç alan numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlar ile aşağıdaki afetler eşleştirildiğinde hangisi doğru olur?

	I	II	III
A)	Kuraklık	Kasırga	Sel
B)	Kuraklık	Sel	Kasırga
C)	Kasırga	Sel	Kuraklık
D)	Kasırga	Kuraklık	Sel
E)	Sel-Taşkın	Kuraklık	Kasırga

2. Aşağıdaki tabloda tabakaların eğim doğrultusunda uzandığı beş bölgenin yaklaşık eğim değeri, yıllık yağış miktarı ve yer kabuğu tabakalarındaki yaygın kayaç türü verilmiştir.

	Eğim (‰)	Yağış (mm)	Kayaç Yapısı
I	8	1600	Kil taşı
II	15	1400	Kireç taşı
III	21	800	Kil taşı
IV	34	2100	Kil taşı
V	36	2200	Kireç taşı

Bu bölgelerin hangisinde heyelan görülme olasılığı <u>daha yüksektir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Fosil yakıtlardan elektrik enerjisi üretimi sırasında doğaya salınan gazlar hava kirliliğine sebep olmaktadır. Bu kirlilik seviyesi atmosferin taşıyabileceği oranı aştığında afete dönüşebilmektedir.

Bu durum, aşağıdaki ilçelerden hangisinde oluşabilecek hava kirliliğiyle <u>daha az</u> ilgili olabilir?

A) Çan
B) Soma
C) Keban
D) Yatağan
E) Elbistan

4. Başta iş olanakları olmak üzere çeşitli nedenlerle nüfusun yoğunlaştığı alanlarda enerji tüketiminin ve taşıt trafiğinin artması hava kirliliğine neden olmaktadır.

Bu durumun neden olduğu hava kirliliğinin aşağıdaki ülkelerden hangisinde <u>daha az</u> yaşanması beklenir?

A) İran
B) Türkiye
C) Pakistan
D) Nijerya
E) Moğolistan

5. Kütle hareketi olan kaya düşmeleri; eğimli ve kayalık arazilerde daha çok deprem, donma-çözünme, heyelan, yol yapımı ve maden ocağında yürütülen faaliyetler sonucu meydana gelmektedir.

Haritada numaralandırılmış yerlerden hangisinde bu afetin oluşma olasılığı <u>daha düşüktür</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Kuzey Anadolu Fay Hattı, Van Gölü'nden Saros Körfezi'ne kadar tüm Kuzey Anadolu'yu kat eder. Doğu Anadolu Fay Hattı ise Hatay grabeninden başlayarak kuzeydoğuya doğru uzanır ve Karlıova'da Kuzey Anadolu Fay Hattı ile birleşir. Bu hatlara yakın alanlarda deprem oluşma ihtimali daha yüksektir.

Buna göre aşağıdaki şehirlerin hangisinde deprem oluşma ihtimali düşüktür?

A) Van B) Elâzığ C) İstanbul
D) Malatya E) Karaman

7. Uzaktan algılama yöntemiyle yer ile bir bağlantı olmaksızın uzaktan o yere ait çeşitli veriler elde edilir. Bu verilere; genellikle uçaktan çekilen hava fotoğrafları, insansız hava araçlarından elde edilen bilgiler ve uydu görüntülerinin değerlendirilmesi yoluyla ulaşılır.

Buna göre;

I. kuraklık,
II. deprem,
III. orman yangını,
IV. maden kazası

doğal afetlerinden hangilerinin oluşumunun ve gelişiminin izlenmesinde bu yöntem <u>daha fazla</u> kullanılmaktadır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. İnsanlar yeryüzünde yaşadıkları alan üzerinde yaptıkları değişikliklerle bazı doğal afetlerin oluşumuna sebep olabilmektedir.

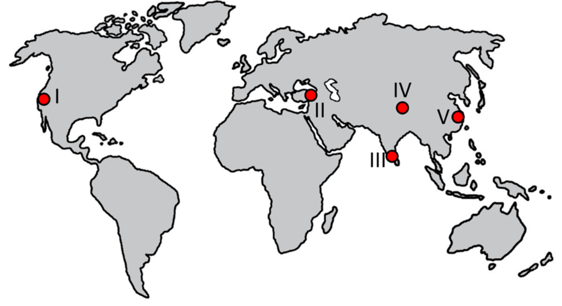
Buna göre;

I. erozyon,
II. deprem,
III. sel ve taşkın

afetlerinden hangilerinin oluşumunda beşerî faaliyetlerin etkisinin olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

9. Aşağıdaki haritada bazı yerler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yerlerden hangisi oluşma olasılığı düşük olan bir afetle eşleştirilerek verilmiştir?

A) I-Deprem
B) II-Hortum
C) III-Sel ve Taşkın
D) IV-Çığ
E) V-Tsunami

10. Aşağıdakilerden hangisi erozyonun etkisini artıran faktörlerden <u>değildir</u>?

A) Arazilerin eğime dik sürülmesi
B) Hasattan sonra anız örtüsünün yakılması
C) Meralarda dört mevsim otlatma yapılması
D) Antropojen bozkırların geniş alan kaplaması
E) Tarım arazilerinde nadas yönteminin uygulanması

11. Tsunami, özellikle alçak kıyı alanlarında etkili olan uzun salınımlı dev deniz dalgalarıdır. Bu dalgaların oluşmasında; okyanus ve denizlerin dibinde ya da yakın çevresinde meydana gelen deprem, volkanik faaliyetler ve heyelanlar etkili olmaktadır.

Buna göre aşağıdaki deniz veya okyanuslardan hangisinde bu dalgaların oluşma olasılığı <u>daha düşüktür</u>?

A) Hint Okyanusu
B) Doğu Çin Denizi
C) Baltık Denizi
D) Büyük Okyanus
E) Umman Denizi

COĞRAFYA BİLİMİ, DOĞA VE İNSAN

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	B	A	B	D	B	E	C	E	D	D	B								
2. TEST	D	E	B	C	D	D	A	A	B	A	C	A	A							
3. TEST	C	D	A	E	B	D	E	D	C	E	D									
4. TEST	B	B	B	E	D	D	C	D	C	D	E									

DÜNYA'NIN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	E	D	D	D	C	E	E	C											
2. TEST	D	D	C	E	B	E	D	A	E	A	E									
3. TEST	E	C	D	C	D	A	E	E												
4. TEST	B	C	C	E	C	E	A	C	C											

YER VE ZAMAN, KOORDİNAT SİSTEMİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	D	D	E	D	A	D	E	C	B	D	A									
2. TEST	B	E	D	D	E	E	B	C	E	E										
3. TEST	E	B	B	E	D	E	B	D	D											
4. TEST	C	D	E	E	A	B	B	B	A	E										

HARİTA BİLİMİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	B	C	A	B	C	D	B	C	B	B	A	D								
2. TEST	A	E	C	E	C	E	B	B	D	A	D									
3. TEST	C	A	D	E	D	B	E	B	A	A										
4. TEST	C	C	A	E	B	C	C													

ATMOSFER, HAVA DURUMU, SICAKLIK

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	D	B	D	B	C	C	A	B	A	A	E	E								
2. TEST	C	E	E	C	C	D	D	A	A	C	D									
3. TEST	B	B	B	A	E	B	C	C	A	D										
4. TEST	D	A	B	E	B	D	C	E	A	E										

BASINÇ VE RÜZGÂR, NEM VE YAĞIŞ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	C	D	E	C	A	D	A	E	E	A									
2. TEST	E	A	B	D	C	B	A	C	E	E	A	D								
3. TEST	C	E	C	A	D	A	D	B	C	A	B									
4. TEST	C	E	A	C	A	A	E	E	C	B										

İKLİM TİPLERİ VE TÜRKİYE İKLİMİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	C	B	D	A	A	A	E	C	C	E	E	C							
2. TEST	A	B	B	C	B	C	E	B	E	D	B									
3. TEST	B	E	A	D	E	D	B	C	E	B										
4. TEST	E	E	A	A	E	D	A	D	A	B	D	B								

YERLEŞMELER VE BÖLGELER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	C	C	B	C	E	E	B	E	B	A	E								
2. TEST	D	E	A	A	C	B	B	B	B	D	E									
3. TEST	A	D	A	E	B	A	D	B	C	B	B									
4. TEST	B	D	C	C	D	A	E	A	E	C	C	A								

DOĞAL ÇEVREYİ KULLANMA BİÇİMLERİ VE İNSAN ETKİLERİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	C	C	D	B	A	D	E	D	C	A	E	D							
2. TEST	D	A	C	C	C	C	A	A	A	E	B	E								
3. TEST	D	D	A	E	D	B	D	D	B											
4. TEST	D	C	B	E	B	D	A	B	D											

DÜNYA'NIN TEKTONİK OLUŞUMU VE İÇ KUVVETLER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	B	A	C	C	A	A	B	A	C	C	C	B							
2. TEST	B	A	C	D	E	E	B	B	C	E	C	D								
3. TEST	C	C	E	B	D	C	D	B	A	C	D	E								
4. TEST	B	D	C	C	C	D	C	D												

DIŞ KUVVETLER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	C	E	B	C	B	D	A	C	A	C	D	C	B						
2. TEST	A	A	A	C	A	C	E	B	C	A	C									
3. TEST	C	C	B	E	D	E	B	C	C	B										
4. TEST	A	D	A	E	A	A	D	E	A	D	A									

TÜRKİYE'NİN YÜZEY ŞEKİLLERİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	C	E	D	B	A	C	D	D	C										
2. TEST	C	D	D	C	E	C	A	B	E											
3. TEST	C	C	D	D	B	E	D	E	A	C										
4. TEST	B	D	A	D	E	D	A	D	B	A										

SU KAYNAKLARI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	D	E	A	B	C	E	B	E	A	A	E									
2. TEST	D	E	E	A	D	C	E	C	D	A	E	D								
3. TEST	E	C	B	D	C	C	A	B	E	C	B	D								
4. TEST	B	D	A	D	C	D	A	B	A	E										

TOPRAKLAR VE BİTKİLER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	B	E	D	B	B	A	A	C	D	D	E									
2. TEST	D	A	B	D	D	E	C	A	E											
3. TEST	E	D	E	C	A	C	D	A	B	E	D									
4. TEST	B	D	B	D	E	C	C	A												

NÜFUS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	E	E	E	C	E	D	C	D	C	B									
2. TEST	B	A	C	D	C	C	D	B	B	E										
3. TEST	A	A	D	E	C	E	B	E	C	A										
4. TEST	E	B	A	B	B	E	A	A	B											

GÖÇLER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	D	D	C	E	C	E	B	B	A										
2. TEST	D	D	C	E	B	E	B	D	C	C	D									
3. TEST	C	C	A	D	B	B	E	B	D	E										
4. TEST	A	C	E	E	C	C	D	E	A	A										

EKONOMİK FAALİYET, ULAŞIM HATLARI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	C	D	B	C	A	E	B	C	C	E	A								
2. TEST	C	B	E	C	C	A	D	E	D	E	D	B								
3. TEST	B	A	D	E	B	B	A	D	D	B										
4. TEST	C	B	C	B	B	E	D	D												

AFETLER

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	D	C	C	D	E	E	A	E	A	E	E								
2. TEST	E	E	E	A	A	D	A	C	D	E	B	E								
3. TEST	C	A	B	C	B	C	C	A	C	B	E	C								
4. TEST	D	D	C	E	D	E	B	D	B	A	C									